

Ettevõtliku Kooli programmi uuring

Tallinn, 2021

Sisukord

Sisukord.....	1
Sissejuhatus	4
Valim ja metoodika	5
Kvalitatiivne uuringu etapp	5
Kvantitatiivne uuringu etapp	6
Kvalitatiivsete intervjuude tulemuste analüüs.....	9
Kooli roll ettevõtlikkuse arendamisel	9
Teadlikkus programmist	10
Hinnang programmile.....	11
Hinnang EVKP materjalidele ja sertifitseerimisele.....	15
Leviku suurendamise võimalused	18
Arendustegevused.....	20
Kvantitatiivse uuringu tulemuste analüüs	23
Teadlikkus programmist	23
Seos pädevustega.....	26
Liitunute hinnang programmile	35
Mitte-liitunute hinnang programmile	60
Programmiga kaasnenud muutused	86
STANDARD sisehindamise alusena	106
Takistused programmiga liitumisel	108
Liitumist soodustavad tegurid	112
Arendusideed	116
Jätkamine programmis.....	126
Kommentaarisid ja mõtted	128
Järeldused ja ettepanekud.....	131
Erinevused baastaseme enesehindamise läbinud ja läbimata koolide vahel (UK1)	131
Erinevused programmiga liitunud ja mitteliitunud koolide vahel (UK2).....	133
EVKP rakendamise olulisus (UK3)	135
EVKP võimalused, tugevused ja piirangud (UK4).....	137
STANDARD-i mõõdikud, mis ei toeta programmi eesmärke (UK5)	143
EVKP konkurentsieelised ja kriitilised edutegurid (UK6)	144

Kokkuvõte	147
Executive Summary	149
LISA 1 Fookusgruppide vestluskava	150
LISA 2 Ankeetküsitlused	152
LISA 3 Ankeetküsitluse vabavastused: kommentaarid ja mõtted.....	162

Sissejuhatus

Ettevõtliku Kooli programm (EVKP) on keskendunud ettevõtliku hoiaku kasvatamisele haridusasutustes. Ettevõtliku kooli põhimõtete järgi töötab ligi 155 õppeasutust, neist 139 kooli ja 16 lasteaeda üle Eesti. Programm tegutseb üle-eestilisena alates 2016. aastast.

Neljateistkümne tegutsemisaasta järgselt tekkis vajadus koguda koolidelt tagasisidet, analüüsida programmi rakendamise edukust ja koguda arendusettepanekuid. Samuti on uuringu tulemused vajalikuks sisendiks EVKP standardi, selle kriteeriumite ning programmi strateegia tegevuskava parendamiseks.

Uuringu eesmärgiks on:

- 1) välja selgitada EVKP tugevused;
- 2) teada saada, kas EVKP rakendamise tulemused avalduvad igal juhul;
- 3) kindlaks teha kas EVKP enesehindamise tulemused ja EVKP standardi kriteeriumid on omavahelises seoses;
- 4) tuvastada EVKP kriitilised edutegurid (haridusprogrammi põhistamine/tõestamine);
- 5) kaardistada EVKP erinevused enesehindamise läbinud koolide ja enesehindamist mitte läbi teinud koolide vahel;
- 6) kaardistada erinevused programmiga liitunud ja mitteliitunud koolide vahel;
- 7) teada saada/ kaardistada EVKP parendusvaldkonnad (muutmist vajavad kriteeriumid jms).

Uuring lähtub järgnevatest uurimisküsimustest:

1. Missugused on erinevused baastaseme enesehindamise läbinud ja läbimata koolide vahel?
2. Missugused on erinevused programmiga liitunud ja mitteliitunud koolide vahel?
3. Kuidas hindavad koolid EVKP rakendamise olulisust?
4. Millised on EVKP võimalused, tugevused ja piirangud nüüdisaegse õpikäsituse rakendamiseks kõrge- ja kuldtaseme koolides (kvalitatiivne)?
5. Missugused standardi kriteeriumid ja mõõdikud toetavad programmi eesmärgi vähesel määral või pigem üldse mitte?
6. Mis on EVKP konkurentsivõimelis(ed)/ kriitilised edutegurid?

Kvalitatiivse uuringu läbiviimiseks koostati lähtuvalt uurimisküsimustest vestluskava, mis kooskõlastati tellijaga. Kvantitatiivseks uuringuks koostati küsitlusankeet mitte-liitunud ja liitunud koolide jaoks.

Valim ja metoodika

Kvalitatiivne uuringu etapp

2021. aasta augustis viidi läbi kolm fookusgrupi intervjuud *Zoomi* keskkonnas. Intervjuud salvestati ja nende põhjal koostati kokkuvõtte. Kahes fookusgrupis osalesid direktorid, õppealajuhatajad ja Ettevõtlik Kool programmi koordinaatorid kaheksast hõbetaseme koolist. Kolmandas fookusgrupis olid viie programmiga mitte-liitunud kooli ja ühe liitunud, kuid enesehindamist mitte-läbinud kooli esindajad.

Valimis olid esindatud algkool, põhikoolid, gümnaasiumid ja täistsüklikoolid 8 maakonnast. Osaleja ID näitab kooli osalemist/mitte-osalemist ning kas intervjueeritav on õpetaja, juhtkonna liiga või kooli EVKP koordinaator. Lisaks on välja toodud kooli tüüp, asumine linnas (L) või väljaspool linna (M) ning kooli number. Vaata täpsemalt järgnevatest tabelitest.

1. fookusgrupis osalejad

Hõbetaseme kool	Roll	Maakond	Osaleja ID
Linnas põhikool	Juhtkond	Ida-Virumaa	hõbe_juh_Lpk_1
Alevikus põhikool	Koordinaator	Lääne-Virumaa	hõbe_koord_Mpk_4
Külas põhikool	Juhtkond	Valgamaa	hõbe_juh_Mpk_5
Riigigümnaasium linnas	Juhtkond	Viljandi	hõbe_juh_Lg_1
Linnas täistsüklikool	Juhtkond	Võrumaa	hõbe_juh_Ltk_1

2. fookusgrupis osalejad

Hõbetaseme kool	Roll	Maakond	Osaleja ID
Linnas põhikool	Koordinaator	Ida-Virumaa	hõbe_koord_Lpk_2
Linnas põhikool	Juhtkond	Ida-Virumaa	hõbe_juh_Lpk_2
Alevikus põhikool	Koordinaator	Jõgevamaa	hõbe_koord_Mpk_3
Alevikus põhikool	Juhtkond	Lääne-Virumaa	hõbe_juh_Mpk_4
Riigigümnaasium linnas	Juhtkond	Viljandi	hõbe_juh2_Lg_1
Linnas täistsüklikool	Koordinaator	Võrumaa	hõbe_koord_Ltk_1
Linnas täistsüklikool	Juhtkond	Ida-Virumaa	hõbe_juh_Ltk_2
Linnas täistsüklikool	Koordinaator	Ida-Virumaa	hõbe_koord_Ltk_2

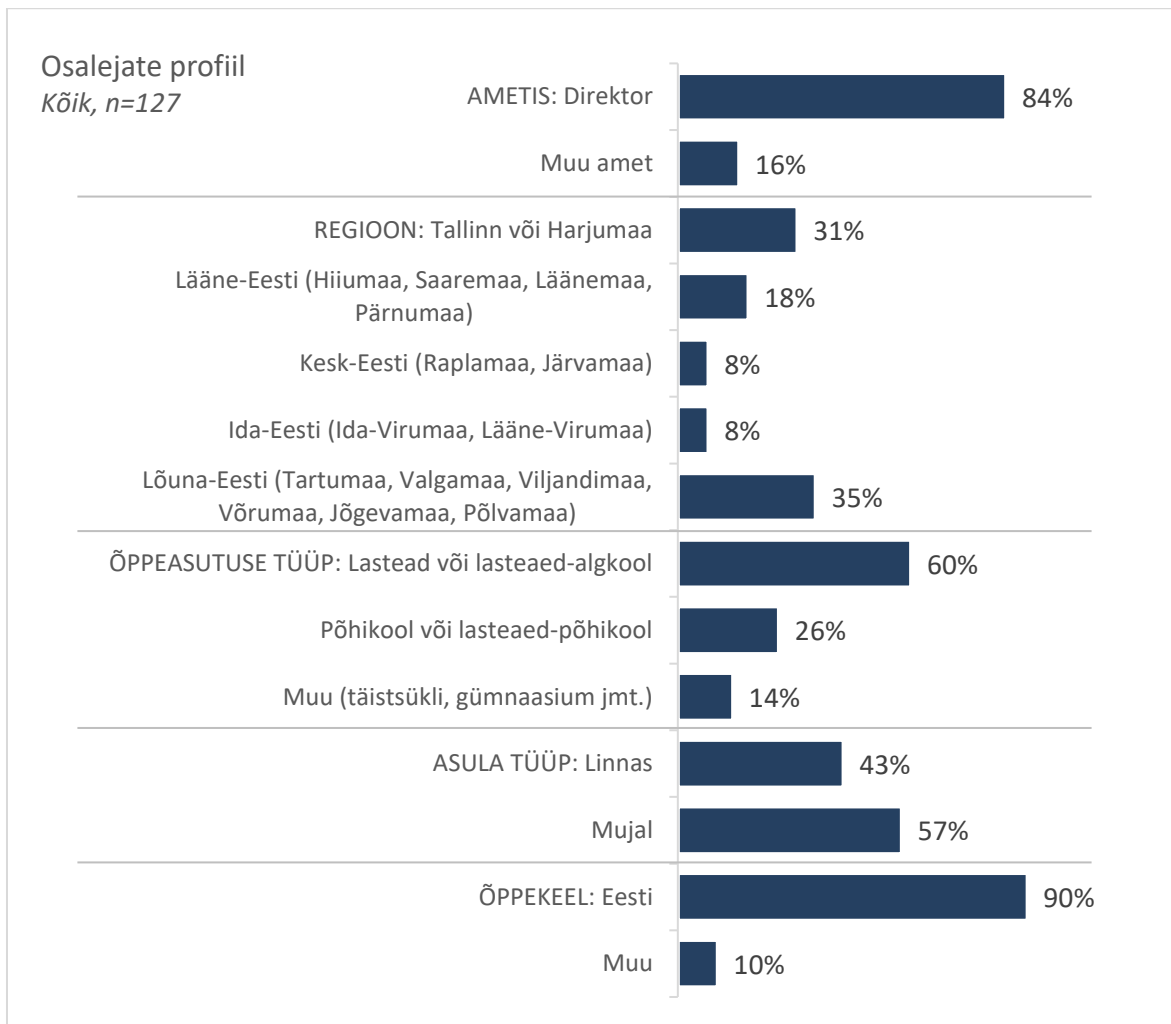
3. fookusgrupis osalejad

Mitte-liitunud kool	Roll	Maakond	Osaleja ID
Alevikus lasteaed - algkool	Juhtkond	Harjumaa	mitte_juh_Malg_1
Linnas täistsüklikool	Juhtkond	Harjumaa	mitte_juh_Ltk_1
Külas põhikool	Juhtkond	Valgamaa	mitte_juh_Mpk_1
Linnas põhikool	Juhtkond	Läänemaa	mitte_juh_Lpk_2
Alevikus täistsüklikool	Õpetaja	Harjumaa	mitte_õp_Mtk_2
Linnas põhikool (liitunud, alla baastaseme)	Juhtkond	Lääne-Virumaa	liitunud_juh_Lpk_3
Linnas põhikool (liitunud, alla baastaseme)	Koordinaator	Lääne-Virumaa	liitunud_koord_Lpk_3

Kvantitatiivne uuringu etapp

Kvantitatiivse uuringu ülesandepüstitus nägi ette valimi, mis vastab struktuurilt üldkogumile ehk on esindatud erinevad regioonid, üldhariduskoolide astmed ning vähemalt 50 EVKP standardtasemega (baas, kõrge, kuld) ja 25 tasemeta EVKP kooli ning 25 programmiga mitte-liitunud kooli. Lõplik valimis oli 95 EVKP standardtasemega (baas, kõrge, kuld), 31 tasemeta EVKP kooli, 4 liitunud kooli, kes ei osanud oma taset öelda ning 127 programmiga mitte-liitunud kooli.

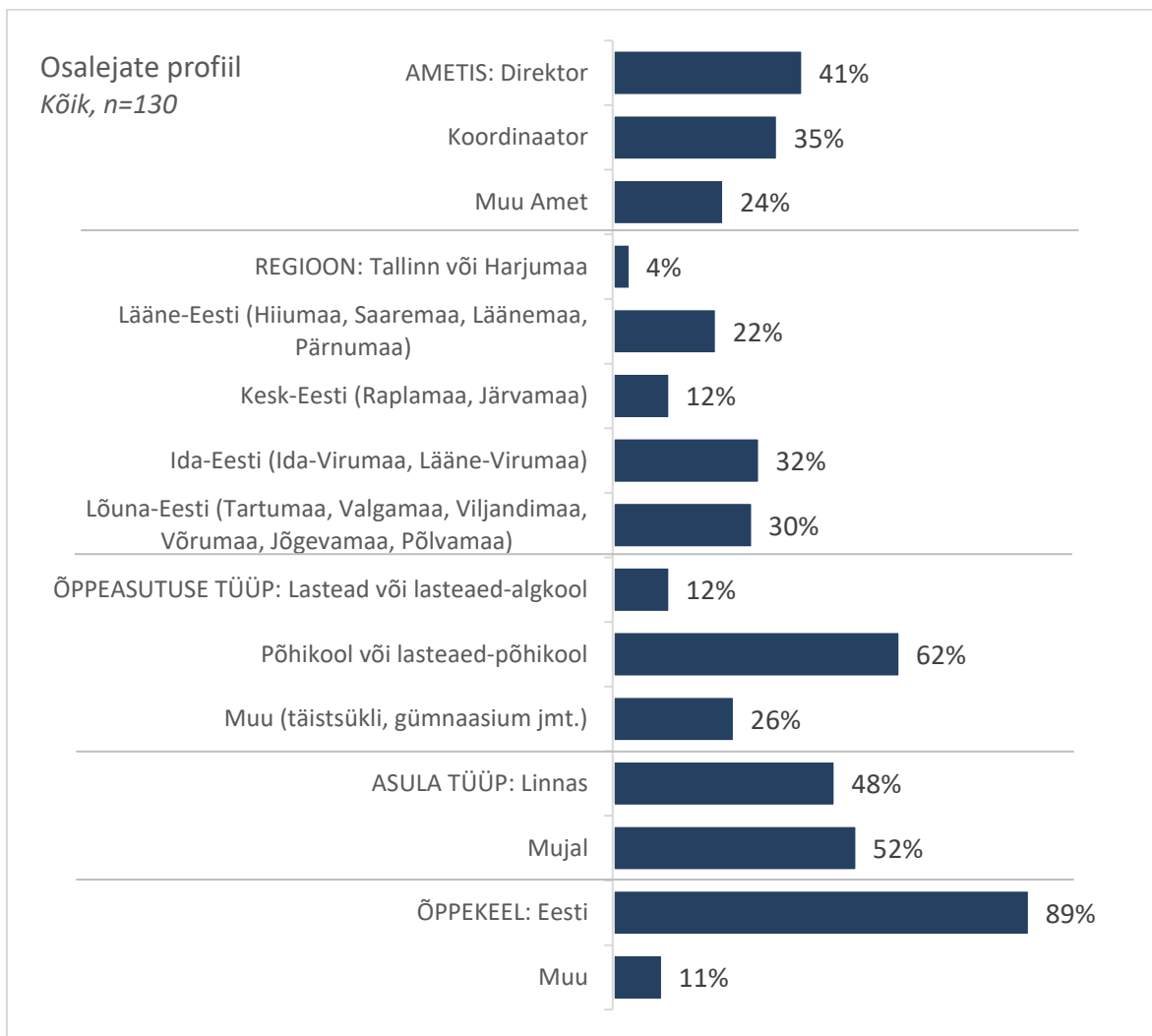
Uuringu meetodiks valiti kirjalik ankeetküsitlus, mis viidi läbi 2021. aasta oktoobris. Ankeedi koostamisel lähtuti kvalitatiivse uuringu tulemustest. Küsitlust tehti koostöös tellijaga eraldi versioonid EVKP-ga mitte-liitunud ja liitunud koolidele.

Joonis 1. EVKP-ga mitte-liitunud koolide küsitluses osalejate profiil (amet, tase programmis, regioon, õppeasutuse tüüp, asula tüüp, õppekeel)

Mitte-liitunud koolidest oli vastajaid 127, neist enamus direktori ametikohal (84%). Muudest ametitest olid esindatud õppealajuhatajad, arendus- ja infojuhid (kokku 16%). Õppeasutuse tüüpidest oli enim levinud lasteaiad ja algkoolid (60%), veerand vastanutest (26%) oli põhikoolidest ning lisaks oli ka muid, sealhulgas täistsüklikoolide ning gümnaasiumite töötajaid (14%). Õppeasutustest 90% olid eesti ja 10% muu õppekeelega. Piirkondadest olid

enim kaetud Harjumaa (31%) ja Lõuna-Eesti (35%), kuid vastajaid oli ka muudest piirkondadest, Lääne-Eestist (18%), Kesk-Eestist (8%) ning Ida-Eestist (8%). Veidi alla poolte vastanutest elas linnas (43%), ülejäänud maapiirkondades (57%).

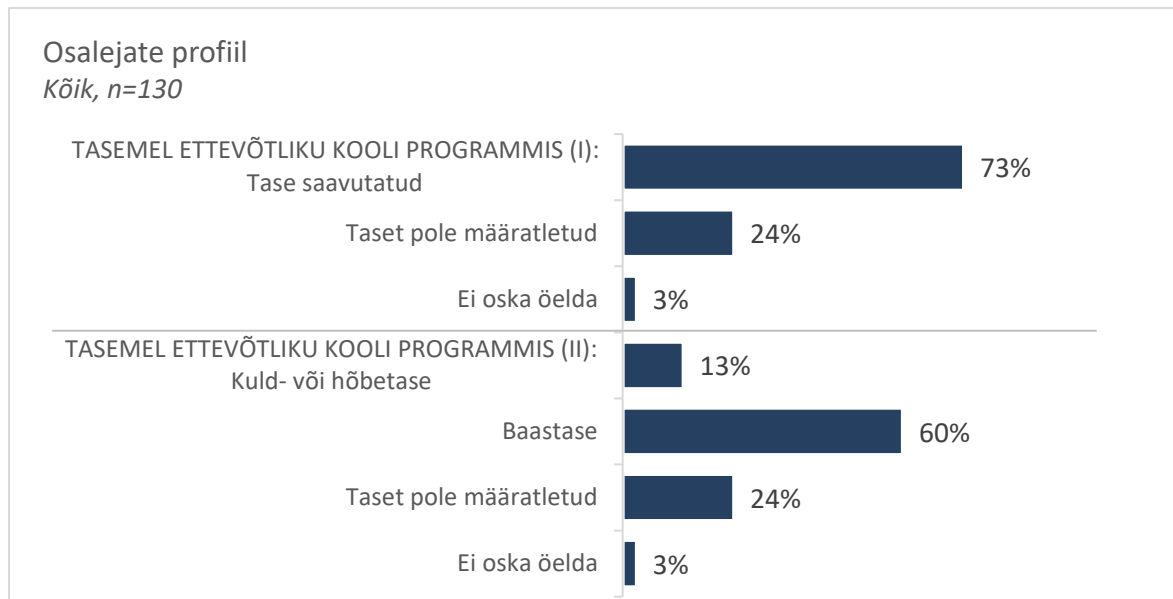

Joonis 2. EVKP-ga liitunud koolide küsitluses osalejate profiil (amet, tase programmis, regioon, õppeasutuse tüüp, asula tüüp, õppekeel)

EVKP-ga liitunud koolidest oli vastajaid 130, sealhulgas nii direktorid (41%), programmi koordinaatorid (35%) kui ka muudel ametikohtadel olivad (24%). Muudest ametitest olid esindatud arendus, huvi - ja õppejuht, õpetajad, projektijuht ja õppealajuhataja.

Enim (62%) vastajaid oli põhikoolidest, veerand (26%) täistsüklikoolidest, gümnaasiumitest jms. Erinevalt mitte-liitunutest oli lasteaedadest ja algkoolidest vastajaid vähe (12%). Valdavalt olid õppeasutused eesti õppekeelega (89%), mõned ka muu keelega (11%).

Piirkondadest olid enim esindatud Ida-Eesti (32%) ja Lõuna-Eesti (30%), veidi vähem Lääne-Eesti (22%) ning Kesk-Eesti (12%) ning väga vähe vastajaid oli Harjumaalt (4%). Linnadest olid pea pooled (48%) küsitletutest ja veidi üle poolte (52%) maapiirkondadest.

Joonis 3. EVKP-ga liitunud koolide küsitluses osalejate profiil (tase programmis)

Liitunud õppeasutusi eristati lisaks programmi taseme osas. Enamikul oli tase saavutatud (73%), üle poole vastanutest olid baastasemel (60%) ning 13% oli kuld- või hõbetasemel. Mõned (3%) ei osanud küsimusele vastata.

Osaleja ID küsitluste tsitaatide juures näitab kooli osalemist või mitte-osalemist programmis, vastaja numbrid on antud vastamise järjekorras.

Kvalitatiivsete intervjuude tulemuste analüüs

Kvalitatiivses uuringus keskenduti EVKP tugevuste, piirangute ja võimaluste väljaselgitamisele. Programmiga liitunutelt uuriti nende esmamuljeid, rahulolu senise kogemusega ning arendusettepanekuid. Mitte-liitunud koolide esindajad tõid välja oma ootused ja kõhklused seoses EVKP-ga ning tegid omapoolseid soovitusi programmi edasiarendamiseks ning paremaks levitamiseks. Lõplikus valimis oli 95 EVKP standardtasemega (baas, hõbe, kuld), 31 tasemeta EVKP kooli, 4 liitunud kooli, kes ei osanud oma taset öelda ning 127 programmiga mitte-liitunud kooli.

Kooli roll ettevõtlikkuse arendamisel

Intervjuude esimeses osas paluti osalejatel tuua välja oma arusaam ettevõtlikkusest ning ettevõtlusest ning kooli rollist nende arendamisel. Kõik intervjuueeritud leidsid, et koolil on oluline roll noorte ettevõtlikkuse kujundamisel. Ka EVKP mitte-liitunud koolide esindajad tegelevad ettevõtlikkuspädevuse arendamisega aktiivselt. Samas ettevõtluspädevust vaadati kitsalt äriideede elluviimise vaates ning selle arendamist koolis ei peetud nii oluliseks.

Ettevõtlikkuse ja ettevõtluse mõiste

Fookusgruppides osalejatel paluti avada mõisted ettevõtlikkus, ettevõtlus, ettevõtlikkuspädevus ja ettevõtluspädevus. Liitunud ja mitte-liitunud koolide esindajate osas siin erinevusi ei ilmnud. Ettevõtlikkust defineeriti ideede elluviimise kaudu.

*„Ettevõtlikkus seostub inimese tahtega ideid ellu viia, et jätkub tahet.“
(hõbe_koord_Mpk_4)*

Ettevõtlust seostati eelkõige ettevõtete loomise ja majandusõppega ning pädevuse juures rõhutati eelkõige oskusi.

*„Ettevõtlikkus on minu jaoks pigem selline hoiak. Ettevõtlus on rohkem juba firmadega seotud. Pädevus seal juures näitab oskust, et on vilumus juures juba.“
(hõbe_koord_Mpk_3)*

Kooli roll ettevõtlikkuse arendamisel

Kõik intervjuueeritud leidsid, et kooli roll on aidata noort inimest ettevõtlikuks kujundada ja arendada vastavat pädevust. Haridusasutus peaks pakkuma noorele tuge ja ruumi ideede leidmiseks ja teostamiseks. Mainiti ka, et koolis töötavad inimesed peaksid olema ettevõtlikud, et noori inspireerida.

„Kool peaks andma tööriistakohvri, mille alusel õpilane realiseerib end täpselt nii, nagu tahab.“ (hõbe_juh2_Lg_1)

Ka programmiga mitte-liitunud koolides tegeleti aktiivselt ettevõtlikkuse arendamisega.

„Kooli ülesanne on ettevõtlikku ellusuhtumist arendada, et inimestel oleks julgust mõelda, ideid välja pakkuda ja neid siis ka teostada. See on üldpädevus, mis on vajalik kogu elu...Kooli baasülesanne.“ (liitunud_juh_Lpk_3)

Ettevõtluspädevuse toetamist ei peetud sama oluliseks kui ettevõtlikkuse arendamist.

„Kool annab võimaluse lapsele, annab suunised kätte, pakub erinevaid võimalusi olla ettevõtlik.... Kooli roll on pigem ettevõtlikkust arendada, mitte ettevõtlust.“ (hõbe_juh_Ltk_1)

Oluline on siinkohal tähele panna, et lähtuti ettevõtluspädevuse kitsast definitsioonist (äriideede elluviimine) ja jäeti kõrvale osaliselt ettevõtlikkuspädevusega kattuv osa (enesejuhtimine, loovus jne).

Teadlikkus programmist

Fookusgruppides osalenud töid välja ka programmiga ühinemise ning mitte-liitumise põhjused. Koolide liitumisel olid määrava tähtsusega edulood süsteemsest lähenemisest ja positiivsetest muutustest koolides. Fookusgrupis osalenud mitte-liitunud koolides juba tegeletakse ettevõtlikkuse arendamisega ja nad ei ole seni näinud piisavat lisaväärtust Ettevõtliku Kooli programmist. Õpetajatel on hirm lisäülesannete ees ja nad ei ole soovinud programmi koordineerida koolis. Programmi tuntust peeti üsna heaks, aga see erineb piirkonniti.

Esmamulje programmist

Hõbetaseme koolide esindajad kuulsid EVKP-st üritustel, näiteks karjääriõpetajatele suunatud sügiskoolis ja sotsiaalmeedias. Oluline roll info levitamisel on ka maakondlike arenduskeskuste konsultantidel.

„Maakondlikust arenduskeskusest oli palju abi, kes juhtis meie tähelepanu, et me juba tegime kõike seda, mis Ettevõtlikule koolile on omased.“ (hõbe_juh2_Lg_1)

Programmiga liituma innustasid peamiselt teiste koolide edulood.

„Õppereisil nähtud praktiliste tegevuste lõimimine pani otsustama.“ (hõbe_koord_Ltk_2)

Direktoreid kõnetas EVKP süsteemne lähenemine ja võimalus koolielus positiivseid muutusi esile kutsuda.

„Meeldis selle juures just süsteemsus ja et hõlmab kõiki koolielu valdkondi.“ (hõbe_juh_Ltk1)

Programmi tuntus

Liitunud koolide töötajad ei osanud hinnata kui tuntud EVKP on. Arvati, et riigigümnaasiumites on teadlikkus parem kui maakoolides ning eestikeelsetes parem kui

venekeelsetes õppeasutustes. Leiti ka, et tundus võiks olla suurem maakondades, kus on tugev maakondlik koordinaator, kes programmi pidevalt tutvustab.

Mitte-liitunud koolide esindajad leidsid, et pigem teatakse koolides programmi ja vähene tundus ei ole takistuseks. Programmiga seostatakse Ida-Virumaad kui pilootpiirkonda ja eriti Kiviõli I Keskkooli.

„Heidi Uustalu, tema kool seostub...Jutud liiguvad, kes imestab, kes kritiseerib. See lähenemine ja raamistik töötab ja on toimiv tegelikult.“ (mitte_juh_Ltk_1)

"Riigigümnaasiumite seas teatakse oluliselt paremini." (hõbe_juh2_Lg_1)

"Seal maakonnas, kus on selline tugev koordinaator, kes asjaga tegeleb, seal ma arvan, et ka seda programmi hästi teatakse." (hõbe_koord_Mpk_3)

Mitte-liitumise põhjused

Põhjused, miks koolid ei ole liitunud programmiga, on erinevad:

- **Ei ole** leitud koolist **eestvedajaid**: *„Õpetajatel nii suur koormus, ma ei julge panna seda lisaks. Ise direktorina olen väga huvitatud, aga ei ole koordinaatorit leidnud.“ (mitte_juh_Mpk_1)*
- Kooli personal kardab, et tekib **liiga palju lisaülesandeid**: *„Kardetakse, et sellega kaasnevad mingid kohustused, paberite täitmised ja igasugused Zoomi koosolekud või kohapeale minekud.“ (mitte_juh_Malg_1)*
- **Juba tegeletakse** ettevõtlikkuse arendamisega ja **lisaväärtust ei nähta**:
„Tundub, et kõik nagu toimiks, õpilased on kaasatud ja toimetavad“ (mitte_juh_Lpk_2)
- Koolidele pakutakse **palju erinevaid projekte ja programme**, EVKP ei ole esimene eelistus: *„Tahtsime, aga ei jõudnud tegeleda veel. Liitusime „Kiusamisvaba Kooliga“ siin just“*

Lisaks mainiti, et otsustamist mõjutab ka tervisekriis ja seoses sellega pidevalt muutuvad reeglid ja ebakindlus, mistõttu ei soovita uusi tegevusi ette võtta.

Hinnang programmile

Liitunud koolide töötajatelt uuriti EVKP mõju kohta koolile, õpetajatele, õpilastele, koostöösuhetele jne ning piirangute ja takistuste kohta, mida nad on kogunud. Mitte-liitunud jagasid oma nägemust, mida programmiga liitumine võiks neile anda.

Põhiline kasu EVKP rakendamist hõbetaseme koolide arvates on tõusnud eneseanalüüsist, mis aitas seada paremini fookust ja ühtlustada kollektiivi nägemust arengusuundadest. Nad on parandanud koostöösuhteid ja loonud kasulikke võimalusi õpilaste jaoks. Õpetajad on saanud

võimalusi enesearenguks, õppetunni kvaliteet on tõusnud ja programmis osalemine on mõjunud positiivselt kooli mainele. Peamise parenduskohana nähti õpetajate väljaõpet. Mitte-liitunud koolid hindavad kõrgelt võrgustiku kogemuste pagasit, süsteemset lähenemist ja õpetajate enesetäiendamise võimalusi.

Mõju koolile

EVKP-ist saadud **kasudena** töid liitunud koolide juhid välja järgnevaid võimalusi:

- **hinnata kooli hetkeolukorda:** „*Juhina sain aru, et selles punktis oleme, kuidas nüüd edasi?*“ (hõbe_juh_Mpk_4)
- läheneda ettevõtlikkuse arendamisele **süsteemsemalt ja hoida fookust:** „*Ettevõtlikkuse toetamisega tegeleme nii või teisiti, aga see programm ja STANDARD aitavad hoida fookust.*“ (hõbe_juh_Lg_1)
- kooli **sisekliima parandamiseks ja õpetajate koolitamiseks:** „*See programm toetab nüüdisaegse õpikäsitluse rakendamist ja annab lisaväärtust koolituste näol.*“ (hõbe_juh2_Lg_1)
- **täiustada kooli sisehindamist** ja saada arengukavale **tagasisidet väljastpoolt:** „*Mina arvan, et see on üks olulisemaid programme, mis üldse praegu Eesti hariduses on kasutusel. See hõlmab kõike, mis koolielus toimub.*“ (hõbe_koord_Mpk_4)

Enesehindamise läbiviimine on mahukas töö, mis tundub osadele õpetajatele liigagi keerukas. Samas annab see enesekindlust, et ollakse õigel teel.

Veel mainiti, et EVKP on tõstnud kooli mainet ja andnud vägeva kool tunnet, mis mõjutab ka personali omavahelisi suhteid hästi. Võrgustikust leitakse sarnaselt mõtlemaid kolleege lähikonna koolidest ja kaugemaltki. Hea on nendega jagada kogemusi.

"Positiivselt on mõjunud ka kooli mainele... tunneme, et oleme õiges kohas, oleme vägev kool...Selline hoiak mõjutab ka koolis omavahelisi suhteid." (hõbe_koord_Mpk_3)

Mõju õpetajatele ja õpilastele

Lisaks kooli üldisele toimimisele on oluline ka EVKP mõju õpetajatele ja õpilastele.

Hõbetaseme koolide õppealajuhatajad ja direktorid rõhutasid, et õppetunni tulemile keskendumine toob õpetajaid mugavustsoonist välja ja aitab neil areneda. Seetõttu on nüüd koolis rohkem õpetajaid, kes viivad tunde läbi ettevõtlikult.

„Vahepealsete aastate suur vabadus viis selleni, et osad õpetajad lasid asjadel minna. Tulemi taga ajamine on pannud neid muutma oma tööstiili ja sundinud neid arenema.“ (hõbe_juh_Ltk_1)

Osad õpetajad tunnevad, et nad tahaksid ka ise veel ettevõtlikumad olla ja haaravad rohkem erinevatest võimalustest kinni.

„Räägime õpetajatega omavahel, et oleme ettevõtlikud, peame olema ettevõtlikud. Kui me pole midagi uut ette võtnud, siis on juba halvasti.“ (hõbe_juh_Ltk_1)

Mõju õpilastele

Liitunud koolide esindajad tõid välja, et õpilased on saanud ise otsustamiseks ja organiseerimiseks võimalusi juurde. Nad saavad oma oskusi ja ambitsioone proovile panna.

*„Toetab ja arendab algatusvõimet. Otsuste tegemise vabadust on andnud kool... Õpilased on aktiivsemaks muutunud koolielus, ei karda oma ideid öelda ja ellu viia.“
(hõbe_juh_Lpk_1)*

„Õpilasi innustab, et saavadki oma ideid realiseerida.“ (hõbe_juh_Mpk_5)

Õpilastel on võimalik osaleda enamatel õppekäikudel ja projektides, sest kool kasutab aktiivsemalt lisarahastuse võimalusi. See on eriti oluline maakoolides, kus muidu on võimalusi vähem kui suuremates linnades.

*„Kui programmi poleks, siis oleks direktoril raskem põhjendada oma eelarve kulusid.“
(hõbe_koord_Mpk_4)*

Leiti ka, et õpilased ise ei pruugi märgata programmi mõjusid. Ühes hõbetaseme koolis uuriti õpilastelt kuidas EVKP on neid mõjutanud ja õpilased tõid välja, et nad ei tajunud, mida nad erinevate tegevuste kaudu õppinud on. Koolijuht arvas, et noortele ei pakutud piisavalt refleksioonivõimalusi.

"Tegime uurimuse...andis võimaluse õpilastele küll tegutseda, aga nad ei tajunud seal seda õppimise osa taga või oli meie refleksiooniosa nõrgem." (hõbe_juh_Ltk_2)

Samuti võimaldab EVKP erinevatest programmidest saadut mõtestada ettevõtlikkuse võtmes, aga ka see vajab refleksiooni toetamist.

*„Teadmiste mõttes võib-olla annab „Liikuma Panev Kool“ isegi rohkem, aga „Ettevõtliku kooli“ all töötavad teised programmid ... oleme ettevõtlikud, seepärast teeme.“
(hõbe_koord_Ltk_1)*

Mõju koostöösuhetele

EVKP on pannud õppeasutusi strateegilisemalt koostööst mõtlema, mistõttu on koostöö lapsevanemate ja erinevate organisatsioonidega paremaks läinud. Ühes hõbetaseme koolis kirjeldas direktor, kuidas nad olid seadnud meeskonnatöö harjutamise eraldi fookusesse, tegid rollimänge ja koolitusi ning on nüüd tänu sellele suutnud kogukonnas oluliselt suuremaid koostööprojekte eest vedada.

Kõige olulisemaks pidasid liitunud koolid, et EVKP on andnud kooli töötajaskonnale laiema ja süsteemsema vaate, meeskonnatöö häid kogemusi ning oluliselt suurendanud koostööd kogukonnaga.

„Kogu kollektiiv tunneb, et astusime next levelile“ (hõbe_juh_Mpk_4)

Mainiti ka maakondlikku koordinaatorit kui tähtsat koostööpartnerit.

Koolide esindajad ei osanud välja tuua, et mis oleks koolis teisti, kui nad poleks EVKP-ga liitunud. Üldiselt leiti, et ettevõtlikkuspädevuse arendamisega tegeleksid nad igal juhul.

Mitte-liitunute hinnang potentsiaalsele mõjule

Mitte-liitunud koolid tõid olulisema potentsiaalse mõjuna välja õpilaste huvi ja motivatsiooni tõstmist ning õpetajate suunamist ennast rohkem arendama ja koostööd tegema.

„Peamine eesmärk on ikkagi õpilased...Mida huvitavamaks ja motiveerimaks muutub õpikeskkond, seda parem.“ (mitte_juh_Ltk_1)

Põhilise võimalustena näevad nad teistelt võrgustiku liikmetelt õppimist ning uute koostööpartnerite leidmist.

"Projektidel on kõige lähedam võrgustiku koostöö, et leida uusi ja lähedaid partnereid, kellega midagi ägedat ellu viia." (mitte_juh_Malg_1)

Direktorite jaoks on oluline tegevusi rohkem süstematiseerida.

„Tegeleme ettevõtlikkusega, aga meil ju süsteemi ei ole... mida me tegelikult väga vajame.“ (mitte_juh_Mpk_1)

Piirangud ja vajakajäämised

Intervjueritud hõbetaseme koolide esindajad tundsid enim puudust õpetajakoolitusest. Tulemi saavutamise teema on aineõpetajale kõige raskemini mõistetav. Vähemik noored õpetajad, kes kooli tulevad, on juba kursis, aga enamiku jaoks on teema uudne.

Üks direktor tõi välja, et koolis õpetajana alustades oli tal väga raske EVKP-i mõista, sest teised olid juba programmiga harjunud. Ta ei saanud ka piisavalt juhendamist.

„Kellelgi polnud aega öelda kus- mis toimub. Väga raske oli algul... Teised on protsessi sees, ei saa aru, millest mina aru ei saa.“ (hõbe_juh_Mpk_5)

Tehti ettepanek koostöös Tallinna Ülikooliga edasi arenda TULEM koolitust. Oodatakse aineõpetajatele head metoodikaalast koolitust, mis on praktiline, kaasaegne ning võimaldab osalejatel meetodeid läbi proovida. Eeskujuks toodi „Liikuma Kutsuva Kooli“ aktiivõppekoolitusi.

Programmi edukas rakendamine sõltub eestvedajatest. Näiteks eelmisel aastal polnud ühes koolis huvijuhti ja nad tundsid, et tekkis väike tagasilangus.

Tasemete saavutamisel peeti väiksemate koolide jaoks piiranguteks rahvusvaheliste tegevuste ning ettevõtlustulu nõuet. Osad arvasid, et väiksemad koolid ei saavuta kuldtaset, sest neil on liiga raske teha rahvusvahelist koostööd. Teised aga tõid välja, et Erasmus+ jt. programmid võimaldavad igal koolil tegelikult rahvusvahelisi projekte teha. Mõnedele tundub keeruline ja

ebavajalik ettevõtlustulu numbrite arvutamine. Näiteks ei oska nad tasuta kontsertidele, vabatahtlike tööle ja sponsorite annetustele anda rahalist vääringut.

Veel toodi välja venekeelsete õppekeelega koolide liitumine programmiga. Leiti, et siiani on pigem liitunud eestikeelsed koolid ja võib olla vajadust läheneda neile teisiti.

Hinnang EVKP materjalidele ja sertifitseerimisele

Fookusgruppides osalenutelt küsiti eraldi tagasisidet ka sertifitseerimise olulisusele ning kuivõrd nende nägemus kattub STANDARD-i väärtuspakkumisega.

Hõbetaseme koolid leidsid, et sertifitseerimine on aidanud neil fookust seada, paremini koostööd planeerida ja mingil määral aidanud tuntut koguda. Kuigi koolid on saanud sertifitseerimisest kasu, oldi selles osas ka skeptilised. EVKP tuntut ja mainet ei peeta selliseks, et see mõjutaks õpilaste otsust kooli valikul. Mitte-liitunud koolid tõid välja, et nad tegelevad juba sisehindamisega ja ei soovi lisabürokraatiat. Osad leidsid, et õpilased valivad pigem kodule lähedal oleva õppeasutuse ja nende jaoks ei ole nii oluline eristuda teistest õppeasutustest.

"...liitumine ei ole võrdeline õpilaste arvu kasvuga." (hõbe_koord_Ltk_1)

"Ei võrrelda erinevaid haridusasutusi nii, võetakse see, mis on kodule lähemal... võib-olla Tallinna puhul." (mitte_juh_Malg_1)

STANDARD-ist saadav kasu

Fookusgruppides osalejad andsid oma hinnangu kirjeldusele, mida sertifitseerimine õppeasutusele annab (kirjeldus joonisel 1).

Hõbetaseme koolid arvasid, et peamine on edukuse hindamine, eriti hõbe- ja kuldtasemel. Baastasemel on rohkem keskne ka ettevõtliku õppe mõistmine ja rakendama õppimine.

Kõigis fookusgruppides intervjueritud pigem nõustusid väidetega „saavutate huvigruppide ja koostööpartnerite usalduse“ ja „parandate koostööd huvigruppide ja partneritega“. Toodi välja, et koostöö eesmärgistamine ja ressursside jagamine on paranenud. Siiski oli ka neid, kes mainisid, et eelnevalt tehti palju koostööprojekte ja see pole otseselt muutnud. Mitte-liitunud arvasid, et EVKP võiks motiveerida koole omavahel rohkem koostööd tegema.

Hõbetaseme koolide esindajad nõustusid väidetega „parandate oma õppeasutuses juhtimist ja teisi protsesse (kommunikatsiooni, planeerimist jne)“ ja „säästate olemasolevaid ressursse, kõrvaldades vead ja liigsed tegevused ning leiute lisaressursse õppeasutuse sees“.

Ressursside säästmist on raskem hinnata, aga eneseanalüüs aitas seada paremini fookust ja ühtlustada kollektiivi nägemust arengusuundadest.

Ühes hõbetaseme koolis tehti arengukava STANDARD-ist lähtuvalt ning see aitas tervikuks siduda teised projektid, programmid (KiVa, Liikuma kutsuv kool jne). Ka näiteks

digipädevuse arendamise põimised nad EVKP-ga. Ühtlasi võimaldas see loobuda eraldi sisehindamise läbiviimisest ja koolipidajale on võimalik sisehindamise tulemused esitada EVKP enesehindamise vormil.

Ettevõtliku õppe STANDARD on kvaliteeditunnuste kirjelduste ja hindamiskriteeriumite kogum.

STANDARD aitab õppeasutustel mõista üheselt:

- > mis on ettevõtlik õpe
- > kuidas ettevõtlikku õpet rakendada süsteemselt
- > kuidas hinnata oma edukust ja toimunud muutusi oma õppeasutuses, õpetajates, õpilastes, võrgustikus.

STANDARD on seotud õppeasutuste sisehindamisega ja lähtub Riiklikust õppekavast.

Vastavus STANDARDile näitab huvigruppidele, et õppeasutus kasutab süsteemset kvaliteedijuhtimissüsteemi, viies regulaarselt läbi enesehindamisi ja läbides välishindamise, mille tõendamiseks väljastatakse kvaliteedimärk koos autahvli ja lipuga.

STANDARDi süsteemse rakendamise ja sertifitseerimisega:

- > > tagate oma õppeasutuse hariduse kvaliteedi;
- > suurendate oma õppeasutuse konkurentsivõimet;
- > parandate oma õppeasutuses juhtimist ja teisi protsesse (kommunikatsiooni, planeerimist jne);
- > parandate koostööd huvigruppide ja partneritega;
- > saavutate huvigruppide ja koostööpartnerite usalduse;
- > säästate olemasolevaid ressursse, kõrvaldades vead ja liigsed tegevused ning leiate lisaressursse õppeasutuse sees;
- > omistate kvaliteedimärgi kui lisaturundusvahendi

Joonis 4. STANDARD-i tutvustus kodulehel

Mitte-liitunud koolide ja hindamist mitte läbinud kooli esindajad ei osanud öelda, kas need väited võiksid paika pidada, sest tegemist on väga mitmetahuliste väljakutsetega, mille puhul ainult EVKP elluviimisest nende hinnangul ei piisa.

„Kui ikka eelnevalt [juhtimine] lonkab, siis ei aita.“ (liitunud_juh_Lpk_3)

Kõigis fookusgruppides pigem ei nõustunud väitega „suurendate oma õppeasutuse konkurentsivõimet“. Leiti, et kvaliteedijuhtimine kaudselt mõjutab küll konkurentsivõimet, aga tulemus oleneb väga palju elluviimisest ja elluvijatest. Pakuti, et pigem aitab STANDARD hoida fookust ja süsteemsemalt läheneda. Mõnede jaoks oli üldse vastumeelne rääkida koolide konkurentsivõimest. Rõhutati, et väga palju sõltub töötajate suhtumisest ning tegutsemise viisist ning seetõttu võiks olla sõnastus teistsugune.

„Mina sõnastaksin seda pehmemalt, sest ainult rakendamine ja sertifitseerimine ei taga miskit.“ (mitte_juh_Ltk_1)

¹ <https://evkool.ee/ettevotlik-kool/standard/>

Mainiti ka, et EVKP elluviimisel on vähe mõju konkurentsivõimele kui piirkonnas ei ole õpilastel teisi valikuid. Erinevate EVKP tasemete saavutamine ei ole võrdeline õpilaste kasvuga. Keeruline on võistelda ka eliitkoolidega, mis enamasti pigem ei ole EVKP-ga liitunud. Arvatakse, et eliitkoolidel on rohkem vahendeid ja nende edukust mõõdetakse läbi riigieksamite tulemuste. See ei lähe kokku EVKP edukuse mõõdikutega (ettevõtlikuks inimeseks kujunemine). Üldine meelsus oli, et eliitkool kasvatab akadeemilist võimekust siiski paremini kui praktilistele oskustele suunatud EVKP kool.

*„Akadeemiline võimekus võib kannatada läbi selle, et praktiline suunitlus on rohkem.“
(hõbe_juh_Ltk_2)*

Samuti ei nõustunud väitega “tagate oma õppeasutuse hariduse kvaliteedi”. Hõbetaseme koolide töötajad tõid välja, et ka ilma EVKP-ta oleksid nad tegelenud hariduse kvaliteedi tõstmisega. Mitte-liitunud koolide direktorid täpsustasid, et palju enam sõltub õpetajatest ja õppekavast. Seega paistab küsimus olevat rohkem sõnastuses kui sisus. Peeti vajalikuks rõhutada, et STANDARD-i kasutuselevõtt veel iseenesest ei taga hariduse kvaliteeti ja rõhutatakse inimeste rolli, kes muutusi ellu viivad.

„Ei taga, sest õppeasutuse kvaliteedi tagavad peamiselt õpetajad ja kinnitatud õppekava ja ...kuidas õpilastega läbi viia.“ (mitte_õp_Mtk_2)

Väitesse „omistate kvaliteedimärgi kui lisaturundusvahendi“ suhtuti üldiselt positiivselt. Hõbetasemele olemine aitavat tuntuust tõsta ja eriti võrgustiku siseselt silma paista.

*„Õppetunni kvaliteet on tõusnud kindlasti, õpilaste arv ja kooli tuntus on suurenenud.“
(hõbe_juh_Ltk_1)*

Mitte-liitunud olid üldiselt seisukohal, et pealinnas on enda turundamine olulisem kui mujal Eestis. Koolipidaja hinnangut mõjutavat, millistes programmides kool osaleb ja kuidas tunnustust väljastpoolt saab. Leiti ka, et EVKP võiks olla veel tuntum, siis oleks märgistest rohkem kasu.

Sertifitseerimise olulisus

Hõbetaseme koolide esindajad nentisid, et sertifitseerimine aitab koolil paremini eesmärke püstitada ja nende täitmist hinnata. Uuele tasemele jõudmine võib olla turundusargument ning anda õpilastele kindlust, et kool tegutseb kindlas suunas ja soovib areneda. Arengukavade koostamise ja elluviimise protsessis peetakse oluliseks ka välist pilku.

„Annab mingisuguse kindluse, et tegevused on olnud jätkusuutlikud kõrvaltvaataja pilgu läbi.“ (hõbe_juh2_Lg_1)

Tasemete muutumine eri õppeaastatel tekitab kahetisi tundeid. Ühelt poolt toodi välja, et erinevatel hindamisperioodidel on paratamatult tegemised-tulemused natuke erinevad, mistõttu pole alati tulemuseks eelneva perioodiga sama tase. Teisalt kirjeldati, kuidas kuldtasemelt hõbetasemele langemine pani kooli kahtlema programmis osalemise mõttekuses.

Mitte-liitunud koolide ja enesehindamist mitte läbinud kooli esindajad olid erinevate tasemetel vajalikkuse osas skeptilised ja ei osanud näha selles suurt väärtust.

"Hinnata, kus sa oled... kuigi jah, mina seda eriti ei poolda... see on vast sellise sportliku huvi tekitamiseks." (mitte_juh_Ltk_1)

"Ei anna midagi... Parimal juhul võib võtta abivahenditena... planeerimiseks." (liitunud_juh_Lpk_3)

Nende esmareaktsioon oli, et STANDARD tekitab lisabürokraatiat, sest nad juba tegelevad sisehindamisega ja arengukava koostamisega teiste vormide abil.

Lisaks tekkis mitte-liitunud koolidel küsimus, et kas sertifitseerimisega seotud nõustamine ja hindamine toimub vaid paberil ja kas sel juhul on sellest soovitud kasu.

Enesehindamise vormi arendus

Liitunud koolid ei olnud katsetanud muudetud enesehindamise vormi ja ei osanud seetõttu kommenteerida, kuidas see toimib. Mõte harjumuspärase vormi muutmise tekitab neis ebamugavustunnet.

Intervjuueritutel uuriti ka arvamust enesehindamise vormide digitaliseerimise kohta. Enamus oli rahul praeguse variandiga. Nad kasutavad *Google Drive* keskkonda sama dokumendiga ühiselt töötamiseks ja peavad seda piisavalt mugavaks. Kui tehakse muudatusi, siis on oluline, et mitu inimest saavad töötada sama dokumendiga paralleelselt. Samuti soovivad nad dokumenti vahepeal mugavalt salvestada ja sulgeda ilma kartmata, et osa tööst kaduma läheb.

Leviku suurendamise võimalused

Fookusgruppides oli oluliseks teemaks ka EVKP-ile sobivad turundusviisid. Osalejad tutvusid terviklahendust tutvustava joonisega ning jagasid soovitusi teavitustegevuste arendamiseks.

EVKP leviku suurendamiseks peeti oluliseks jätkuvalt kogemuslugude levitamist nii üritustel kui ka sotsiaalmeedias. Rohkem soovitati pöörata tähelepanu aineõpetajatele programmi kasulikkuse väljatoomisele. Seda võiks kajastada nii terviklahenduse joonisel kui ka muudes materjalides ja esitlusi tehes.

Koolide esindajad rõhutasid, et programmi laienemine ei tohiks toimuda olemasoleva võrgustiku arvelt. Nad kardavad, et liiga kiire laienemine võib viia alla koolidele pakutava toe kvaliteedi ja nende osalemise soovi vähendada.

Ideed leviku suurendamiseks

Headeks teavituskanaliteks pidasid hõbetaseme koolide esindajad sotsiaalmeediat ja ühisüritusi, kus programmi tutvustavad selles osalejad. Edulugude jagamine aitab ka koole endeid reklaamida, seega peaks osalemine olema nende jaoks motiveeriv. Tähelepanu

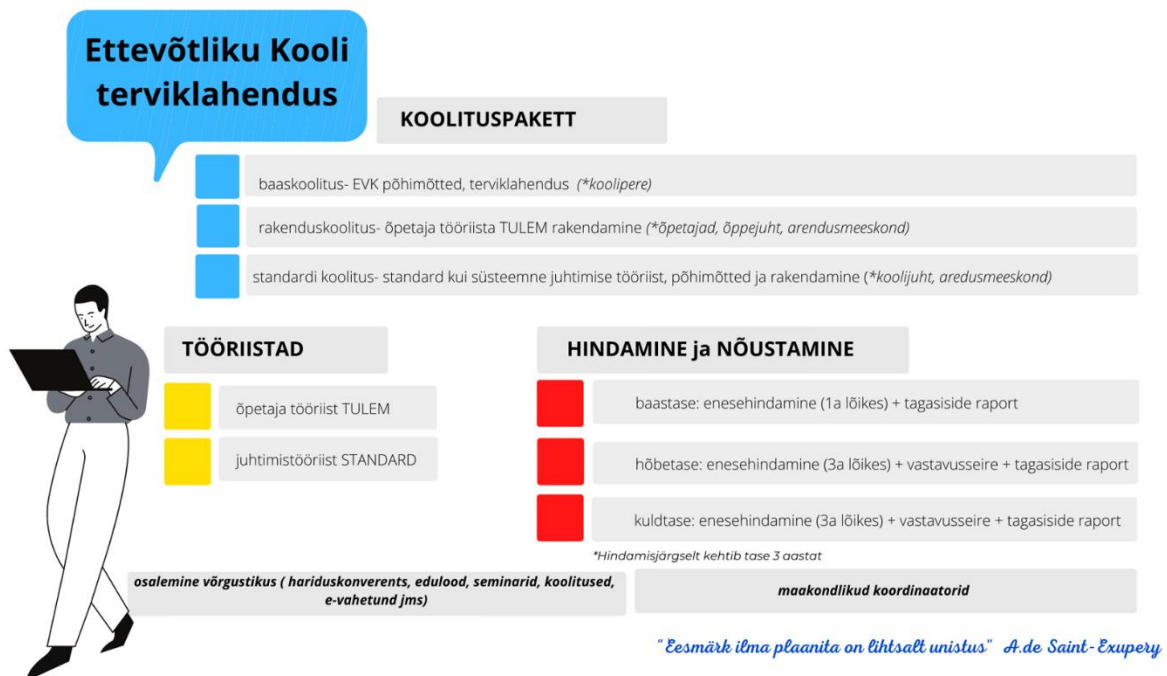
äratamiseks soovitati teha reklaamklipid Daniel Levi Viinalassi, Karl-Erik Taukari ja teiste noori kõnetavate kuulsustega.

Laienemise juures toodi olulise küsimusena ka esile, et kas ressursse jätkub korraga nii laienemiseks kui olemasoleva võrgustikuga töötamiseks. Igal juhul ei tohiks laienemise arvelt kannatada varem liitunutele pakutava toe kvaliteet.

Mitte-liitunud koolide töötajad tõid esile, et lisaks koolijuhtide inspireerimisele on kriitiline, kuidas juhtkond suudab idee omakorda õpetajatele „maha müüa“. Haarav ja atraktiivne metoodikakoolitus aitaks õpetajaid rohkem kaasa tõmmata. Samuti särasilmne maakondlik koordinaator oskab koole inspireerida.

Tagasiside terviklahendusele

Fookusgruppides osalejatelt paluti tagasisidet EVKP-i tutvustavale joonisele (terviklahendus).

Joonis 5. EVKP tutvustav joonis, mida näidati fookusgrupis osalejatele

Üldiselt oli pilt arusaadav nii liitunutele kui mitte-liitunutele ja katvat peamised võimalused. Liitunud koolide esindajad soovitasid kirjutada lihtsalt ja lühidalt lahti, mida TULEM endast kujutab ja mida selle kasutamine õpetajale annab.

„Tundub selge.“ (mitte_juh_Lpk_2)

„Aga mis see tööriist endast kujutab? Mida õpetaja sellest saab?“ (hõbe_koord_Ltk_2)

Arendustegevused

Fookusgruppide viimases osas tehti osalejatega ajurünnak, kus nad pakkusid välja ideid programmi leviku ja kvaliteedi tõstmiseks. Osalejad kirjeldasid ideaalset programmi, mis vastab nende ootustele ja pakub positiivseid üllatusi ning jagasid omapoolseid soovitusi.

Arendusideena pakuti välja arengukonsultatsiooni teenuse pakkumist, kus EVKP meeskond annab koolide enesehindamise tulemustele konkreetsemat tagasisidet. Lisaks sooviti ka, et koordinaatorid kohtuksid regulaarselt piirkonniti ning saaksid selle käigus uusi ideid EVKP meeskonnalt. STANDARD peaks olema atraktiivsem ja konkreetsem kui kooli senine sisehindamise süsteem, et koolid võtaks selle oma arengukavade ja sisehindamise aluseks.

Peamise parenduskohana nähti õpetajate väljaõpet. Tulemi saavutamise teema on aineõpetajale raskesti mõistetav ja nad vajaksid lisaks esialgsele TULEM koolitusele veel täiendavaid meetodikakoolitusi. Samuti on keeruline kooli töötajatel, kes liituvad kooliperega peale TULEM koolituse toimumist. Neil oleks abi mentorist.

Ideaalne EVKP

Fookusgruppides osalenutel paluti kirjeldada ideaalset EVKP-i ja neil tekkis mitmeid praktilisi ideid:

- Igal koolil oleks oma **mentor-toetaja**, kes aitab programmi ellu viia.
- **Ideede panga** loomine kodulehele, kuhu on **edulugudest kokku kogutud praktilised näited**. Praegu ei ole need edulugudest piisavalt kergelt leitavad. „Liikuma Kutsuval Kool“ olevat midagi sarnast tehtud.
- Soodustada veel enam programmis osalejate omavahelist koostööd, panna koole rohkem meeskonnatööd tegema.
- Maakondlikud koordinaatorid koostaksid nimekirja või **infopanga kohalikest ettevõtetest ja organisatsioonidest**, kes on huvitatud **koolides esinemistest** või muust koostööst. Siin saaks teha koostööd „Tagasi Kooli“ või Koostöövõrgustik „Ettevõtlikkuse edendamiseks“ algatustega, mis on juba neid andmeid kogunud.
- Osaliselt **diferentseerida STANDARD**, näiteks pakkuda erinevatele tasemetele muudetud vormi, sest lasteaia ja gümnaasiumi lähenemine pole samad.
- Korraldada piirkondlikke ja üleriigilisi **heade kogemuste jagamise konverentse** ja koolituspäevi.
- **Koordinaatorid võiksid kohtuda tihedamini** ja kogemusi vahetada, e-vahetundide ideed võiks edasi arendada ja võimalusel korraldada ka füüsilisi kohtumisi.
- Koolid saaksid **käia teisi koole hindamas** ja koguda endale selle käigus ideid.
- EVKP meeskond vaataks koolide enesehindamise tulemused üle, annaks **personaalset tagasisidet (arengukonsultandid)** ja soovitaks selle põhjal sobivaid koolitusi.

- Koolituste, ka **veebikoolituste info peaks laekuma oluliselt varem**. Lühikese etteatamisega ei ole õpetajatel võimalik graafikut muuta.
- Fookuses võiks rohkem olla, et kuidas **kooli ellu tuua rohkem rõõmu ja mitmekesisust**.
- **Uutele inimestele pole koolitusi** peale seda, kui TULEM koolitus on koolil läbitud. Koordinaatori poolt saavad juhendeid, aga võiks olla ka koolitusvõimalus. Samuti oleks vaja aineõpetajatele peale paari tegutsemisaastat **täiendkoolitust**.

Lisaks pidasid liitunud koolid oluliseks EVKP visiooni üle vaatamist, sest aastatega on haridusmaastik muutunud. Haridusprogramme on palju rohkem ja rõhuasetus on 21. sajandi väärtustel, mida võiks samuti ettevõtlikkuse arendamisega tihedamalt siduda.

Senisest rohkem võiks programmi tutvustada aineõpetajatele ning lihtsalt ja arusaadavalt lahti seletada, millist kasu nad saavad programmis osalemisest.

„Mis kasu saan eesti keele õpetajana oma õppetöös?... Pole välja kasvanud õpetajate vajadustest, vaid koolijuht veenab õpetajaid. Nii ei toimi hästi.“ (hõbe_juh_Ltk_2)

Tehti ka ettepanek, et kuldtasemel jõudnud koolidel oleks võimalus saada programmi läbimise kohta tunnistus ja olla edaspidi vilistlased.

„... aru saada, et on programm ja iga programm lõppeb, kui võtaks hoiaku – lõpetatud kuldtase ja antakse sertifikaat... Ei kesta igavesti, vaid annab nn lõputunnistuse, suudame edasi iseseisvalt edasi toimetada.“ (hõbe_koord_Ltk_2)

Kokkuvõttes peeti ettepanekutest kõige olulisemaks, et igal koolil oleks oma mentor, toimuksid näidistunnid, koolitused muutuksid praktilisemaks ning süsteemsemaks ja oleksid kättesaadavad uutele töötajatele. Lisaks sooviti ka, et koolide koordinaatorid kohtuksid regulaarselt piirkonniti ning saaksid selle käigus uusi ideid EVKP meeskonnalt.

Mitte-liitunute esmamulje oli, et enesehindamine on liiga formaalne ja nad kardavad, et neil tekib seoses STANDARD-i rakendamisega liigset bürokraatiat. Nende ootuseks on haarav baaskoolitus, mis inspireerib õpetajaid osa võtma. Pikalt programmis osalenud võiks aidata uustulnukaid õigele teele. Kõige olulisem on nende arvates, et oleks vähem aruandeid ja bürokraatiat.

Osalevad koolid leidsid, et programmi arengusse saavad nad ise panustada, kommunikeerides oma vajadusi maakondlikule koordinaatorile ning olles ise ettevõtlikud, tunnustades töötajaid, uurides ja suheldes.

Soovitused programmi arendamiseks

EVKP hõbetaseme koolide soovitused:

- Kooli uued töötajad saaksid veebipõhiselt läbida TULEM koolituse peale tööle asumist;

- Mentorite süsteemi loomine, mis aitaks uutel inimestel paremini sisse elada;
- Aineõpetajatele pakkuda rohkem täiendkoolitusi, mitte ainult programmiga liitudes;
- Koolitused võiksid olla praktilisemad ning ainete ja kooliastmete kaupa eraldi, sest metoodika on erinev esimesel ja kaheteistkümnendal klassil;
- Anda koolide enesehindamisele konkreetsemat tagasisidet, arengukonsultatsiooni teenus välja töötada;
- Ressursside paremaks kasutamiseks mõelda läbi, kas eesmärgiks on eelkõige laiendada või olemasolevat võrgustikku rohkem võimestada;
- Õpetajate seas teavitustöö tegemine ja nende toetamine võiks saada rohkem tähelepanu;
- „Ettevõtlik kool“ olemine ei tohiks olla eesmärk omaette. Kuldtasemele jõudnud koolidel võiks olla võimalus saada programmi läbimise tunnistus ja edaspidi teistele kogemusnõustamist pakkuda;
- Enesehindamine võiks olla koolidele inspireeriv ja innustada neid ettevõtlikumad olema.

“Vähem rõhku taseme saavutamisele ja rohkem elurõõmu... Läheb liiga punnitamiseks.” (hõbe_juh_Ltk_2)

Mitte-liitunud koolide soovitusel:

- EVKP tutvustamiseks korraldada infotunde õpetajatele ja jagada sotsiaalmeedias tutvustavaid klippe "kogenud tegijatelt", kelle kogemust on teistel koolidel huvitav kuulata;
- Oluline on tugev maakondlik koordinaator, kes inspireerib koole osalema ning korraldab kogukonnas populaarseid sündmusi;
- Õpetajaid võiks kõnetada kaasaegsete metoodikate tutvustamine;
- Programmi laienedes olla ettevaatlikud, et ei kannataks kvaliteet.

*„Ei muutuks formaalseks asjaks, kuhu kõik tahavad saada, aga väärtus läheb alla.“
(mitte_juh_Ltk_1)*

Programmi pikaajalist mõju intervjuueeritute arvates tõsta STANDARD-i edasi arendamine. Osade õpetajate jaoks on enesehindamine hirmutav ülesanne, mida nad pigem väldiks. See võiks olla lihtsam ja põnevam ülesanne. Fookusgruppides osalejad ei olnud aga kindlad, kuidas muuta STANDARD-i täitmist vastuvõetavamaks.

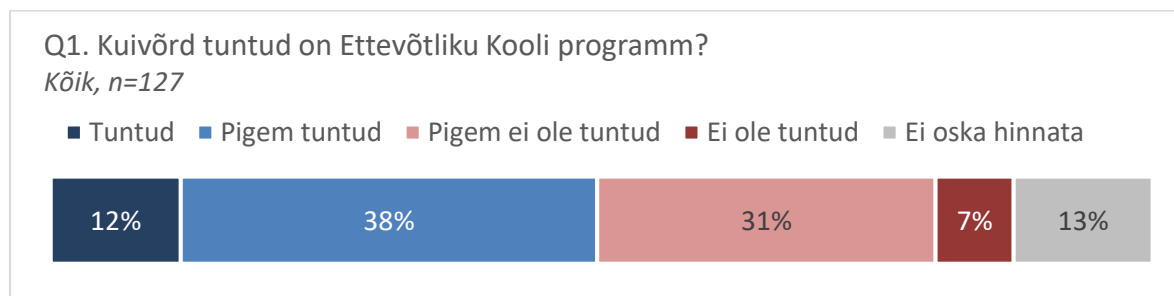
Kvantitatiivse uuringu tulemuste analüüs

Kvantitatiivses uuringus keskenduti EVKP-i tulemuste ning puudujääkide väljaselgitamisele. Programmiga liitunudelt uuriti nende rahulolu senise kogemusega, programmis jätkamise plaane ning arendusettepanekuid. Mitte-liitunud koolide esindajad tõid välja oma ootused ja kõhklused seoses EVKP-ga ning otsuse tegemist lihtsustavad tegevused ning võimalused.

Liitunud koolide puhul on eraldi välja toodud taseme saavutanud ning määramata tasemega õppeasutuste hinnangud. Määramata tase tähendab, et koolil on võimalus programmis taseme taotlemiseks, kuid nad ei ole seda (veel) teinud. Taseme saavutanud koolides võrreldakse kahte gruppi, baastasemel ja kuld-või hõbetasemel olijaid.

Teadlikkus programmist

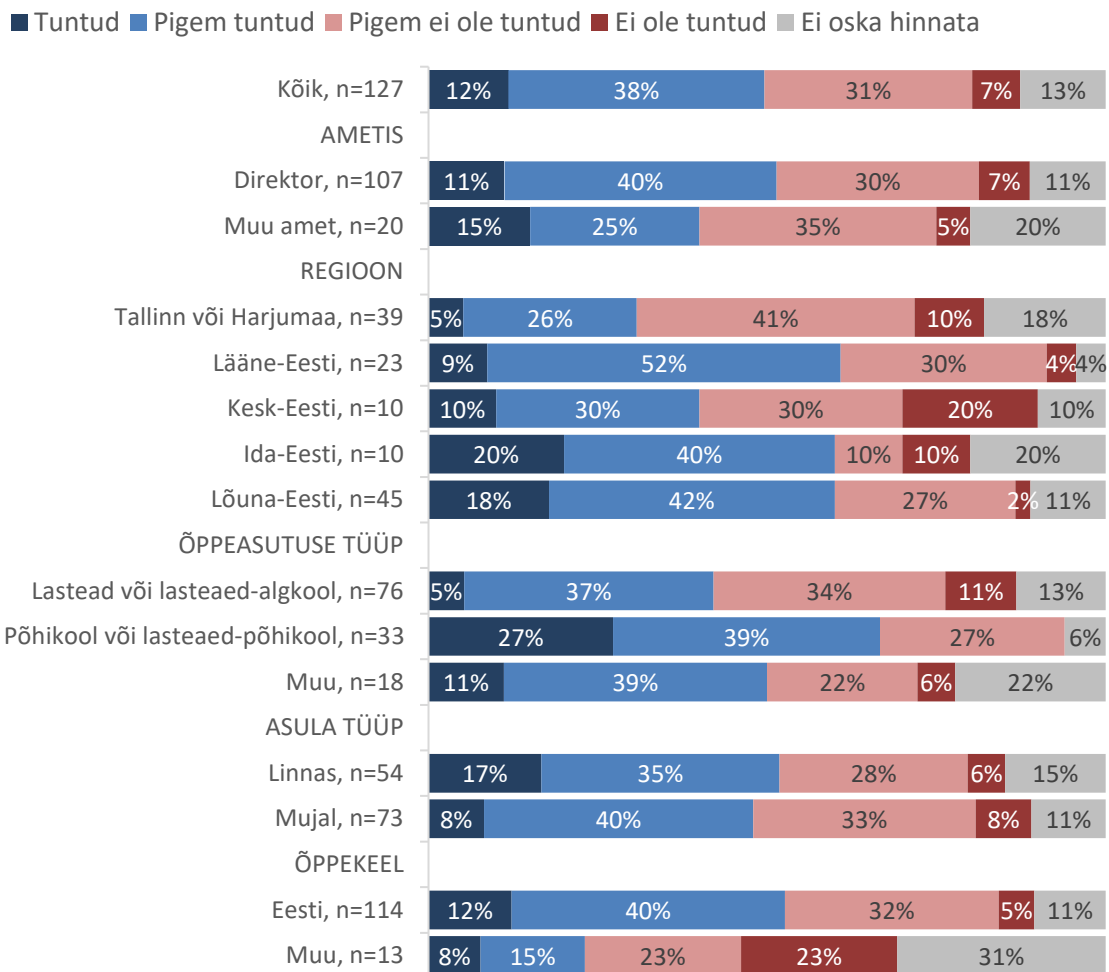
Kõigilt küsitlenuilt uuriti nende arvamust **programmi tuntusest**. EVKP-ga liitunud koolide töötajad pidasid programmi oluliselt tuntumaks kui mitte-liitunud. Mitte-liitunud koolide küsitluses oli tuntus madalaim Harjumaa, Kesk-Eesti, algkoolide ning muu õppekeelega koolide esindajate arvates. Liitunute küsitluses oli tuntus madalaim Harjumaa ja Lõuna-Eesti, gümnaasiumide ja täistsüklikoolide ning baastaseme koolide esindajate arvates. Nii liitunud kui mitte-liitunud koolide direktorid pidasid üldiselt programmi tuntumaks kui muude ametite esindajad.

Joonis 6. EVKP tuntus mitte-liitunud koolide töötajate arvates

Mitte-liitunud koolide esindajaist pooled (50%) pidasid EVKP tuntuks või pigem tuntuks. Kolmandik (31%) leidis, et pigem ei ole tuntud ning väike osa (7%), et ei üldse ei ole tuntud. Mõned ei osanud ka hinnata (13%).

Q1. Kuivõrd tuntud on Ettevõtliku Kooli programm?

Joonis 7. EVKP tuntus mitte-liitunud koolide töötajate arvates ameti, piirkonna, õppeasutuse ja asula tüübi ning õppekeele lõikes²

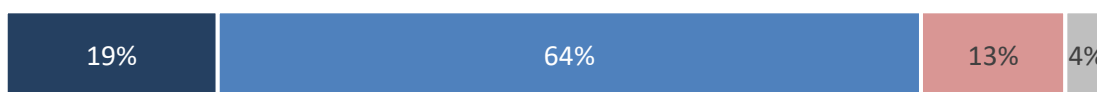
Seejuures mitte-liitunud muu õppekeelega koolide töötajad pidasid programmi oluliselt vähem tuntuks, vaid alla veerandi (23%) vastajaist olid arvamusel, et EVKP on tuntud või pigem tuntud võrreldes üle poole (52%) eesti õppekeelega koolide vastajaist. Üle poole Lääne-Eesti (61%), Ida-Eesti (60%) ja Lõuna-Eesti (60%) vastajatest pidas programmi tuntuks või pigem tuntuks võrreldes alla poole vastajatega Harjumaal (31%) ja Kesk-Eestis (40%). Direktorid (51%) olid üldiselt veidi positiivsemalt meelestatud kui muude ametite esindajad (40%). Samuti peeti põhikoolides (66%) programmi tuntumaks kui lasteaedades ja algkoolides (42%) ning muudes õppeasutustes (50%).

² Siin ja edaspidi graafikutele regioonid: Tallinn või Harjumaa, Lääne-Eesti (Hiiumaa, Saaremaa, Läänemaa, Pärnumaa), Kesk-Eesti (Raplamaa, Järvamaa), Ida-Eesti (Ida-Virumaa, Lääne-Virumaa) ja Lõuna-Eesti (Tartumaa, Valgamaa, Viljandimaa, Võrumaa, Jõgevamaa ja Põlvamaa).

Q1. Kuivõrd tuntud on Ettevõtliku Kooli programm?

Kõik, n=130

■ Tuntud ■ Pigem tuntud ■ Pigem ei ole tuntud ■ Ei ole tuntud ■ Ei oska hinnata

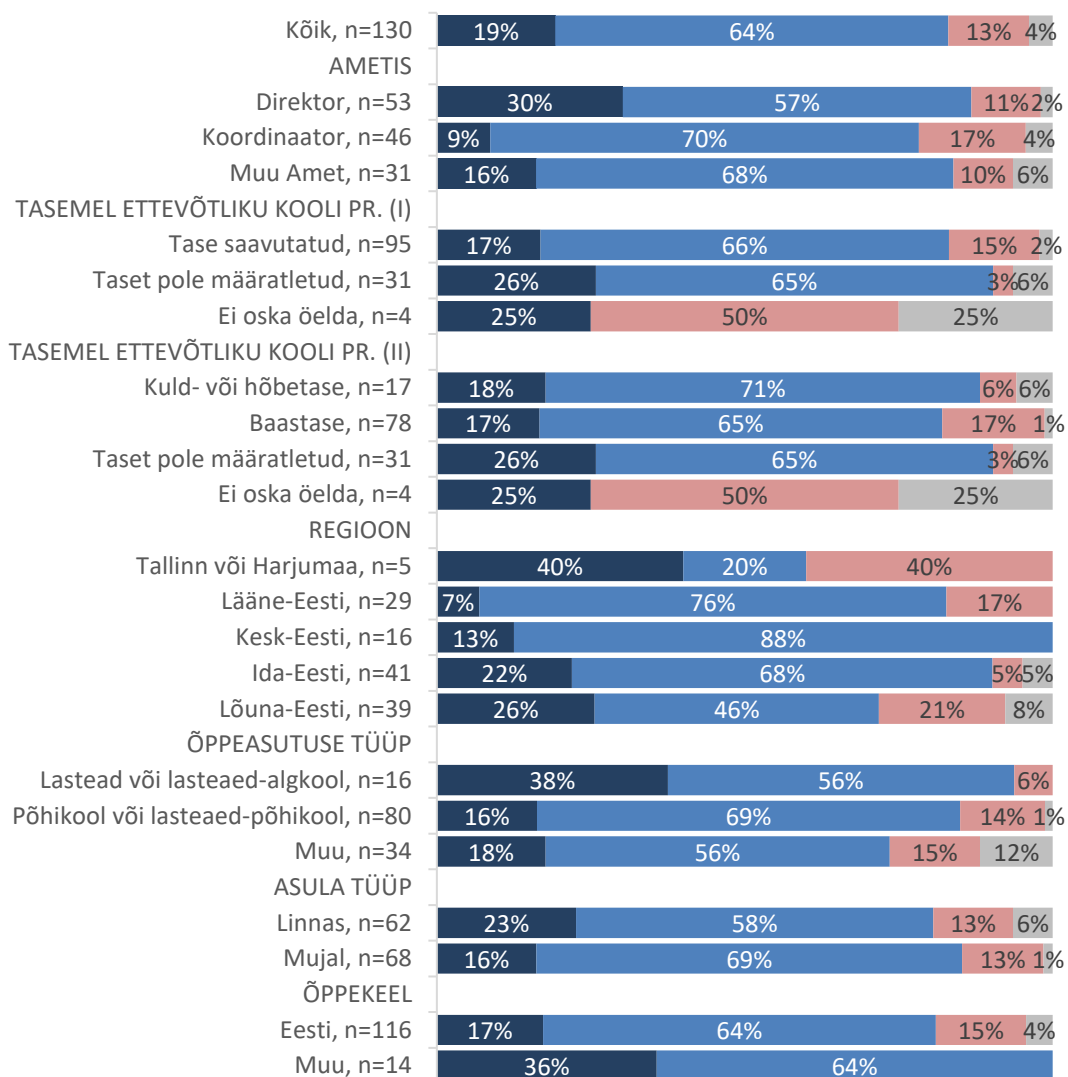

Joonis 8. EVKP tuntus liitunud koolide töötajate arvates

Üle kolmveerandi (83%) liitunud koolide vastajaist arvasid, et EVKP on tuntud (19%) või pigem tuntud (64%) ning vaid 13% arvas, et pigem ei ole tuntud. Mõned ei osanud ka hinnata (4%).

Q1. Kuivõrd tuntud on Ettevõtliku Kooli programm?

■ Tuntud ■ Pigem tuntud ■ Pigem ei ole tuntud ■ Ei ole tuntud ■ Ei oska hinnata

Joonis 9. EVKP tuntus liitunud koolide töötajate arvates.

Vene õppekeelega koolide esindajad olid eriti positiivselt meelestatud, kõik (100%) pidasid programmi **tuntuks või pigem tuntuks**. Eesti õppekeelega liitunud koolides olid 81% sama meelt, aga 15% leidsid, et pigem ei ole tuntuks ning 4% ei osanud vastata. Tuntuks või pigem tuntuks pidasid programmi 79% koordinaatoritest, 87% direktoritest ning 84% muude ametites olijaist. Pigem ei pidanud seda tuntuks 17% koordinaatoritest, 11% direktoritest ning 10% muude ametites olijaist.

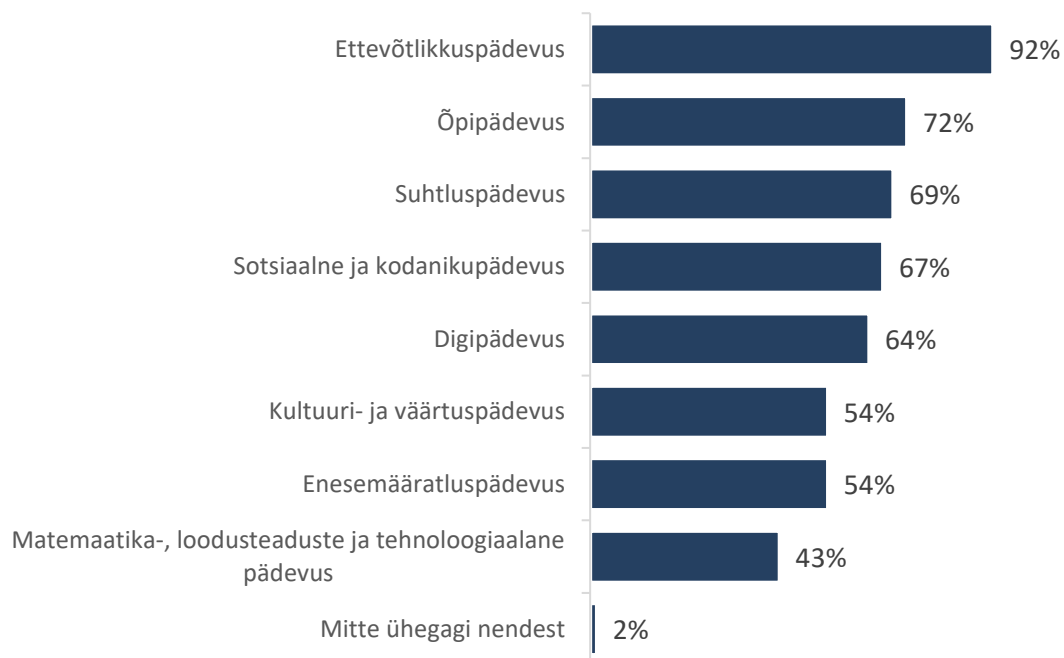
Harjumaa ja Lõuna-Eesti õppeasutuste töötajad pidasid programmi **pigem vähem tuntuks** kui vastajad mujalt. Samuti andsid madalama hinnangu gümnaasiumide ja täistsüklikoolide ning baastaseme koolide esindajad. Tuntuks või pigem tuntuks pidasid EVKP-i 83% taseme saavutanud, seejuures 82% baastaseme ja 89% kuld-või hõbetaseme nn 91% määramata tasemega, 60% Harjumaa, 83% Lääne-Eesti, 100% Kesk-Eesti, 90% Ida-Eesti ning 72% Lõuna-Eesti vastajaist. Pigem ei pidanud tuntuks 15% taseme saavutanud, 3% määramata tasemega, 40% Harjumaa, 17% Lääne-Eesti, 5% Ida-Eesti ning 21% Lõuna-Eesti vastajaist.

Seos pädevustega

Vastajail paluti valida **pädevused, mis neil seostuvad EVKP-ga**. Etteaimatavalt seostati enim ettevõtlikkuspädevust, 92% mitte-liitunudest ja 99% liitunudest valis selle vastusevariandi, kuid paljud seostasid ka muid üldpädevusi. Üldiselt olid mitte-liitunute vastuste osakaalud 10-15% võrra väikesemad kui liitunud koolide esindajail ning 2% leidis, et nende jaoks EVKP mitte ühegi neist pädevustest ei seostu. Enam kui kaks kolmandikku vastajaist seostasid programmiga õpipädevust, suhtluspädevust ning sotsiaalset ja kodanikupädevust. Üle pooltel seostusid digipädevus, kultuuri-ja väärtuspädevus ning enesemääratluspädevus, veidi vähem mainiti matemaatika, loodusteaduste ja tehnoloogialast pädevust.

Q2. Milliste pädevustega seostub Ettevõtlik Kooli programm?

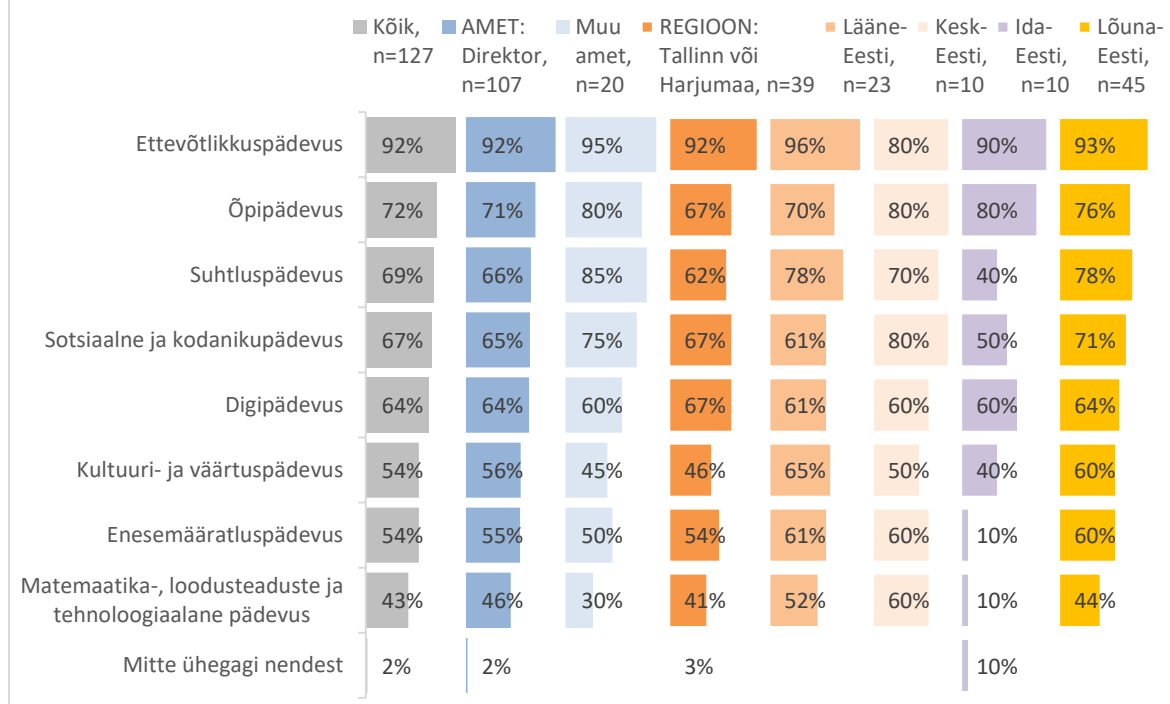
Kõik, n=127

Joonis 8. EVKP seostumine pädevustega mitte-liitunud koolide lõikes.

Mitte-liitunud koolide vastajate arvates seostub EVKP eelkõige ettevõtlikkuspädevusega (92%), õpipädevusega (72%), suhtluspädevusega (69%) ning sotsiaalse ja kodanikupädevusega (67%). Üle pooltel seostusid ka digipädevus (64%), kultuuri- ja väärtuspädevus (54%) ning enesemääratluspädevus (54%). Veidi vähem mainiti matemaatika, loodusteaduste ja tehnoloogialast pädevust (43%). Väga vähesed (2%) leidsid, et EVKP ei seostu ühegagi neist pädevustest.

Q2. Milliste pädevustega seostub Ettevõtlik Kooli programm?

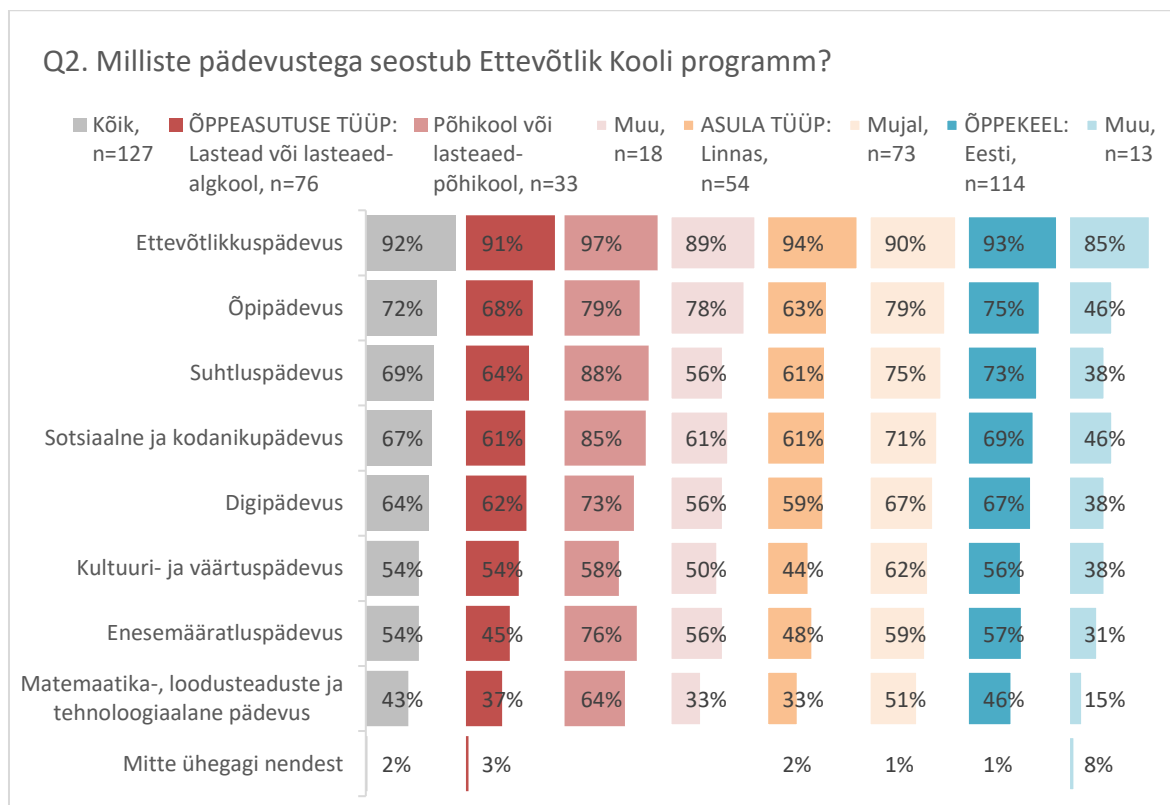
Joonis 9. EVKP seostumine pädevustega mitte-liitunud koolide lõikes ameti ja regiooni kaupa

Mitte-liitunud koolides **muudes ametites olijad** tõid rohkem välja seost ettevõtlikkuspädevusega (95%) kui direktorid (92%), samuti ka õpipädevust (95% vs 80%), suhtluspädevust (85% vs 66%) ning sotsiaalset ja kodanikupädevust (75% vs 65%). Rohkem direktorid kui muudes ametites olijaid seostas EVKP-ga digipädevust (64% vs 60%), kultuuri- ja väärtuspädevust (56% vs 45%), enesemääratluspädevust (55% vs 50%) ning matemaatika, loodusteaduste ja tehnoloogialast pädevust (46% vs 30%).

Regiooniti olid mitte-liitunud Ida- ja Kesk-Eesti õppeasutuste töötajate seostatud pädevuste osakaalud üldiselt väiksemad kui Lõuna- ja Lääne-Eestis ning Harjumaal. EVKP-i seostasid

- ettevõtlikkuspädevusega 92% Harjumaa, 96% Lääne-Eesti, 80% Kesk-Eesti, 90% Ida-Eesti ning 93% Lõuna-Eesti vastajaist;
- õpipädevusega 67% Harjumaa, 70% Lääne-Eesti, 80% Kesk-Eesti, 80% Ida-Eesti ning 76% Lõuna-Eesti vastajaist;
- suhtluspädevusega 62% Harjumaa, 78% Lääne-Eesti, 70% Kesk-Eesti, 40% Ida-Eesti ning 78% Lõuna-Eesti vastajaist;
- sotsiaalse ja kodanikupädevusega 67% Harjumaa, 61% Lääne-Eesti, 80% Kesk-Eesti, 50% Ida-Eesti ning 71% Lõuna-Eesti vastajaist;
- digipädevusega 67% Harjumaa, 61% Lääne-Eesti, 60% Kesk-Eesti, 60% Ida-Eesti ning 64% Lõuna-Eesti vastajaist;
- kultuuri- ja väärtuspädevusega 46% Harjumaa, 65% Lääne-Eesti, 50% Kesk-Eesti, 40% Ida-Eesti ning 60% Lõuna-Eesti vastajaist;

- enesemääratluspädevusega 54% Harjumaa, 61% Lääne-Eesti, 60% Kesk-Eesti, 10% Ida-Eesti ning 60% Lõuna-Eesti vastajaist;
- matemaatika, loodusteaduste ja tehnoloogialast pädevusega 41% Harjumaa, 52% Lääne-Eesti, 60% Kesk-Eesti, 10% Ida-Eesti ning 44% Lõuna-Eesti vastajaist;
- ning mitte ühegagi neist 3% Harjumaa ja 10% Ida-Eesti vastajaist.

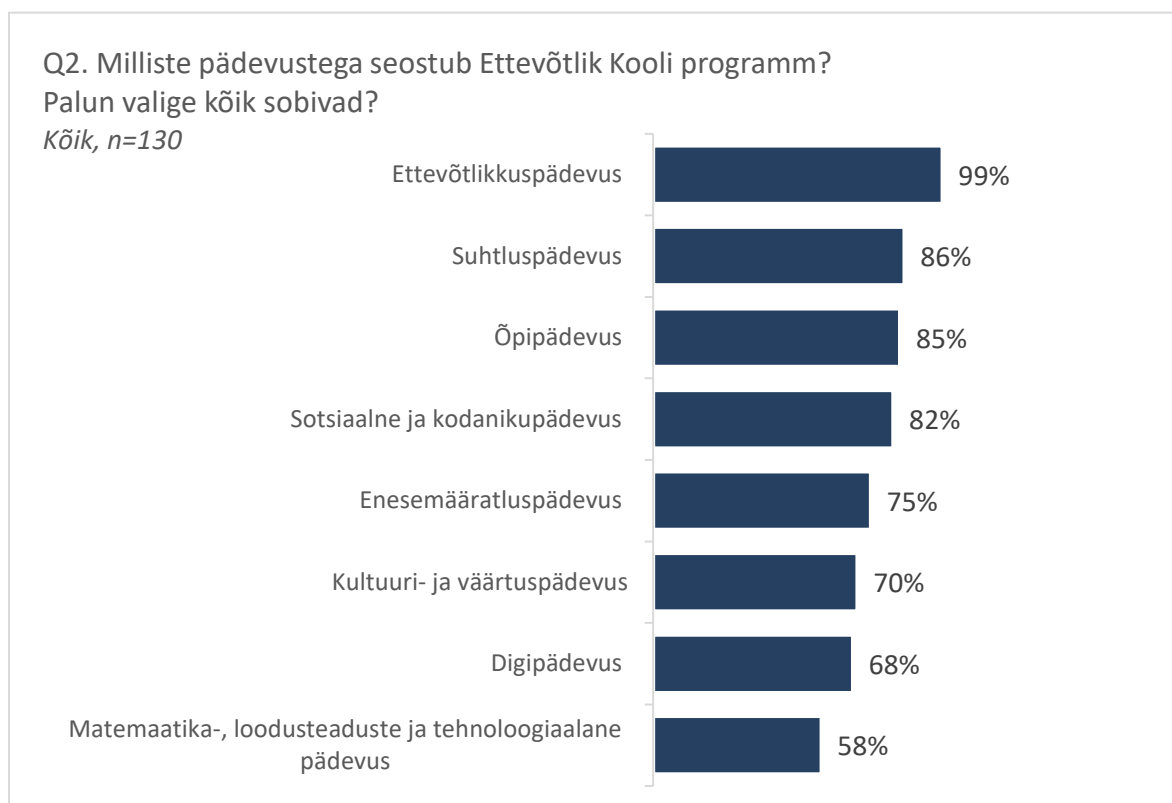

Joonis 10. EVKP seostumine pädevustega mitte-liitunud koolide lõikes õppeasutuse ja asula tüübi ning õppekeele kaupa

Koolide ja asula tüüpide lõikes ei olnud mitte-liitunute arvamustes erinevused väga suured, kuid eesti õppekeelega õppeasutuste töötajad seostasid kõiki pädevusi oluliselt tihemini kui muukeelsete koolide esindajad. EVKP-i seostasid

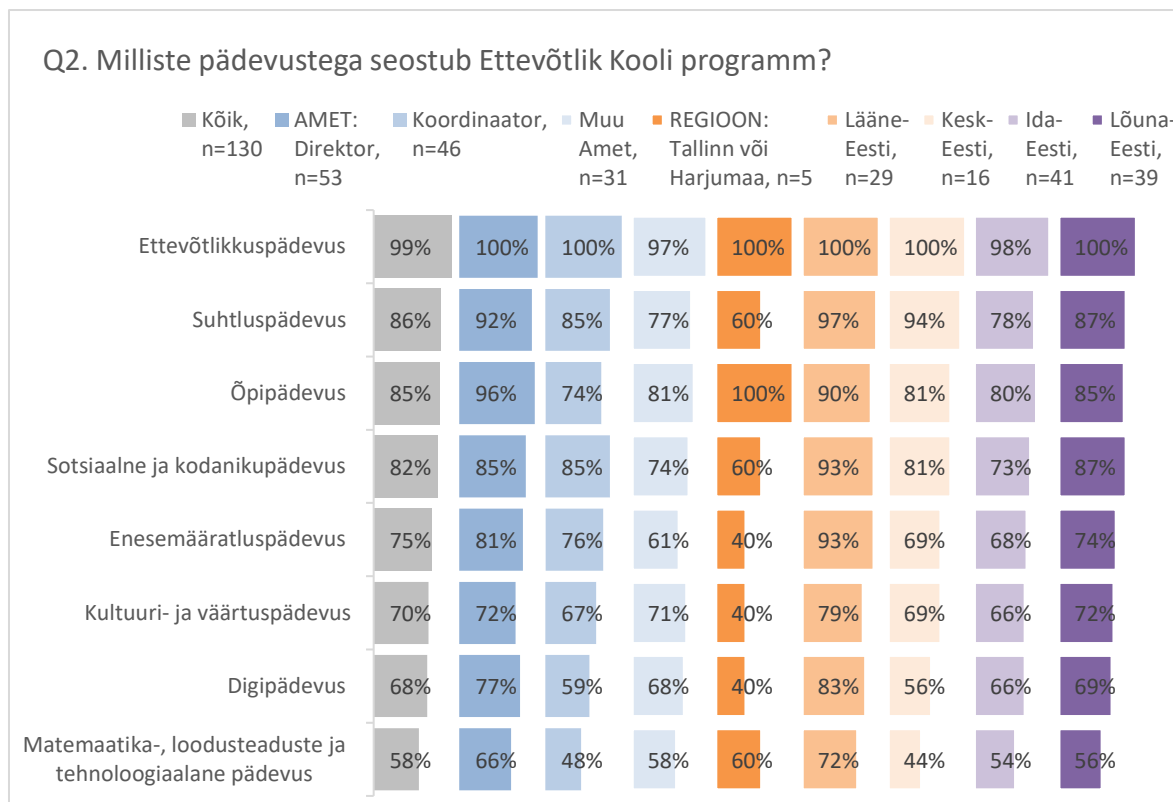
- ettevõtlikkuspädevusega 91% algkoolide, 97% põhikoolide, 89% muude õppeasutuste, 94% linnas asuvatest, 90% mujal asuvatest, 93% eesti õppekeele ja 85% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- õpipädevusega 68% algkoolide, 79% põhikoolide, 78% muude õppeasutuste, 63% linnas asuvatest, 79% mujal asuvatest, 75% eesti õppekeele ja 46% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- suhtluspädevusega 64% algkoolide, 88% põhikoolide, 56% muude õppeasutuste, 61% linnas asuvatest, 75% mujal asuvatest, 73% eesti õppekeele ja 38% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- sotsiaalse ja kodanikupädevusega 61% algkoolide, 85% põhikoolide, 61% muude õppeasutuste, 61% linnas asuvatest, 71% mujal asuvatest, 69% eesti õppekeele ja 46% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

- digipädevusega 62% algkoolide, 73% põhikoolide, 56% muude õppeasutuste, 59% linnas asuvatest, 67% mujal asuvatest, 67% eesti õppekeele ja 38% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- kultuuri- ja väärtuspädevusega 54% algkoolide, 58% põhikoolide, 50% muude õppeasutuste, 44% linnas asuvatest, 62% mujal asuvatest, 56% eesti õppekeele ja 38% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- enesemääratluspädevusega 45% algkoolide, 76% põhikoolide, 56% muude õppeasutuste, 48% linnas asuvatest, 59% mujal asuvatest, 57% eesti õppekeele ja 31% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- matemaatika, loodusteaduste ja tehnoloogialast pädevusega 37% algkoolide, 64% põhikoolide, 33% muude õppeasutuste, 33% linnas asuvatest, 51% mujal asuvatest, 46% eesti õppekeele ja 15% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- ning mitte ühegi neist 3% algkoolide, 2% linnas asuvatest, 1% mujal asuvatest, 1% eesti õppekeele ja 8% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.

Joonis 11. EVKP seostumine pädevustega liitunud koolide lõikes.

Liitunud koolide vastajate arvates **seostub EVKP** samuti eelkõige ettevõtlikkuspädevusega (99%), suhtluspädevusega (86%), õpipädevusega (85%) ning sotsiaalse ja kodanikupädevusega (82%). Üle pooltel seostusid ka enesemääratluspädevus (75%), kultuuri- ja väärtuspädevus (70%), digipädevus (68%) ning matemaatika, loodusteaduste ja tehnoloogialane pädevus (58%).

Joonis 12. EVKP seostumine pädevustega liitunud koolide lõikes ameti ja regiooni kaupa

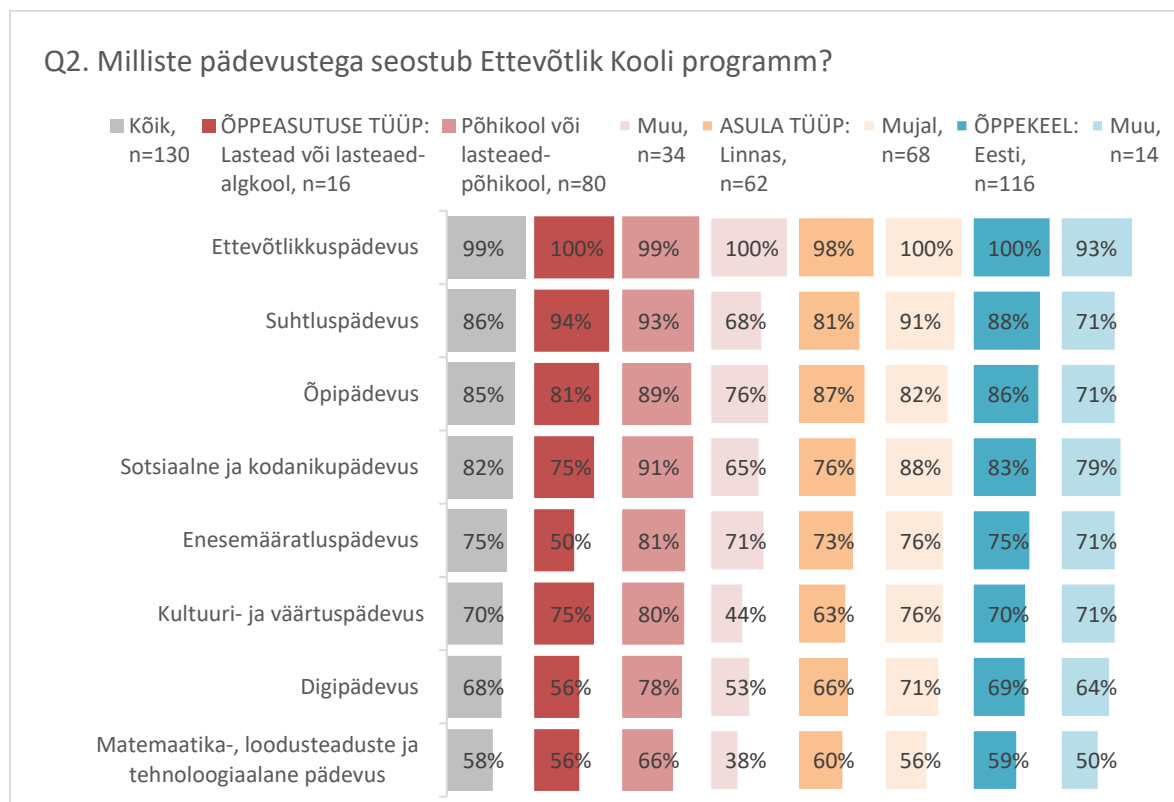
Kõik (100%) liitunud koolide koordinaatorid ja direktorid ning 97% muudel ametitel töötavatest vastajatest leidsid, et EVKP seostub ettevõtlikkuspädevusega. Muude pädevuste osas seostasid direktorid neid programmiga keskmiselt rohkem kui koordinaatorid ja teistel ametipostidel olivad.

EVKP-i seostasid

- õpipädevusega 96% direktoritest, 74% koordinaatoritest ja 81% muude ametites olevatest vastajaist.
- suhtluspädevusega 92% direktoritest, 85% koordinaatoritest ja 77% muude ametites olevatest vastajaist.
- sotsiaalse ja kodanikupädevusega 85% direktoritest, 85% koordinaatoritest ja 74% muude ametites olevatest vastajaist.
- digipädevusega 77% direktoritest, 59% koordinaatoritest ja 68% muude ametites olevatest vastajaist.
- kultuuri- ja väärtuspädevusega 72% direktoritest, 67% koordinaatoritest ja 71% muude ametites olevatest vastajaist.
- enesemääratluspädevusega 81% direktoritest, 76% koordinaatoritest ja 61% muude ametites olevatest vastajaist.
- matemaatika, loodusteaduste ja tehnoloogialast pädevusega 66% direktoritest, 48% koordinaatoritest ja 58% muude ametites olevatest vastajaist.

Regioonidest eristus peamiselt Harjumaa, kuid seda ilmselt vastajate vähesuse tõttu. EVKP-i seostasid

- ettevõtlikkuspädevusega 100% Harjumaa, 100% Lääne-Eesti, 100% Kesk-Eesti, 98% Ida-Eesti ning 100% Lõuna-Eesti vastajaist;
- õpipädevusega 100% Harjumaa, 90% Lääne-Eesti, 81% Kesk-Eesti, 80% Ida-Eesti ning 85% Lõuna-Eesti vastajaist;
- suhtluspädevusega 60% Harjumaa, 97% Lääne-Eesti, 94% Kesk-Eesti, 78% Ida-Eesti ning 87% Lõuna-Eesti vastajaist;
- sotsiaalse ja kodanikupädevusega 60% Harjumaa, 93% Lääne-Eesti, 81% Kesk-Eesti, 73% Ida-Eesti ning 87% Lõuna-Eesti vastajaist;
- digipädevusega 40% Harjumaa, 83% Lääne-Eesti, 56% Kesk-Eesti, 66% Ida-Eesti ning 69% Lõuna-Eesti vastajaist;
- kultuuri- ja väärtuspädevusega 40% Harjumaa, 79% Lääne-Eesti, 69% Kesk-Eesti, 66% Ida-Eesti ning 72% Lõuna-Eesti vastajaist;
- enesemääratluspädevusega 40% Harjumaa, 93% Lääne-Eesti, 69% Kesk-Eesti, 68% Ida-Eesti ning 74% Lõuna-Eesti vastajaist;
- matemaatika, loodusteaduste ja tehnoloogialast pädevusega 60% Harjumaa, 72% Lääne-Eesti, 44% Kesk-Eesti, 54% Ida-Eesti ning 56% Lõuna-Eesti vastajaist.

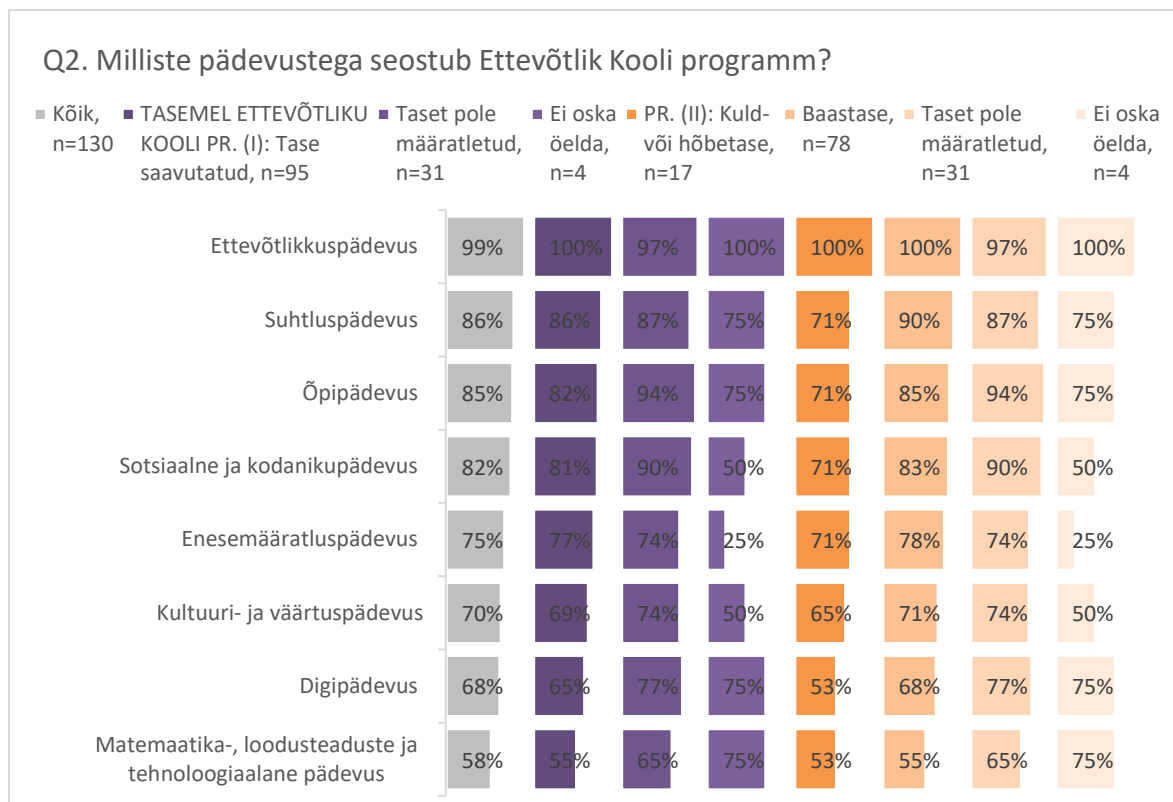

Joonis 13. EVKP seostumine pädevustega liitunud koolide lõikes õppeasutuse ja asula tüübi ning õppekeele kaupa

Õppekeele ja asula tüüpide lõikes ei olnud liitunute arvamustes erinevused väga suured, kuid õppeasutuse tüüpide lõikes esines mõningaid suuremaid erinevusi.

EVKP-i seostasid

- ettevõtlikkuspädevusega 100% algkoolide, 99% põhikoolide, 100% muude õppeasutuste, 98% linnas asuvatest, 100% mujal asuvatest, 100% eesti õppekeele ja 93% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- õpipädevusega 81% algkoolide, 89% põhikoolide, 76% muude õppeasutuste, 87% linnas asuvatest, 82% mujal asuvatest, 86% eesti õppekeele ja 71% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- suhtluspädevusega 94% algkoolide, 93% põhikoolide, 68% muude õppeasutuste, 81% linnas asuvatest, 91% mujal asuvatest, 88% eesti õppekeele ja 71% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- sotsiaalse ja kodanikupädevusega 75% algkoolide, 91% põhikoolide, 65% muude õppeasutuste, 76% linnas asuvatest, 88% mujal asuvatest, 83% eesti õppekeele ja 79% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- digipädevusega 56% algkoolide, 78% põhikoolide, 53% muude õppeasutuste, 66% linnas asuvatest, 71% mujal asuvatest, 69% eesti õppekeele ja 64% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- kultuuri- ja väärtuspädevusega 75% algkoolide, 80% põhikoolide, 44% muude õppeasutuste, 63% linnas asuvatest, 76% mujal asuvatest, 70% eesti õppekeele ja 71% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- enesemääratluspädevusega 50% algkoolide, 81% põhikoolide, 71% muude õppeasutuste, 73% linnas asuvatest, 76% mujal asuvatest, 75% eesti õppekeele ja 71% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- matemaatika, loodusteaduste ja tehnoloogialast pädevusega 56% algkoolide, 66% põhikoolide, 38% muude õppeasutuste, 60% linnas asuvatest, 56% mujal asuvatest, 59% eesti õppekeele ja 50% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.

Joonis 14. EVKP seostumine pädevustega liitunud koolide lõikes sõltuvalt programmis saavutatud tasemest

Kõik (100%) **taseme saavutanud koolide** ning 97% määramata tasemega koolide vastajatest leidsid, et EVKP seostub ettevõtlikkuspädevusega. Muude pädevuste osas seostasid määramata tasemega koolide töötajad neid keskmiselt rohkem kui taseme saavutanud koolide esindajad ja baastasemel rohkem kui kuld- ja hõbetaseme koolides.

EVKP-i seostasid

- ettevõtlikkuspädevusega 97% määramata tasemega ja 100% määratud tasemega, neist 100% baastasemel ja 100% kuld-või hõbetasemel olevate koolide vastajaist.
- suhtluspädevusega 87% määramata tasemega ja 86% määratud tasemega, neist 90% baastasemel ja 71% kuld-või hõbetasemel olevate koolide vastajaist.
- õpipädevusega 94% määramata tasemega ja 82% määratud tasemega, neist 85% baastasemel ja 71% kuld-või hõbetasemel olevate koolide vastajaist.
- sotsiaalse ja kodanikupädevusega 90% määramata tasemega ja 81% määratud tasemega, neist 83% baastasemel ja 71% kuld-või hõbetasemel olevate koolide vastajaist.
- enesemääratluspädevusega 74% määramata tasemega ja 77% määratud tasemega, neist 78% baastasemel ja 71% kuld-või hõbetasemel olevate koolide vastajaist.
- kultuuri- ja väärtuspädevusega 74% määramata tasemega ja 69% määratud tasemega, neist 71% baastasemel ja 65% kuld-või hõbetasemel olevate koolide vastajaist.
- digipädevusega 77% määramata tasemega ja 65% määratud tasemega, neist 68% baastasemel ja 53% kuld-või hõbetasemel olevate koolide vastajaist.

- matemaatika, loodusteaduste ja tehnoloogialast pädevusega 65% määramata tasemega ja 55% määratud tasemega, neist 55% baastasemel ja 53% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajaist.

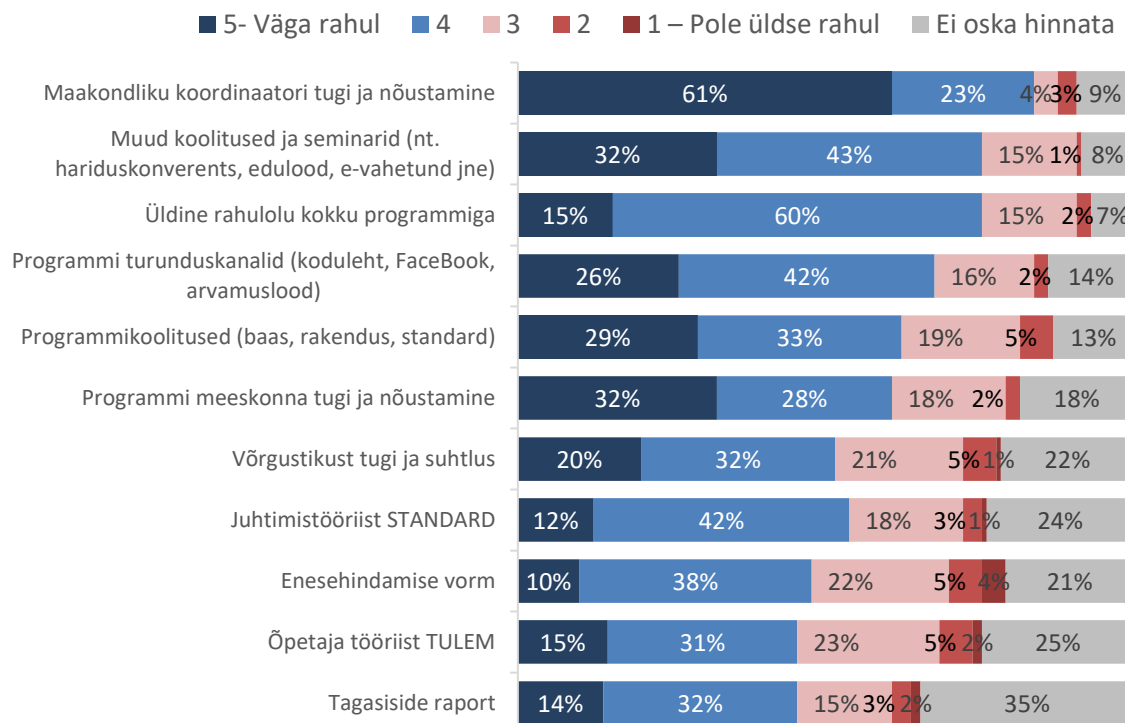
Liitunud hinnang programmile

Liitunud koolide esindajailt uuri nende rahulolu programmiga ning saadud kasu. Üldine rahulolu kogu programmiga oli pigem kõrge, kolmveerand vastajatest olid rahul või väga rahul. Keskmise rahulolu oli üldiselt veidi väiksem muudes õppeasutuste lõikes kui alg- ja põhikoolides, madalam maal kui linnas. Samuti olid hinnangud veidi madalamad eesti õppekeelega õppeasutuses võrreldes muukeelsetega. Keskmise rahulolu erinevate aspektidega oli üldiselt kõrgem koolides, kus tase oli määratud võrreldes tasemeta koolidega. Seejuures olid baastaseme koolide esindajate hinnangud kõrgemad kui kuld- ja hõbetaseme koolides. Alla kümnendiku vastajaist oli väga rahulolematud ega osanud tuua välja programmist saadud kasu.

Rahulolu erinevate aspektidega

Liitunud koolidelt uuriti nende **rahulolu EVKP-iga**. Rahuolu oli kõige kõrgem (84%) maakondliku koordinaatori toe ja nõustamise osas. Kolmveerand vastajaist hindasid oma rahulolu programmiga kõrgelt. Üle poole vastajaist olid rahul või väga rahul koolituste ja seminaridega, turunduskanalite, meeskonna ja võrgustiku toe ning STANDARD-iga. Veidi vähem oldi rahul enesehindamise vormi, õpetaja tööriista TULEM-iga ning tagasiside raportiga. Kõigi programmi aspektidega ei olnud pigem või üldse rahul alla 10% vastajaist. Paljud ei osanud hinnata spetsiifilisemaid programmi osi nagu STANDARD (24%) ja tagasiside raport (35%).

Q2.1. Palun hinnake oma rahulolu Ettevõtliku Kooli programmi erinevate aspektidega, kus 1 tähendab, et te pole üldse rahul ja 5 tähendab, et olete väga rahul. Kasutada saate ka vahepealseid hinnanguid.

Joonis 15. Liitunud koolide töötajate rahulolu EVKP-ga

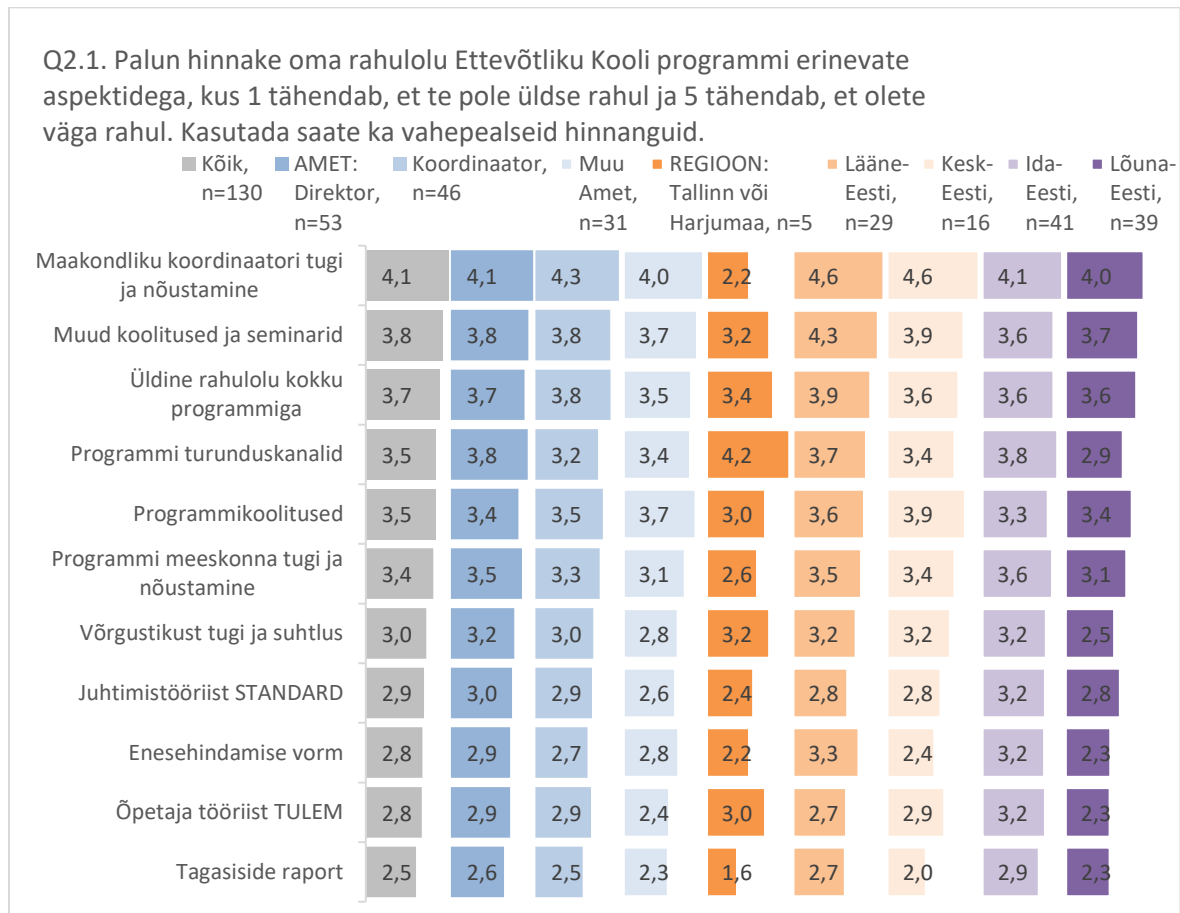
Üldine rahulolu kogu programmiga oli pigem kõrge, 15% liitunud koolide esindajaist olid väga rahul ning 60% rahul. Enam-vähem rahul olid 15%, pigem ei olnud rahul 2% ning 7% ei osanud hinnata.

Liitunud koolide esindajatest olid **rahul või väga rahul** 84% maakondliku koordinaatori toe ja nõustamisega, 75% muude koolituste ja seminaridega, 68% programmi turunduskanalitega, 62% programmikoolitustega, 60% programmi meeskonna toe ja nõustamisega, 54% juhtimistöörüistaga STANDARD, 52% võrgustiku toe ja suhtlusega, 48% enesehindamise vormiga, 46% õpetaja tööriistaga TULEM ja 46% tagasiside raportiga.

Enam-vähem rahul olid vastajaist 4% maakondliku koordinaatori toe ja nõustamisega, 15% muude koolituste ja seminaridega, 16% programmi turunduskanalitega, 19% programmikoolitustega, 18% programmi meeskonna toe ja nõustamisega, 18% juhtimistöörüistaga STANDARD, 21% võrgustiku toe ja suhtlusega, 22% enesehindamise vormiga, 23% õpetaja tööriistaga TULEM ja 15% tagasiside raportiga.

Üldse või eriti ei olnud rahul väike osa vastajatest: 3% maakondliku koordinaatori toe ja nõustamisega, 1% muude koolituste ja seminaridega, 2% programmi turunduskanalitega, 5% programmikoolitustega, 2% programmi meeskonna toe ja nõustamisega, 4%

juhtimistöörriistaga STANDARD, 6% võrgustiku toe ja suhtlusega, 9% enesehindamise vormiga, 7% õpetaja tööriistaga TULEM ja 5% tagasiside raportiga.

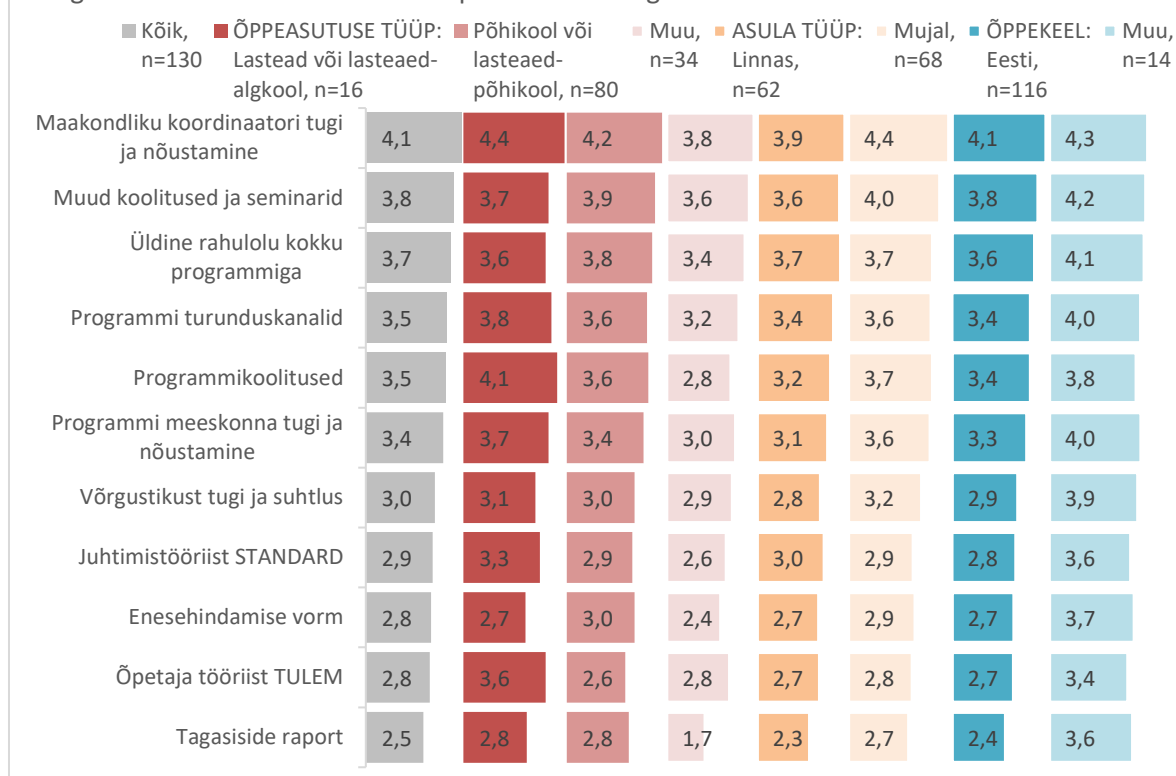
Joonis 16. Liitunud koolide töötajate rahulolu EVKP-ga ameti ja regiooni kaupa

Keskmine rahulolu kõikis erinevate aspektide puhul vahemikus 2,5-4,1 palli 5-palli skaalal. Ametite lõikes oli varieeruvus väike. Piirkonniti olid kõige madalamad hinnangud vastajatelt Harjumaal, aga see võib olla tingitud vastajate vähesusest.

- maakondliku koordinaatori toe ja nõustamisega rahulolu oli direktoritel 4,1, koordinaatoritel 4,3, muude ametite esindajatel 4,0, Harjumaal 2,2, Lääne-Eestis 4,6, 4,6, Ida-Eestis 4,1 ja Lõuna-Eestis 4,0 punkti 5 palli skaalal.
- muude koolituste ja seminaridega rahulolu oli direktoritel 3,8, koordinaatoritel 3,8, muude ametite esindajatel 3,7, Harjumaal 3,2, Lääne-Eestis 4,3, Kesk-Eestis 3,9, Ida-Eestis 3,6 ja Lõuna-Eestis 3,7 punkti.
- üldine rahulolu kogu programmiga rahulolu oli direktoritel 3,7, koordinaatoritel 3,8, muude ametite esindajatel 3,5, Harjumaal 3,4, Lääne-Eestis 3,9, Kesk-Eestis 3,6, Ida-Eestis 3,6 ja Lõuna-Eestis 3,6 punkti.
- programmi turunduskanalitega rahulolu oli direktoritel 3,8, koordinaatoritel 3,2, muude ametite esindajatel 3,4, Harjumaal 4,2, Lääne-Eestis 3,7, Kesk-Eestis 3,4, Ida-Eestis 3,8 ja Lõuna-Eestis 2,9 punkti.

- programmikoolitustega rahulolu oli direktoritel 3,4, koordinaatoritel 3,5, muude ametite esindajatel 3,0, Harjumaal 3,7, Lääne-Eestis 3,6, Kesk-Eestis 3,9, Ida-Eestis 3,3 ja Lõuna-Eestis 3,4 punkti.
- programmi meeskonna toe ja nõustamisega rahulolu oli direktoritel 3,5, koordinaatoritel 3,3, muude ametite esindajatel 3,1, Harjumaal 2,6, Lääne-Eestis 3,5, Kesk-Eestis 3,4, Ida-Eestis 3,6 ja Lõuna-Eestis 3,1 punkti.
- võrgustiku toe ja suhtlusega rahulolu oli direktoritel 3,2, koordinaatoritel 3,0, muude ametite esindajatel 2,8, Harjumaal 3,2, Lääne-Eestis 3,2, Kesk-Eestis 3,2, Ida-Eestis 3,2 ja Lõuna-Eestis 2,5 punkti.
- juhtimistöõriistaga STANDARD rahulolu oli direktoritel 3,0, koordinaatoritel 2,9, muude ametite esindajatel 2,6, Harjumaal 2,4, Lääne-Eestis 2,8, Kesk-Eestis 2,8, Ida-Eestis 3,2 ja Lõuna-Eestis 2,8 punkti.
- enesehindamise vormiga rahulolu oli direktoritel 2,9, koordinaatoritel 2,7, muude ametite esindajatel 2,8, Harjumaal 2,2, Lääne-Eestis 3,3, Kesk-Eestis 2,4, Ida-Eestis 3,2 ja Lõuna-Eestis 2,3 punkti.
- õpetaja tööriistaga TULEM rahulolu oli direktoritel 2,9, koordinaatoritel 2,9, muude ametite esindajatel 2,4, Harjumaal 3,0, Lääne-Eestis 2,7, Kesk-Eestis 2,9, Ida-Eestis 3,2 ja Lõuna-Eestis 2,3 punkti.
- tagasiside raportiga rahulolu oli direktoritel 2,6, koordinaatoritel 2,5, muude ametite esindajatel 2,3, Harjumaal 1,6, Lääne-Eestis 2,7, Kesk-Eestis 2,0, Ida-Eestis 2,9 ja Lõuna-Eestis 2,3 punkti.

Q2.1. Palun hinnake oma rahulolu Ettevõtliku Kooli programmi erinevate aspektidega, kus 1 tähendab, et te pole üldse rahul ja 5 tähendab, et olete väga rahul. Kasutada saate ka vahepealseid hinnanguid.

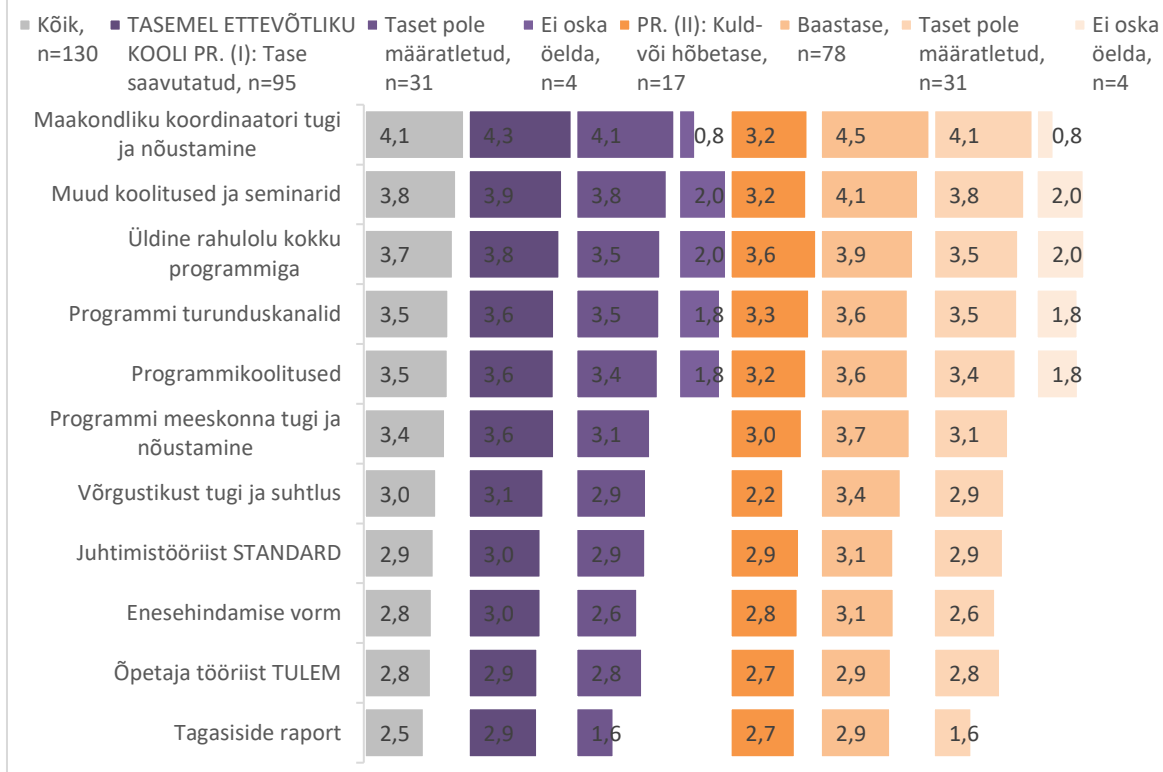
Joonis 17. Liitunud koolide töötajate rahulolu EVKP-ga õppeasutuse ja asula tüübi ning õppekeele kaupa

Keskmine rahulolu oli üldiselt veidi väiksem muudes õppeasutustes võrreldes alg- ja põhikoolides, madalam maal kui linnas. Samuti olid hinnangud veidi madalamad eesti õppekeelele võrreldes muukeelsetega.

- maakondliku koordinaatori toe ja nõustamisega rahuolu oli algkoolides keskmiselt 4,4, põhikoolides 4,2, muudes õppeasutustes 3,8, linnas asuvates 3,9, mujal asuvates 4,4, eesti õppekeelele 4,1 ja muu õppekeelele 4,3 punkti 5-punkti skaalal.
- muude koolituste ja seminaridega rahuolu oli algkoolides 3,7, põhikoolides 3,9, muudes õppeasutustes 3,6, linnas asuvates 3,6, mujal asuvates 4,0, eesti õppekeelele 3,8 ja muu õppekeelele 4,2 punkti.
- üldine rahulolu kogu programmiga rahuolu oli algkoolides 3,6, põhikoolides 3,8, muudes õppeasutustes 3,4, linnas asuvates 3,7, mujal asuvates 3,7, eesti õppekeelele 3,6 ja muu õppekeelele 4,1 punkti.
- programmi turunduskanalitega rahuolu oli algkoolides 3,8, põhikoolides 3,6, muudes õppeasutustes 3,2, linnas asuvates 3,4, mujal asuvates 3,6, eesti õppekeelele 3,4 ja muu õppekeelele 4,0 punkti.
- programmikoolitustega rahuolu oli algkoolides 4,1, põhikoolides 3,6, muudes õppeasutustes 2,8, linnas asuvates 3,2, mujal asuvates 3,7, eesti õppekeelele 3,4 ja muu õppekeelele 3,8 punkti.

- programmi meeskonna toe ja nõustamisega rahuolu oli algkoolides 3,7, põhikoolides 3,4, muudes õppeasutustes 3,0, linnas asuvates 3,1, mujal asuvates 3,6, eesti õppekeelega 3,3 ja muu õppekeelega õppeasutustes 4,0 punkti.
- võrgustiku toe ja suhtlusega rahuolu oli algkoolides 3,1, põhikoolides 3,0, muudes õppeasutustes 2,9, linnas asuvates 2,8, mujal asuvates 3,2, eesti õppekeelega 2,9 ja muu õppekeelega õppeasutustes 3,9 punkti.
- juhtimistöõriistaga STANDARD rahuolu oli algkoolides 3,3, põhikoolides 2,9, muudes õppeasutustes 2,6, linnas asuvates 3,0, mujal asuvates 2,9, eesti õppekeelega 2,8 ja muu õppekeelega õppeasutustes 3,6 punkti.
- enesehindamise vormiga rahuolu oli algkoolides 2,7, põhikoolides 3,0, muudes õppeasutustes 2,4, linnas asuvates 2,7, mujal asuvates 2,9, eesti õppekeelega 2,7 ja muu õppekeelega õppeasutustes 3,7 punkti.
- õpetaja tööriistaga TULEM rahuolu oli algkoolides 3,6, põhikoolides 2,6, muudes õppeasutustes 2,8, linnas asuvates 2,7, mujal asuvates 2,8, eesti õppekeelega 2,7 ja muu õppekeelega õppeasutustes 3,4 punkti.
- tagasiside raportiga rahuolu oli algkoolides 2,8, põhikoolides 2,8, muudes õppeasutustes 1,7, linnas asuvates 2,3, mujal asuvates 2,7, eesti õppekeelega 2,4 ja muu õppekeelega õppeasutustes 3,6 punkti.

Q2.1. Palun hinnake oma rahulolu Ettevõtliku Kooli programmi erinevate aspektidega, kus 1 tähendab, et te pole üldse rahul ja 5 tähendab, et olete väga rahul. Kasutada saate ka vahepealseid hinnanguid.

Joonis 18. Liitunud koolide töötajate rahulolu EVKP-ga tasemete kaupa

Keskmine rahulolu erinevate aspektidega oli üldiselt kõrgem koolides, kus tase oli määratud võrreldes tasemeta koolidega. Seejuures olid baastaseme koolide esindajate hinnangud läbivalt kõrgemad kui kuld- ja hõbetaseme koolides. Kuld- ja hõbetaseme koolide hinnang võrgustiku toele ja suhtlusele oli eriti madal (2,2 punkti) ja erinevus baastasemega kõige märgatavam.

- maakondliku koordinaatori toe ja nõustamisega rahulolu oli määramata tasemega õppeasutustes keskmiselt 4,1, määratud tasemega õppeasutustes 4,3, neist baastasemel 4,5 ja kuld- või hõbetasemel olevates koolides 3,2 punkti 5-palli skaalal.
- muude koolituste ja seminaridega rahulolu oli määramata tasemega õppeasutustes keskmiselt 3,8, määratud tasemega õppeasutustes 3,9, neist baastasemel 4,1 ja kuld- või hõbetasemel olevates koolides 3,2 punkti.
- üldine rahulolu kogu programmiga rahulolu oli määramata tasemega õppeasutustes keskmiselt, määratud tasemega õppeasutustes , neist baastasemel ja kuld- või hõbetasemel olevates koolides 3,5 3,8 3,9 3,6 punkti.
- programmi turunduskanalitega rahulolu oli määramata tasemega õppeasutustes keskmiselt 3,5, määratud tasemega õppeasutustes 3,6, neist baastasemel 3,6 ja kuld- või hõbetasemel olevates koolides 3,3 punkti.

- programmikoolitustega rahulolu oli määramata tasemega õppeasutustes keskmiselt 3,4, määratud tasemega õppeasutustes 3,6, neist baastasemel 3,6 ja kuld- või hõbetasemel olevates koolides 3,2 punkti.
- programmi meeskonna toe ja nõustamisega rahulolu oli määramata tasemega õppeasutustes keskmiselt 3,1, määratud tasemega õppeasutustes 3,6, neist baastasemel 3,7 ja kuld- või hõbetasemel olevates koolides 3,0 punkti.
- võrgustiku toe ja suhtlusega rahulolu oli määramata tasemega õppeasutustes keskmiselt 2,9, määratud tasemega õppeasutustes 3,1, neist baastasemel 3,4 ja kuld- või hõbetasemel olevates koolides 2,2 punkti.
- juhtimistöörüistaga STANDARD rahulolu oli määramata tasemega õppeasutustes keskmiselt 2,9, määratud tasemega õppeasutustes 3,0, neist baastasemel 3,1 ja kuld- või hõbetasemel olevates koolides 2,9 punkti.
- enesehindamise vormiga rahulolu oli määramata tasemega õppeasutustes keskmiselt 2,6, määratud tasemega õppeasutustes 3,0, neist baastasemel 3,1 ja kuld- või hõbetasemel olevates koolides 2,8 punkti.
- õpetaja tööriistaga TULEM rahulolu oli määramata tasemega õppeasutustes keskmiselt 2,8, määratud tasemega õppeasutustes 2,9, neist baastasemel 2,9 ja kuld- või hõbetasemel olevates koolides 2,7 punkti.
- tagasiside raportiga rahulolu oli määramata tasemega õppeasutustes keskmiselt 1,6, määratud tasemega õppeasutustes 2,9, neist baastasemel 2,9 ja kuld- või hõbetasemel olevates koolides 2,7 punkti.

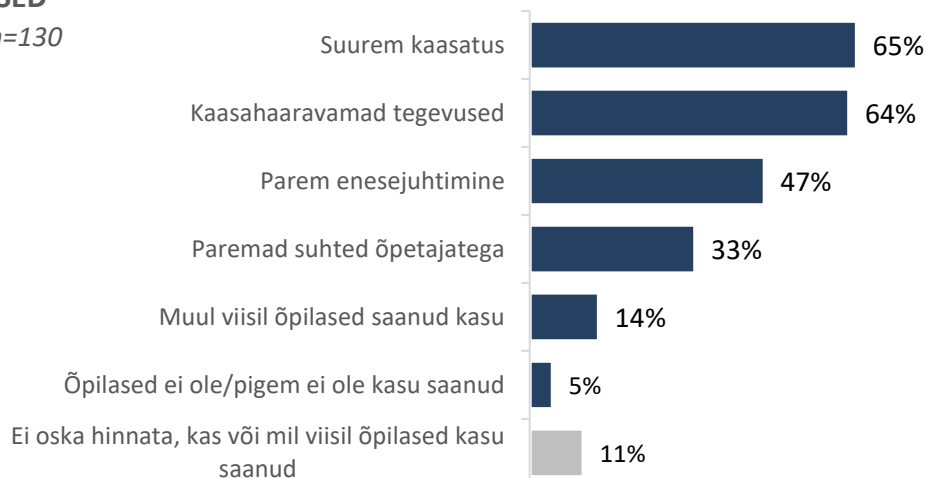
Kasu programmist

Liitunud koolide esindajailt uuriti, millist kasu nad on saanud EVKP-ga liitumisest. Õpilastega seoses tõid liitunud koolide esindajad peamiste kasudena välja suuremat kaasatust, kaasaaharavamaid tegevusi, paremat enesejuhtimist ning paremaid suhteid õpetajatega. Õpetajatega seoses nähti peamiste kasudena välja paremat arusaama nüüdisaegsest õpikäsitlusest, koostööd kolleegidega ning suhteid õpilastega. Kooli juhtkonnaga seoses olid peamised kasud pikemaajalise plaaniga arendustegevused, konkreetsemad sihid, parema fookuse ja paremad suhted õpetajatega. Enamik leidis, et koostöö on paranenud, eriti ettevõtete, teiste koolide ning lapsevanematega. Vaid üksikud vastajad leidsid, et kasu pole saadud või koostöö pole paranenud.

Q3. Palun märkige, kes teie õppeasutuses ja millisel viisil on saanud kasu programmiga liitumisest? Võimalik mitu vastust.

ÕPILASED

Kõik, n=130

Joonis 19. EVKP kasulikkus õpilastele liitunud koolide töötajate arvates

Õpilastega seoses tõid liitunud koolide esindajad peamiste kasudena välja suuremat kaasatust (65%), kaasahaaravamaid tegevusi (64%), paremat enesejuhtimist (47%) ning paremaid suhteid õpetajatega (33%). Mõned vastajad (11%) ei osanud kasulikkust hinnata ning väike osa (5%) leidis, et õpilased (pigem) ei ole kasu saanud.

Lisaks tõid küsitletud vabavastustes muude kasudena (14%) välja noorte suuremat huvi ja tegutsemisrõõmu tänu elulisele õppele. Loetleti ka konkreetseid tegevusi ja võimalusi: õppekäigud, edulugude konkurss arenduskeskuse poolt korraldatud üritused, minifirma, valikaine võimalus, sügiskool ja sTARTUp Day. Mainiti ka, et ettevõtlikkusele pööratakse koolielus rohkem rõhku, sealhulgas loovtöodes ja klassivälises tegevuses.

Tsitaate küsitlusest:

„Pigem pole tegevus teadvustatud, sest tegevused on loomulik osa kogu kooli tegevusest.“ (ID_84_liitunud)

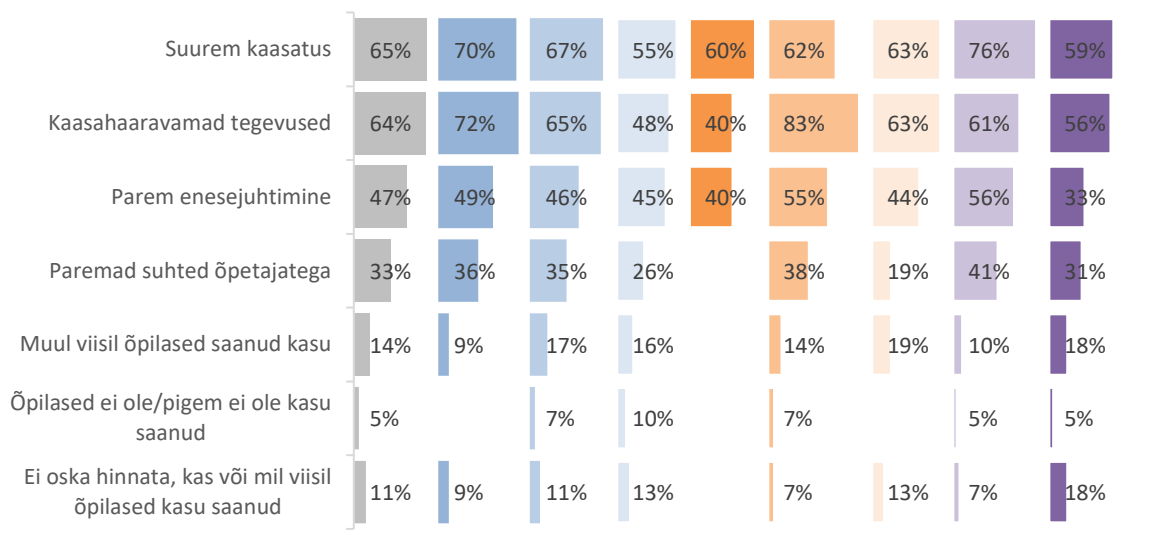
„Õpe on huvitavam, mitmekülgsem, elulisem.“ (ID_115_liitunud)

„Loovtöedena on olnud rohkem rõhku ettevõtlikkusel.“ (ID_65_liitunud)

Q3. Palun märkige, kes teie õppeasutuses ja millisel viisil on saanud kasu programmiga liitumisest? Võimalik mitu vastust.

ÕPILASED

■ Kõik, n=130 ■ AMET: Direktor, n=53 ■ Koordinaator, n=46 ■ Muu Amet, n=31 ■ REGIOON: Harjumaa, n=5 ■ Lääne-Eesti, n=29 ■ Kesk-Eesti, n=16 ■ Ida-Eesti, n=41 ■ Lõuna-Eesti, n=39

Joonis 20. EVKP kasulikkus õpilastele liitunud koolide lõikes ameti ja regiooni kaupa

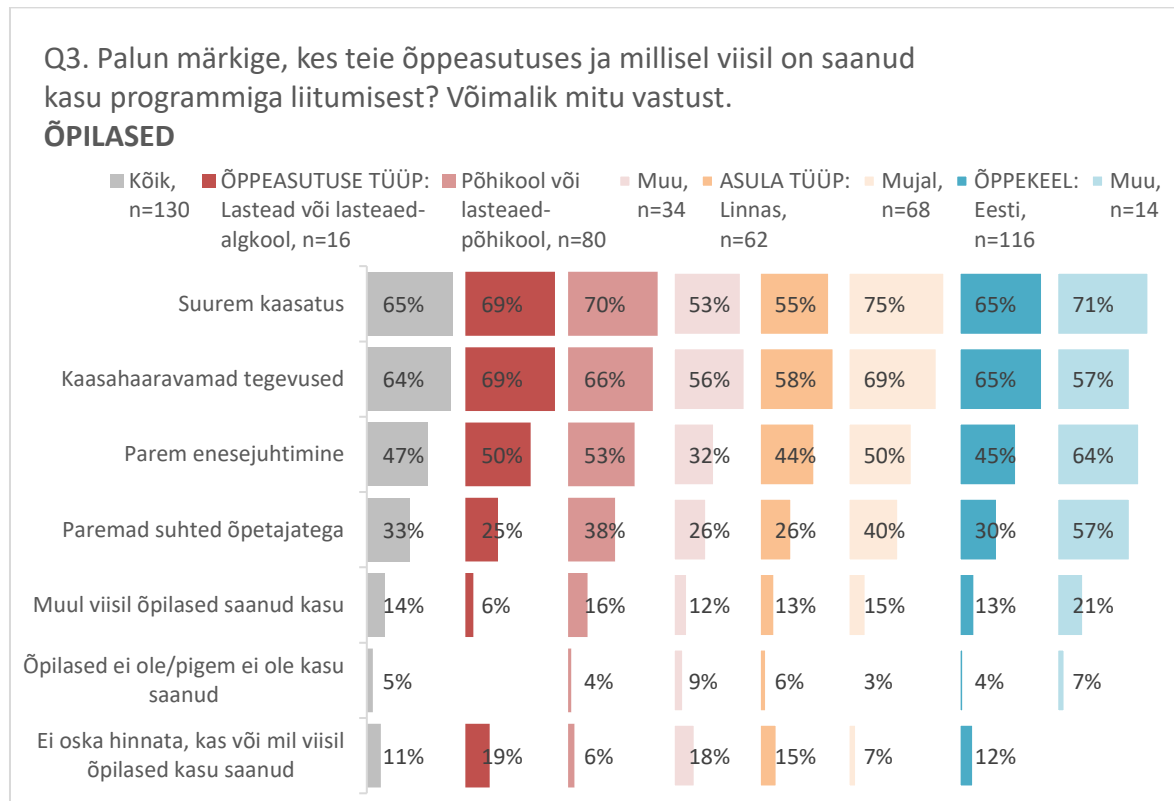
Suurem osa direktoritest nägi programmi kasu õpilastele kui koordinaatoritest ja muudel ametitel töötavad vastajatest. Piirkonniti olid üldiselt kõrgemad hinnangud Ida- ja Lääne-Eestis kui mujal Eestis. Harjumaalt oli vastajaid vähe (5), ilmselt seetõttu osasid valikvastuseid keegi ei valinud.

Programmi kasudena nägid

- suuremat kaasatust 70% direktoritest, 67% koordinaatoritest ja 55% muude ametites olevatest vastajaist ning 60% Harjumaa, 62% Lääne-Eesti, 63% Kesk-Eesti, 76% Ida-Eesti ning 59% Lõuna-Eesti vastajaist;
- kaasahaaravamaid tegevusi 72% direktoritest, 65% koordinaatoritest ja 48% muude ametites olevatest vastajaist ning 40% Harjumaa, 83% Lääne-Eesti, 63% Kesk-Eesti, 61% Ida-Eesti ning 56% Lõuna-Eesti vastajaist;
- paremat enesejuhtimist 49% direktoritest, 46% koordinaatoritest ja 45% muude ametites olevatest vastajaist ning 40% Harjumaa, 55% Lääne-Eesti, 44% Kesk-Eesti, 56% Ida-Eesti ning 33% Lõuna-Eesti vastajaist;
- paremaid suhteid õpetajatega 36% direktoritest, 35% koordinaatoritest ja 26% muude ametites olevatest vastajaist ning 0% Harjumaa, 38% Lääne-Eesti, 19% Kesk-Eesti, 41% Ida-Eesti ning 31% Lõuna-Eesti vastajaist;
- muid viise 9% direktoritest, 17% koordinaatoritest ja 16% muude ametites olevatest vastajaist ning 0% Harjumaa, 14% Lääne-Eesti, 19% Kesk-Eesti, 10% Ida-Eesti ning 18% Lõuna-Eesti vastajaist.

Osad leidsid siiski, et **õpilased ei ole (pigem) kasu saanud**: 7% koordinaatoritest ja 10% muude ametites olevatest vastajaist ning, 7% Lääne-Eesti, 5% Ida-Eesti ning 5% Lõuna-Eesti vastajaist.

Vastata ei osanud 9% direktoritest, 11% koordinaatoritest ja 13% muude ametites olevatest vastajaist ning 7% Lääne-Eesti, 13% Kesk-Eesti, 7% Ida-Eesti ning 18% Lõuna-Eesti vastajaist.

Joonis 21. EVKP kasulikkus õpilastele liitunud koolide lõikes õppeasutuse ja asula tüübi ning õppekeele kaupa

Hinnangud oli üldiselt veidi madalamad muudes õppeasutuste lõikes kui alg- ja põhikoolides ning linnas madalamal kui mujal. Samuti olid hinnangud veidi madalamad eesti õppekeelega õppeasutuses võrreldes muukeelsetega.

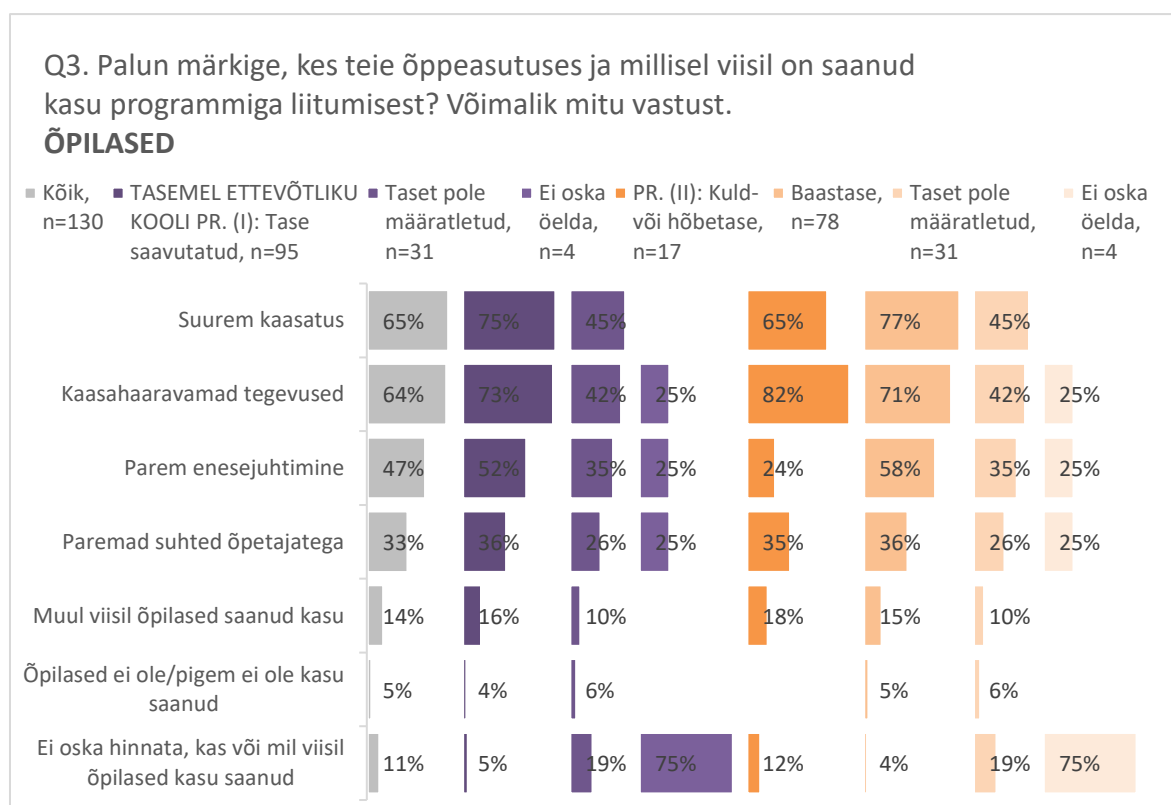
Programmi kasudena nägid

- suuremat kaasatust 69% algkoolide, 70% põhikoolide, 53% muude õppeasutuste, 55% linnas asuvatest, 75% mujal asuvatest, 65% eesti õppekeelega ja 71% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- kaasahaaravamaid tegevusi 69% algkoolide, 66% põhikoolide, 56% muude õppeasutuste, 58% linnas asuvatest, 69% mujal asuvatest, 65% eesti õppekeelega ja 57% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

- paremat enesejuhtimist 50% algkoolide, 53% põhikoolide, 32% muude õppeasutuste, 44% linnas asuvatest, 50% mujal asuvatest, 45% eesti õppekeelega ja 64% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- paremaid suhteid õpetajatega 25% algkoolide, 38% põhikoolide, 26% muude õppeasutuste, 26% linnas asuvatest, 40% mujal asuvatest, 30% eesti õppekeelega ja 57% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- muudel viisidel 6% algkoolide, 16% põhikoolide, 12% muude õppeasutuste, 13% linnas asuvatest, 15% mujal asuvatest, 13% eesti õppekeelega ja 21% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

Osad leidsid siiski, et **õpilased ei ole (pigem) kasu saanud**: 4% põhikoolide, 9% muude õppeasutuste, 6% linnas asuvatest, 3% mujal asuvatest, 4% eesti õppekeelega ja 7% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

Vastata ei osanud 19% algkoolide, 6% põhikoolide, 18% muude õppeasutuste, 15% linnas asuvatest, 7% mujal asuvatest ning 12% eesti õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

Joonis 22. EVKP kasulikkus õpilastele liitunud koolide töötajate arvates tasemete kaupa

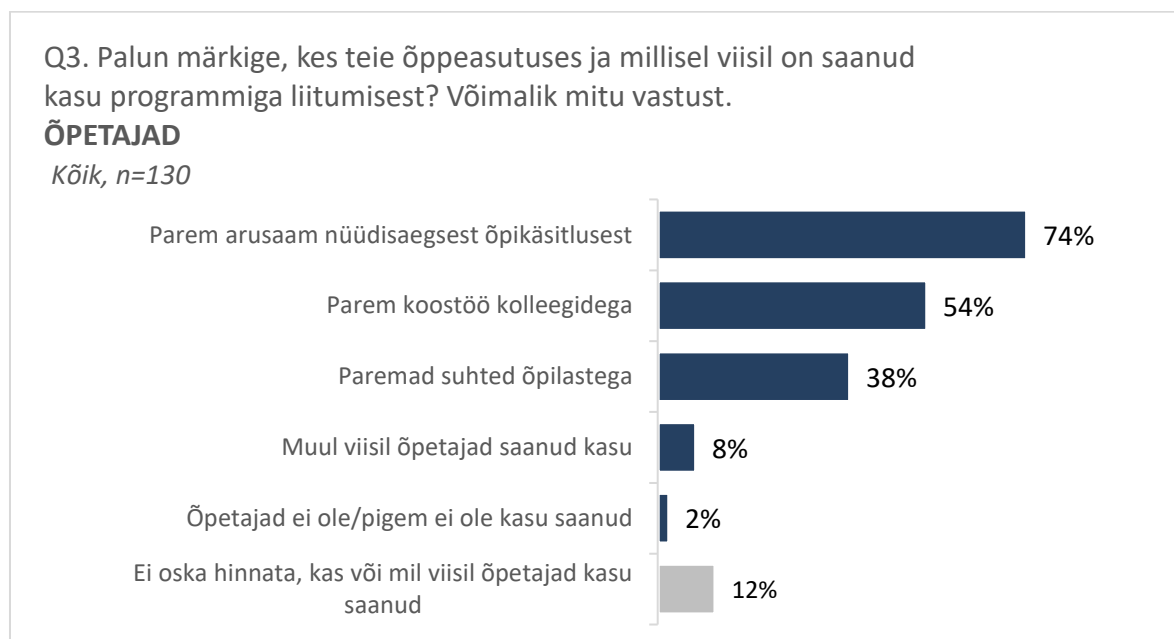
Kasu õpilastele osati rohkem välja tuua koolides, kus tase oli määratud võrreldes tasemeta koolidega. Kaasahaaravamaid tegevusi tõid esile enam kuld- või hõbetasemel olijad, suuremat kaasatust, paremat enesejuhtimist ja suhteid õpetajaga rohkem baastaseme koolide esindajad.

Programmi kasudena nägid

- suuremat kaasatust 45% määramata tasemega ja 75% määratud tasemega, seejuures 77% baastasemel ja 65% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajaist.
- kaasahaaravamaid tegevusi 42% määramata tasemega ja 73% määratud tasemega, neist 71% baastasemel ja 82% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajaist.
- paremat enesejuhtimist 35% määramata tasemega ja 52% määratud tasemega, neist 58% baastasemel ja 24% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajaist.
- paremaid suhteid õpetajatega 25% määramata tasemega ja 36% määratud tasemega, neist 36% baastasemel ja 35% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajaist.
- muudel viisidel 10% määramata tasemega ja 16% määratud tasemega, neist 15% baastasemel ja 18% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajaist.

Mõned vastajad leidsid siiski, et **õpilased ei ole (pigem) kasu saanud**: 6% määramata tasemega ja 4% määratud tasemega koolide esindajaist.

Vastata ei osanud 19% määramata tasemega ja 5% määratud tasemega, seejuures 4% baastasemel ja 12% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajaist.

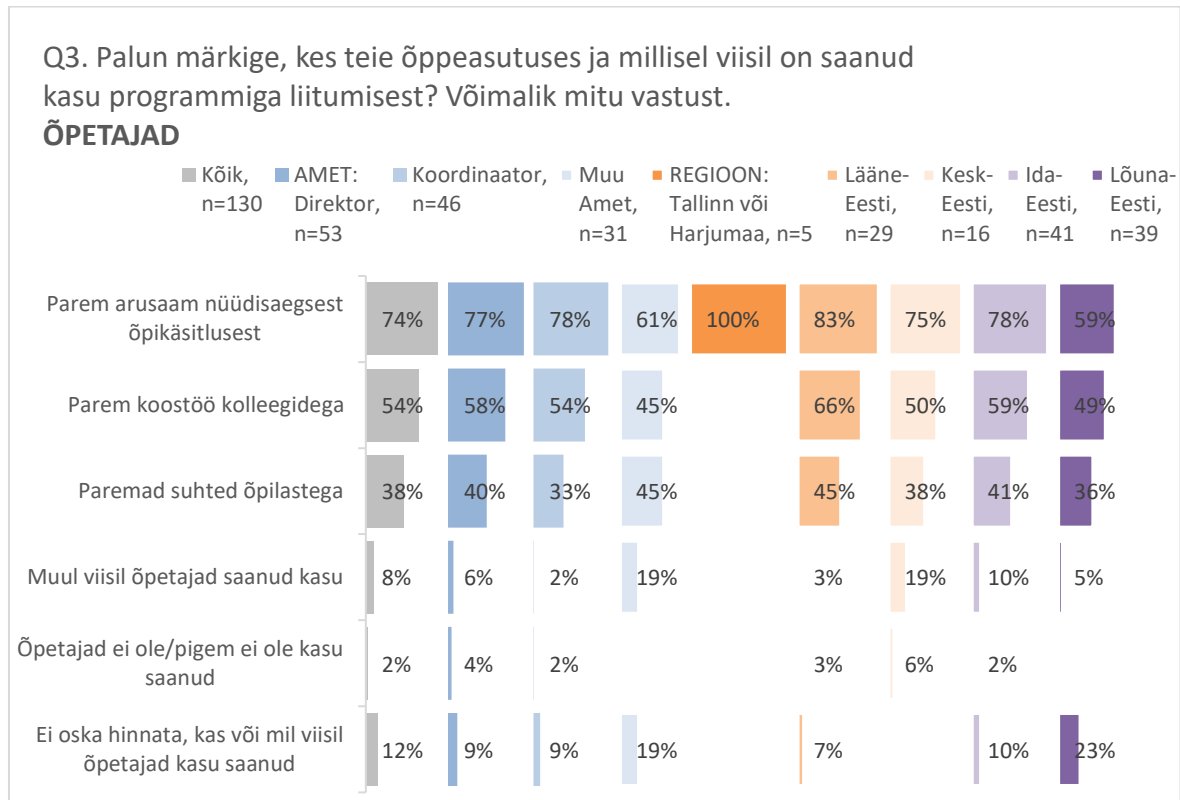
Joonis 23. EVKP kasulikkus õpetajale liitunud koolide töötajate arvates

Õpetajatega seoses tõid liitunud koolide esindajad peamiste kasudena välja paremat arusaama nüüdisaegsest õpikäsitlusest, koostööd kolleegidega ning suhteid õpilastega. Osade arvates on saanud õpetajad muul viisil kasu (8%), nad ei oska kasulikkust hinnata (12%) või õpetajad (pigem) ei ole kasu saanud (2%). Vastajad rõhutasid veel õpetajate uusi koolitusvõimalusi (minifirmad, rahatarkus), eneseanalüüsi, paremat arusaama sisehindamisest ning uusi väljakutseid.

Tsitaate küsitlusest:

„Arusaam sisehindamisest paraneb.“ (ID_190_liitunud)

„Saab ise targemaks, uued väljakutsed.“ (ID_83_liitunud)

Joonis 24. EVKP kasulikkus õpetajale liitunud koolide lõikes ameti ja regiooni kaupa

Suurem osa direktoritest ja koordinaatoritest (võrreldes muudel ametikohtadel töötavate vastajatega) tõi välja õpetajate saadud kasuna nii paremat arusaama nüüdisaegsest õpikäsitlusest, paremat koostööd kolleegidega kui ka paremaid suhteid õpilastega. Sarnaselt eelmisele küsimusele olid piirkonniti üldiselt kõrgemad hinnangud Ida- ja Lääne-Eestis kui mujal Eestis. Harjumaalt oli vastajaid vähe (5), ilmselt seetõttu enamikku valikvastuseid keegi ei märkinud.

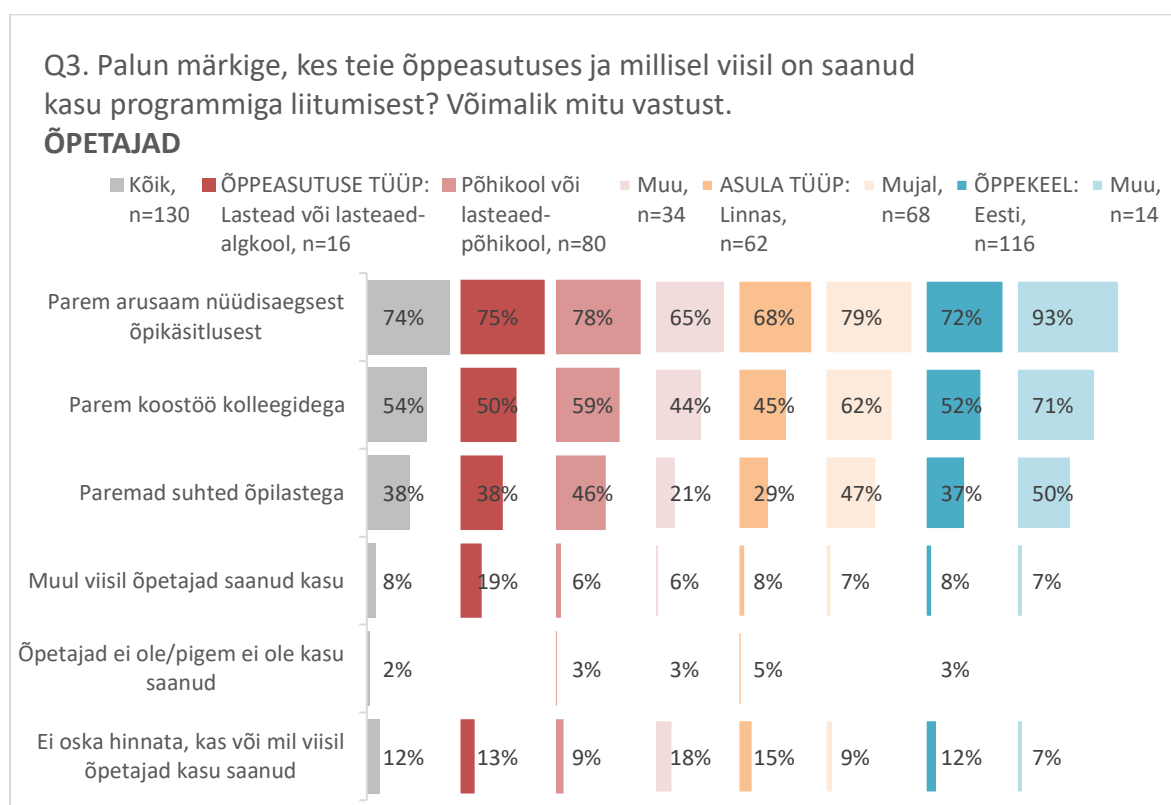
Programmi kasudena nägid

- paremat arusaama nüüdisaegsest õpikäsitlusest 77% direktoritest, 78% koordinaatoritest ja 61% muude ametites olevatest vastajaist ning 100% Harjumaa, 83% Lääne-Eesti, 75% Kesk-Eesti, 78% Ida-Eesti ning 59% Lõuna-Eesti vastajaist;
- paremat koostööd kolleegidega 58% direktoritest, 54% koordinaatoritest ja 45% muude ametites olevatest vastajaist ning 0% Harjumaa, 66% Lääne-Eesti, 50% Kesk-Eesti, 59% Ida-Eesti ning 49% Lõuna-Eesti vastajaist;
- paremaid suhteid õpilastega 40% direktoritest, 33% koordinaatoritest ja 45% muude ametites olevatest vastajaist ning 0% Harjumaa, 45% Lääne-Eesti, 38% Kesk-Eesti, 41% Ida-Eesti ning 35% Lõuna-Eesti vastajaist;

- muid viise 6% direktoritest, 2% koordinaatoritest ja 19% muude ametites olevatest vastajaist ning 19% Kesk-Eesti, 10% Ida-Eesti ning 5% Lõuna-Eesti vastajaist.

Osad leidsid siiski, et **õpetajad ei ole (pigem) kasu saanud**: 4% direktoritest, 2% koordinaatoritest ning 3% Lääne-Eesti, 6% Kesk-Eesti ja 2% Ida-Eesti vastajaist.

Vastata ei osanud 9% direktoritest, 9% koordinaatoritest ja 19% muude ametites olevatest vastajaist ning 7% Lääne-Eesti, 10% Ida-Eesti ning 23% Lõuna-Eesti vastajaist.

Joonis 25. EVKP kasulikkus õpetajale liitunud koolide lõikes õppeasutuse ja asula tüübi ning õppekeele kaupa

Hinnangud oli üldiselt veidi madalamad muude õppeasutuste lõikes kui alg- ja põhikoolides ning linnas madalamal kui mujal. Samuti olid hinnangud veidi madalamad eesti õppekeelega õppeasutuses võrreldes muukeelsetega.

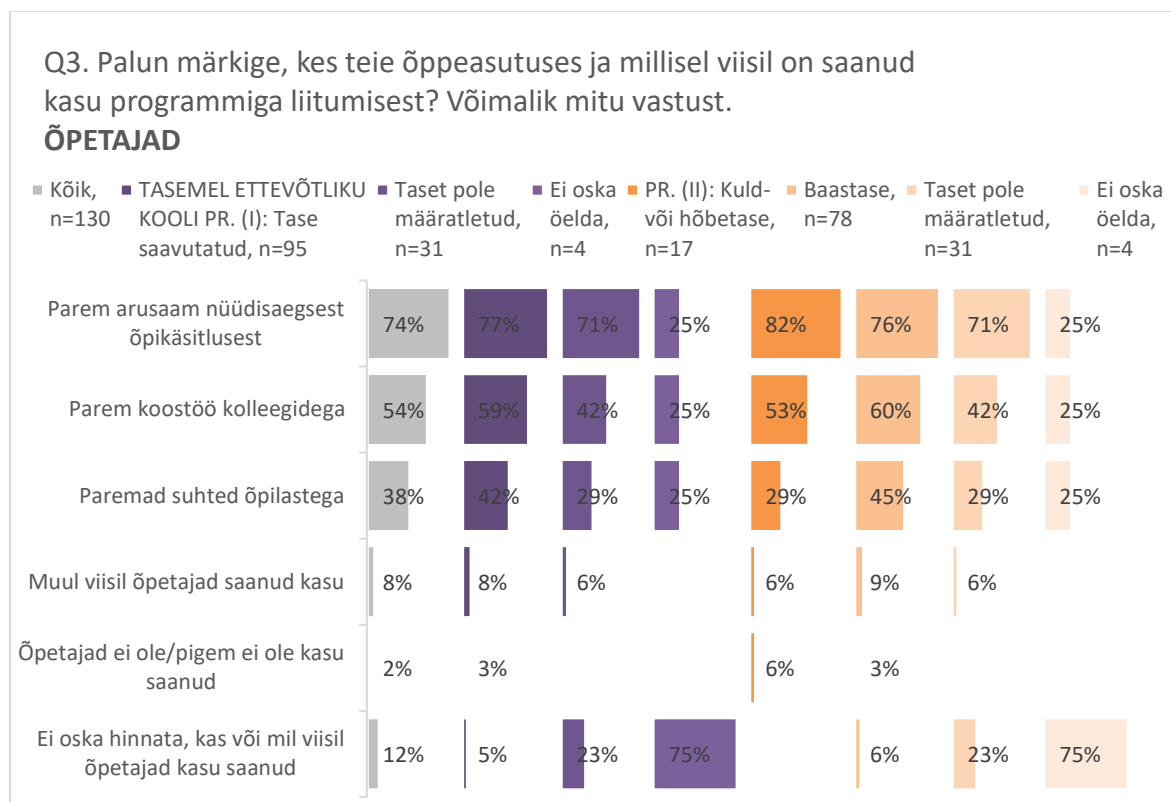
Programmi kasudena nägid

- paremat arusaama nüüdisaegsest õpikäsitlusest 75% algkoolide, 78% põhikoolide, 65% muude õppeasutuste, 68% linnas asuvatest, 79% mujal asuvatest, 72% eesti õppekeelega ja 93% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- paremat koostööd kolleegidega 50% algkoolide, 59% põhikoolide, 44% muude õppeasutuste, 45% linnas asuvatest, 62% mujal asuvatest, 52% eesti õppekeelega ja 71% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- paremaid suhteid õpilastega 38% algkoolide, 46% põhikoolide, 21% muude õppeasutuste, 29% linnas asuvatest, 47% mujal asuvatest, 37% eesti õppekeelega ja 50% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

- muid viise 19% algkoolide, 6% põhikoolide, 6% muude õppeasutuste, 8% linnas asuvatest, 7% mujal asuvatest, 8% eesti õppekeele ja 7% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.

Osad leidsid siiski, et **õpetajad ei ole (pigem) kasu saanud**: 3% põhikoolide, 3% muude õppeasutuste, 5% linnas asuvate ning 3% eesti õppekeele õppeasutuste töötajaist.

Vastata ei osanud 13% algkoolide, 9% põhikoolide, 18% muude õppeasutuste, 15% linnas asuvatest, 9% mujal asuvatest, 12% eesti õppekeele ja 7% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.

Joonis 26. EVKP kasulikkus õpetajale liitunud koolide töötajate arvates tasemete kaupa

Kasu õpetajatele osati rohkem välja tuua koolides, kus tase oli määratud võrreldes tasemeta koolidega. Paremat arusaama nüüdisaegsest õpikäsitlusest tõid esile enam kuld- või hõbetasemel olijad, paremat koostööd kolleegidega ja paremaid suhteid õpilastega rohkem baastaseme koolide esindajad.

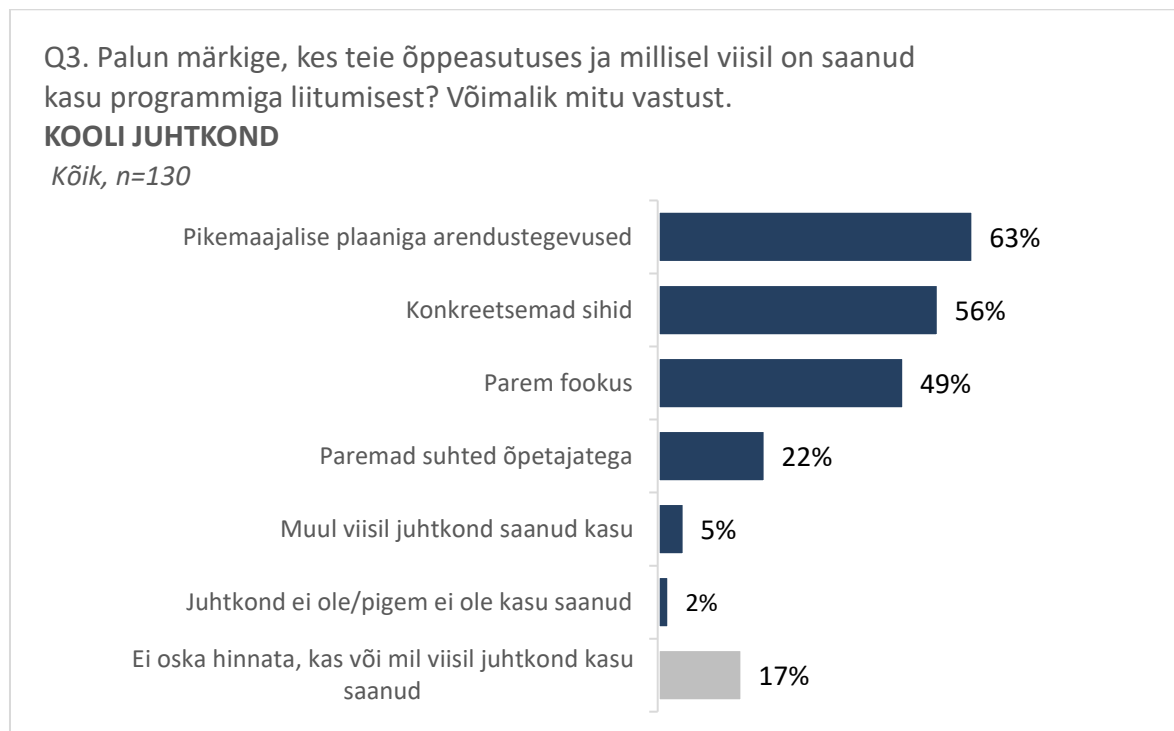
Programmi kasudena nägid

- paremat arusaama nüüdisaegsest õpikäsitlusest 71% määramata tasemega ja 77% määratud tasemega, seejuures 76% baastasemel ja 82% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajaist.
- paremat koostööd kolleegidega 42% määramata tasemega ja 59% määratud tasemega, seejuures 60% baastasemel ja 53% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajaist.

- paremaid suhteid õpilastega 29% määramata tasemega ja 42% määratud tasemega, seejuures 45% baastasemel ja 29% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajaist.
- muid muutusi 6% määramata tasemega ja 8% määratud tasemega, seejuures 9% baastasemel ja 6% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajaist.

Vähesed (3%) määratud tasemega koolide esindajad leidsid siiski, et **õpetajad ei ole (pigem) kasu saanud**, seejuures 3% baastasemel ja 6% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajaist.

Vastata ei osanud 23% määramata tasemega ja 5% määratud, baastasemega koolide vastajaist.

Joonis 27. EVKP kasulikkus juhtkonnale liitunud koolide töötajate arvates

Kooli juhtkonnaga seoses tõid liitunud koolide esindajad peamiste kasudena välja pikemaajalise plaaniga arendustegevused (63%), konkreetsemad sihid (56%), parema fookuse (49%) ja paremad suhted õpetajatega (22%). Mõned ei oska kasulikkust hinnata (17%) ja ainult vähesed leidsid, et juhtkond (pigem) ei ole kasu saanud (2%).

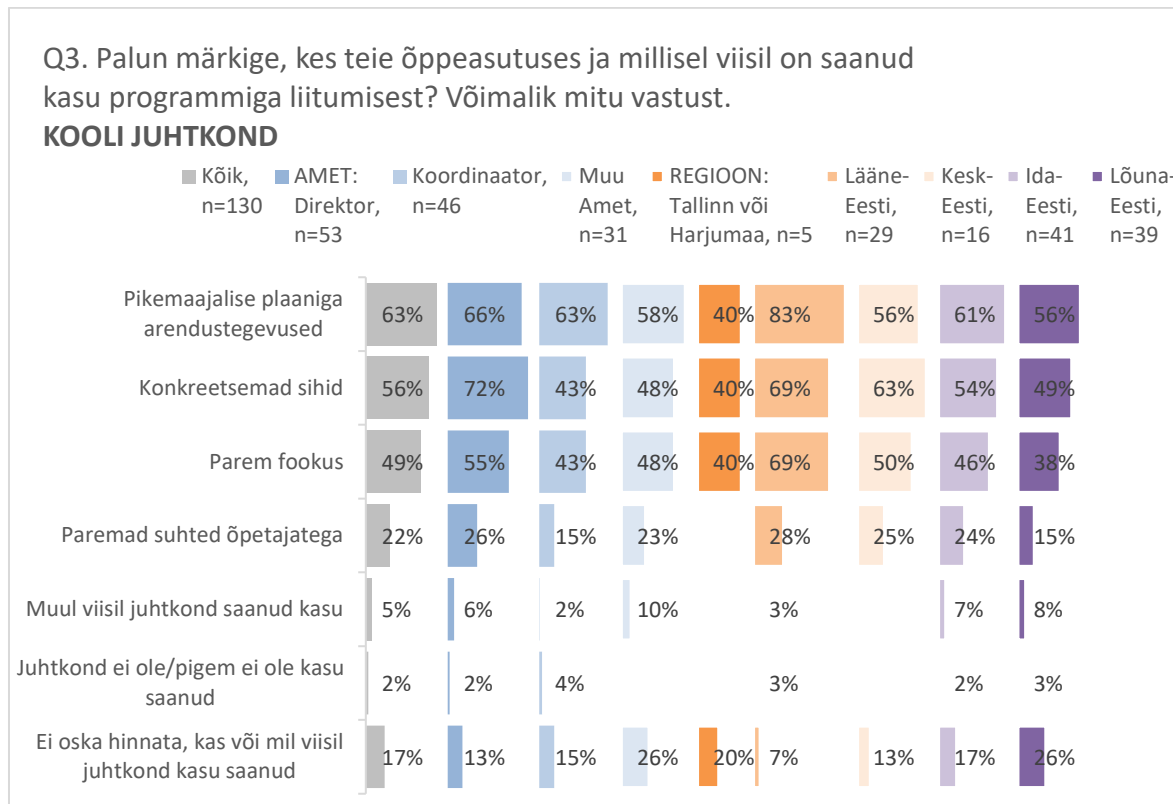
Muul viisil (5%) on juhtkond kasu saanud järgnevalt: kogu koolipere on teadvustanud enese jaoks ettevõtlikkuse, sisehindamise vormi täiendati, asutuse kvaliteet tõusis ning saadi välist tunnustust ja tähelepanu.

Üks vastaja kommenteeris, et neil on juba hästi toimiv sisehindamise süsteem, mis ei lähe kokku EVKP pakutuga, mistõttu see pigem takistab kui aitab neid.

Tsitaat küsitlusest:

„Ettevõtliku kooli juhtimistöriistad on pigem killustanud senist tegevust, kuna ei toeta koolides seni kasutusel olnud praktikat, on liiga jäigad. Meie kool on olnud

*sisehindamise lipulaev, oleme välja töötanud oma toimivad süsteemid.“
(ID_121_liitunud)*

Joonis 28. EVKP kasulikkus juhtkonnale liitunud koolide lõikes ameti ja regiooni kaupa

Suurem osa direktoritest nägi programmi kasu juhtkonnale kui koordinaatorid ja muudel ametitel töötavad vastajaist. Piirkonniti olid üldiselt kõrgemad hinnangud Ida- ja Lääne-Eestis kui mujal Eestis.

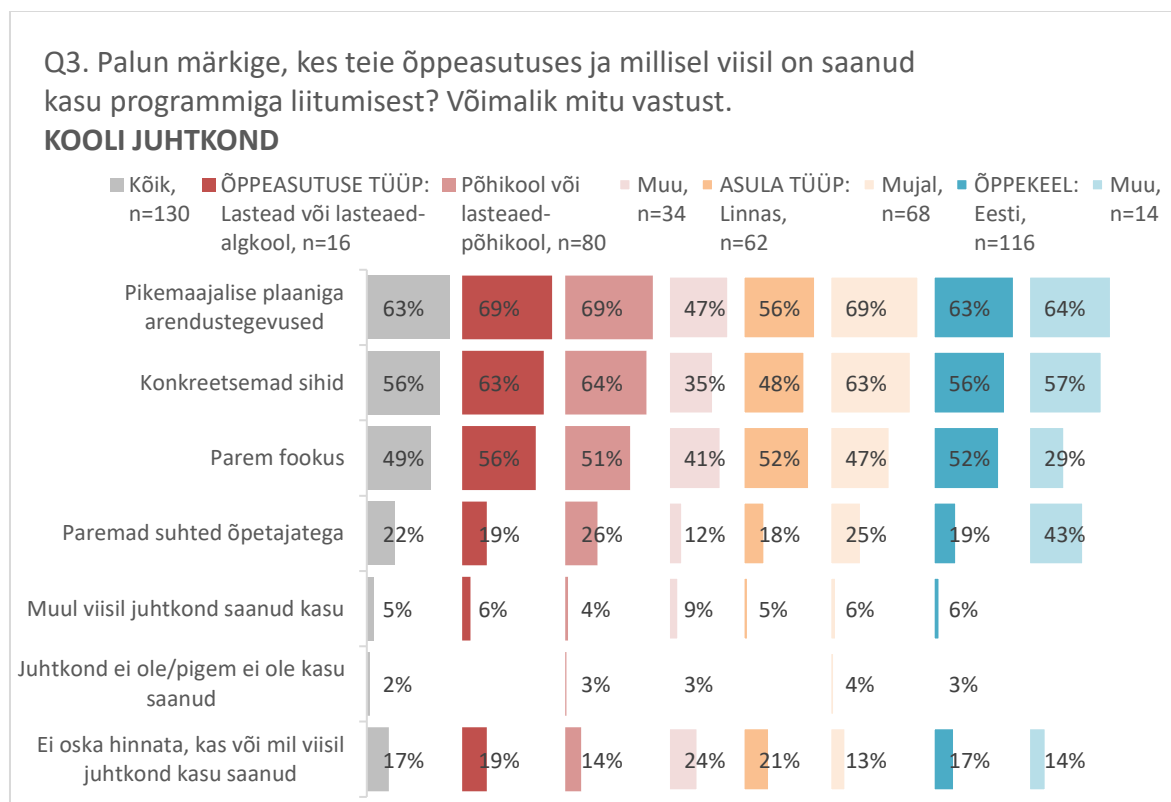
Programmi kasudena nägid

- pikemaajalise plaaniga arendustegevusi 66% direktoritest, 63% koordinaatoritest ja 58% muude ametites olevatest vastajaist ning 40% Harjumaa, 83% Lääne-Eesti, 56% Kesk-Eesti, 61% Ida-Eesti ning 56% Lõuna-Eesti vastajaist;
- konkreetsemaid sihte 72% direktoritest, 43% koordinaatoritest ja 48% muude ametites olevatest vastajaist ning 40% Harjumaa, 69% Lääne-Eesti, 63% Kesk-Eesti, 54% Ida-Eesti ning 49% Lõuna-Eesti vastajaist;
- paremat fookust 55% direktoritest, 43% koordinaatoritest ja 48% muude ametites olevatest vastajaist ning 40% Harjumaa, 69% Lääne-Eesti, 50% Kesk-Eesti, 46% Ida-Eesti ning 38% Lõuna-Eesti vastajaist;
- paremaid suhteid õpetajatega 26% direktoritest, 15% koordinaatoritest ja 23% muude ametites olevatest vastajaist ning 28% Lääne-Eesti, 25% Kesk-Eesti, 24% Ida-Eesti ning 15% Lõuna-Eesti vastajaist;

- muid viise õpetajatega 6% direktoritest, 2% koordinaatoritest ja 10% muude ametites olevatest vastajaist ning 3% Lääne-Eesti, 7% Ida-Eesti ning 8% Lõuna-Eesti vastajaist.

Osad leidsid siiski, et **juhtkond ei ole (pigem) kasu saanud**: 2% direktoritest ja 4% koordinaatoritest ning 3% Lääne-Eesti, 2% Ida-Eesti ning 3% Lõuna-Eesti vastajaist.

Vastata ei osanud 13% direktoritest, 15% koordinaatoritest ja 26% muude ametites olevatest vastajaist ning 20% Harjumaa, 7% Lääne-Eesti, 13% Kesk-Eesti, 17% Ida-Eesti ning 26% Lõuna-Eesti vastajaist.

Joonis 29. EVKP kasulikkus juhtkonnale liitunud koolide lõikes õppeasutuse ja asula tüübi ning õppekeele kaupa

Hinnangud oli üldiselt veidi madalamad muude õppeasutuste lõikes kui alg- ja põhikoolides ning linnas madalamal kui mujal. Eesti ja muu keelega õppeasutuste vastajad pidasid erinevaid aspekte oluliseks, eestikeelsetes oldi pigem veidi kriitilisemad.

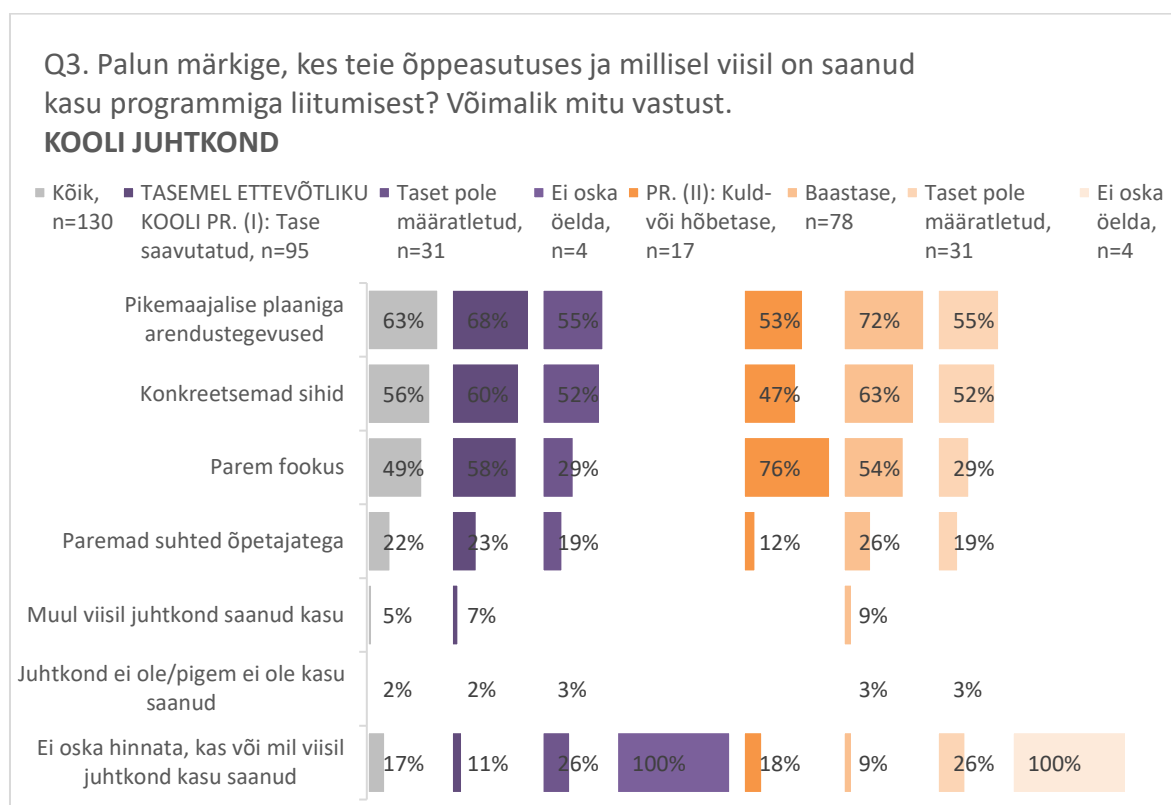
Programmi kasudena nägid

- pikemaajalise plaaniga arendustegevusi 69% algkoolide, 69% põhikoolide, 47% muude õppeasutuste, 56% linnas asuvatest, 69% mujal asuvatest, 63% eesti õppekeelega ja 64% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- konkreetsemaid sihte 63% algkoolide, 64% põhikoolide, 35% muude õppeasutuste, 48% linnas asuvatest, 63% mujal asuvatest, 56% eesti õppekeelega ja 57% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

- paremat fookust 56% algkoolide, 51% põhikoolide, 41% muude õppeasutuste, 52% linnas asuvatest, 47% mujal asuvatest, 52% eesti õppekeele ja 29% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- paremaid suhteid õpetajatega 19% algkoolide, 26% põhikoolide, 12% muude õppeasutuste, 18% linnas asuvatest, 25% mujal asuvatest, 19% eesti õppekeele ja 43% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- muudel viisidel 6% algkoolide, 4% põhikoolide, 9% muude õppeasutuste, 5% linnas asuvatest, 6% mujal asuvatest, 6% eesti õppekeele ja 0% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.

Osad leidsid siiski, et **kooli juhtkond ei ole (pigem) kasu saanud**: 3% põhikoolide, 3% muude õppeasutuste, 4% mujal asuvatest ja 3% eesti õppekeele õppeasutuste töötajaist.

Vastata ei osanud 19% algkoolide, 14% põhikoolide, 24% muude õppeasutuste, 21% linnas asuvatest, 13% mujal asuvatest, 17% eesti õppekeele ja 14% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.

Joonis 30. EVKP kasulikkus juhtkonnale liitunud koolide töötajate arvates tasemete kaupa

Kasu juhtkonnale osati rohkem välja tuua koolides, kus tase oli määratud võrreldes tasemeta koolidega. Paremat fookust tõid esile enam kuld- või hõbetasemel olijad, pikemaajalise plaaniga arendustegevusi, konkreetsemaid sihte ja paremaid suhteid õpetajatega rohkem baastaseme koolide esindajad.

Programmi kasudena nägid

- pikemaajalise plaaniga arendustegevusi 55% määramata tasemega ja 68% määratud tasemega, seejuures 72% baastasemel ja 53% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajaist.
- konkreetsemaid sihte 52% määramata tasemega ja 60% määratud tasemega, seejuures 63% baastasemel ja 47% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajaist.
- paremat fookust 29% määramata tasemega ja 58% määratud tasemega, seejuures 54% baastasemel ja 76% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajaist.
- paremaid suhteid õpetajatega 19% määramata tasemega ja 23% määratud tasemega, seejuures 26% baastasemel ja 12% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajaist.
- muudel viisidel 7% määratud tasemega koolide vastajaist (baastasemel).

Osad leidsid siiski, et **juhtkond ei ole (pigem) kasu saanud**: 3% määramata tasemega ja 2% määratud (baas)tasemega.

Vastata ei osanud 26% määramata tasemega ja 11% määratud tasemega, seejuures 9% baastasemel ja 18% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajaist.

Joonis 31. EVKP kasulikkus teistele koolis liitunud koolide töötajate arvates

Kümnendik liitunud koolide esindajatest leidis, et programmiga liitumisest on kasu saanud ka **lapsevanemad ja kogukond** (11%). Umbes sama paljud (10%) rõhutasid kogu koolipere saadavat kasu. Lisaks mainiti veelkord õpetajaid (2%) ja ka teisi koole (1%) ning vähesed ka abipersonali ning koostööpartnereid.

Üks vastaja kommenteeris, et seni pole tegevust väga toimunud ja nad on TULEM-i koolituse ootel.

Tsitaate küsitlusest:

„Ei tea, kuidagi vaikne on praegune tegevus ja suhtlus, TULEM koolituse ootel oleme jne.“ (ID_37_liitunud)

„Abipersonal on paremini kaasatud. Lapsevanemad teadlikumad.“ (ID_114_liitunud)

„Kool tervikuna, et mõtestada, kuidas me päriselt õpilaste ettevõtlikkuspädevust arendame.“ (ID_210_liitunud)

Koostöö paranemine

Liitunud koolide esindajailt uuriti veel koostöö paranemise kohta erinevate osapooltega. Enamik leidis, et koostöö on paranenud, eriti ettevõtete, teiste koolide ning lapsevanematega. Vaid 6% arvas, et koostöö ei ole paranenud kellegagi.

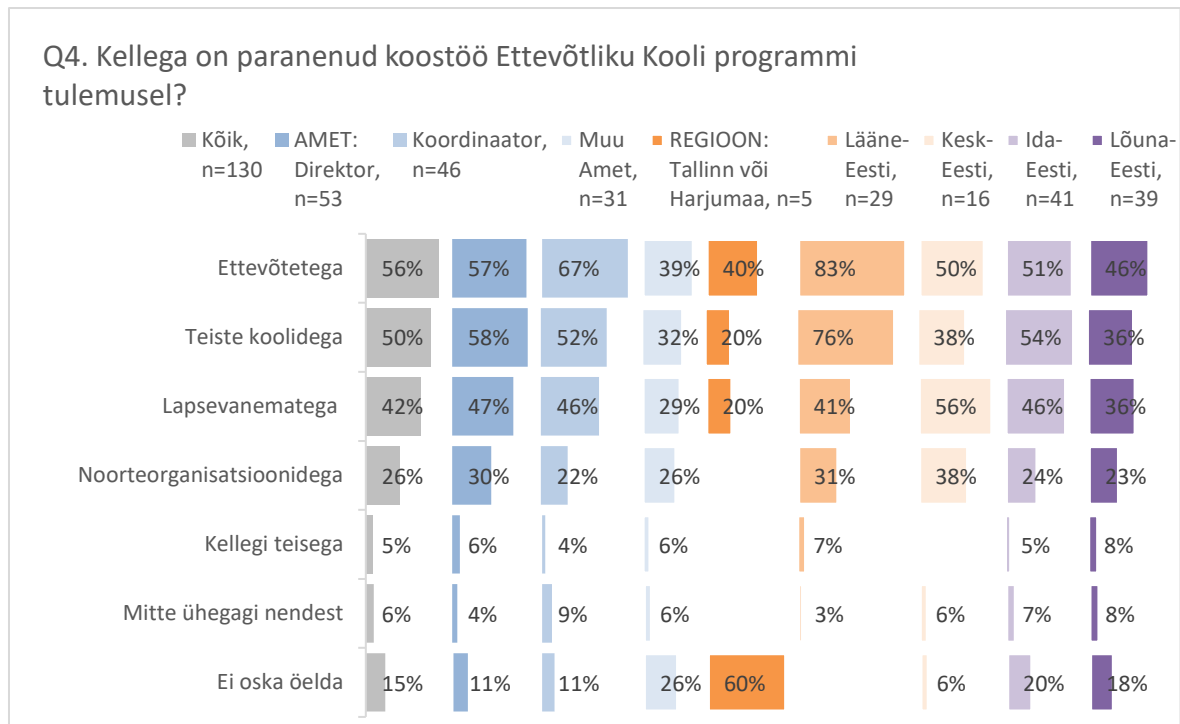
Joonis 32. Koostöö paranemine liitunud koolide töötajate arvates

Liitunud koolide töötajad arvasid, et **koostöö on paranenud** peamiselt ettevõtetega (56%), teiste koolidega (50%), lapsevanematega (42%) ja ka noorteorganisatsioonidega (26%). Veel mainiti maakondlikku arenduskeskust, kogukonda ning koolipidajat. Vaid 6% küsitletutest arvas, et koostöö ei ole paranenud kellegagi.

Üsna paljud (15%) ei osanud sellel küsimusele vastata. Üks vastaja kommenteeris, et nad ei ole hinnanud EVKP-i panust koostöösuhete paranemisse ning oleksid huvitatud sellisest meetodikast, mis aitaks seda teha.

Tsitaat küsitlusest:

„Koolis ei ole hinnatud, mil määral just Ettevõtliku kooli programmi tulemusel on koostöö paranenud. Kui teil on selleks hea meetodika, siis paluks jagada.“
(ID_121_liitunud)

Joonis 33. Koostöö paranemine liitunud koolide lõikes ameti ja regiooni kaupa

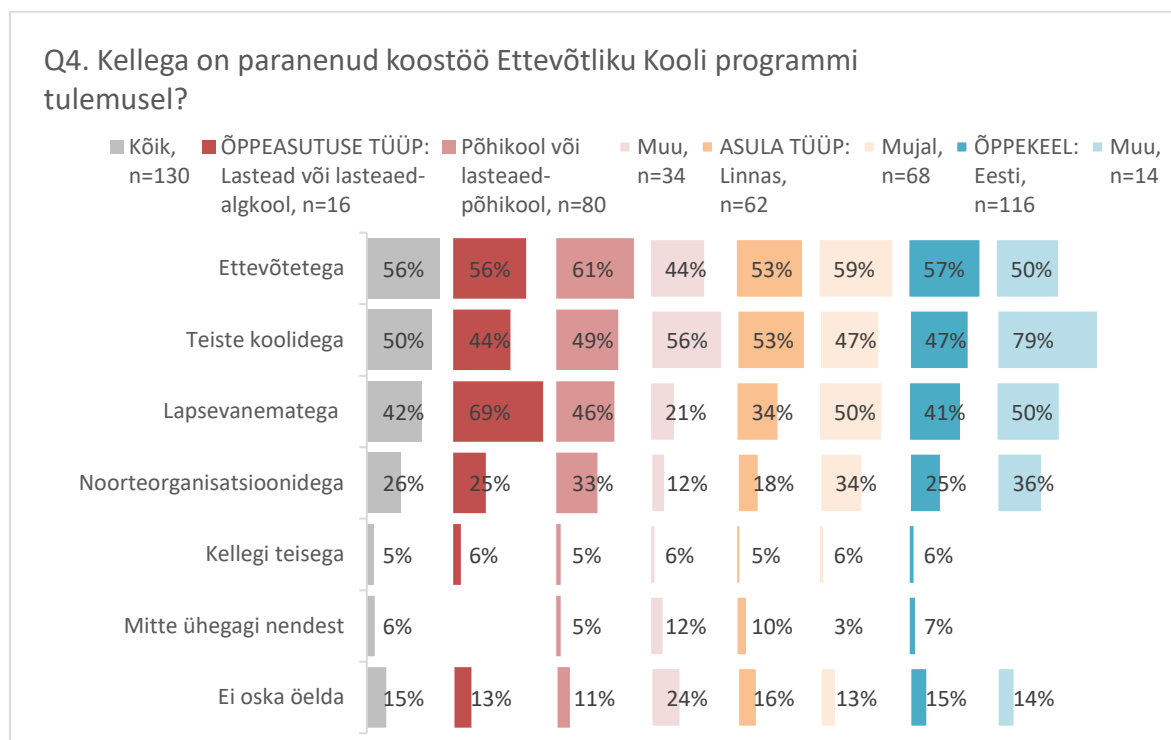
Suurem osa direktoritest ja koordinaatoritest tõi välja **koostöö paranemist** kui muudel ametitel töötavad vastajatest. Piirkonniti olid üldiselt kõrgemad hinnangud Ida- ja Lääne-Eestis kui mujal Eestis.

Koostöö paranemist nägid

- ettevõtetega 57% direktoritest, 67% koordinaatoritest ja 39% muude ametites olevatest vastajaist ning 40% Harjumaa, 83% Lääne-Eesti, 50% Kesk-Eesti, 51% Ida-Eesti ning 46% Lõuna-Eesti vastajaist;
- teiste koolidega 58% direktoritest, 52% koordinaatoritest ja 32% muude ametites olevatest vastajaist ning 20% Harjumaa, 76% Lääne-Eesti, 38% Kesk-Eesti, 54% Ida-Eesti ning 36% Lõuna-Eesti vastajaist;
- lapsevanematega 47% direktoritest, 46% koordinaatoritest ja 29% muude ametites olevatest vastajaist ning 20% Harjumaa, 41% Lääne-Eesti, 56% Kesk-Eesti, 46% Ida-Eesti ning 36% Lõuna-Eesti vastajaist;
- noorteorganisatsioonidega 30% direktoritest, 22% koordinaatoritest ja 26% muude ametites olevatest vastajaist ning 31% Lääne-Eesti, 38% Kesk-Eesti, 24% Ida-Eesti ning 23% Lõuna-Eesti vastajaist;
- kellegi teisega 6% direktoritest, 4% koordinaatoritest ja 6% muude ametites olevatest vastajaist ning 7% Lääne-Eesti, 5% Ida-Eesti ning 8% Lõuna-Eesti vastajaist.

Osad leidsid siiski, et **koostöö ei ole mitte kellegagi paranenud**: 4% direktoritest, 9% koordinaatoritest ja 6% muude ametites olevatest vastajaist ning 3% Lääne-Eesti, 6% Kesk-Eesti, 7% Ida-Eesti ning 8% Lõuna-Eesti vastajaist.

Vastata ei osanud 11% direktoritest, 11% koordinaatoritest ja 26% muude ametites olevatest vastajaist ning 60% Harjumaa, 6% Kesk-Eesti, 20% Ida-Eesti ning 18% Lõuna-Eesti vastajaist.

Joonis 34. Koostöö paranemine liitunud koolide lõikes õppeasutuse ja asula tüübi ning õppekeele kaupa

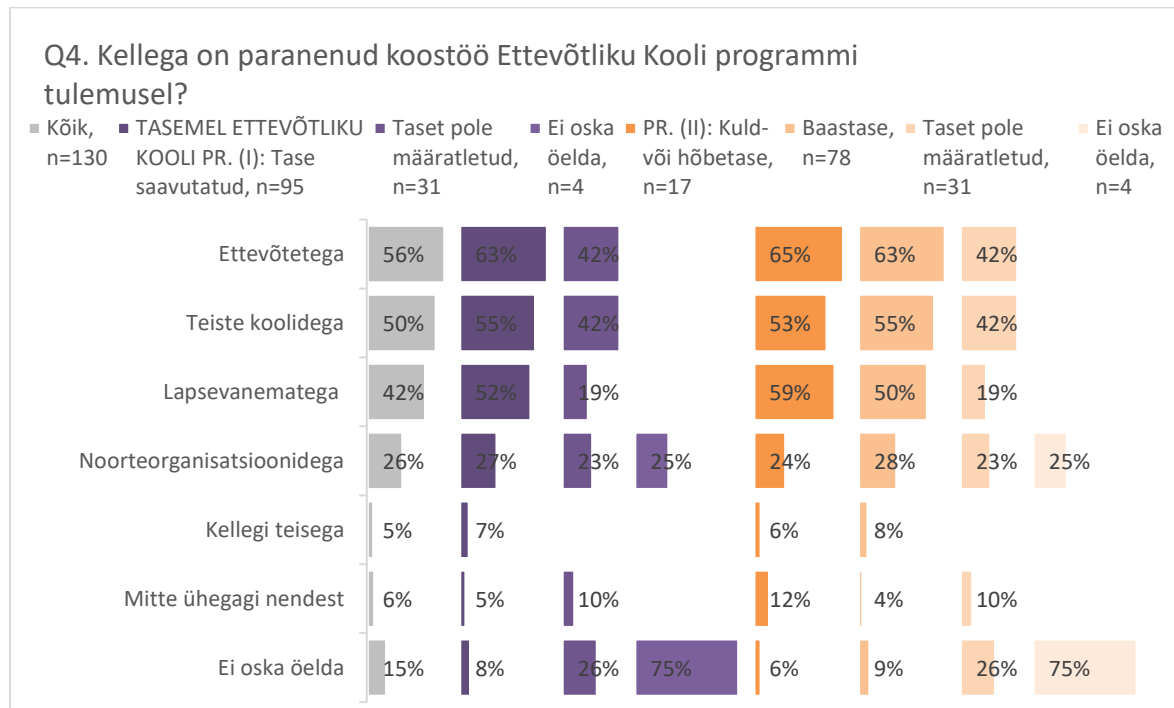
Hinnangute osakaal oli üldiselt veidi madalam muudes õppeasutuste lõikes kui alg- ja põhikoolides ning linnas madalam kui mujal ning eesti õppekeelega õppeasutuses võrreldes muukeelsetega.

Koostöö paranemist nägid

- ettevõtetega 56% algkoolide, 61% põhikoolide, 44% muude õppeasutuste, 53% linnas asuvatest, 59% mujal asuvatest, 57% eesti õppekeelega ja 50% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- teiste koolidega 44% algkoolide, 49% põhikoolide, 56% muude õppeasutuste, 53% linnas asuvatest, 47% mujal asuvatest, 47% eesti õppekeelega ja 79% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- lapsevanematega 69% algkoolide, 46% põhikoolide, 21% muude õppeasutuste, 34% linnas asuvatest, 50% mujal asuvatest, 41% eesti õppekeelega ja 50% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- noorteorganisatsioonidega 25% algkoolide, 33% põhikoolide, 12% muude õppeasutuste, 18% linnas asuvatest, 34% mujal asuvatest, 25% eesti õppekeelega ja 36% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- kellegi teisega 6% algkoolide, 5% põhikoolide, 6% muude õppeasutuste, 5% linnas asuvatest, 6% mujal asuvatest ja 6% eesti õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

Osad leidsid siiski, et **koostöö ei ole mitte kellega paranenud**: 5% põhikoolide, 12% muude õppeasutuste, 10% linnas asuvatest, 3% mujal asuvatest ning 7% eesti õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

Vastata ei osanud 13% algkoolide, 11% põhikoolide, 24% muude õppeasutuste, 16% linnas asuvatest, 13% mujal asuvatest, 15% eesti õppekeelega ja 14% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

Joonis 35. Koostöö paranemine liitunud koolide töötajate arvates tasemetega kaupa

Koostöö paranemist osati rohkem välja tuua koolides, kus tase oli määratud võrreldes tasemeta koolidega, vaid noorteorganisatsioonidega koostöö paranemist nimetasid enam taseme saavutanud koolide töötajad. Kuld- või hõbetasemel olevates õppeasutustes toodi rohkem esile koostöö paranemist ettevõtetega ja lapsevanematega, baastasemel olid rohkem teiste koolide ja noorteorganisatsioonidega koostöö paranemist.

Koostöö paranemist nägid

- ettevõtetega 42% määramata tasemega ja 63% määratud tasemega, seejuures 63% baastasemel ja 65% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajaist.
- teiste koolidega 42% määramata tasemega ja 55% määratud tasemega, seejuures 55% baastasemel ja 53% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajaist.
- lapsevanematega 19% määramata tasemega ja 52% määratud tasemega, seejuures 50% baastasemel ja 59% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajaist.
- noorteorganisatsioonidega 23% määramata tasemega ja 27% määratud tasemega, seejuures 28% baastasemel ja 24% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajaist.
- kellegi teisega 7% määratud tasemega, seejuures 8% baastasemel ja 6% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajaist.

Osad leidsid siiski, et **koostöö ei ole mitte kellega paranenud**: 10% määramata tasemega ja 5% määratud tasemega, seejuures 4% baastasemel ja 12% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajaist.

Vastata ei osanud 26% määramata tasemega ja 8% määratud tasemega, seejuures 9% baastasemel ja 6% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajaist.

Mitte-liitunute hinnang programmile

Sarnaselt liitunutele olid ka mitte-liitunute hinnangud programmile valdavalt positiivsed ja potentsiaalset kasu ei osanud välja tuua vaid vähesed vastajad. Üldiselt olid liitunute hinnangud saadud kasule ning mitte-liitunute hinnangud potentsiaalsele kasule üsna sarnased. Hinnangud oli üldiselt veidi madalamad algkoolide kui muude õppeasutuste lõikes ning linnas madalamad kui mujal. Samuti olid hinnangud veidi madalamad muu õppekeelega kui eesti õppekeelega asutuste lõikes.

Programmist oodatav kasu

Mitte-liitunud koolide esindajailt uuriti **oodatavat kasu programmiga liitumisel**. Õpilaste puhul valis suurem osa mitte-liitunutest kaashaaravaid tegevusi ning paremat enesejuhtimist kui suuremat kaasatust. Liitunutel oli suurem kaasatus enim valitud vastusevariant. Muus osas olid pingeread sarnased.

Joonis 36. Programmist oodatav kasu mitte-liitunud koolide töötajate arvates

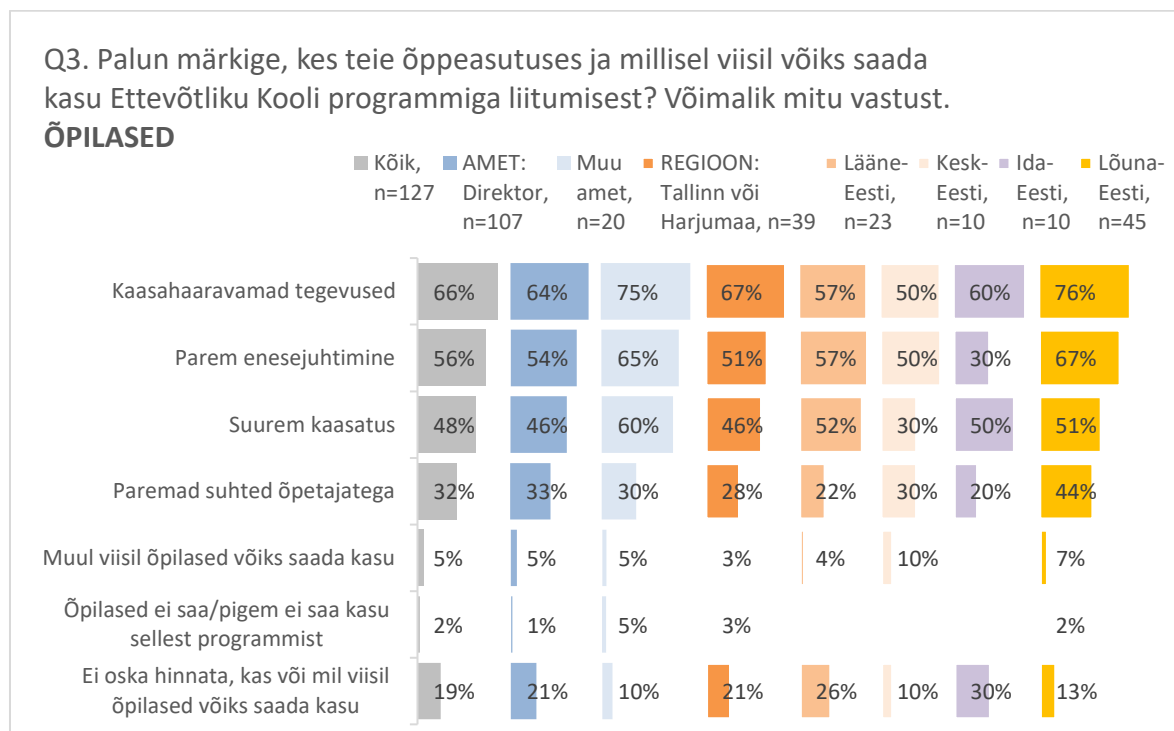
Õpilastega seoses tõid mitte-liitunud koolide esindajad peamiste potentsiaalsete kasudena välja kaasahaaravaid tegevusi (66%), paremat enesejuhtimist (56%), suuremat kaasatust (48%), ning paremaid suhteid õpetajatega (32%). Osade arvates saaks õpilased muul viisil kasu (5%), nad ei oska kasulikkust hinnata (19%) või õpilased (pigem) ei saaks kasu (2%). Muude kasudena mainiti sotsiaalseid oskusi, enesehinnangut ja enese väärtustamist, võimalust

ise otsustada ja vigu teha ning tulevikuks kogemusi saada. Toodi ka välja rahalisi vahendeid, mis võimaldavad õppekäike korraldada.

Tsitaate küsitlusest:

„Julge algataja, uute lahenduste otsija, kõrge motivatsiooniga jne.“ (ID_188_mitte)

„Pigem on avardunud võimalused toetuste näol pakkuda rohkem võimalusi õppekäikudeks jne.“ (ID_80_mitte)

Joonis 37. Programmist õpilastele oodatav kasu mitte-liitunud koolide töötajate arvates ameti ja piirkonna lõikes

Õpilastele arvas programmiga **liitumisest kasu** tõusvat suurem osa muude ametite esindajaist kui direktoritest. Piirkonniti olid üldiselt kõrgemad hinnangud Harjumaal, Lõuna- ja Lääne-Eestis kui Kesk- ja Ida Eestis.

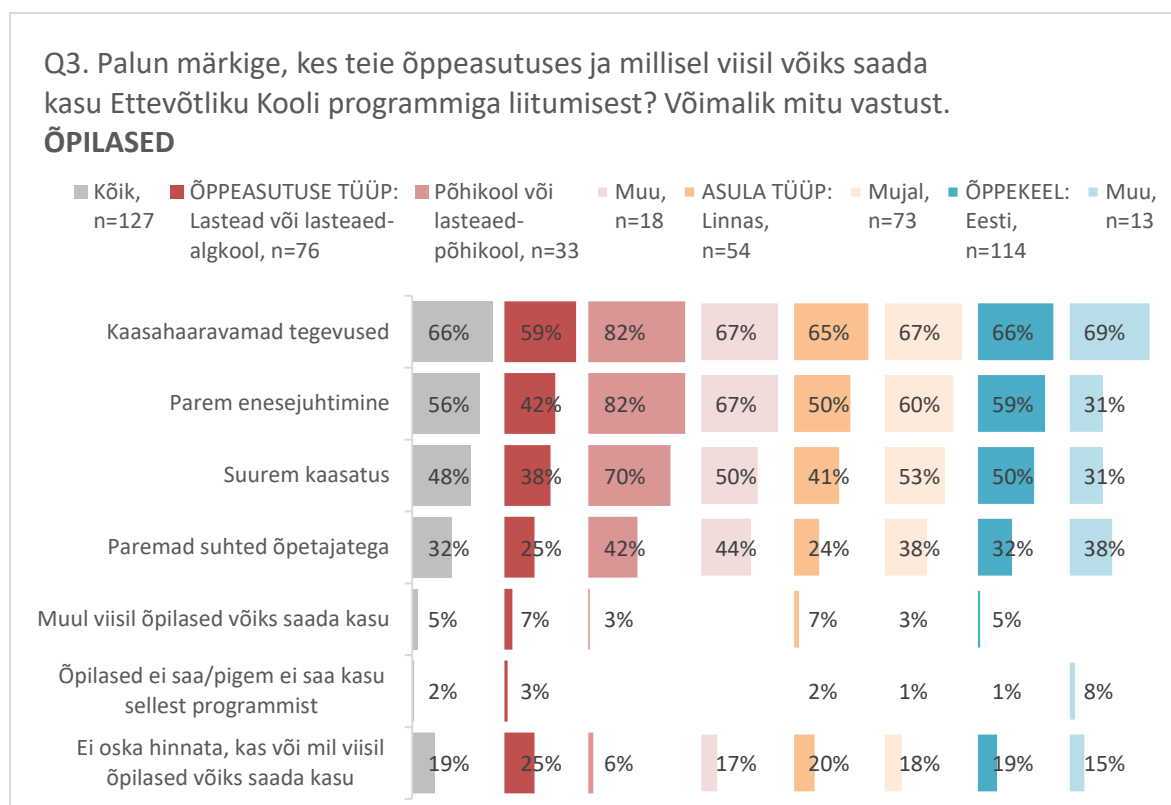
Programmi kasudena nägid

- kaasahaaravamaid tegevusi 64% direktoritest ja 75% muude ametites olevatest vastajaist ning 67% Harjumaal, 57% Lääne-Eestis, 50% Kesk-Eestis, 60% Ida-Eestis ning 76% Lõuna-Eestis vastajaist;
- paremat enesejuhtimist 54% direktoritest ja 65% muude ametites olevatest vastajaist ning 51% Harjumaal, 57% Lääne-Eestis, 50% Kesk-Eestis, 30% Ida-Eestis ning 67% Lõuna-Eestis vastajaist;
- suuremat kaasatust 46% direktoritest ja 60% muude ametites olevatest vastajaist ning 46% Harjumaal, 52% Lääne-Eestis, 30% Kesk-Eestis, 50% Ida-Eestis ning 51% Lõuna-Eestis vastajaist;

- paremaid suhteid õpetajatega 33% direktoritest ja 30% muude ametites olevatest vastajaist ning 28% Harjumaa, 22% Lääne-Eesti, 30% Kesk-Eesti, 20% Ida-Eesti ning 44% Lõuna-Eesti vastajaist;
- muid viise 5% direktoritest ja 5% muude ametites olevatest vastajaist ning 3% Harjumaa, 4% Lääne-Eesti, 10% Kesk-Eesti ning 7% Lõuna-Eesti vastajaist.

Väike osa leidis, et **õpilased ei saaks või pigem ei saaks mingit kasu**: 1% direktoritest ja 5% muude ametites olevatest vastajaist ning 3% Harjumaa ning 2% Lõuna-Eesti vastajaist.

Vastata ei osanud 21% direktoritest ja 10% muude ametites olevatest vastajaist ning 21% Harjumaa, 26% Lääne-Eesti, 10% Kesk-Eesti, 30% Ida-Eesti ning 13% Lõuna-Eesti vastajaist.

Joonis 38. Programmist õpilastele oodatav kasu mitte-liitunud koolide lõikes õppeasutuse ja asula tüübi ning õppekeele kaupa

Hinnangud oli üldiselt veidi madalamad algkoolide kui muude õppeasutuste lõikes ning linnas madalamad kui mujal. Samuti olid hinnangud veidi madalamad muu õppekeelega kui eesti õppekeelega õppeasutuste lõikes.

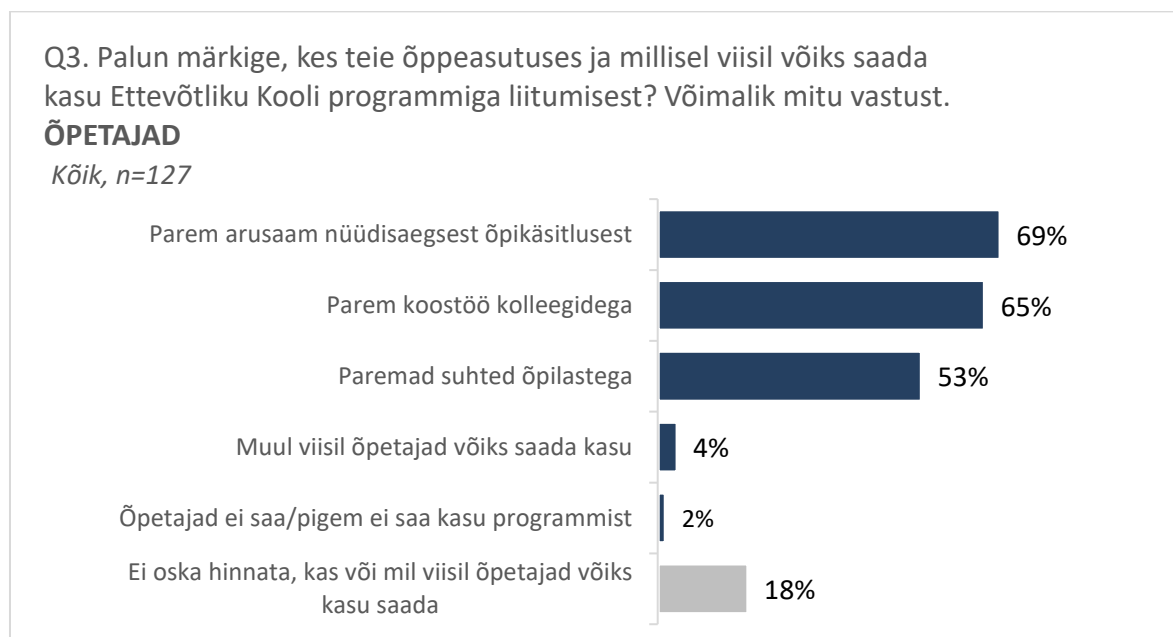
Programmi kasudena nägid

- kaasahaaravamaid tegevusi 59% algkoolide, 82% põhikoolide, 67% muude õppeasutuste, 65% linnas asuvatest, 67% mujal asuvatest, 66% eesti õppekeelega ja 69% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

- paremat enesejuhtimist 42% algkoolide, 82% põhikoolide, 67% muude õppeasutuste, 50% linnas asuvatest, 60% mujal asuvatest, 59% eesti õppekeele ja 31% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- suuremat kaasatust 38% algkoolide, 70% põhikoolide, 50% muude õppeasutuste, 41% linnas asuvatest, 53% mujal asuvatest, 50% eesti õppekeele ja 31% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- paremaid suhteid õpetajatega 25% algkoolide, 42% põhikoolide, 44% muude õppeasutuste, 24% linnas asuvatest, 38% mujal asuvatest, 32% eesti õppekeele ja 38% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- muudel viisidel 7% algkoolide, 3% põhikoolide, 7% linnas asuvatest, 3% mujal asuvatest ning 5% eesti õppekeele õppeasutuste töötajaist.

Väike osa leidis, et **õpilased ei saaks või pigem ei saaks mingit kasu**: 3% algkoolide, 2% linnas asuvatest, 1% mujal asuvatest, 1% eesti õppekeele ja 8% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.

Vastata ei osanud 25% algkoolide, 6% põhikoolide, 17% muude õppeasutuste, 20% linnas asuvatest, 18% mujal asuvatest, 19% eesti õppekeele ja 15% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.

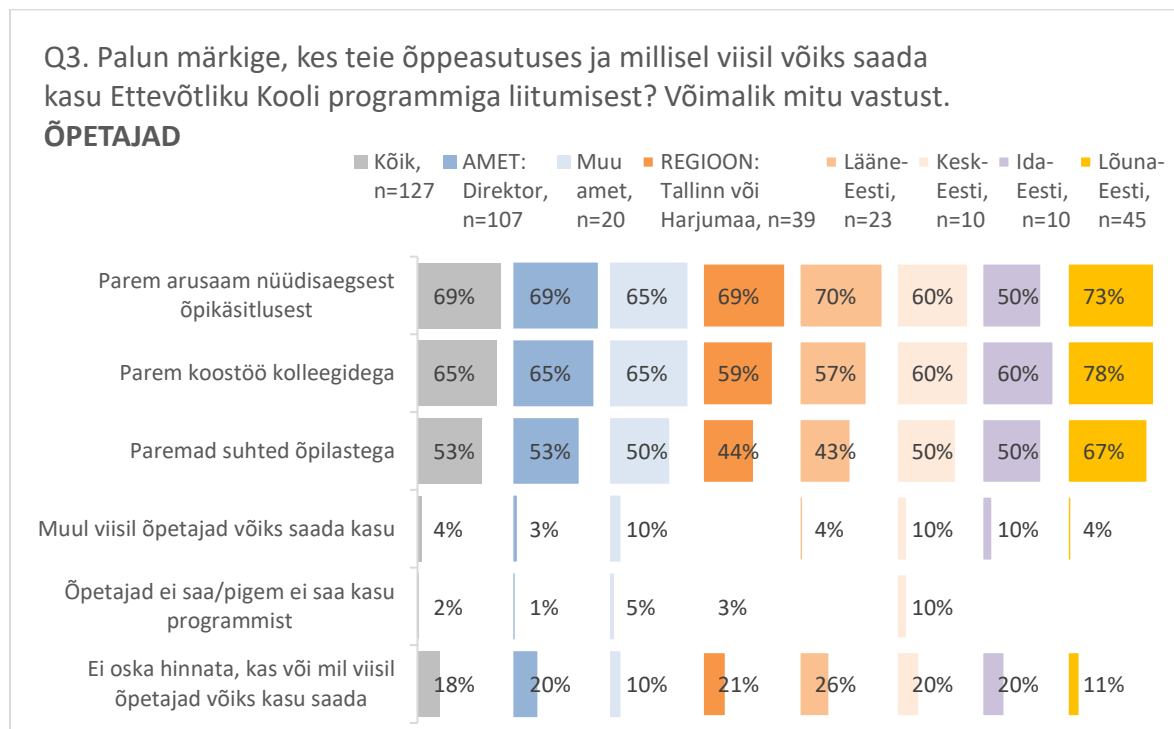
Joonis 39. Programmist õpetajatele oodatav kasu mitte-liitunud koolide töötajate arvates

Õpetajatega seoses tõid mitte-liitunud koolide esindajad peamiste potentsiaalsete kasudena välja paremat arusaama nüüdisaegsest õpikäsitlusest (69%), paremat koostööd kolleegidega (65%) ning suhteid õpilastega (53%). Osade arvates on saanud õpetajad muul viisil kasu (4%), nad ei oska kasulikkust hinnata (18%) või õpetajad (pigem) ei saaks kasu (2%). Muude kasudena mainiti suuremat süsteemsust, uusi kogemusi, kogukonna toetust ja õppetöö mitmekesistamise võimalusi.

Tsitaate küsitlusest:

„Rohkem võimalusi mitmekesistada õppetööd ja saada tuge erinevate ideede teostamiseks.“ (ID_80_mitte)

„Kogukonna toetus, ettevõtliku protsessi kujunemisel.“ (ID_188_mitte)

Joonis 40. Programmist õpetajatele oodatav kasu mitte-liitunud koolide töötajate arvates ameti ja piirkonna lõikes

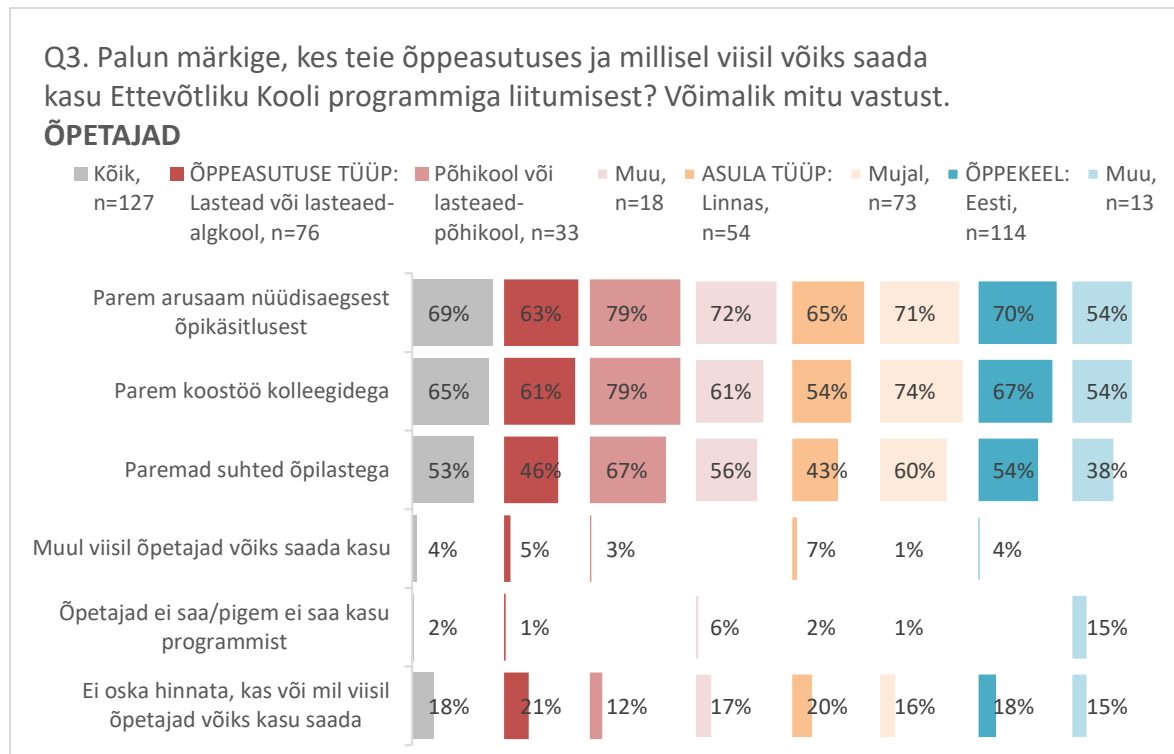
Õpetajatele arvas programmiga liitumisest kasu tõusvat suurem osa direktoritest kui muude ametite esindajaist. Piirkonniti olid üldiselt kõrgemad hinnangud Harjumaal, Lõuna- ja Lääne-Eestis kui Kesk- ja Ida Eestis.

Programmi kasudena nägid

- paremat arusaama nüüdisaegset õpikäsitlusest 69% direktoritest ja 65% muude ametites olevatest vastajaist ning 69% Harjumaa, 70% Lääne-Eesti, 60% Kesk-Eesti, 50% Ida-Eesti ning 73% Lõuna-Eesti vastajaist;
- paremat koostööd kolleegidega 65% direktoritest ja 65% muude ametites olevatest vastajaist ning 59% Harjumaa, 57% Lääne-Eesti, 60% Kesk-Eesti, 60% Ida-Eesti ning 78% Lõuna-Eesti vastajaist;
- paremaid suhteid õpilastega 53% direktoritest ja 50% muude ametites olevatest vastajaist ning 44% Harjumaa, 43% Lääne-Eesti, 50% Kesk-Eesti, 50% Ida-Eesti ning 67% Lõuna-Eesti vastajaist;
- muid viise 3% direktoritest ja 10% muude ametites olevatest vastajaist ning 4% Lääne-Eesti, 10% Kesk-Eesti, 10% Ida-Eesti ning 4% Lõuna-Eesti vastajaist.

Väike osa leidis, et **õpetajad ei saaks või pigem ei saaks mingit kasu**: 1% direktoritest ja 5% muude ametites olevatest vastajaist ning 3% Harjumaa, 10% Kesk-Eesti vastajaist.

Vastata ei osanud 20% direktoritest ja 10% muude ametites olevatest vastajaist ning 21% Harjumaa, 26% Lääne-Eesti, 20% Kesk-Eesti, 20% Ida-Eesti ning 11% Lõuna-Eesti vastajaist.

Joonis 41. Programmist õpetajatele oodatav kasu mitte-liitunud koolide lõikes õppeasutuse ja asula tüübi ning õppekeele kaupa

Hinnangud oli üldiselt veidi madalamad algkoolide kui põhikoolide ja muudes õppeasutuste lõikes ning linnas madalamad kui mujal. Eesti õppekeelega õppeasutuste lõikes olid hinnangud kõrgemad kui muukeelsetes.

Programmi kasudena nägid

- paremat arusaama nüüdisaegset õpikäsitlusest 63% algkoolide, 79% põhikoolide, 72% muude õppeasutuste, 65% linnas asuvatest, 71% mujal asuvatest, 70% eesti õppekeelega ja 54% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- paremat koostööd kolleegidega 61% algkoolide, 79% põhikoolide, 61% muude õppeasutuste, 54% linnas asuvatest, 74% mujal asuvatest, 67% eesti õppekeelega ja 54% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- paremaid suhteid õpilastega 46% algkoolide, 67% põhikoolide, 56% muude õppeasutuste, 43% linnas asuvatest, 60% mujal asuvatest, 54% eesti õppekeelega ja 38% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- muid viise 5% algkoolide, 3% põhikoolide, 7% linnas asuvatest, 1% mujal asuvatest ja 4% eesti õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

Väike osa leidis, et **õpetajad ei saaks või pigem ei saaks mingit kasu**: 1% algkoolide, 6% muude õppeasutuste, 2% linnas asuvatest, 1% mujal asuvatest ja 15% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

Vastata ei osanud 21% algkoolide, 12% põhikoolide, 17% muude õppeasutuste, 20% linnas asuvatest, 16% mujal asuvatest, 18% eesti õppekeelega ja 15% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

Joonis 42. Programmist juhtkonnale oodatav kasu mitte-liitunud koolide töötajate arvates

Kooli juhtkonnaga seoses tõid mitte-liitunud koolide esindajad peamiste potentsiaalsete kasudena välja pikemaajalise plaaniga arendustegevused (69%), konkreetsemad sihid (55%), parema fookuse (38%) ja paremad suhted õpetajatega (35%). Osade arvates saaks juhtkond muul viisil kasu (3%), nad ei oska kasulikkust hinnata (17%) või juhtkond (pigem) ei saaks kasu (3%). Muude kasudena mainiti õpetajate tunnustamise võimalust, ühtse süsteemi vaadet ning et kooli lõpetavad tegusad ja motiveeritud õpilased.

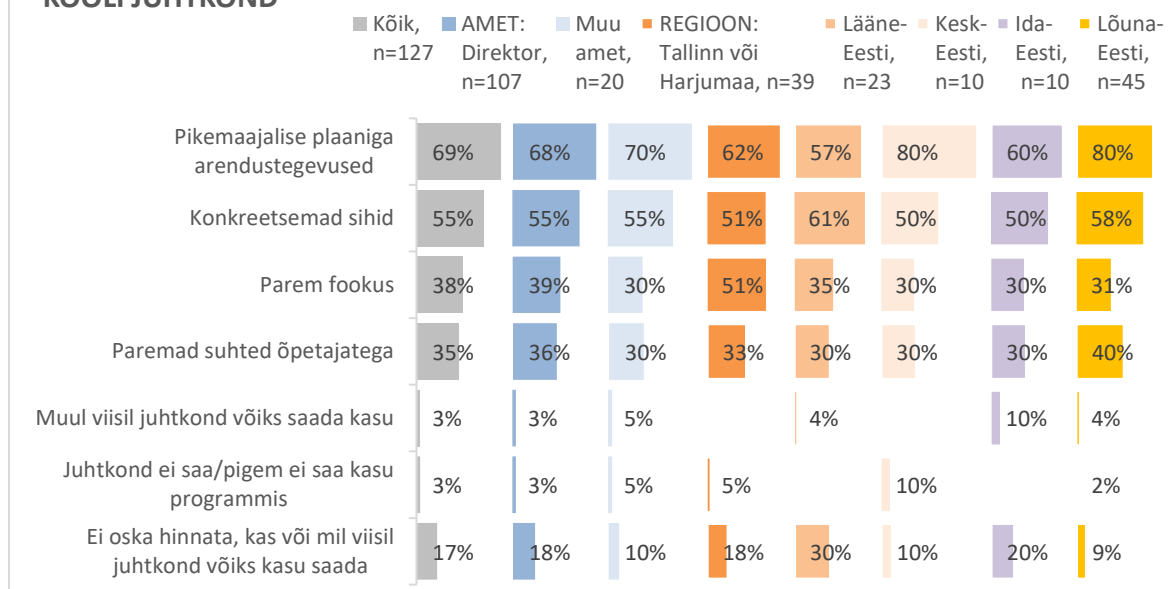
Tsitaate küsitlusest:

„Enamik elemente on paljudes koolides olemas, kuid nad ei ole seotud ühiseks süsteemiks.“ (ID_22_mitte)

„Õpetajate (tegitajate) tunnustamise võimalus.“ (ID_140_mitte)

Q3. Palun märkige, kes teie õppeasutuses ja millisel viisil võiks saada kasu Ettevõtliku Kooli programmiga liitumisest? Võimalik mitu vastust.

KOOLI JUHTKOND

Joonis 43. Programmist juhtkonnale oodatav kasu mitte-liitunud koolide töötajate arvates ameti ja piirkonna lõikes

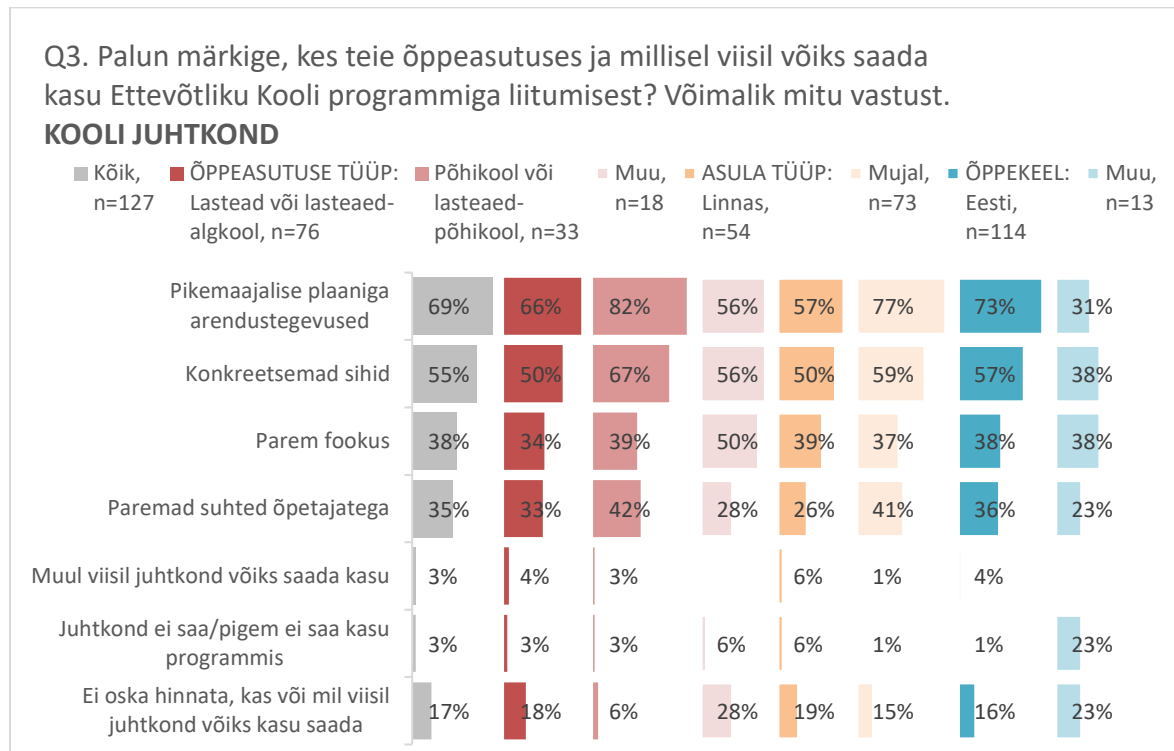
Veidi suurem osa direktoritest nägi programmi potentsiaalset kasu juhtkonnale kui muudel ametitel töötavatest vastajaist. Piirkonniti olid üldiselt kõrgemad hinnangud Lõuna- ja Lääne-Eestis kui mujal Eestis.

Programmi kasudena nägid

- pikemaajalise plaaniga arendustegevusi 68% direktoritest ja 70% muude ametites olevatest vastajaist ning 62% Harjumaa, 57% Lääne-Eesti, 80% Kesk-Eesti, 60% Ida-Eesti ning 80% Lõuna-Eesti vastajaist;
- konkreetsemaid sihte 55% direktoritest ja 55% muude ametites olevatest vastajaist ning 51% Harjumaa, 61% Lääne-Eesti, 50% Kesk-Eesti, 50% Ida-Eesti ning 58% Lõuna-Eesti vastajaist;
- paremat fookust 39% direktoritest ja 30% muude ametites olevatest vastajaist ning 51% Harjumaa, 35% Lääne-Eesti, 30% Kesk-Eesti, 30% Ida-Eesti ning 31% Lõuna-Eesti vastajaist;
- paremaid suhted õpetajatega 36% direktoritest ja 30% muude ametites olevatest vastajaist ning 33% Harjumaa, 30% Lääne-Eesti, 30% Kesk-Eesti, 30% Ida-Eesti ning 40% Lõuna-Eesti vastajaist;
- muid viise 3% direktoritest ja 5% muude ametites olevatest vastajaist ning 4% Lääne-Eesti, 10% Ida-Eesti ning 4% Lõuna-Eesti vastajaist.

Väike osa leidis, et **juhtkond ei saaks või pigem ei saaks mingit kasu**: 3% direktoritest ja 5% muude ametites olevatest vastajaist ning 5% Harjumaa, 10% Kesk-Eesti ning 2% Lõuna-Eesti vastajaist.

Vastata ei osanud 18% direktoritest ja 10% muude ametites olevatest vastajaist ning 18% Harjumaa, 30% Lääne-Eesti, 10% Kesk-Eesti, 20% Ida-Eesti ning 9% Lõuna-Eesti vastajaist.

Joonis 44. Programmist juhtkonnale oodatav kasu mitte-liitunud koolide lõikes õppeasutuse ja asula tüübi ning õppekeele kaupa

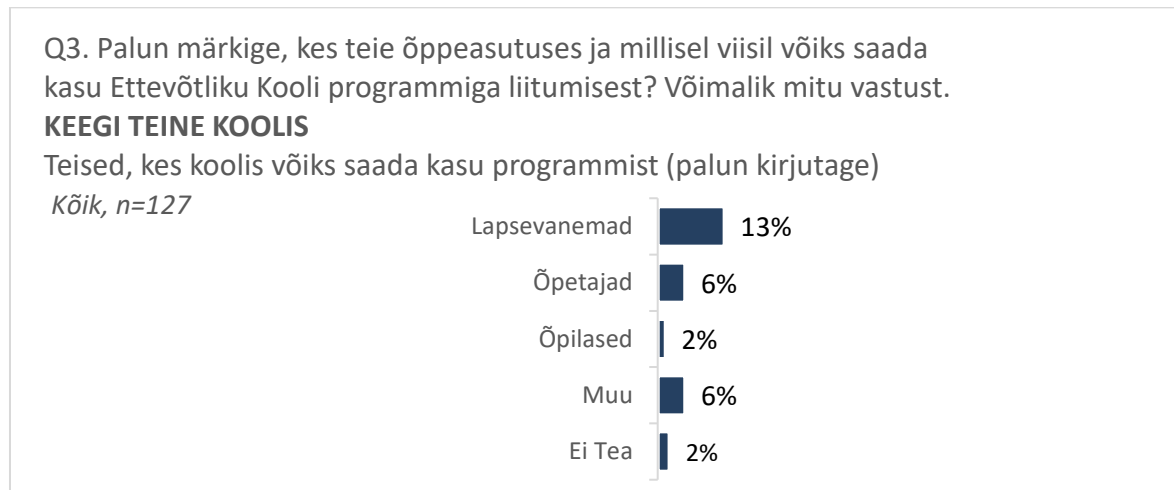
Hinnangud oli üldiselt veidi madalamad algkoolide vastajatel võrreldes põhikoolide ja muudes õppeasutustega ning linnas madalamad kui mujal. Eesti õppekeelega õppeasutuste lõikes olid hinnangud oluliselt kõrgemad kui muukeelsetes.

Programmi kasudena nägid

- paremat fookust 66% algkoolide, 82% põhikoolide, 56% muude õppeasutuste, 57% linnas asuvatest, 77% mujal asuvatest, 73% eesti õppekeelega ja 31% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- konkreetsemaid sihte 50% algkoolide, 67% põhikoolide, 56% muude õppeasutuste, 50% linnas asuvatest, 59% mujal asuvatest, 57% eesti õppekeelega ja 38% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- pikemaajalise plaaniga arendustegevusi 34% algkoolide, 39% põhikoolide, 50% muude õppeasutuste, 39% linnas asuvatest, 37% mujal asuvatest, 38% eesti õppekeelega ja 38% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- paremaid suhted õpetajatega 33% algkoolide, 42% põhikoolide, 28% muude õppeasutuste, 26% linnas asuvatest, 41% mujal asuvatest, 36% eesti õppekeelega ja 23% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- muid viise 4% algkoolide, 3% põhikoolide, 6% linnas asuvatest, 1% mujal asuvatest ja 4% eesti õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

Väike osa leidis, et **juhtkond ei saaks või pigem ei saaks mingit kasu**: 3% algkoolide, 3% põhikoolide, 6% muude õppeasutuste, 6% linnas asuvatest, 1% mujal asuvatest, 1% eesti õppekeelega ja 23% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

Vastata ei osanud 18% algkoolide, 6% põhikoolide, 28% muude õppeasutuste, 19% linnas asuvatest, 15% mujal asuvatest, 16% eesti õppekeelega ja 23% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

Joonis 45. Programmist oodatav kasu muudele osapooltele mitte-liitunud koolide töötajate arvates

Mõned mitte-liitunud koolide esindajatest leidsid, et programmiga liitumisest võiks kasu saada ka **lapsevanemad** (13%). Lisaks mainiti veelkord õpetajaid (6%) ja õpilasi (2%). Muudest huvigruppidest olid loetletud veel teised koolid, laiem kogukond ning tugipersonal.

Tsitaate küsitlusest:

*„Minu jaoks on kooli töötajaskond ühtne tervik ja see ei koosne ainult õpetajatest.“
(ID_22_mitte)*

*„Kooli ja kogukonna suhete paranemine, kogukond on rohkem kaasatud.“
(ID_113_mitte)*

„Arvan, et suurimad kasusaajad on lapsevanemad.“ (ID_59_mitte)

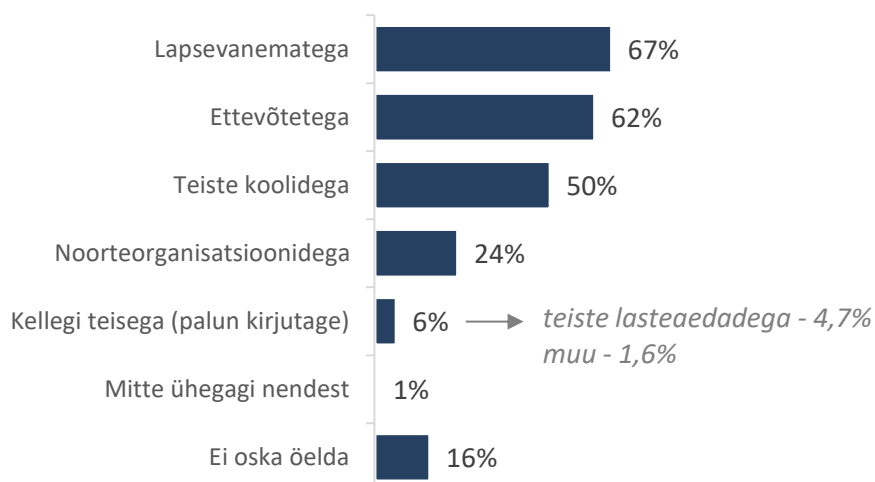
Oodatav koostöö paranemine

Ka mitte-liitunud koolide esindajailt uuriti võimaliku koostöö paranemise kohta erinevate osapooltega pärast programmiga liitumist. Enamik eeldas koostöö paranemist, eriti lapsevanematega, ettevõtetega ja teiste koolidega. Vaid 1% arvas, et koostöö ei paraneks ühegi osapoolega.

Q4. Kellega eeldate koostöö paranemist programmi tulemusel?

Võimalik mitu vastust.

Kõik, n=127

Joonis 46. Oodatav koostöö paranemine mitte-liitunud koolide töötajate arvates

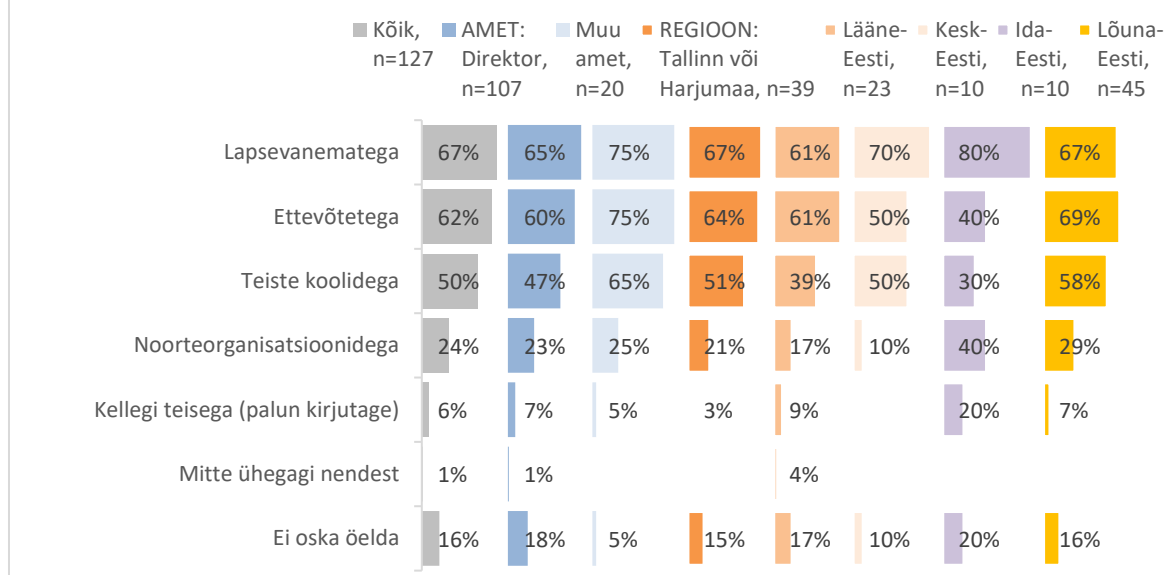
Mitte-liitunud koolide töötajad arvasid, et **tänu programmiga liitumisele paraneks koostöö** peamiselt lapsevanematega (67%), ettevõtetega (62%), teiste koolidega (50%) ja ka noorteorganisatsioonidega (24%) ja teiste lasteaedadega (5%), kohaliku omavalitsusega ning raamatukoguga. Üsna paljud (16%) ei osanud sellel küsimusele vastata, kuid vaid 1% arvas, et koostöö ei ole paranenud kellegagi.

Tsitaat küsitlusest:

*„Ma eeldan ettevõtlikkuse kasvamist õpilastel. Kõik muu on lihtsalt boonus.“
(ID_22_mitte)*

Q4. Kellega eeldate koostöö paranemist programmi tulemusel?

Võimalik mitu vastust.

Joonis 47. Oodatav koostöö paranemine mitte-liitunud koolide töötajate arvates ameti ja piirkonna lõikes

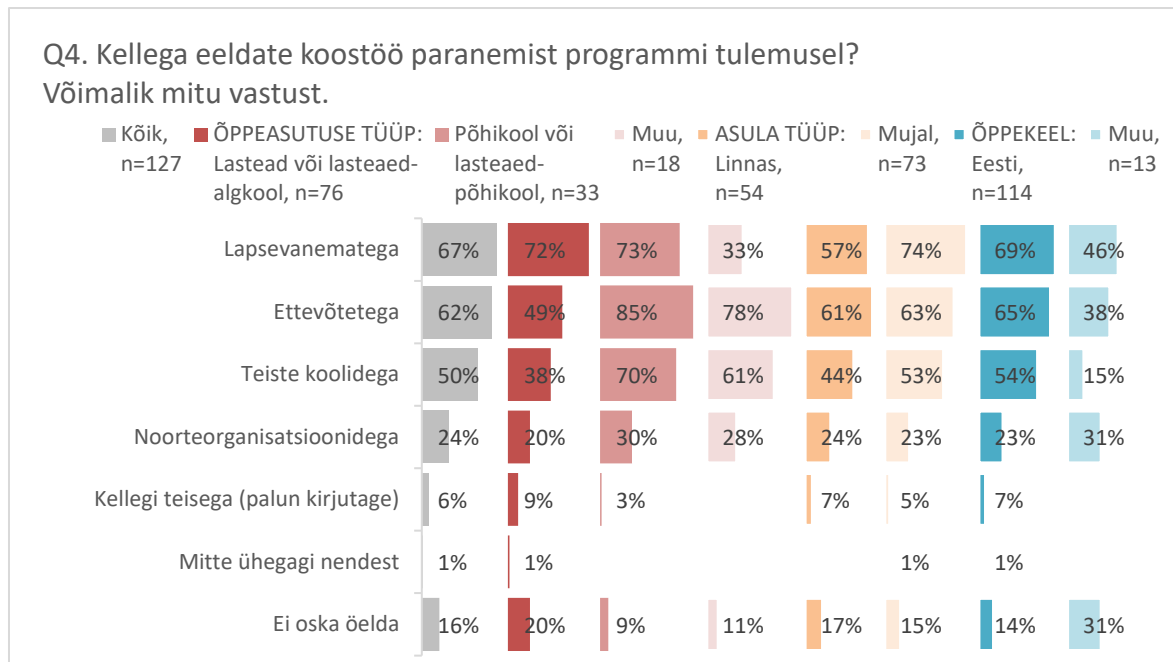
Muude ametite esindajad nägid suuremat **potentsiaali koostöö paranemiseks** kui direktorid. Piirkonniti ei joonistunud välja ühtset trendi, eri piirkondades nimetati rohkem erinevaid koostööpartnereid.

Vastajaist lootsid programmi tulemusel koostöö paranemist

- lapsevanematega 65% direktoritest ja 75% muude ametites olevatest vastajaist ning 67% Harjumaa, 61% Lääne-Eesti, 70% Kesk-Eesti, 80% Ida-Eesti ning 67% Lõuna-Eesti vastajaist;
- ettevõtetega 60% direktoritest ja 75% muude ametites olevatest vastajaist ning 64% Harjumaa, 61% Lääne-Eesti, 50% Kesk-Eesti, 40% Ida-Eesti ning 69% Lõuna-Eesti vastajaist;
- teiste koolidega 47% direktoritest ja 65% muude ametites olevatest vastajaist ning 51% Harjumaa, 39% Lääne-Eesti, 50% Kesk-Eesti, 30% Ida-Eesti ning 58% Lõuna-Eesti vastajaist;
- noorteorganisatsioonidega 23% direktoritest ja 25% muude ametites olevatest vastajaist ning 21% Harjumaa, 17% Lääne-Eesti, 10% Kesk-Eesti, 40% Ida-Eesti ning 29% Lõuna-Eesti vastajaist;
- kellegi teisega 7% direktoritest ja 5% muude ametites olevatest vastajaist ning 3% Harjumaa, 9% Lääne-Eesti, 20% Ida-Eesti ning 7% Lõuna-Eesti vastajaist.

Väike osa arvas, et **koostöö ei paraneks ühegi osapoolega**: 1% direktoritest ja 4% Lääne-Eesti vastajaist.

Vastata ei osanud 18% direktoritest ja 5% muude ametites olevatest vastajaist ning 15% Harjumaa, 17% Lääne-Eesti, 10% Kesk-Eesti, 20% Ida-Eesti ning 16% Lõuna-Eesti vastajaist.

Joonis 48. Oodatav koostöö paranemine mitte-liitunud koolide lõikes õppeasutuse ja asula tüübi ning õppekeele kaupa

Hinnangud oli üldiselt veidi madalamad algkoolide lõikes kui põhikoolide ning muude õppeasutuste lõikes ning linnas madalamad kui mujal. Eesti õppekeelega õppeasutuste vastajate hinnangud olid üldiselt kõrgemad kui muukeelsete.

Vastajaist lootsid programmi tulemusel koostöö paranemist

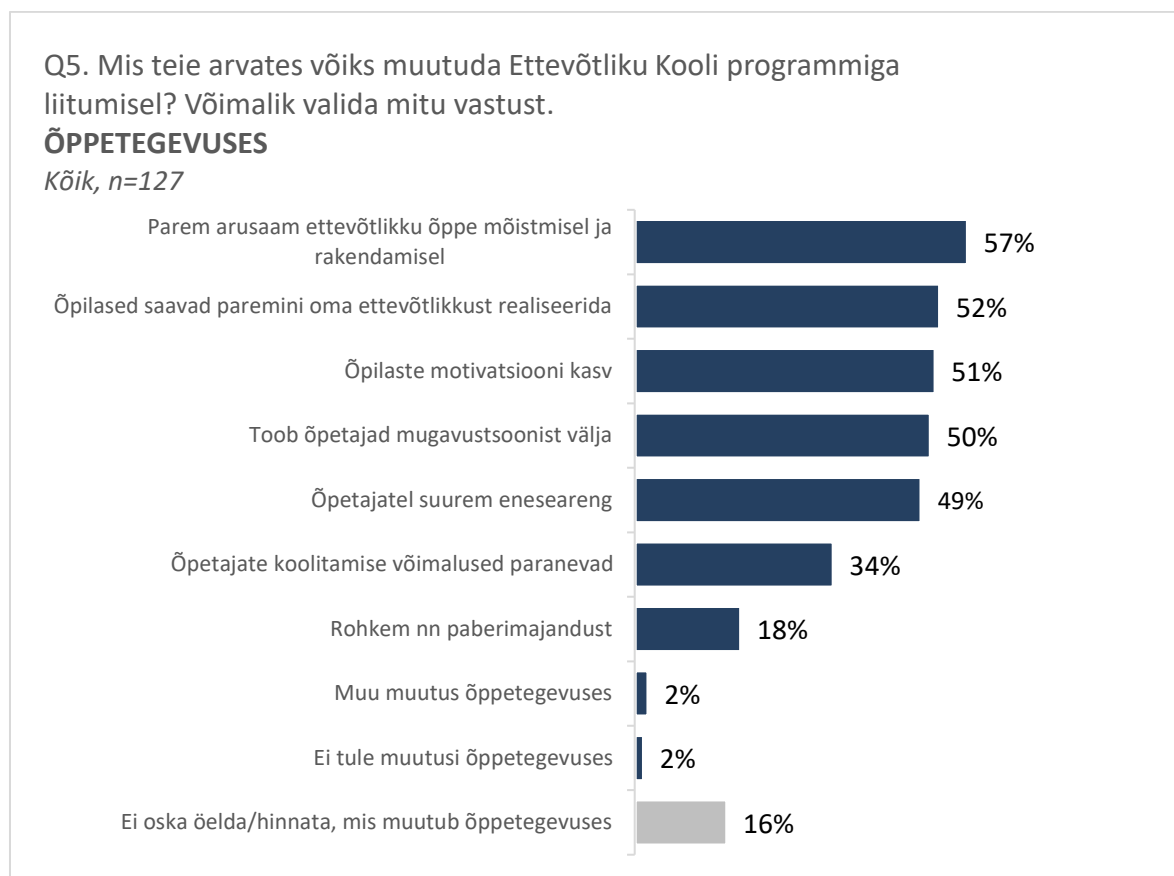
- lapsevanematega 72% algkoolide, 73% põhikoolide, 33% muude õppeasutuste, 57% linnas asuvatest, 74% mujal asuvatest, 69% eesti õppekeelega ja 46% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- ettevõtetega 49% algkoolide, 85% põhikoolide, 78% muude õppeasutuste, 61% linnas asuvatest, 63% mujal asuvatest, 65% eesti õppekeelega ja 38% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- teiste koolidega 38% algkoolide, 70% põhikoolide, 61% muude õppeasutuste, 44% linnas asuvatest, 53% mujal asuvatest, 54% eesti õppekeelega ja 15% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- noorteorganisatsioonidega 20% algkoolide, 30% põhikoolide, 28% muude õppeasutuste, 24% linnas asuvatest, 23% mujal asuvatest, 23% eesti õppekeelega ja 31% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- kellegi teisega 9% algkoolide, 3% põhikoolide, 7% linnas asuvatest, 5% mujal asuvatest ning 7% eesti õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

Väike osa arvas, et **koostöö ei paraneks** ühegi osapoolega: 1% algkoolide, 1% mujal asuvatest ning 1% eesti õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

Vastata ei osanud 20% algkoolide, 9% põhikoolide, 11% muude õppeasutuste, 17% linnas asuvatest, 15% mujal asuvatest, 14% eesti õppekeelega ja 31% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

Programmist oodatavad muutused

Mitte-liitunud koolide esindajad tõid välja ka muutusi, mida nad programmiga liitumisest ootavad. Vaid väike osa vastajaist arvasid, et muutusi ei tuleks. Lisaks ei osanud umbes viiendik vastajaist oma hinnanguid anda. Hinnangud oli üldiselt veidi madalamad algkoolide lõikes kui põhikoolide ning muude õppeasutuste lõikes ning linnas madalamad kui mujal. Eesti õppekeelega õppeasutuste vastajate hinnangud olid üldiselt kõrgemad kui muukeelsete omad. Muude ametite esindajad nägid pigem suuremat potentsiaali muutusteks kui direktorid.

Joonis 49. EVKP-ga liitumisel oodatavad muutused mitte-liitunud koolide töötajate arvates

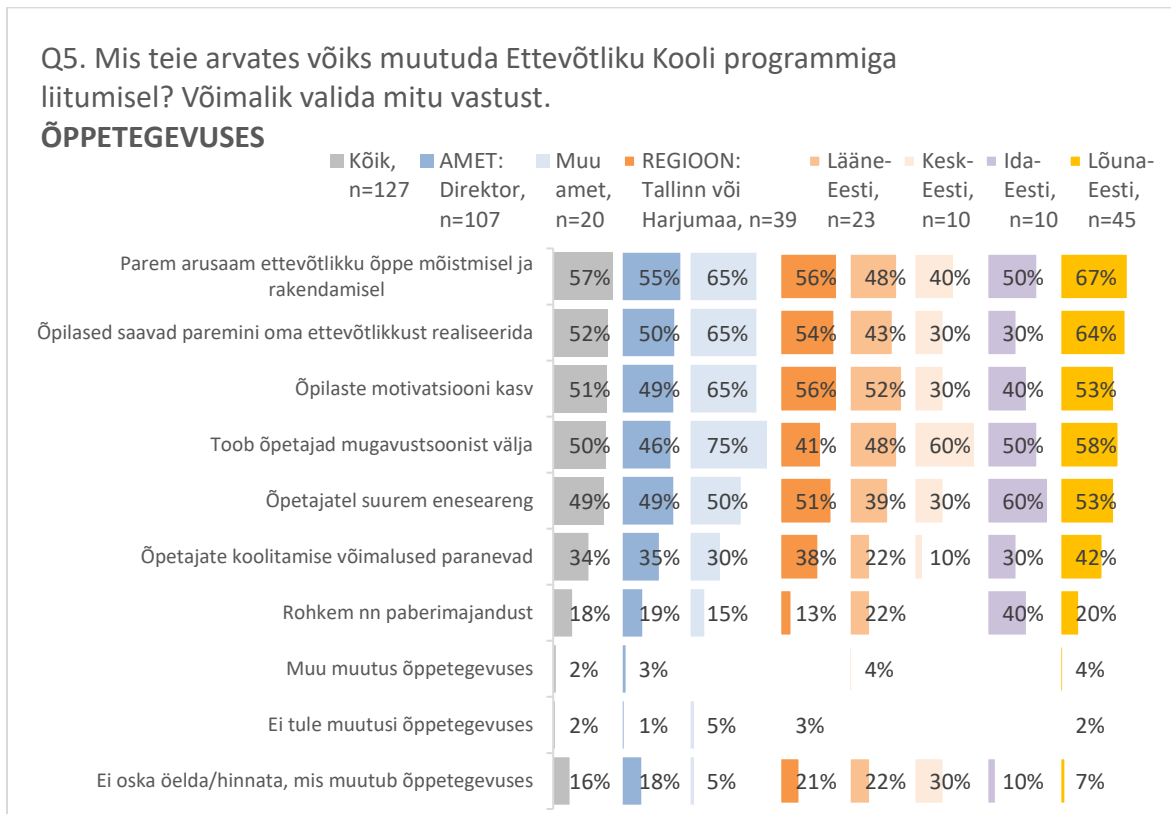
Üsna paljud (16%) ei osanud kasu hinnata, samas vaid 2% vastajaist arvas, et õppetegevuses muutusi ei tuleks. Üle poolte vastajaist leidis, et **EVKP-ga liitumise tulemusel võiks paraneda** arusaam ettevõtlikku õppe mõistmisel ja rakendamisel (57%), õpilased saaksid paremini oma ettevõtlikkust realiseerida (52%) ja õpilaste motivatsiooni kasvaks (51%). Oluliseks peeti ka õpetajate toomist mugavustsoonist välja (50%), õpetajate enesearengut (49%) ning koolitamise võimaluste paranemist (34%). On ka neid, kes eeldavad

paberimajanduse suurenemist (18%). Veel mainiti lootust suuremaks ainevaldkondade lõimimiseks, õpetajate töö süsteemsemaks muutumiseks ning õpilasteni rahatarkuse viimist.

Tsitaate küsitlusest:

„Õpetajate arusaam sellest valdkonnast muutub süsteemsemaks.“ (ID_22_mitte)

„Senisest enam ainevaldkondade lõimumine.“ (ID_188_mitte)

Joonis 50. EVKP-ga liitumisel oodatavad muutused seoses õppetegevusega mitte-liitunud koolide töötajate arvates ameti ja piirkonna lõikes

Muude ametite esindajad nägid suuremat potentsiaali **muutusteks õppetegevuses** kui direktorid. Piirkonniti olid üldiselt kõrgemad hinnangud Lõuna-Eestis ja Harjumaal kui mujal Eestis.

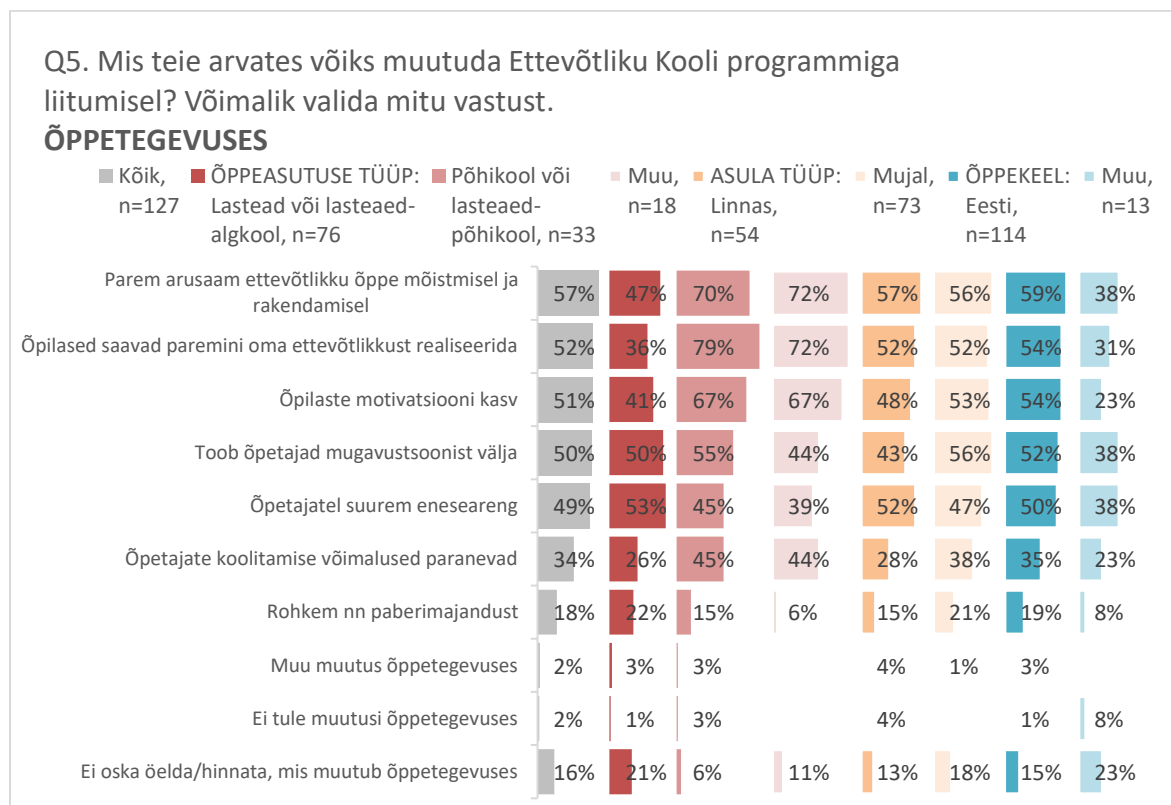
Muutustest õppetegevustes eeldavad

- paremat arusaama ettevõtlikku õppe mõistmisel ja rakendamisel 55% direktoritest ja 65% muude ametites olevatest vastajaist ning 56% Harjumaa, 48% Lääne-Eesti, 40% Kesk-Eesti, 50% Ida-Eesti ning 67% Lõuna-Eesti vastajaist;
- õpilastele paremaid võimalusi oma ettevõtlikkust realiseerida 50% direktoritest ja 65% muude ametites olevatest vastajaist ning 54% Harjumaa, 43% Lääne-Eesti, 30% Kesk-Eesti, 30% Ida-Eesti ning 64% Lõuna-Eesti vastajaist;

- õpilaste motivatsiooni kasvu 49% direktoritest ja 65% muude ametites olevatest vastajaist ning 56% Harjumaa, 52% Lääne-Eesti, 30% Kesk-Eesti, 40% Ida-Eesti ning 53% Lõuna-Eesti vastajaist;
- õpetajate mugavustsoonist välja toomist 46% direktoritest ja 75% muude ametites olevatest vastajaist ning 41% Harjumaa, 48% Lääne-Eesti, 60% Kesk-Eesti, 50% Ida-Eesti ning 58% Lõuna-Eesti vastajaist;
- õpetajate suuremat enesearengut 49% direktoritest ja 50% muude ametites olevatest vastajaist ning 51% Harjumaa, 39% Lääne-Eesti, 30% Kesk-Eesti, 60% Ida-Eesti ning 53% Lõuna-Eesti vastajaist;
- õpetajate koolitamise võimaluste paranemist 35% direktoritest ja 30% muude ametites olevatest vastajaist ning 38% Harjumaa, 22% Lääne-Eesti, 10% Kesk-Eesti, 30% Ida-Eesti ning 42% Lõuna-Eesti vastajaist;
- rohkemat nn paberimajandust 19% direktoritest ja 15% muude ametites olevatest vastajaist ning 13% Harjumaa, 22% Lääne-Eesti, 40% Ida-Eesti ning 20% Lõuna-Eesti vastajaist;
- muud muutust õppetegevustes 3% direktoritest ja 4% Lääne-Eesti ning 4% Lõuna-Eesti vastajaist.

Väike osa vastajaist arvas, et **õppetegevuses muutusi ei tuleks**: 1% direktoritest ja 5% muude ametites olevatest vastajaist ning 3% Harjumaa ja 2% Lõuna-Eesti vastajaist.

Vastata ei osanud 18% direktoritest ja 5% muude ametites olevatest vastajaist ning 21% Harjumaa, 22% Lääne-Eesti, 30% Kesk-Eesti, 10% Ida-Eesti ning 7% Lõuna-Eesti vastajaist.

Joonis 51. EVKP-ga liitumisel oodatavad muutused seoses õppetegevusega mitte-liitunud koolide lõikes õppeasutuse ja asula tüübi ning õppekeele kaupa

Hinnangud oli üldiselt veidi madalamad algkoolide lõikes kui põhikoolide ning muude õppeasutuste lõikes ning linnas madalamad kui mujal. Eesti õppekeelega õppeasutuste vastajate hinnangud olid üldiselt kõrgemad kui muukeelsete omad.

Muutustest õppetegevustes eeldavad

- paremat arusaama ettevõtlikku õppe mõistmisel ja rakendamisel 47% algkoolide, 70% põhikoolide, 72% muude õppeasutuste, 57% linnas asuvatest, 56% mujal asuvatest, 59% eesti õppekeelega ja 38% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- õpilastele paremaid võimalusi oma ettevõtlikkust realiseerida 36% algkoolide, 79% põhikoolide, 72% muude õppeasutuste, 52% linnas asuvatest, 52% mujal asuvatest, 54% eesti õppekeelega ja 31% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- õpilaste motivatsiooni kasvu 41% algkoolide, 67% põhikoolide, 67% muude õppeasutuste, 48% linnas asuvatest, 53% mujal asuvatest, 54% eesti õppekeelega ja 23% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- õpetajate mugavustsoonist välja toomist 50% algkoolide, 55% põhikoolide, 44% muude õppeasutuste, 43% linnas asuvatest, 56% mujal asuvatest, 52% eesti õppekeelega ja 38% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- õpetajate suuremat enesearengut 53% algkoolide, 45% põhikoolide, 39% muude õppeasutuste, 52% linnas asuvatest, 47% mujal asuvatest, 50% eesti õppekeelega ja 38% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- õpetajate koolitamise võimaluste paranemist 26% algkoolide, 45% põhikoolide, 44% muude õppeasutuste, 28% linnas asuvatest, 38% mujal asuvatest, 35% eesti õppekeelega ja 23% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- rohkemat nn paberimajandust 12% algkoolide, 15% põhikoolide, 6% muude õppeasutuste, 15% linnas asuvatest, 21% mujal asuvatest, 19% eesti õppekeelega ja 8% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- muud muutust õppetegevustes 3% algkoolide, 3% põhikoolide, 4% linnas asuvatest, 1% mujal asuvatest, 3% eesti õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

Väike osa vastajaist arvas, et **õppetegevuses muutusi ei tuleks**: 1% algkoolide, 3% põhikoolide, 4% linnas asuvatest, 1% eesti õppekeelega ja 8% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

Vastata ei osanud 21% algkoolide, 6% põhikoolide, 11% muude õppeasutuste, 13% linnas asuvatest, 18% mujal asuvatest, 15% eesti õppekeelega ja 23% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

Q5. Mis teie arvates võiks muutuda Ettevõtliku Kooli programmiga liitumisel? Võimalik valida mitu vastust.

KOOLI JUHTIMISES

Kõik, n=127

Joonis 52. EVKP-ga liitumisel oodatavad muutused kooli juhtimises mitte-liitunud koolide töötajate arvates

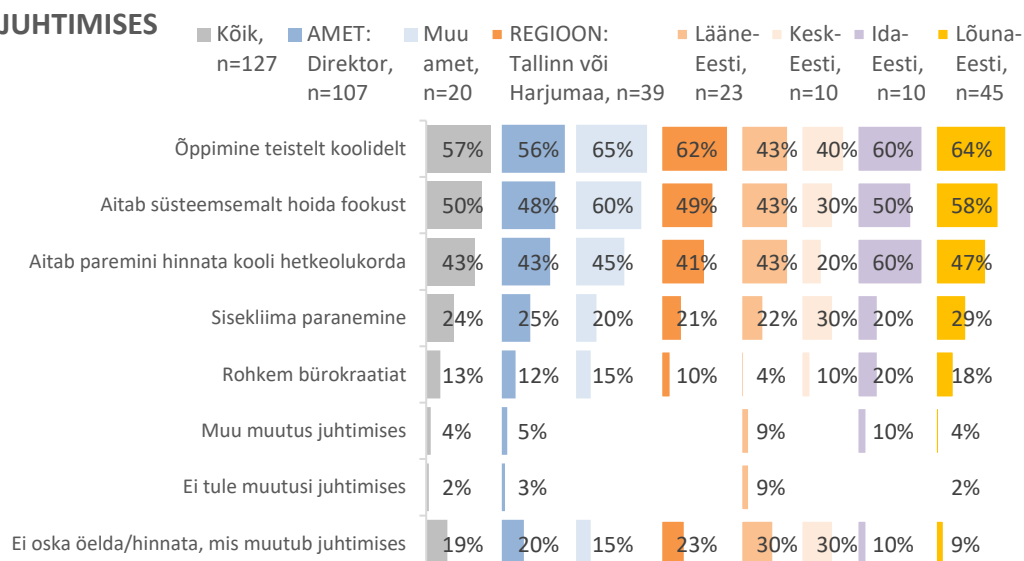
Mitte-liitunud koolide esindajad leidsid, et EVKP-ga liitumine võiks kaasa tuua järgmised **muutused kooli juhtimises**: õppimise teistelt koolidelt (57%), aitaks süsteemsemalt hoida fookust (50%), aitaks paremini hinnata kooli hetkeolukorda (43%), parandada sisekliimat (24%), tuua kaasa rohkem bürokraatiat (13%) või tuua muid muutusi (4%), näiteks koostöö paranemist ning juhtimisoskuse paranemist. Väga väike osakaal vastajatest (2%) arvas, et kooli juhtimises ei tuleks muutusi. Mitmed (19%) ei osanud küsimusele vastata.

Tsitaat küsitlusest:

„Meil on pigem küsimus meie kooli paremas eneserefleksioonis antud valdkonnas. Selleks on vaja end võrrelda.“ (ID_22_mitte)

Q5. Mis teie arvates võiks muutuda Ettevõtliku Kooli programmiga liitumisel? Võimalik valida mitu vastust.

KOOLI JUHTIMISES

Joonis 53. EVKP-ga liitumisel oodatavad muutused kooli juhtimises mitte-liitunud koolide töötajate arvates ameti ja piirkonna lõikes

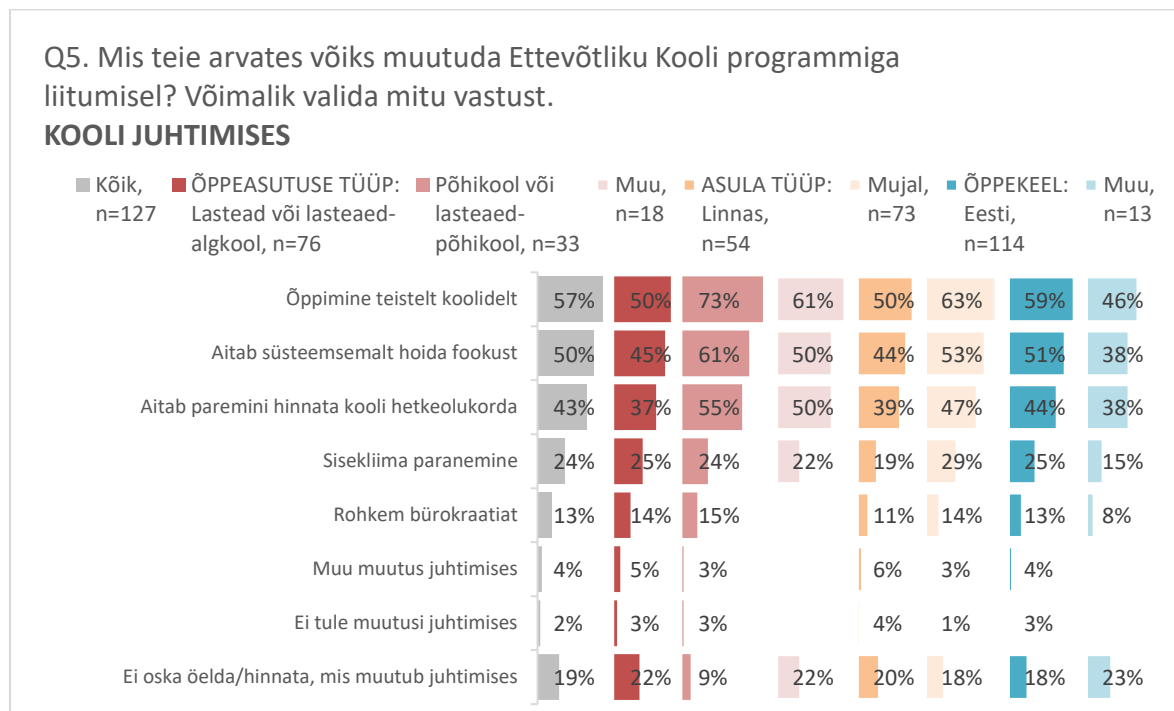
Muude ametite esindajad nägid suuremat potentsiaali **muutusteks kooli juhtimises** kui direktorid. Piirkonniti olid üldiselt kõrgemad hinnangud Lõuna- ja Ida-Eestis kui mujal Eestis.

Muutustest kooli juhtimises eeldavad

- õppimist teistelt koolidelt 56% direktoritest ja 65% muude ametites olevatest vastajaist ning 62% Harjumaa, 43% Lääne-Eesti, 40% Kesk-Eesti, 60% Ida-Eesti ning 64% Lõuna-Eesti vastajaist;
- abi süsteemsemalt fookuse hoidmiseks 48% direktoritest ja 60% muude ametites olevatest vastajaist ning 49% Harjumaa, 43% Lääne-Eesti, 30% Kesk-Eesti, 50% Ida-Eesti ning 58% Lõuna-Eesti vastajaist;
- abi kooli hetkeolukorra paremaks hindamiseks 43% direktoritest ja 45% muude ametites olevatest vastajaist ning 41% Harjumaa, 43% Lääne-Eesti, 20% Kesk-Eesti, 60% Ida-Eesti ning 47% Lõuna-Eesti vastajaist;
- sisekliima paranemist 25% direktoritest ja 20% muude ametites olevatest vastajaist ning 21% Harjumaa, 22% Lääne-Eesti, 30% Kesk-Eesti, 20% Ida-Eesti ning 29% Lõuna-Eesti vastajaist;
- rohkem bürokraatiat 12% direktoritest ja 15% muude ametites olevatest vastajaist ning 10% Harjumaa, 4% Lääne-Eesti, 10% Kesk-Eesti, 20% Ida-Eesti ning 18% Lõuna-Eesti vastajaist;
- muid muutusi 5% direktoritest, 9% Lääne-Eesti, 10% Ida-Eesti ning 4% Lõuna-Eesti vastajaist.

Väike osa vastajaist arvas, et **kooli juhtimises muutusi ei tuleks**: 3% direktoritest, 9% Lääne-Eesti ning 2% Lõuna-Eesti vastajaist.

Vastata ei osanud 20% direktoritest ja 15% muude ametites olevatest vastajaist ning 23% Harjumaa, 30% Lääne-Eesti, 30% Kesk-Eesti, 10% Ida-Eesti ning 9% Lõuna-Eesti vastajaist.

Joonis 54. EVKP-ga liitumisel oodatavad muutused kooli juhtimises mitte-liitunud koolide lõikes õppeasutuse ja asula tüübi ning õppekeele kaupa

Hinnangud oli üldiselt veidi madalamad algkoolide lõikes kui põhikoolide ning muude õppeasutuste lõikes ning linnas madalamad kui mujal. Eesti õppekeelega õppeasutuste vastajate hinnangud olid üldiselt kõrgemad kui muukeelsete.

Muutustest kooli juhtimises eeldavad

- õppimist teistelt koolidelt 50% algkoolide, 73% põhikoolide, 61% muude õppeasutuste, 50% linnas asuvatest, 63% mujal asuvatest, 59% eesti õppekeelega ja 46% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- abi süsteemsemalt fookuse hoidmiseks 45% algkoolide, 61% põhikoolide, 50% muude õppeasutuste, 44% linnas asuvatest, 53% mujal asuvatest, 51% eesti õppekeelega ja 38% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- abi kooli hetkeolukorra paremaks hindamiseks 37% algkoolide, 55% põhikoolide, 50% muude õppeasutuste, 39% linnas asuvatest, 47% mujal asuvatest, 44% eesti õppekeelega ja 38% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- sisekliima paranemist 25% algkoolide, 24% põhikoolide, 22% muude õppeasutuste, 19% linnas asuvatest, 29% mujal asuvatest, 25% eesti õppekeelega ja 15% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

- rohkem bürokraatiat 14% algkoolide, 15% põhikoolide, 11% linnas asuvatest, 14% mujal asuvatest, 13% eesti õppekeelega ja 8% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- muid muutusi 5% algkoolide, 3% põhikoolide, 6% linnas asuvatest, 3% mujal asuvatest, 4% eesti õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

Väike osa vastajaist arvas, et **kooli juhtimises muutusi ei tuleks**: 3% algkoolide, 3% põhikoolide, 4% linnas asuvatest, 1% mujal asuvatest ja 3% eesti õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

Vastata ei osanud 22% algkoolide, 9% põhikoolide, 22% muude õppeasutuste, 20% linnas asuvatest, 18% mujal asuvatest, 18% eesti õppekeelega ja 23% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

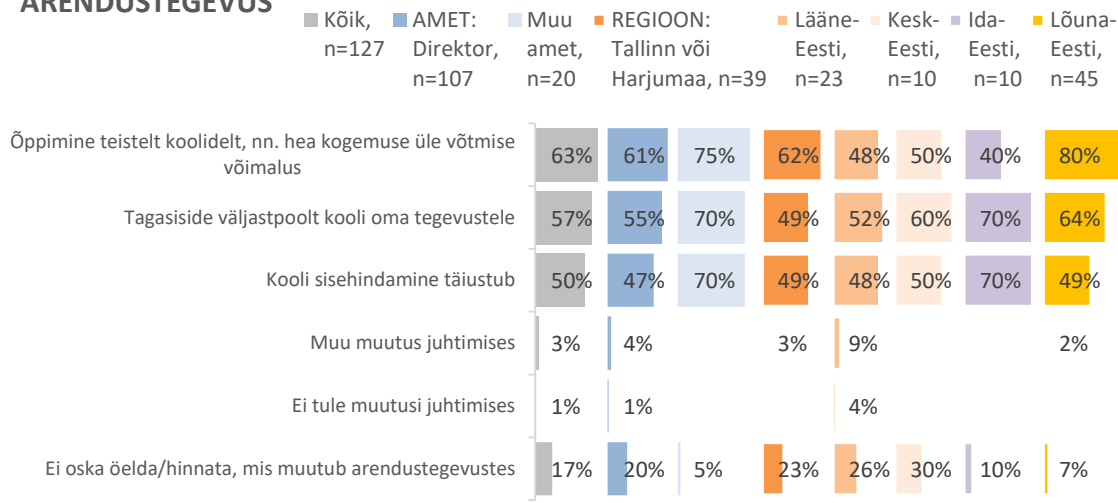

Joonis 55. EVKP-ga liitumisel oodatavad muutused arendustegevustes mitte-liitunud koolide töötajate arvates

Mitte-liitunud koolide esindajad leidsid, et EVKP-ga liitumine võiks kaasa tuua järgmised **muutused arendustegevustes**: õppimine teistelt koolidelt, neilt heade kogemuste üle võtmine võimalus (63%), tagasiside oma tegevustele väljastpoolt kooli (57%), kooli sisehindamine täiustub (50%) või tuua muid muutusi (3%), sealhulgas õppeainete vahelise lõimimise paranemine, keskkonna ja ressursside arendamine ning arengudokumentides eraldi ettevõtlikkusele tähelepanu pööramine. Vaid vähesed (1%) arvasid, et ei tuleks muutusi. Mitmed (17%) ei osanud küsimusele vastata.

Q5. Mis teie arvates võiks muutuda Ettevõtliku Kooli programmiga liitumisel? Võimalik valida mitu vastust.

ARENDUSTEGEVUS

Joonis 56. EVKP-ga liitumisel oodatavad muutused arendustegevustes mitte-liitunud koolide töötajate arvates ameti ja piirkonna lõikes

Muude ametite esindajad nägid suuremat potentsiaali **muutusteks arendustegevustes** kui direktorid. Piirkonniti olid üldiselt kõrgemad hinnangud Lõuna- ja Ida-Eestis kui mujal Eestis.

Muutustest kooli juhtimises eeldavad

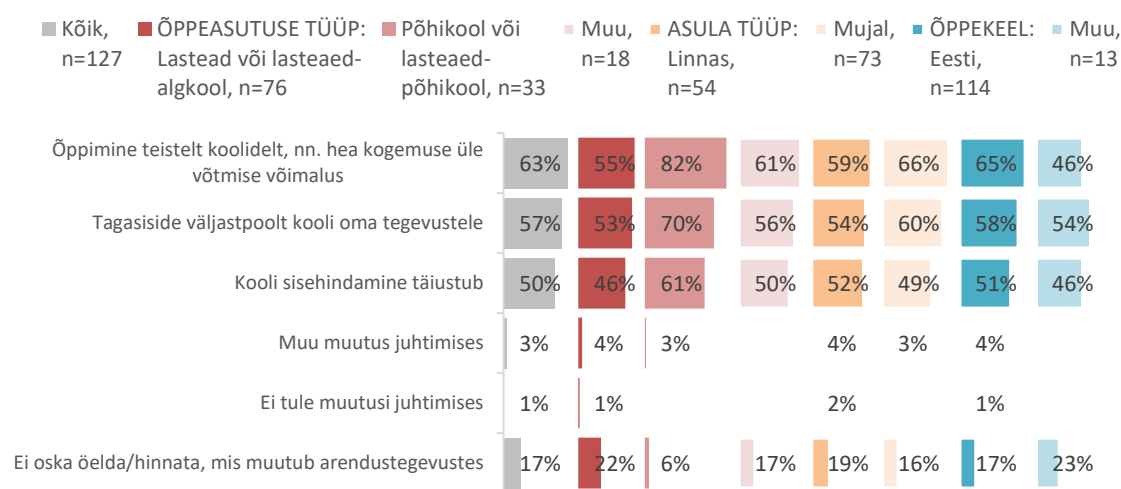
- õppimist teistelt koolidelt 61% direktoritest ja 75% muude ametites olevatest vastajaist ning 62% Harjumaa, 48% Lääne-Eesti, 50% Kesk-Eesti, 40% Ida-Eesti ning 80% Lõuna-Eesti vastajaist;
- tagasiside saamist väljastpoolt kooli oma tegevustele 55% direktoritest ja 70% muude ametites olevatest vastajaist ning 49% Harjumaa, 52% Lääne-Eesti, 60% Kesk-Eesti, 70% Ida-Eesti ning 64% Lõuna-Eesti vastajaist;
- kooli sisehindamise täiustumist 47% direktoritest ja 70% muude ametites olevatest vastajaist ning 49% Harjumaa, 48% Lääne-Eesti, 50% Kesk-Eesti, 70% Ida-Eesti ning 49% Lõuna-Eesti vastajaist;
- muid muutusi 4% direktoritest, 3% Harjumaa, 9% Lääne-Eesti ning 2% Lõuna-Eesti vastajaist.

Väike osa vastajaist arvas, et **arendustegevustes muutusi ei tuleks**: 1% direktoritest ja 4% Lääne-Eesti vastajaist.

Vastata ei osanud 20% direktoritest ja 5% muude ametites olevatest vastajaist ning 23% Harjumaa, 26% Lääne-Eesti, 30% Kesk-Eesti, 10% Ida-Eesti ning 7% Lõuna-Eesti vastajaist.

Q5. Mis teie arvates võiks muutuda Ettevõtliku Kooli programmiga liitumisel? Võimalik valida mitu vastust.

ARENJUSTEGEVUS

Joonis 57. EVKP-ga liitumisel oodatavad muutused arendustegevustes mitte-liitunud koolide lõikes õppeasutuse ja asula tüübi ning õppekeele kaupa

Hinnangud oli üldiselt veidi madalamad algkoolide lõikes kui põhikoolide ning muude õppeasutuste lõikes ning mujal asulates madalamad kui linnades. Eesti õppekeelega õppeasutuste vastajate hinnangud olid üldiselt kõrgemad kui muukeelsete.

Muutustest kooli juhtimises eeldavad

- õppimist teistelt koolidelt 55% algkoolide, 82% põhikoolide, 61% muude õppeasutuste, 59% linnas asuvatest, 66% mujal asuvatest, 65% eesti õppekeelega ja 46% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- tagasiside saamist väljastpoolt kooli oma tegevustele 53% algkoolide, 70% põhikoolide, 56% muude õppeasutuste, 54% linnas asuvatest, 60% mujal asuvatest, 58% eesti õppekeelega ja 54% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- kooli sisehindamise täiustumist 46% algkoolide, 61% põhikoolide, 50% muude õppeasutuste, 52% linnas asuvatest, 49% mujal asuvatest, 51% eesti õppekeelega ja 46% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- muid muutusi 4% algkoolide, 3% põhikoolide, 4% linnas asuvatest, 3% mujal asuvatest ja 4% eesti õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

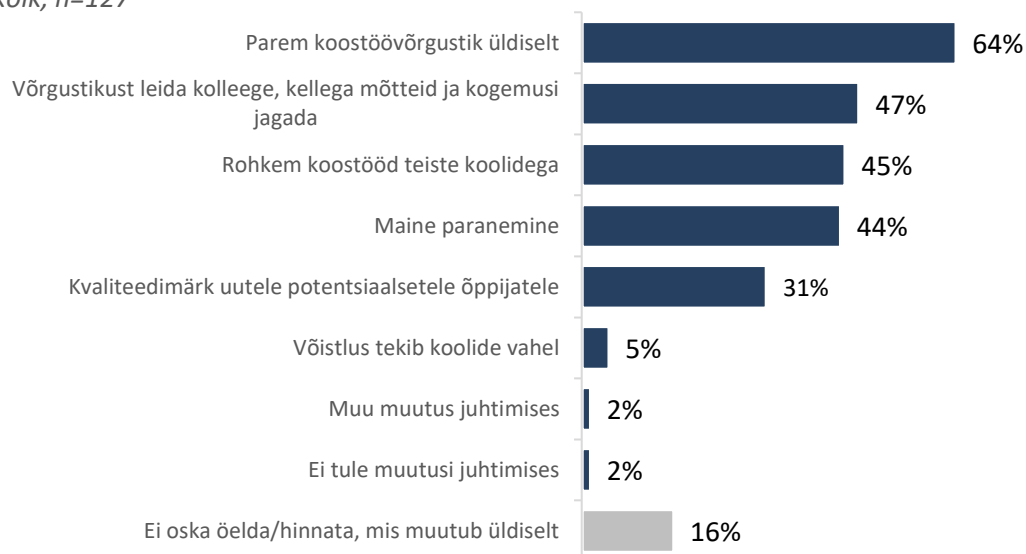
Väike osa vastajaist arvas, et **arendustegevustes** muutusi ei tuleks: 1% algkoolide, 2% linnas asuvatest ja 1% eesti õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

Vastata ei osanud 22% algkoolide, 6% põhikoolide, 17% muude õppeasutuste, 19% linnas asuvatest, 16% mujal asuvatest, 17% eesti õppekeelega ja 23% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

Q5. Mis teie arvates võiks muutuda Ettevõtliku Kooli programmiga liitumisel? Võimalik valida mitu vastust.

ÜLDINE

Kõik, n=127

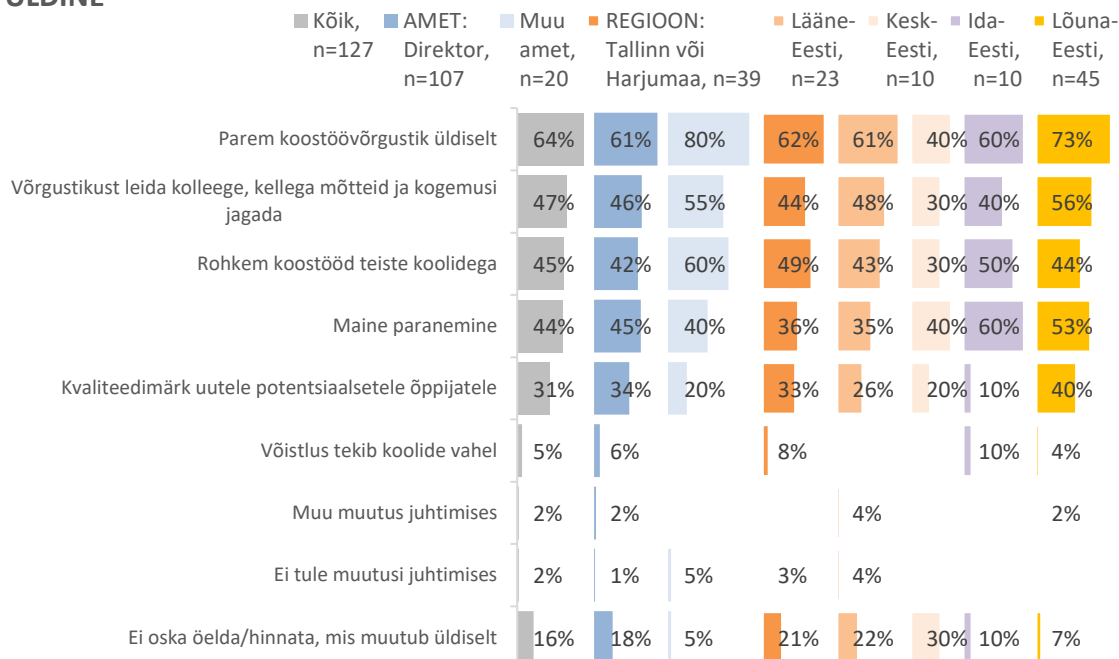

Joonis 58. EVKP-ga liitumisel oodatavad üldised muutused mitte-liitunud koolide töötajate arvates

Mitte-liitunud koolide esindajad leidsid, et **EVKP-ga liitumine** võiks kaasa tuua **veel järgmisi muutusi**: parem koostöövõrgustik üldiselt (64%), võrgustikust leitakse kolleege, kellega mõtteid ja kogemusi jagada (47%), rohkem koostööd teiste koolidega (45%), maine paranemine (44%), kvaliteedimärk uutele potentsiaalsetele õppijatele (31%), tekib võistlus koolide vahel (5%) või tuua muid muutusi (2%), sh et valdkonnaga tegelemine muutub süsteemsemaks ja parem on tulevikku planeerida. Vaid mõned (2%) arvasid, et ei tuleks muutusi. Mitmed (16%) ei osanud küsimusele vastata.

Q5. Mis teie arvates võiks muutuda Ettevõtliku Kooli programmiga liitumisel? Võimalik valida mitu vastust.

ÜLDINE

Joonis 59. EVKP-ga liitumisel oodatavad üldised muutused mitte-liitunud koolide töötajate arvates ameti ja piirkonna lõikes

Muude ametite esindajad nägid suuremat potentsiaali üldisemateks muutusteks kui direktorid. Piirkonniti olid üldiselt kõrgemad hinnangud Lõuna- ja Lääne- ja Ida-Eestis kui Harjumaal ja Kesk-Eestis.

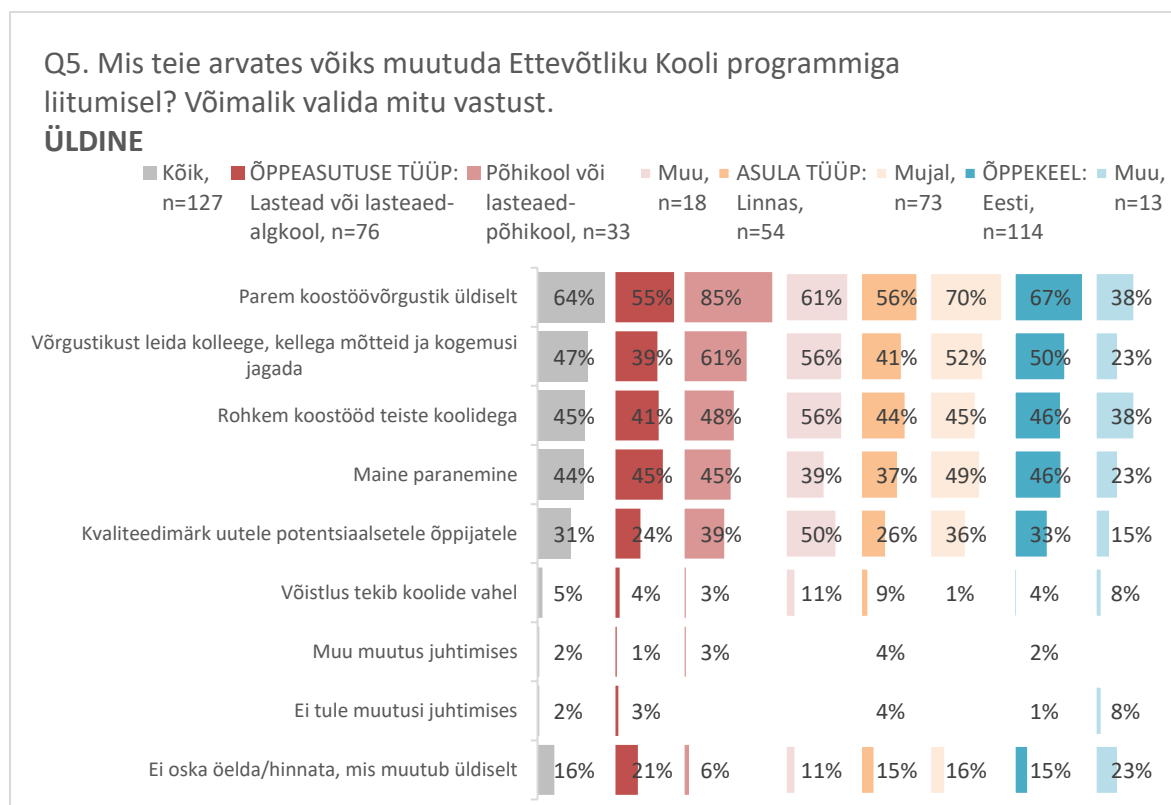
Üldistest muutustest eeldavad

- paremat koostöövõrgustikku 61% direktoritest ja 80% muude ametites olevatest vastajaist ning 62% Harjumaa, 61% Lääne-Eesti, 40% Kesk-Eesti, 60% Ida-Eesti ning 73% Lõuna-Eesti vastajaist;
- võrgustikust leida kolleege, kellega mõtteid ja kogemusi jagada 46% direktoritest ja 55% muude ametites olevatest vastajaist ning 44% Harjumaa, 48% Lääne-Eesti, 30% Kesk-Eesti, 40% Ida-Eesti ning 56% Lõuna-Eesti vastajaist;
- rohkem koostööd teiste koolidega 42% direktoritest ja 60% muude ametites olevatest vastajaist ning 49% Harjumaa, 43% Lääne-Eesti, 30% Kesk-Eesti, 50% Ida-Eesti ning 44% Lõuna-Eesti vastajaist;
- maine paranemist 45% direktoritest ja 40% muude ametites olevatest vastajaist ning 36% Harjumaa, 35% Lääne-Eesti, 40% Kesk-Eesti, 60% Ida-Eesti ning 53% Lõuna-Eesti vastajaist;
- kvaliteedimärki uutele potentsiaalsetele õppijatele 34% direktoritest ja 20% muude ametites olevatest vastajaist ning 33% Harjumaa, 26% Lääne-Eesti, 20% Kesk-Eesti, 10% Ida-Eesti ning 40% Lõuna-Eesti vastajaist;

- koolide vahelise võistluse teket 6% direktoritest, 8% Harjumaa, 10% Ida-Eesti ning 4% Lõuna-Eesti vastajaist;
- muid muutusi 2% direktoritest, 4% Lääne-Eesti ning 2% Lõuna-Eesti vastajaist.

Väike osa vastajaist arvas, et **muutusi ei tuleks**: 1% direktoritest ja 5% muude ametites olevatest vastajaist ning 3% Harjumaa, 4% Lääne-Eesti vastajaist.

Vastata ei osanud 18% direktoritest ja 5% muude ametites olevatest vastajaist ning 21% Harjumaa, 22% Lääne-Eesti, 30% Kesk-Eesti, 10% Ida-Eesti ning 7% Lõuna-Eesti vastajaist.

Joonis 60. EVKP-ga liitumisel oodatavad üldised muutused mitte-liitunud koolide lõikes õppeasutuse ja asula tüübi ning õppekeele kaupa

Hinnangud oli üldiselt veidi madalamad algkoolide lõikes kui põhikoolide ning muude õppeasutuste lõikes ning mujal asulates madalamad kui linnades. Eesti õppekeelega õppeasutuste vastajate hinnangud olid üldiselt kõrgemad kui muukeelsete.

Üldistest muutustest eeldavad

- paremat koostöövõrgustikku üldiselt 55% algkoolide, 85% põhikoolide, 61% muude õppeasutuste, 56% linnas asuvatest, 70% mujal asuvatest, 67% eesti õppekeelega ja 38% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- võrgustikust leida kolleege, kellega mõtteid ja kogemusi jagada 39% algkoolide, 61% põhikoolide, 56% muude õppeasutuste, 41% linnas asuvatest, 52% mujal asuvatest, 50% eesti õppekeelega ja 23% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

- rohkem koostööd teiste koolidega 41% algkoolide, 48% põhikoolide, 56% muude õppeasutuste, 44% linnas asuvatest, 45% mujal asuvatest, 46% eesti õppekeele ja 38% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- maine paranemist 45% algkoolide, 45% põhikoolide, 39% muude õppeasutuste, 37% linnas asuvatest, 49% mujal asuvatest, 46% eesti õppekeele ja 23% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- kvaliteedimärki uutele potentsiaalsetele õppijatele 24% algkoolide, 39% põhikoolide, 50% muude õppeasutuste, 26% linnas asuvatest, 36% mujal asuvatest, 33% eesti õppekeele ja 15% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- koolide vahelise võistluse teket 4% algkoolide, 3% põhikoolide, 11% muude õppeasutuste, 9% linnas asuvatest, 1% mujal asuvatest, 4% eesti õppekeele ja 8% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- muid muutusi 1% algkoolide, 3% põhikoolide, 4% linnas asuvatest ja 2% eesti õppekeele õppeasutuste töötajaist.

Väike osa vastajaist arvas, et **muutusi ei tuleks**: 3% algkoolide, 4% linnas asuvatest, 1% eesti õppekeele ja 8% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.

Vastata ei osanud 21% algkoolide, 6% põhikoolide, 11% muude õppeasutuste, 15% linnas asuvatest, 16% mujal asuvatest, 15% eesti õppekeele ja 23% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.

Programmiga kaasnenud muutused

Liitunud koolide esindajailt uuriti veel programmist tingitud muutusi õppetegevuses, kooli juhtimises, arendustegevuses ning ka üldisemalt. Kui võrrelda mitte-liitunud koolide ootusi ning liitunud koolide arvamusi, siis olid need üsna sarnased. Üldine trend oli, et liitunud koolide esindajad valisid enamikku valikvastuseid pisut enam kui mitte-liitunud. Õpilaste motivatsiooni kasv, sisekliima paranemine, koostöövõrgustiku paranemine ja võrgustikust õppimine aga olid olulisel rohkem valitud mitte-liitunute kui liitunute poolt.

Q5. Mida on Ettevõtliku Kooli programm teie koolis muutnud ?

Võrreldes selle ajaga, kui te ei olnud programmis. Võimalik valida mitu vastust.

ÕPPETEGEVUSES

Kõik, n=130

Joonis 61. EVKP tingitud muutused õppetegevuses liitunud koolide töötajate arvates

Üle poolte liitunud koolide vastajaist leidis, et **tänu EVKP-le** on neil **parem arusaam ettevõtliku õppe mõistmisel** ja rakendamisel (67%), õpilased saavad paremini oma ettevõtlikkust realiseerida (60%) ja see on toonud õpetajad mugavustsoonist välja (55%). Oluliseks peeti ka paranenud õpetajate koolitamise võimalusi (45%), õpetajate suuremat enesearengut (38%) ning õpilaste motivatsiooni kasvu (27%). Veerand (26%) leidis, et sellega kaasneb rohkem paberimajandust. Mainiti veel lõimitud tundide ning valikaine olemasolu, tunni ülesehitust ja analüüsi ning õppetegevuse laiemat vaadet, mis ei piirdu klassiruumiga. Muutusi õppetegevuses ei näinud 6% vastajaist ja mõned (5%) ei osanud kasu hinnata.

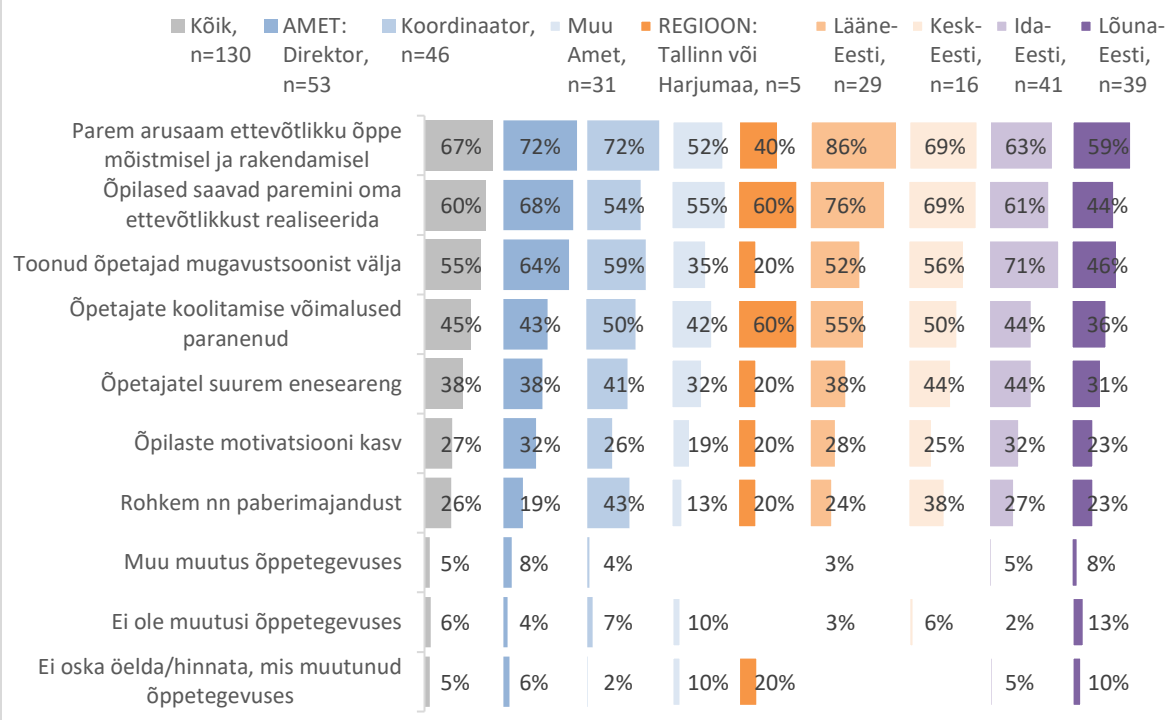
Tsitaate küsitlusest:

*„Tegime ka enne kõiki neid asju, nüüd lihtsalt rohkem paberil kirjas.“
(ID_121_liitunud)*

„Kogu kool ja kooliõu on klassiruum.“ (ID_48_liitunud)

Q5. Mida on Ettevõtliku Kooli programm teie koolis muutnud? Võrreldes selle ajaga, kui te ei olnud programmis. Võimalik valida mitu vastust.

ÕPPETEGEVUSES

Joonis 62. EVKP tingitud muutused õppetegevuses liitunud koolide lõikes ameti ja regiooni kaupa

Suurem osa direktoritest ja koordinaatoritest tõi esile **programmist tingitud muutusi** kui muude ametite esindajatest. Piirkonniti olid üldiselt kõrgemad hinnangud Lääne- Kesk- ja Ida-Eestis kui Lõuna-Eestis ja Harjumaal.

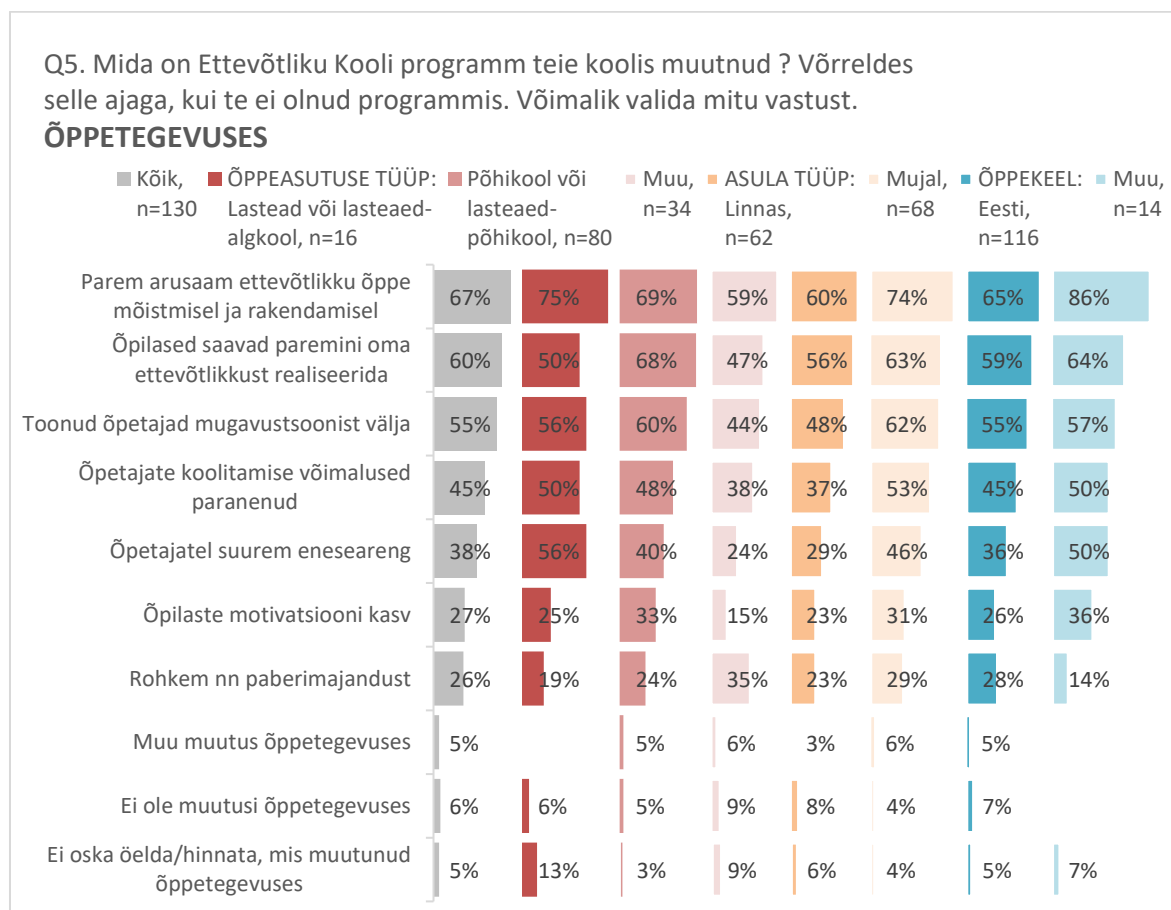
Muutustena õppetegevustes mainisid

- paremat arusaama ettevõtliku õppe mõistmisel ja rakendamisel 72% direktoritest, 72% koordinaatoritest ja 52% muude ametites olevatest vastajaist ning 40% Harjumaa, 86% Lääne-Eesti, 69% Kesk-Eesti, 63% Ida-Eesti ning 59% Lõuna-Eesti vastajaist;
- õpilastele paremaid võimalusi oma ettevõtlikkust realiseerida 68% direktoritest, 54% koordinaatoritest ja 55% muude ametites olevatest vastajaist ning 60% Harjumaa, 76% Lääne-Eesti, 69% Kesk-Eesti, 61% Ida-Eesti ning 44% Lõuna-Eesti vastajaist;
- õpetajate mugavustsoonist välja toomist 64% direktoritest, 59% koordinaatoritest ja 35% muude ametites olevatest vastajaist ning 20% Harjumaa, 52% Lääne-Eesti, 56% Kesk-Eesti, 71% Ida-Eesti ning 46% Lõuna-Eesti vastajaist;
- õpetajate koolitamise võimaluste paranemist 43% direktoritest, 50% koordinaatoritest ja 42% muude ametites olevatest vastajaist ning 60% Harjumaa, 55% Lääne-Eesti, 50% Kesk-Eesti, 44% Ida-Eesti ning 36% Lõuna-Eesti vastajaist;
- õpetajate suuremat enesearengut 38% direktoritest, 41% koordinaatoritest ja 32% muude ametites olevatest vastajaist ning 20% Harjumaa, 38% Lääne-Eesti, 44% Kesk-Eesti, 44% Ida-Eesti ning 31% Lõuna-Eesti vastajaist;

- õpilaste motivatsiooni kasvu 32% direktoritest, 26% koordinaatoritest ja 19% muude ametitites olevatest vastajaist ning 20% Harjumaa, 28% Lääne-Eesti, 25% Kesk-Eesti, 32% Ida-Eesti ning 23% Lõuna-Eesti vastajaist;
- rohkemat nn paberimajandust 19% direktoritest, 43% koordinaatoritest ja 13% muude ametitites olevatest vastajaist ning 20% Harjumaa, 24% Lääne-Eesti, 38% Kesk-Eesti, 27% Ida-Eesti ning 23% Lõuna-Eesti vastajaist;
- muud muutust õppetegevustes 8% direktoritest, 4% koordinaatoritest ning 3% Lääne-Eesti, 5% Ida-Eesti ning 8% Lõuna-Eesti vastajaist.

Väike osa vastajaist arvas, et **õppetegevuses muutusi ei tuleks**: 4% direktoritest, 7% koordinaatoritest ja 10% muude ametitites olevatest vastajaist ning 3% Lääne-Eesti, 6% Kesk-Eesti, 2% Ida-Eesti ning 13% Lõuna-Eesti vastajaist.

Vastata ei osanud 6% direktoritest, 2% koordinaatoritest ja 10% muude ametitites olevatest vastajaist ning 20% Harjumaa, 5% Ida-Eesti ning 10% Lõuna-Eesti vastajaist.

Joonis 63. EVKP tingitud muutused õppetegevuses liitunud koolide lõikes õppeasutuse ja asula tüübi ning õppekeele kaupa

Hinnangud oli üldiselt veidi madalamad muude õppeasutuste kui alg- ja põhikoolide lõikes ning linnas madalamad kui mujal. Eesti õppekeelega õppeasutuste vastajate hinnangud olid üldiselt madalamad kui muukeelsete.

Muutustena õppetegevustes mainisid

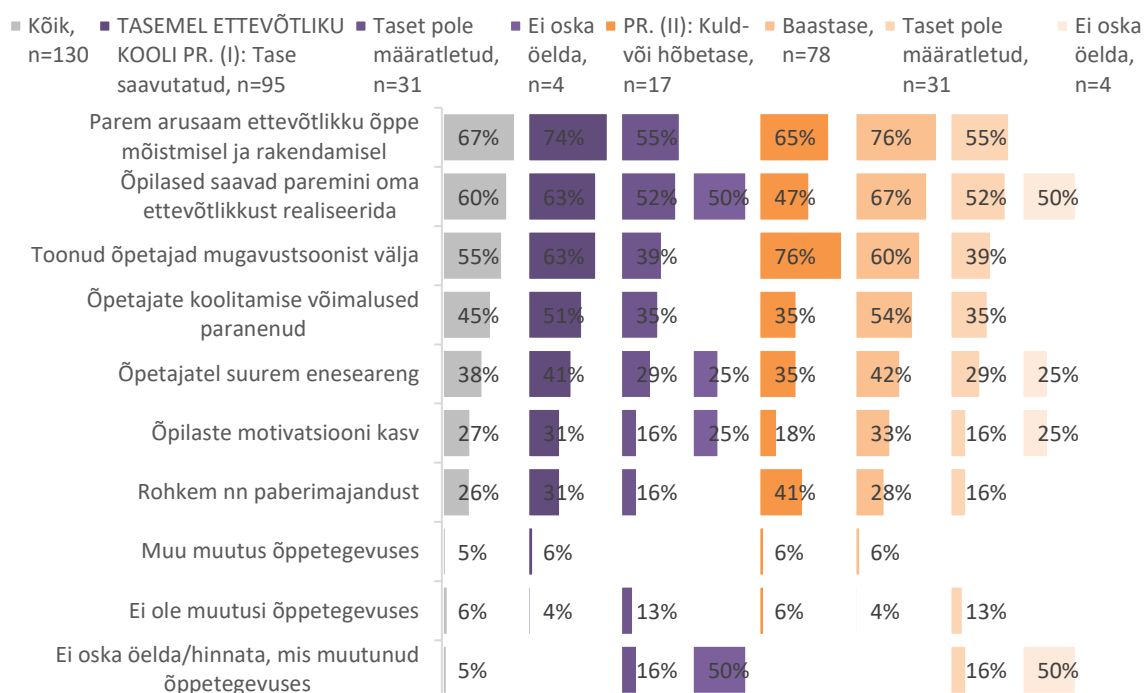
- paremat arusaama ettevõtliku õppe mõistmisel ja rakendamisel 75% algkoolide, 69% põhikoolide, 59% muude õppeasutuste, 60% linnas asuvatest, 74% mujal asuvatest, 65% eesti õppekeelega ja 86% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- õpilastele paremaid võimalusi oma ettevõtlikkust realiseerida 50% algkoolide, 68% põhikoolide, 47% muude õppeasutuste, 56% linnas asuvatest, 63% mujal asuvatest, 59% eesti õppekeelega ja 64% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- õpetajate mugavustsoonist välja toomist 56% algkoolide, 60% põhikoolide, 44% muude õppeasutuste, 48% linnas asuvatest, 62% mujal asuvatest, 55% eesti õppekeelega ja 57% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- õpetajate koolitamise võimaluste paranemist 50% algkoolide, 48% põhikoolide, 38% muude õppeasutuste, 37% linnas asuvatest, 53% mujal asuvatest, 45% eesti õppekeelega ja 50% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- õpetajate suuremat enesearengut 56% algkoolide, 40% põhikoolide, 24% muude õppeasutuste, 29% linnas asuvatest, 46% mujal asuvatest, 36% eesti õppekeelega ja 50% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- õpilaste motivatsiooni kasvu 25% algkoolide, 33% põhikoolide, 15% muude õppeasutuste, 23% linnas asuvatest, 31% mujal asuvatest, 26% eesti õppekeelega ja 36% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- rohkemat nn paberimajandust 19% algkoolide, 24% põhikoolide, 35% muude õppeasutuste, 23% linnas asuvatest, 29% mujal asuvatest, 28% eesti õppekeelega ja 14% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- muud muutust õppetegevustes 5% põhikoolide, 6% muude õppeasutuste, 3% linnas asuvatest, 6% mujal asuvatest ning 5% eesti õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

Väike osa vastajaist arvas, et **õppetegevuses muutusi ei tuleks**: 6% algkoolide, 5% põhikoolide, 9% muude õppeasutuste, 8% linnas asuvatest, 4% mujal asuvatest ning 7% eesti õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

Vastata ei osanud 13% algkoolide, 3% põhikoolide, 9% muude õppeasutuste, 6% linnas asuvatest, 4% mujal asuvatest, 5% eesti õppekeelega ja 7% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

Q5. Mida on Ettevõtliku Kooli programm teie koolis muutnud? Võrreldes selle ajaga, kui te ei olnud programmis. Võimalik valida mitu vastust.

ÕPPETEGEVUSES

Joonis 64. EVKP tingitud muutused õppetegevuses liitunud koolide töötajate arvates tasemete kaupa

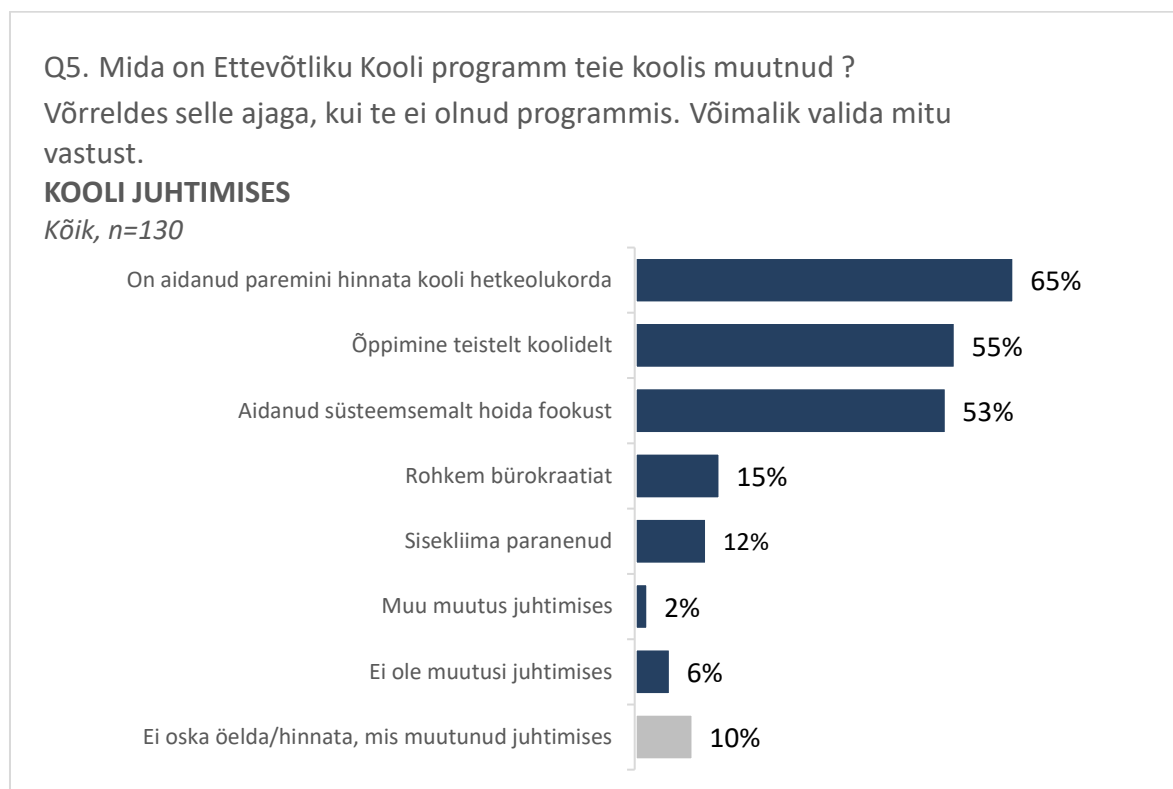
Muutusi õppetegevuses toodi rohkem välja koolides, kus tase oli määratud võrreldes tasemeta koolidega. Õpetajate mugavustsoonist välja toomist ja rohkemat nn paberimajandust tõid esile enam kuld- või hõbetasemel olivad, paremat arusaama ettevõtliku õppe mõistmisel ja rakendamisel, õpilastele paremaid võimalusi oma ettevõtlikkust realiseerida, õpetajate koolitamise võimaluste paranemist ja suuremat enesearengut ning õpilaste motivatsiooni kasvu rohkem baastaseme koolide esindajad.

Muutustena õppetegevustes mainisid

- paremat arusaama ettevõtliku õppe mõistmisel ja rakendamisel 55% määramata tasemega ja 74% määratud tasemega, seejuures 76% baastasemel ja 65% kuldtasemel olevate koolide vastajate arvates.
- õpilastele paremaid võimalusi oma ettevõtlikkust realiseerida 52% määramata tasemega ja 63% määratud tasemega, seejuures 67% baastasemel ja 47% kuldtasemel olevate koolide vastajate arvates.
- õpetajate mugavustsoonist välja toomist 39% määramata tasemega ja 63% määratud tasemega, seejuures 60% baastasemel ja 76% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajate arvates.
- õpetajate koolitamise võimaluste paranemist 35% määramata tasemega ja 51% määratud tasemega, seejuures 54% baastasemel ja 35% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajate arvates.

- õpetajate suuremat enesearengut 29% määramata tasemega ja 41% määratud tasemega, seejuures 42% baastasemel ja 35% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajate arvates.
- õpilaste motivatsiooni kasvu 16% määramata tasemega ja 31% määratud tasemega, seejuures 33% baastasemel ja 18% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajate arvates.
- rohkemat nn paberimajandust 16% määramata tasemega ja 31% määratud tasemega, seejuures 28% baastasemel ja 41% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajate arvates.
- muud muutust õppetegevustes 6% määratud tasemega (nii baastasemel kui ka kuld- või hõbetasemel) olevate koolide vastajate arvates.

Väike osa vastajaist arvas, et **õppetegevuses muutusi ei tuleks**: 13% määramata tasemega ja 4% määratud tasemega, seejuures 4% baastasemel ja 6% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajate arvates. Vastata ei osanud 16% määramata tasemega koolide vastajatest.

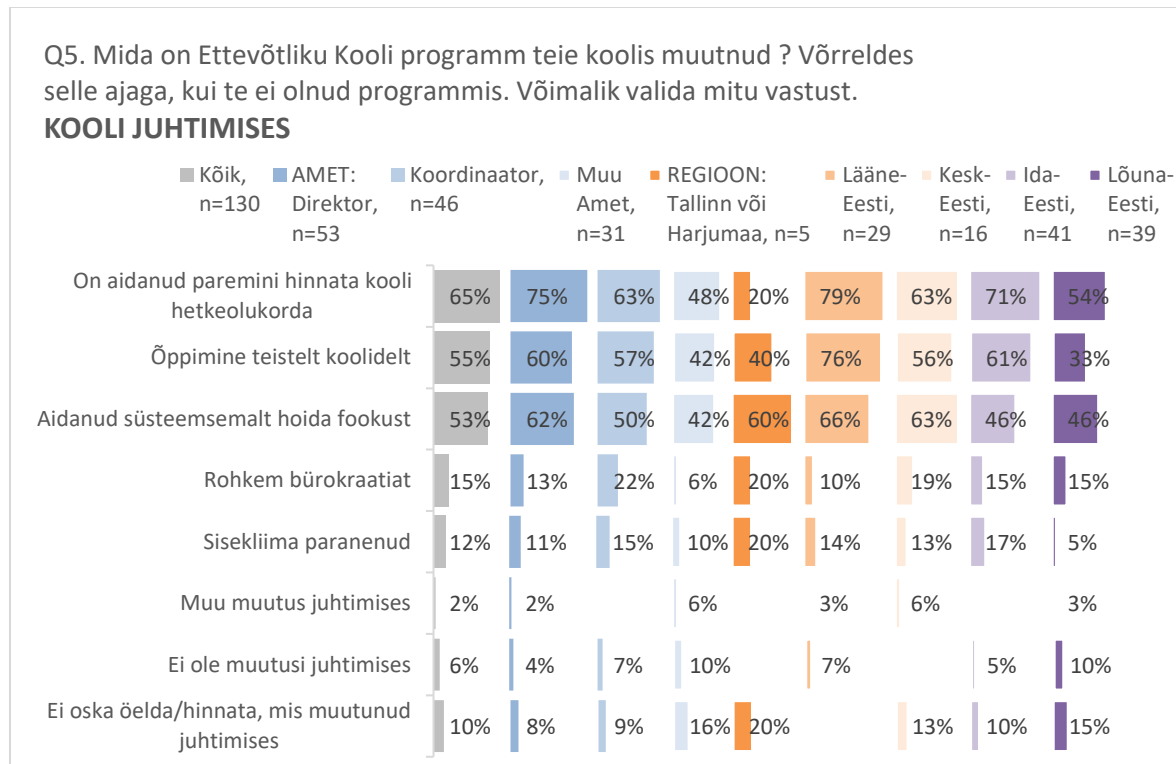

Joonis 65. EVKP tingitud muutused kooli juhtimises liitunud koolide töötajate arvates

Liitunud koolide esindajad leidsid, et EVKP on **kooli juhtimises muutnud** järgnevat: aidanud paremini hinnata kooli hetkeolukorda (65%), andnud võimaluse õppimaks teistelt koolidelt (55%), aitab süsteemsemalt hoida fookust (53%), on parandanud sisekliimat (12%), tõi kaasa rohkem bürokraatiat (15%) või muid muutusi (2%), sealhulgas sisehindamise muutused ning osalemine koolitustel. Vähesed (6%) arvasid, et kooli juhtimises ei ole muutusi toimunud. Küsimusele ei osanud vastata 10% küsitletuist.

Tsitaat küsitlusest:

„Enesehindamisevorm on aluseks uuele arengukavale.“ (ID_169_liitunud)

Joonis 66. EVKP tingitud muutused kooli juhtimises liitunud koolide lõikes ameti ja regiooni kaupa

Rohkem direktoritest nägi **muutusi kooli juhtimises** kui muude ametite esindajatest. Piirkonniti olid üldiselt kõrgemad hinnangud Lääne- ja Ida-Eestis kui mujal Eestis.

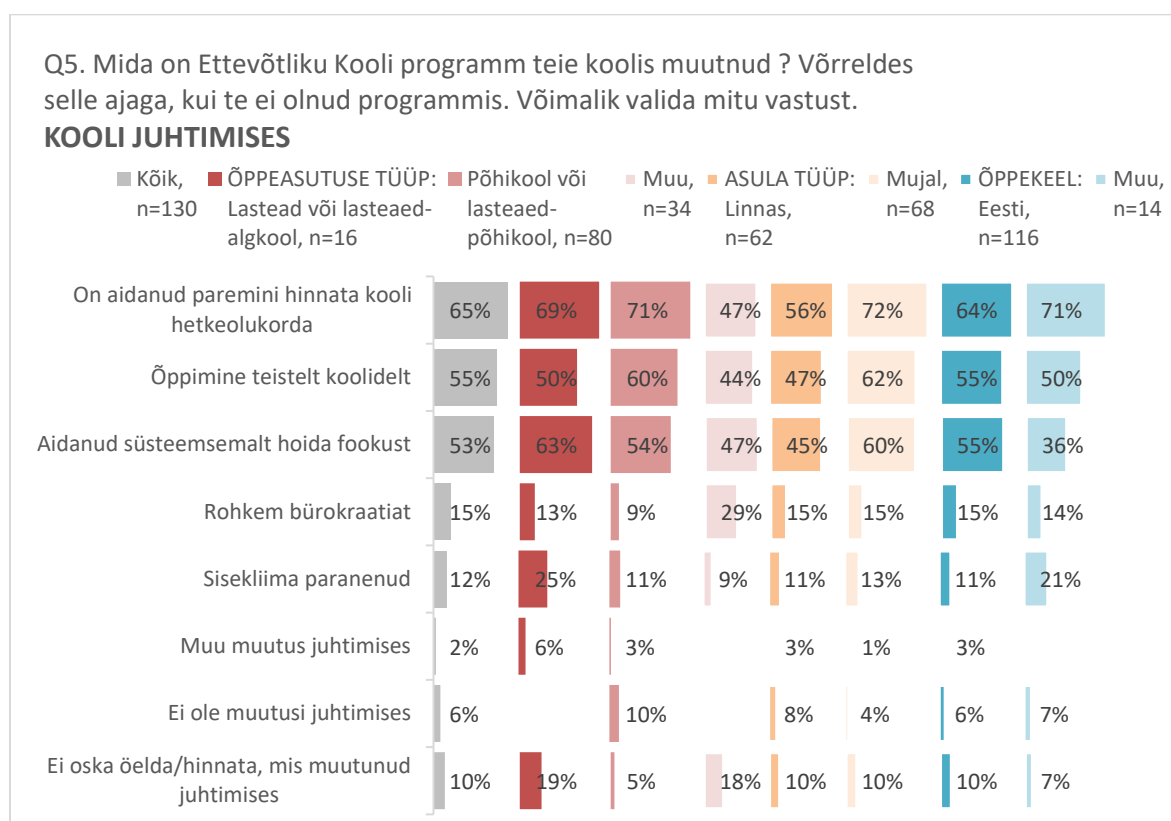
Muutustena kooli juhtimises mainisid

- abi kooli hetkeolukorra paremaks hindamiseks 75% direktoritest, 63% koordinaatoritest ja 48% muude ametitites olevatest vastajaist ning 20% Harjumaa, 79% Lääne-Eesti, 63% Kesk-Eesti, 71% Ida-Eesti ning 54% Lõuna-Eesti vastajaist;
- õppimist teistelt koolidelt 60% direktoritest, 57% koordinaatoritest ja 42% muude ametitites olevatest vastajaist ning 40% Harjumaa, 76% Lääne-Eesti, 56% Kesk-Eesti, 61% Ida-Eesti ning 33% Lõuna-Eesti vastajaist;
- abi süsteemsemalt fookuse hoidmiseks 62% direktoritest, 50% koordinaatoritest ja 42% muude ametitites olevatest vastajaist ning 60% Harjumaa, 66% Lääne-Eesti, 63% Kesk-Eesti, 46% Ida-Eesti ning 46% Lõuna-Eesti vastajaist;
- rohkem bürokraatiat 13% direktoritest, 22% koordinaatoritest ja 6% muude ametitites olevatest vastajaist ning 20% Harjumaa, 10% Lääne-Eesti, 19% Kesk-Eesti, 15% Ida-Eesti ning 15% Lõuna-Eesti vastajaist;

- sisekliima paranemist 11% direktoritest, 15% koordinaatoritest ja 10% muude ametitites olevatest vastajaist ning 20% Harjumaa, 14% Lääne-Eesti, 13% Kesk-Eesti, 17% Ida-Eesti ning 5% Lõuna-Eesti vastajaist;
- muid muutusi 2% direktoritest ja 6% muude ametitites olevatest vastajaist ning 3% Lääne-Eesti, 6% Kesk-Eesti ja 3% Lõuna-Eesti vastajaist.

Väike osa vastajaist arvas, et **kooli juhtimises muutusi ei ole olnud**: 4% direktoritest, 7% koordinaatoritest ja 10% muude ametitites olevatest vastajaist ning 7% Lääne-Eesti, 5% Ida-Eesti ning 10% Lõuna-Eesti vastajaist.

Vastata ei osanud 8% direktoritest, 9% koordinaatoritest ja 16% muude ametitites olevatest vastajaist ning 20% Harjumaa, 13% Kesk-Eesti, 10% Ida-Eesti ning 15% Lõuna-Eesti vastajaist.

Joonis 67. EVKP tingitud muutused kooli juhtimises liitunud koolide lõikes õppeasutuse ja asula tüübi ning õppekeele kaupa

Hinnangud oli üldiselt veidi madalamad muude õppeasutuste kui alg- ja põhikoolide lõikes ning linnas madalamad kui mujal. Eesti õppekeelega õppeasutuste vastajate hinnangud olid üldiselt madalamad kui muukeelsete.

Muutustena kooli juhtimises mainisid

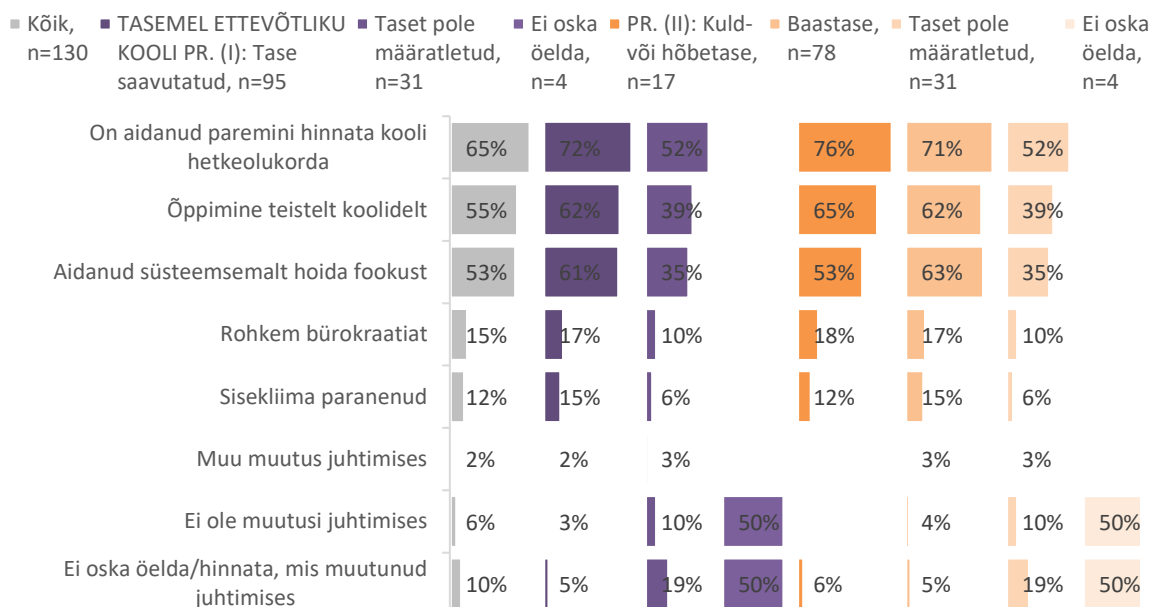
- abi kooli hetkeolukorra paremaks hindamiseks 69% algkoolide, 71% põhikoolide, 47% muude õppeasutuste, 56% linnas asuvatest, 72% mujal asuvatest, 64% eesti õppekeele ja 71% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- õppimist teistelt koolidelt 50% algkoolide, 60% põhikoolide, 44% muude õppeasutuste, 47% linnas asuvatest, 62% mujal asuvatest, 55% eesti õppekeele ja 50% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- abi süsteemsemalt fookuse hoidmiseks 63% algkoolide, 54% põhikoolide, 47% muude õppeasutuste, 45% linnas asuvatest, 60% mujal asuvatest, 55% eesti õppekeele ja 36% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- rohkem bürokraatiat 13% algkoolide, 9% põhikoolide, 29% muude õppeasutuste, 15% linnas asuvatest, 15% mujal asuvatest, 15% eesti õppekeele ja 14% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- sisekliima paranemist 25% algkoolide, 11% põhikoolide, 9% muude õppeasutuste, 11% linnas asuvatest, 13% mujal asuvatest, 11% eesti õppekeele ja 21% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- muid muutusi 6% algkoolide, 3% põhikoolide, 3% linnas asuvatest, 1% mujal asuvatest ja 3% eesti õppekeele õppeasutuste töötajaist.

Väike osa vastajaist arvas, et **kooli juhtimises muutusi ei ole olnud**: 10% põhikoolide, 8% linnas asuvatest, 4% mujal asuvatest, 6% eesti õppekeele ja 7% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.

Vastata ei osanud 19% algkoolide, 5% põhikoolide, 18% muude õppeasutuste, 10% linnas asuvatest, 10% mujal asuvatest, 10% eesti õppekeele ja 7% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.

Q5. Mida on Ettevõtliku Kooli programm teie koolis muutnud ? Võrreldes selle ajaga, kui te ei olnud programmis. Võimalik valida mitu vastust.

KOOLI JUHTIMISES

Joonis 68. EVKP tingitud muutused kooli juhtimises liitunud koolide töötajate arvates tasemete kaupa

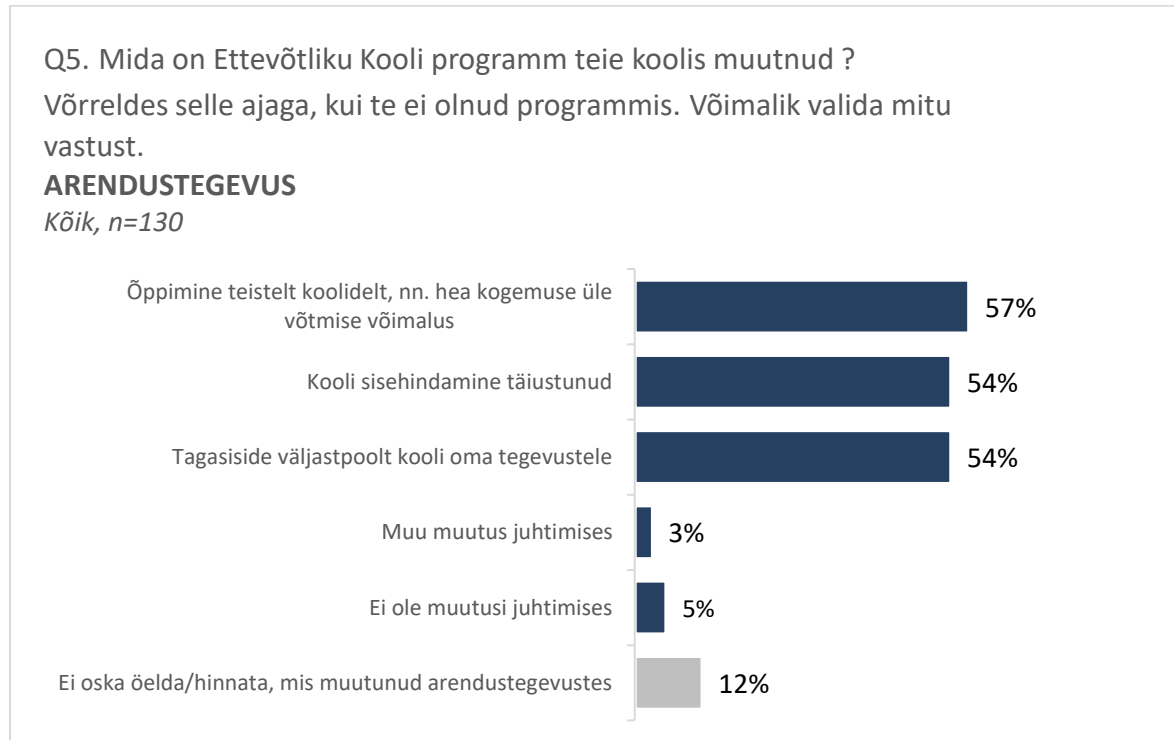
Muutusi kooli juhtimises toodi rohkem välja koolides, kus tase oli määratud võrreldes tasemeta koolidega. Abi kooli hetkeolukorra paremaks hindamiseks, õppimist teistelt koolidelt ja rohkem bürokraatiat töid esile enam kuld- või hõbetasemel olijad, abi süsteemsemalt fookuse hoidmiseks ja sisekliima paranemist rohkem baastaseme koolide esindajad.

Muutustena kooli juhtimises mainisid

- abi kooli hetkeolukorra paremaks hindamiseks 52% määramata tasemega ja 72% määratud tasemega, seejuures 71% baastasemel ja 76% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajatest.
- õppimist teistelt koolidelt 39% määramata tasemega ja 62% määratud tasemega, seejuures 62% baastasemel ja 65% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajatest.
- abi süsteemsemalt fookuse hoidmiseks 35% määramata tasemega ja 61% määratud tasemega, seejuures 63% baastasemel ja 53% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajatest.
- rohkem bürokraatiat 10% määramata tasemega ja 17% määratud tasemega, seejuures 17% baastasemel ja 18% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajatest.
- sisekliima paranemist 6% määramata tasemega ja 15% määratud tasemega, seejuures 15% baastasemel ja 12% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajatest.
- muid muutusi 3% määramata tasemega ja 2% määratud tasemega (baastasemel) olevate koolide vastajatest.

Väike osa vastajaist arvas, et **kooli juhtimises muutusi ei ole olnud**: 10% määramata tasemega ja 3% määratud tasemega (baastasemel olevate) koolide vastajaist.

Vastata ei osanud 19% määramata tasemega ja 5% määratud tasemega (baastasemel olevate) koolide vastajaist.

Joonis 69. EVKP tingitud muutused arendustegevustes liitunud koolide töötajate arvates

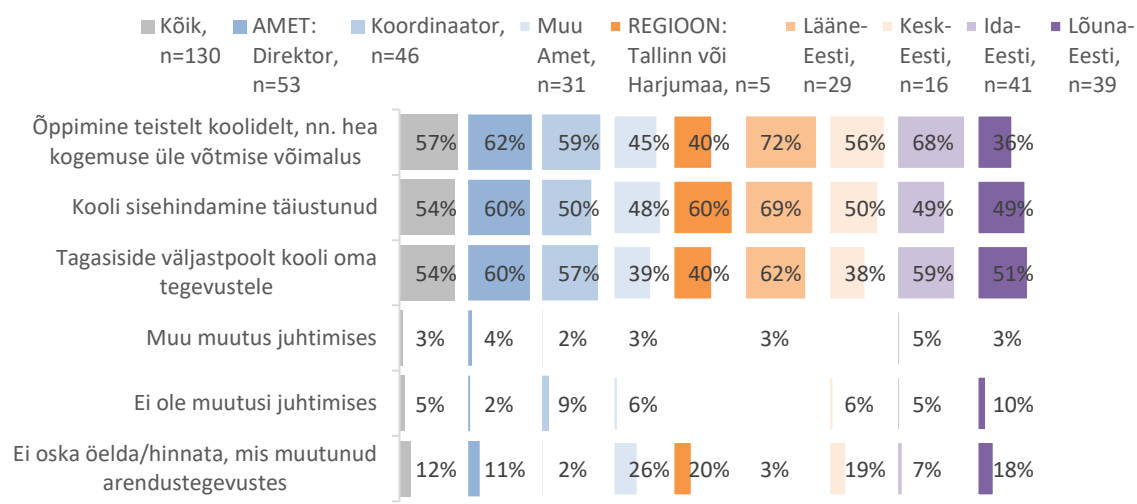
Liitunud koolide esindajad leidsid, et EVKP on **arendustegevustes muutnud** järgnevat: õppimine teistelt koolidelt, neilt heade kogemuste üle võtmine võimalus (57%), tagasiside oma tegevustele väljastpoolt kooli (54%), kooli sisehindamine täiustus (54%) või tõi kaasa muid täpsustamata muutusi (3%). Vaid väike osakaal vastajatest (5%) arvasi et muutusi pole. Mitmed (12%) ei osanud küsimusele vastata.

Tsitaat küsitlusest:

*„Juhina on keeruline hinnangut anda, seda peaks tegema kõrvalpilk.“
(ID_90_liitunud)*

Q5. Mida on Ettevõtliku Kooli programm teie koolis muutnud? Võrreldes selle ajaga, kui te ei olnud programmis. Võimalik valida mitu vastust.

ARENDESTEGEVUS

Joonis 70. EVKP tingitud muutused arendustegevustes liitunud koolide lõikes ameti ja regiooni kaupa

Rohkem direktoritest nägi **muutusi arendustegevuses** kui muude ametite esindajatest. Piirkonniti olid üldiselt kõrgemad hinnangud Lääne- ja Kesk-Eestis kui mujal Eestis.

Muutustena arendustegevuses mainisid

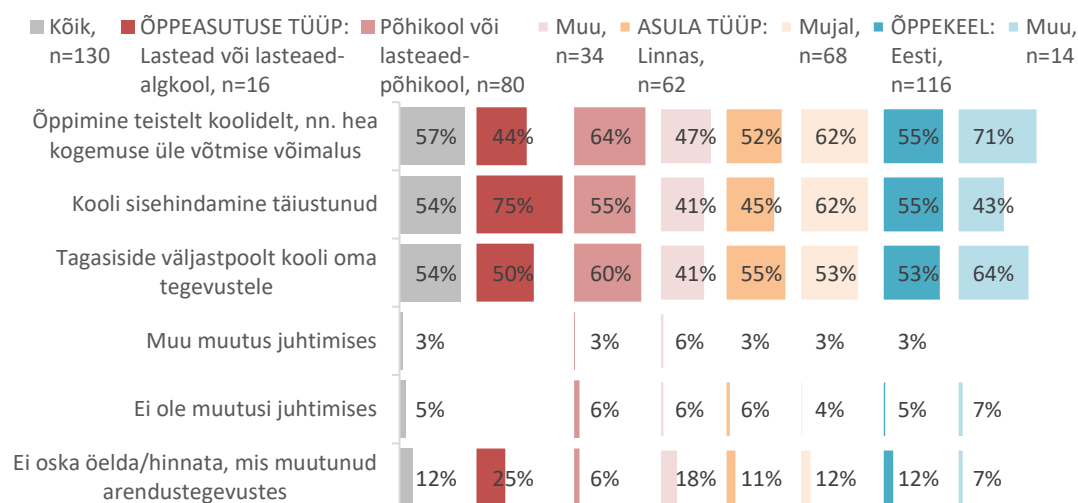
- õppimist teistelt koolidelt 62% direktoritest, 59% koordinaatoritest ja 45% muude ametites olevatest vastajaist ning 40% Harjumaa, 72% Lääne-Eesti, 56% Kesk-Eesti, 68% Ida-Eesti ning 35% Lõuna-Eesti vastajaist;
- kooli sisehindamise täiustumist 60% direktoritest, 50% koordinaatoritest ja 48% muude ametites olevatest vastajaist ning 60% Harjumaa, 69% Lääne-Eesti, 50% Kesk-Eesti, 49% Ida-Eesti ning 49% Lõuna-Eesti vastajaist;
- tagasiside saamist väljastpoolt kooli oma tegevustele 60% direktoritest, 57% koordinaatoritest ja 39% muude ametites olevatest vastajaist ning 40% Harjumaa, 62% Lääne-Eesti, 38% Kesk-Eesti, 59% Ida-Eesti ning 51% Lõuna-Eesti vastajaist;
- muid muutusi 4% direktoritest, 2% koordinaatoritest ja 3% muude ametites olevatest vastajaist ning 3% Lääne-Eesti, 5% Ida-Eesti ning 3% Lõuna-Eesti vastajaist.

Väike osa vastajaist arvas, et **muutusi ei ole**: 2% direktoritest, 9% koordinaatoritest ja 6% muude ametites olevatest vastajaist ning 6% Kesk-Eesti, 5% Ida-Eesti ning 10% Lõuna-Eesti vastajaist.

Vastata ei osanud 11% direktoritest, 2% koordinaatoritest ja 26% muude ametites olevatest vastajaist ning 20% Harjumaa, 3% Lääne-Eesti, 19% Kesk-Eesti, 7% Ida-Eesti ning 18% Lõuna-Eesti vastajaist.

Q5. Mida on Ettevõtliku Kooli programm teie koolis muutnud? Võrreldes selle ajaga, kui te ei olnud programmis. Võimalik valida mitu vastust.

ARENJUSTEGEVUS

Joonis 71. EVKP tingitud muutused arendustegevustes liitunud koolide lõikes õppeasutuse ja asula tüübi ning õppekeele kaupa

Hinnangud oli üldiselt veidi madalamad muude õppeasutuste kui alg- ja põhikoolide lõikes ning linnas madalamad kui mujal. Eesti õppekeelega õppeasutuste vastajate hinnangud olid üldiselt madalamad kui muukeelsete.

Muutustena arendustegevuses mainisid

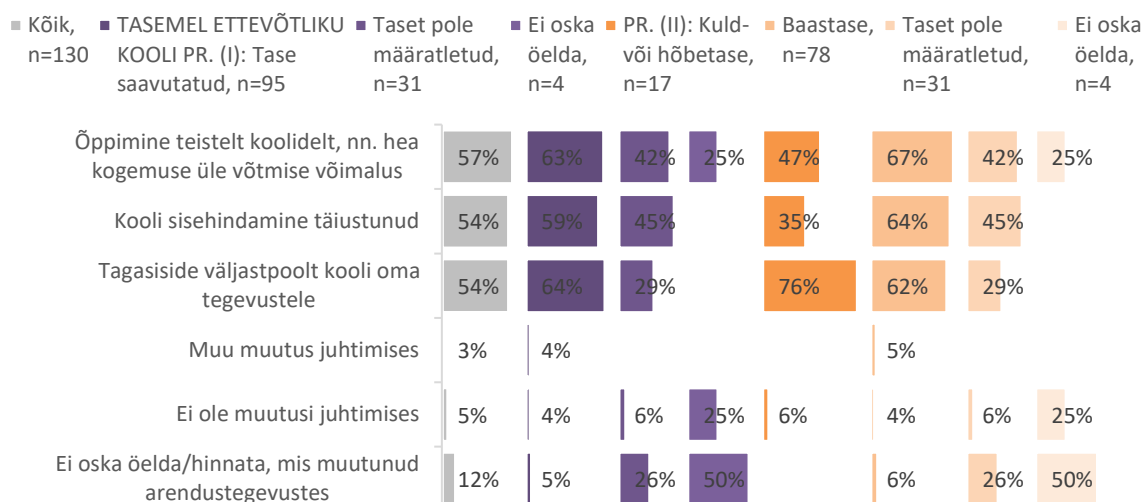
- õppimist teistelt koolidelt 44% algkoolide, 64% põhikoolide, 47% muude õppeasutuste, 52% linnas asuvatest, 62% mujal asuvatest, 55% eesti õppekeelega ja 71% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- kooli sisehindamise täiustumist 75% algkoolide, 55% põhikoolide, 41% muude õppeasutuste, 45% linnas asuvatest, 62% mujal asuvatest, 55% eesti õppekeelega ja 43% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- tagasiside saamist väljastpoolt kooli oma tegevustele 50% algkoolide, 60% põhikoolide, 41% muude õppeasutuste, 55% linnas asuvatest, 53% mujal asuvatest, 53% eesti õppekeelega ja 64% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- muid muutusi 3% põhikoolide, 6% muude õppeasutuste, 3% linnas asuvatest, 3% mujal asuvatest ja 3% eesti õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

Väike osa vastajaist arvas, et **muutusi ei ole**: 6% põhikoolide, 6% muude õppeasutuste, 6% linnas asuvatest, 4% mujal asuvatest, 5% eesti õppekeelega ja 7% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

Vastata ei osanud 25% algkoolide, 6% põhikoolide, 18% muude õppeasutuste, 11% linnas asuvatest, 12% mujal asuvatest, 12% eesti õppekeelega ja 7% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

Q5. Mida on Ettevõtliku Kooli programm teie koolis muutnud ? Võrreldes selle ajaga, kui te ei olnud programmis. Võimalik valida mitu vastust.

ARENJUSTEGEVUS

Joonis 72. EVKP tingitud muutused arendustegevustes liitunud koolide töötajate arvates tasemete kaupa

Muutusi arendustegevustes toodi rohkem välja koolides, kus tase oli määratud võrreldes tasemeta koolidega. Tagasiside saamist väljastpoolt kooli oma tegevustele tõid esile enam kuld- või hõbetasemel olivad, õppimist teistelt koolidelt ja kooli sisehindamise täiustumist rohkem baastaseme koolide esindajad.

Muutustena arendustegevuses mainisid

- õppimist teistelt koolidelt 42% määramata tasemega ja 63% määratud tasemega, seejuures 67% baastasemel ja 47% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajate arvates.
- kooli sisehindamise täiustumist 45% määramata tasemega ja 59% määratud tasemega, seejuures 64% baastasemel ja 35% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajate arvates.
- tagasiside saamist väljastpoolt kooli oma tegevustele 29% määramata tasemega ja 64% määratud tasemega, seejuures 62% baastasemel ja 76% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajate arvates.
- muid muutusi 4% määratud tasemega (baastasemel olevate) koolide vastajatest.

Väike osa vastajaist arvas, et **muutusi ei ole**: 6% määramata tasemega ja 4% määratud tasemega, seejuures 4% baastasemel ja 6% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajatest.

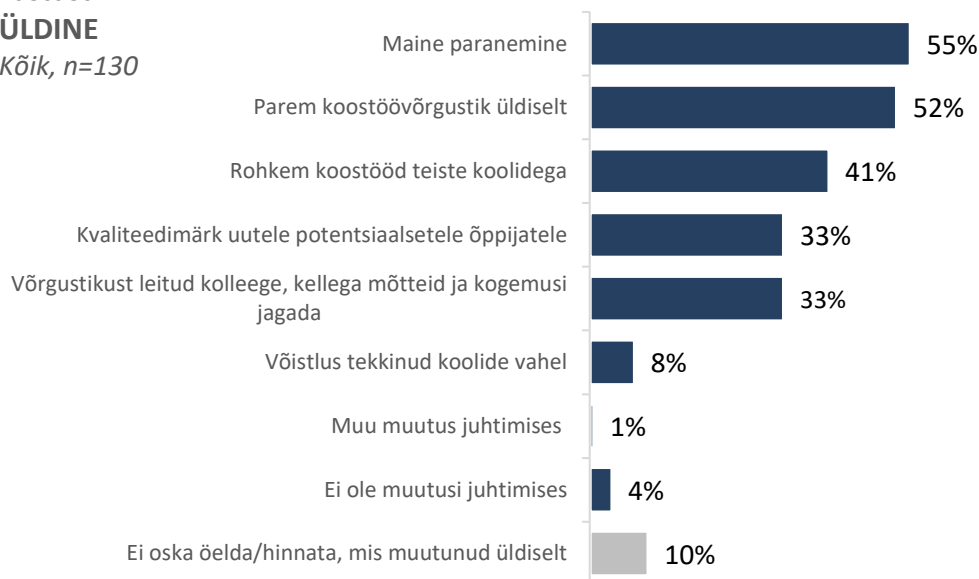
Vastata ei osanud 26% määramata tasemega ja 5% määratud tasemega (baastasemel olevate) koolide vastajatest.

Q5. Mida on Ettevõtliku Kooli programm teie koolis muutnud ?

Võrreldes selle ajaga, kui te ei olnud programmis. Võimalik valida mitu vastust.

ÜLDINE

Kõik, n=130

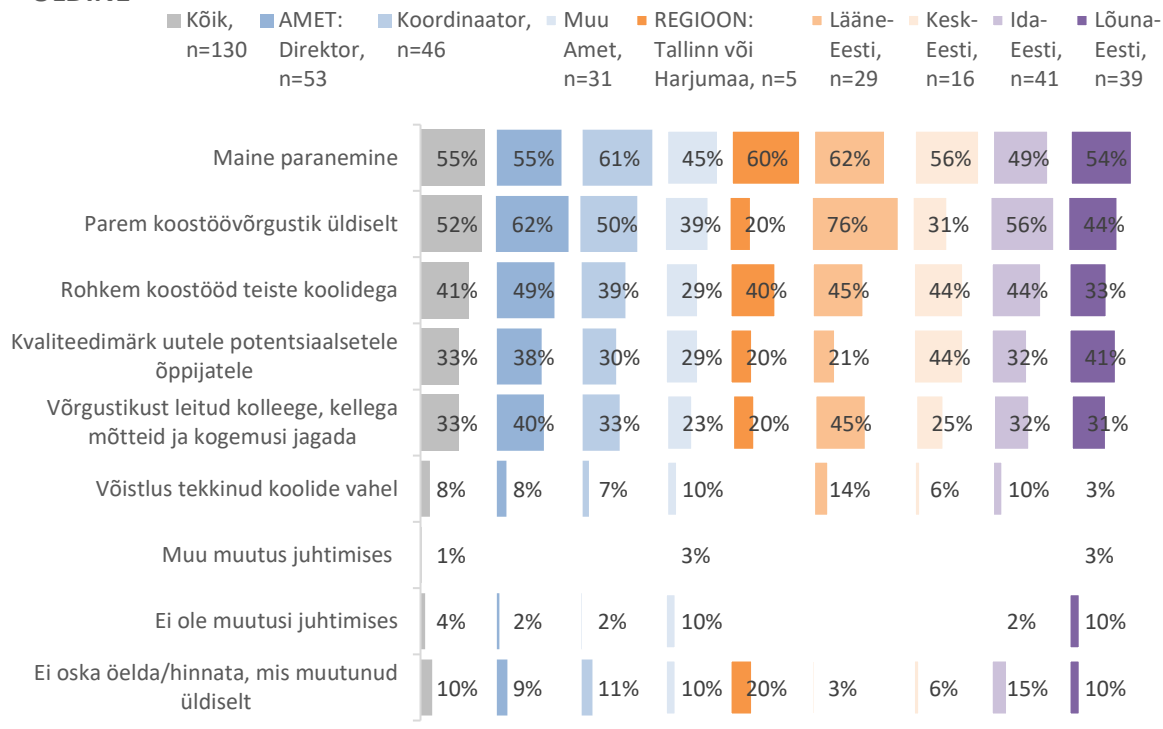

Joonis 73. EVKP tingitud üldised muutused liitunud koolide töötajate arvates

Liitunud koolide esindajad leidsid, et **EVKP on kaasa toonud veel järgmised muutused**: maine paranemine (55%), parem koostöövõrgustik üldiselt (52%), rohkem koostööd teiste koolidega (41%), kvaliteedimärk uutele potentsiaalsetele õppijatele (33%), võrgustikust leitakse kolleege, kellega mõtteid ja kogemusi jagada (33%), koolide vahel on tekkinud võistlus (8%) ning muud muutused (1%), näiteks sisehindamise muutused. Väga vähe vastajaid (4%) arvas, et muutusi pole olnud. Küsimusele ei osanud vastata 10% küsitletutest.

Q5. Mida on Ettevõtliku Kooli programm teie koolis muutnud ? Võrreldes selle ajaga, kui te ei olnud programmis. Võimalik valida mitu vastust.

ÜLDINE

Joonis 74. EVKP tingitud üldised muutused liitunud koolide lõikes ameti ja regiooni kaupa

Rohkem direktoritest nägi **üldisi muutusi** kui muude ametite esindajatest. Piirkonniti olid üldiselt kõrgemad hinnangud Lääne- ja Kesk-Eestis kui mujal Eestis.

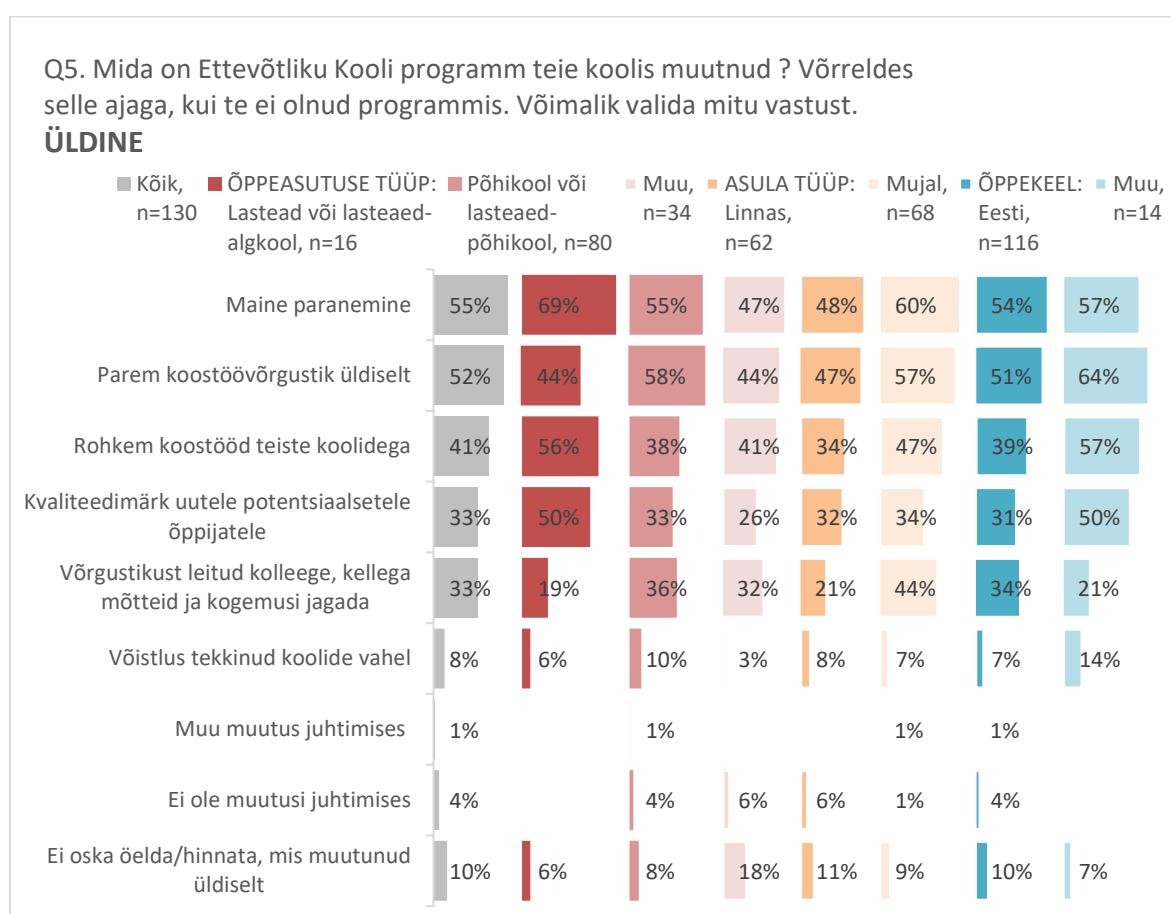
Üldiste muutustena mainisid

- maine paranemist 55% direktoritest, 61% koordinaatoritest ja 45% muude ametitites olevatest vastajaist ning 60% Harjumaa, 62% Lääne-Eesti, 56% Kesk-Eesti, 49% Ida-Eesti ning 54% Lõuna-Eesti vastajaist;
- paremat koostöövõrgustikku 62% direktoritest, 50% koordinaatoritest ja 39% muude ametitites olevatest vastajaist ning 20% Harjumaa, 76% Lääne-Eesti, 31% Kesk-Eesti, 56% Ida-Eesti ning 44% Lõuna-Eesti vastajaist;
- rohkem koostööd teiste koolidega 49% direktoritest, 39% koordinaatoritest ja 29% muude ametitites olevatest vastajaist ning 40% Harjumaa, 45% Lääne-Eesti, 44% Kesk-Eesti, 44% Ida-Eesti ning 33% Lõuna-Eesti vastajaist;
- kvaliteedimärki uutele potentsiaalsetele õppijatele 38% direktoritest, 30% koordinaatoritest ja 29% muude ametitites olevatest vastajaist ning 20% Harjumaa, 21% Lääne-Eesti, 44% Kesk-Eesti, 32% Ida-Eesti ning 41% Lõuna-Eesti vastajaist;
- võrgustikust leida kolleege, kellega mõtteid ja kogemusi jagada 40% direktoritest, 33% koordinaatoritest ja 23% muude ametitites olevatest vastajaist ning 20% Harjumaa, 45% Lääne-Eesti, 25% Kesk-Eesti, 32% Ida-Eesti ning 31% Lõuna-Eesti vastajaist;

- koolide vahelise võistluse teket 8% direktoritest, 7% koordinaatoritest ja 10% muude ametitites olevatest vastajaist ning 14% Lääne-Eesti, 6% Kesk-Eesti, 10% Ida-Eesti ning 3% Lõuna-Eesti vastajaist;
- muid muutusi 3% muude ametitites olevatest vastajaist ning 3% Lõuna-Eesti vastajaist.

Väike osa vastajaist arvas, et **muutusi ei ole**: 2% direktoritest, 2% koordinaatoritest ja 10% muude ametitites olevatest vastajaist ning 2% Ida-Eesti ning 10% Lõuna-Eesti vastajaist.

Vastata ei osanud 9% direktoritest, 11% koordinaatoritest ja 10% muude ametitites olevatest vastajaist ning 20% Harjumaa, 3% Lääne-Eesti, 6% Kesk-Eesti, 15% Ida-Eesti ning 10% Lõuna-Eesti vastajaist.

Joonis 75. EVKP tingitud üldised muutused liitunud koolide lõikes õppeasutuse ja asula tüübi ning õppekeele kaupa

Hinnangud oli üldiselt veidi madalamad muude õppeasutuste kui alg- ja põhikoolide lõikes ning linnas madalamad kui mujal. Eesti õppekeele õppeasutuste vastajate hinnangud olid üldiselt madalamad kui muukeelsete.

Üldiste muutustena mainisid

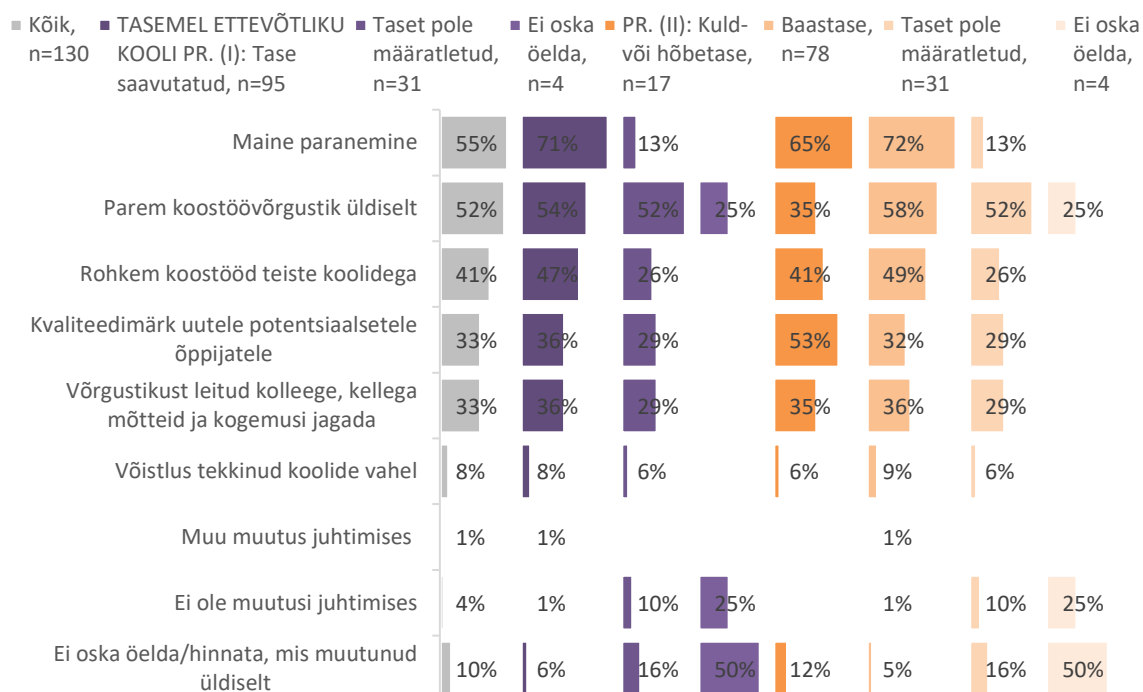
- maine paranemist 69% algkoolide, 55% põhikoolide, 47% muude õppeasutuste, 48% linnas asuvatest, 60% mujal asuvatest, 54% eesti õppekeele ja 57% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- paremat koostöövõrgustikku 44% algkoolide, 58% põhikoolide, 44% muude õppeasutuste, 47% linnas asuvatest, 57% mujal asuvatest, 51% eesti õppekeele ja 64% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- rohkem koostööd teiste koolidega 56% algkoolide, 38% põhikoolide, 41% muude õppeasutuste, 34% linnas asuvatest, 47% mujal asuvatest, 39% eesti õppekeele ja 57% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- kvaliteedimärki uutele potentsiaalsetele õppijatele 50% algkoolide, 33% põhikoolide, 26% muude õppeasutuste, 32% linnas asuvatest, 34% mujal asuvatest, 31% eesti õppekeele ja 50% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- võrgustikust leida kolleege, kellega mõtteid ja kogemusi jagada 19% algkoolide, 36% põhikoolide, 32% muude õppeasutuste, 21% linnas asuvatest, 44% mujal asuvatest, 34% eesti õppekeele ja 21% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- koolide vahelise võistluse teket 6% algkoolide, 10% põhikoolide, 3% muude õppeasutuste, 8% linnas asuvatest, 7% mujal asuvatest, 7% eesti õppekeele ja 14% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- muid muutusi 1% põhikoolide, 1% mujal asuvatest ja 1% eesti õppekeele õppeasutuste töötajaist.

Väike osa vastajaist arvas, et **muutusi ei ole**: 4% põhikoolide, 6% muude õppeasutuste, 6% linnas asuvatest, 1% mujal asuvatest, 4% eesti õppekeele õppeasutuste töötajaist.

Vastata ei osanud 6% algkoolide, 8% põhikoolide, 18% muude õppeasutuste, 11% linnas asuvatest, 9% mujal asuvatest, 10% eesti õppekeele ja 7% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.

Q5. Mida on Ettevõtliku Kooli programm teie koolis muutnud ? Võrreldes selle ajaga, kui te ei olnud programmis. Võimalik valida mitu vastust.

ÜLDINE

Joonis 76. EVKP tingitud üldised muutused liitunud koolide töötajate arvates tasemete kaupa

Üldisi muutusi toodi rohkem välja koolides, kus tase oli määratud võrreldes tasemeta koolidega. Kvaliteedimärki uutele potentsiaalsetele õppijatele tõid esile enam kuld- või hõbetasemel olivad. Maine paranemist, paremat koostöövõrgustikku, rohkem koostööd teiste koolidega, võimalust võrgustikust leida kolleege, kellega mõtteid ja kogemusi jagada ning koolide vahelise võistluse teket kogesid rohkem baastaseme koolide esindajad.

Üldiste muutustena mainisid

- maine paranemist 13% määramata tasemega ja 71% määratud tasemega, seejuures 72% baastasemel ja 65% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajate arvates.
- paremat koostöövõrgustikku 52% määramata tasemega ja 54% määratud tasemega, seejuures 58% baastasemel ja 35% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajatest.
- rohkem koostööd teiste koolidega 26% määramata tasemega ja 47% määratud tasemega, seejuures 49% baastasemel ja 41% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajatest.
- kvaliteedimärki uutele potentsiaalsetele õppijatele 29% määramata tasemega ja 36% määratud tasemega, seejuures 32% baastasemel ja 53% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajatest.
- võrgustikust leida kolleege, kellega mõtteid ja kogemusi jagada 29% määramata tasemega ja 36% määratud tasemega, seejuures 36% baastasemel ja 35% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajatest.

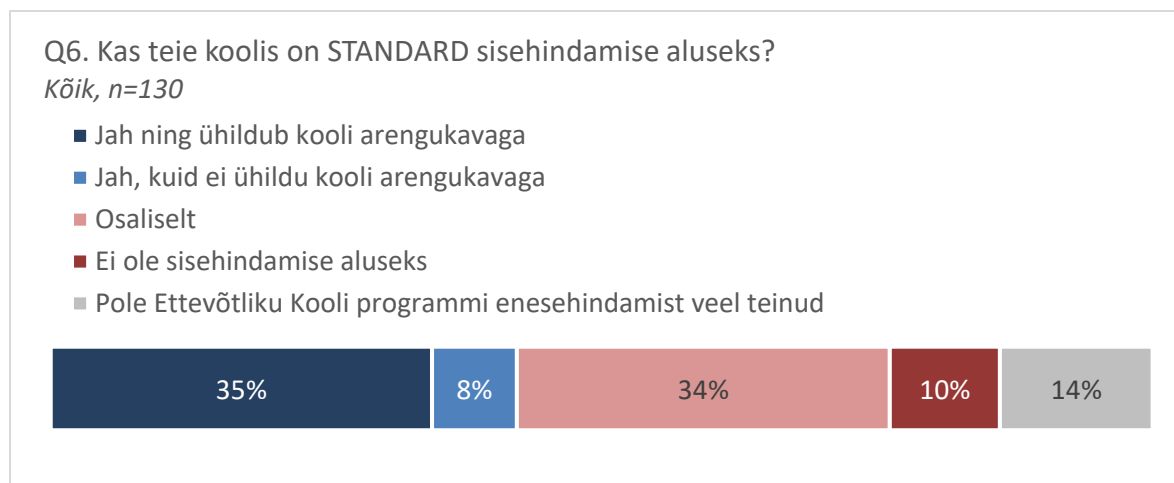
- koolide vahelise võistluse teket 6% määramata tasemega ja 8% määratud tasemega, seejuures 9% baastasemel ja 6% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajatest.
- muid muutusi 1% määratud tasemega (baastasemel olevate) koolide vastajatest.

Väike osa vastajaist arvas, et **muutusi pole olnud**: 10% määramata tasemega ja 1% määratud tasemega (baastasemel olevate) koolide vastajatest.

Vastata ei osanud 16% määramata tasemega ja 6% määratud tasemega, seejuures 5% baastasemel ja 12% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajatest.

STANDARD sisehindamise alusena

Intervjuudest tuli välja, et STANDARD-i sisehindamise ning arengukava aluseks võtmiseks aitab koolidel säästa aega ja seob neid programmiga tihedamalt. Sellest lähtuvalt uuriti liitunud koolide esindajailt nende praktikat sisehindamise ja STANDARD-i ühildamisel.

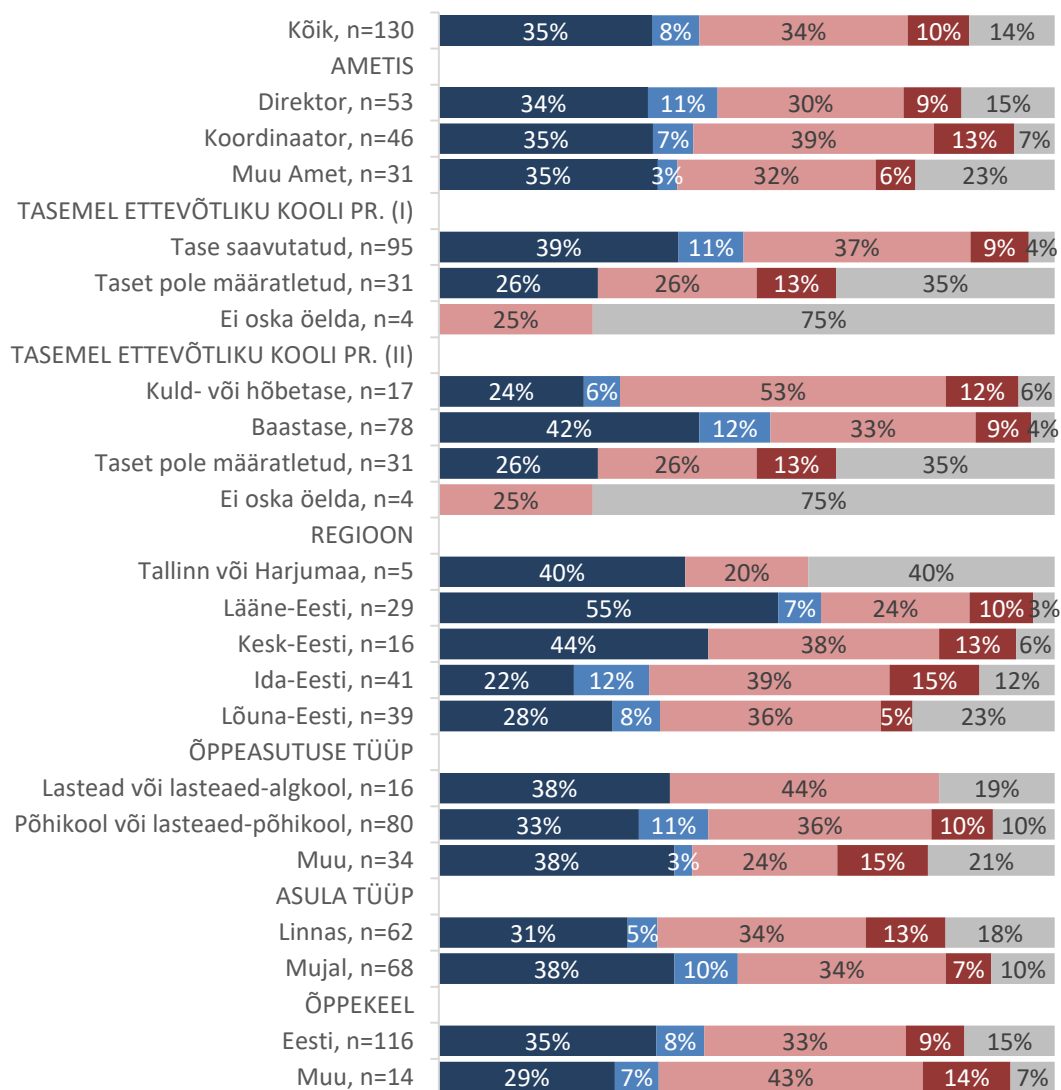

Joonis 77. STANDARDi kasutamine sisehindamiseks liitunud koolide töötajate arvates

Kolmandik (35%) vastajaist töid välja, et STANDARD on nende **koolis sisehindamise aluseks**. Pea sama palju (34%) oli neid koole, kus see on osaliselt sisehindamise aluseks. Vähem on neid koole, kus STANDARD on sisehindamise aluseks, kuid ei ühildu kooli arengukavaga (8%) või ei ole sisehindamise aluseks (10%). Lisaks ei olnud osad vastajad (14%) veel EVKP enesehindamist teinud.

Q6. Kas teie koolis on STANDARD sisehindamise aluseks?

- Jah ning ühildub kooli arengukavaga
- Jah, kuid ei ühildu kooli arengukavaga
- Osaliselt
- Ei ole sisehindamise aluseks
- Pole Ettevõtliku Kooli programmi enesehindamist veel teinud

Joonis 78. STANDARDi kasutamine sisehindamiseks tuntus liitunud koolide töötajate arvates ameti, piirkonna, õppeasutuse ja asula tüübi ning õppekeele lõikes

STANDARD oli **sisehindamise aluseks** suuremas osas taseme saavutanud koolides kui tasemeta koolides. Baastaseme koolides oli omakorda suurem osakaal kui hõbe- või kuldtaseme koolides. Seda võis küll mõjutada ka kuld- või hõbetaseme koolide suhteliselt väike osakaal valimis (17). Kooli tüüpide lõikes oli algkoolides enam ühildumist kui põhikoolides ja muudes õppeasutustes.

Täpsemalt olid vastuste osakaalud järgmised:

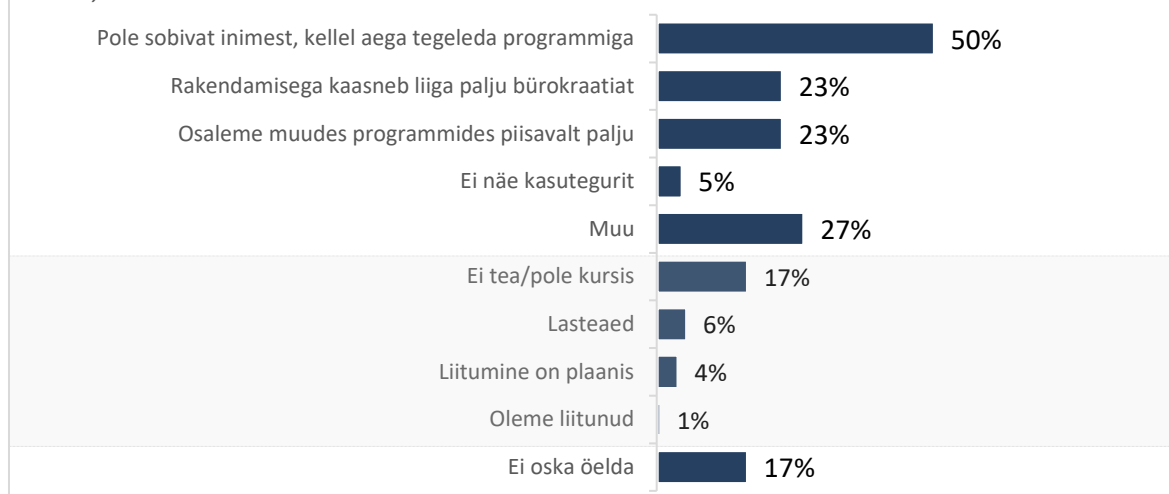
- „**STANDARD on sisehindamise aluseks ja ühtib kooli arengukavaga**“ töid välja 34% direktoritest, 35% koordinaatoritest ja 35% muude ametitites olevatest vastajaist, 26% määramata tasemega ja 39% määratud tasemega, seejuures 42% baastasemel ja 24% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajatest, 40% Harjumaa, 55% Lääne-Eesti, 44% Kesk-Eesti, 22% Ida-Eesti ning 28% Lõuna-Eesti vastajaist, 38% algkoolide, 33% põhikoolide, 38% muude õppeasutuste, 31% linnas asuvatest, 38% mujal asuvatest, 35% eesti õppekeelega ja 29% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- „**STANDARD on sisehindamise aluseks, kuid ei ühti kooli arengukavaga**“ töid välja 11% direktoritest, 7% koordinaatoritest ja 3% muude ametitites olevatest vastajaist, 11% määratud tasemega, seejuures 12% baastasemel ja 6% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajatest, 7% Lääne-Eesti, 12% Ida-Eesti ning 8% Lõuna-Eesti vastajaist, 11% põhikoolide, 2% muude õppeasutuste, 5% linnas asuvatest, 10% mujal asuvatest, 8% eesti õppekeelega ja 7% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- „**osaliselt ühtib STANDARD arengukavaga**“ töid välja 30% direktoritest, 39% koordinaatoritest ja 32% muude ametitites olevatest vastajaist, 26% määramata tasemega ja 37% määratud tasemega, seejuures 33% baastasemel ja 53% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajatest, 20% Harjumaa, 24% Lääne-Eesti, 38% Kesk-Eesti, 39% Ida-Eesti ning 36% Lõuna-Eesti vastajaist, 44% algkoolide, 36% põhikoolide, 24% muude õppeasutuste, 34% linnas asuvatest, 34% mujal asuvatest, 33% eesti õppekeelega ja 43% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- „**STANDARD ei ole sisehindamise aluseks**“ töid välja 9% direktoritest, 13% koordinaatoritest ja 6% muude ametitites olevatest vastajaist, 13% määramata tasemega ja 9% määratud tasemega, seejuures 9% baastasemel ja 12% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajatest, 10% Lääne-Eesti, 13% Kesk-Eesti, 15% Ida-Eesti ning 5% Lõuna-Eesti vastajaist, 10% põhikoolide, 15% muude õppeasutuste, 13% linnas asuvatest, 7% mujal asuvatest, 9% eesti õppekeelega ja 14% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.
- „**EVKP enesehindamist pole veel tehtud**“ 15% direktoritest, 7% koordinaatoritest ja 23% muude ametitites olevatest vastajaist, 35% määramata tasemega ja 4% määratud tasemega, seejuures 4% baastasemel ja 6% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajatest, 40% Harjumaa, 3% Lääne-Eesti, 6% Kesk-Eesti, 12% Ida-Eesti ning 23% Lõuna-Eesti vastajaist, 19% algkoolide, 10% põhikoolide, 21% muude õppeasutuste, 18% linnas asuvatest, 10% mujal asuvatest, 15% eesti õppekeelega ja 7% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

Takistused programmiga liitumisel

Mitte liitunud koolide esindajad töid välja EVKP-ga liitumise põhilise takistusena, et neil pole sobivat inimest, kellel oleks aega tegeleda programmiga. Lisaks kardetakse bürokratia suurenemist ning leitakse, et piisab muude sarnastes programmides osalemisest. Osadel pole piisavalt infot, et otsust teha. Eriti just lasteaia-alkkoolid kahtlevad, kas programm sobiks ka lasteaiale.

Q9. Mis on teie jaoks takistuseks Ettevõtliku Kooli programmiga liitumisel? Võimalik mitu vastust.

Kõik, n=127

Joonis 79. Takistused programmiga liitumisel mitte-liitunud koolide töötajate arvates

Takistusi liitumisel ei osanud välja tuua 17% vastanutest. Tervelt pooled (50%) mitte-liitunudest tõid takistusena välja, et neil pole sobivat inimest, kellel oleks aega tegeleda programmiga. Veerandi arvates (23%) kaasneks programmi rakendamisega liiga palju bürokraatiat või nad juba osalevad muudes (sarnastes) programmides piisavalt palju. Vähe (5%) oli neid, kes ei näe programmiga liitumisel kasutegurit. Veel toodi takistustena välja, et nad ei tea programmi piisavalt (17%), juba plaanivad liituda (4%) ning nad ei ole kindlad kas programm sobib lasteaedadele (6%). Üks vastaja kommenteeris, et nad on juba liitunud programmiga. Veel toodi esile tervisekriisist lähtuvaid piiranguid, kartust, et koolil pole piisavalt raha liitumiseks ning et õpetajad ei ole valmis muutma õpetamisstiili.

Tsitaate küsitlusest:

„Õpetajad kasutavad ettevõtliku kooli elemente ilma liitumata.“ (ID_16_mitte)

„Traditsioonilise õpikäsituse kasutamine eriti vanema põlvkonna õpetajate poolt.“ (ID_59_mitte)

„Koolil ei pruugi olla sellega liitumiseks piisavalt raha.“ (ID_28_mitte)

„Raske on leida seda ühte, kes võtaks asutuses eestvedaja rolli.“ (ID_80_mitte)

„Lasteaiaga seonduvat infot vähe. Programmis suurem tähelepanu koolidel.“ (ID_85_mitte)

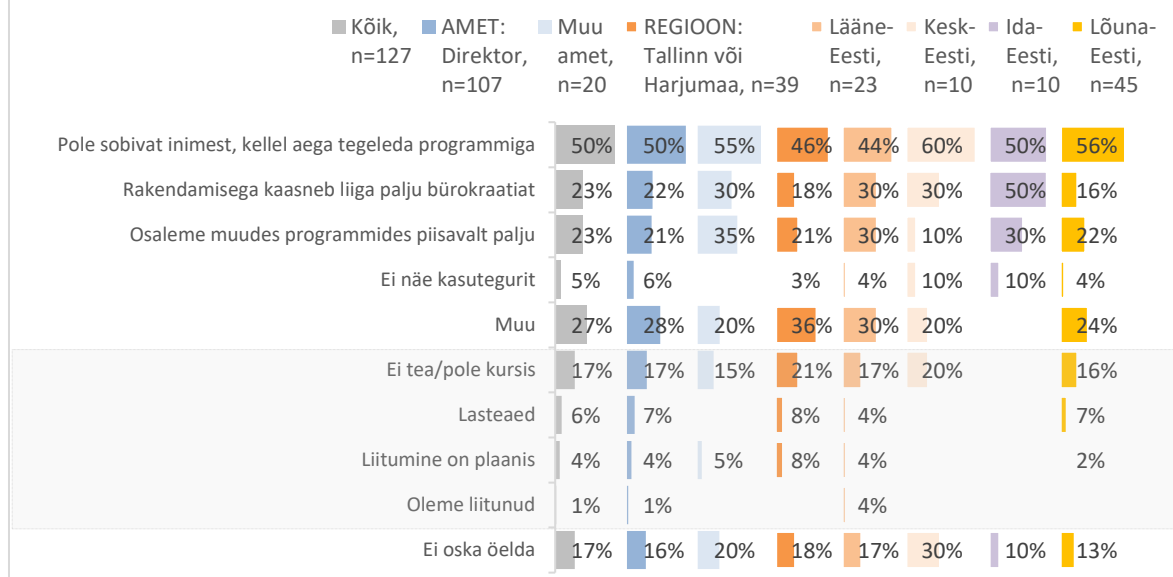
„Koostööd ja tööd üleüldse takistab koroonajätkuv oht.“ (ID_144_mitte)

„Pole enne programmi kuulnud, pean eelnevalt täpsemalt tutvuma.“ (ID_122_mitte)

„Lasteaias on teistsugune õppimine ja suured rühmad väga keeruline on väikseid lapsi kõik koos suunata konkreetselt ettevõtlikkusele.“ (ID_193_mitte)

„Aeg, kuna hetkel tegeleme aktiivselt Rohelise Kooli programmiga.“ (ID_188_mitte)

Q9. Mis on teie jaoks takistuseks Ettevõtliku Kooli programmiga liitumisel? Võimalik mitu vastust.

Joonis 80. Takistused programmiga liitumisel mitte-liitunud koolide töötajate arvates ameti ja piirkonna lõikes

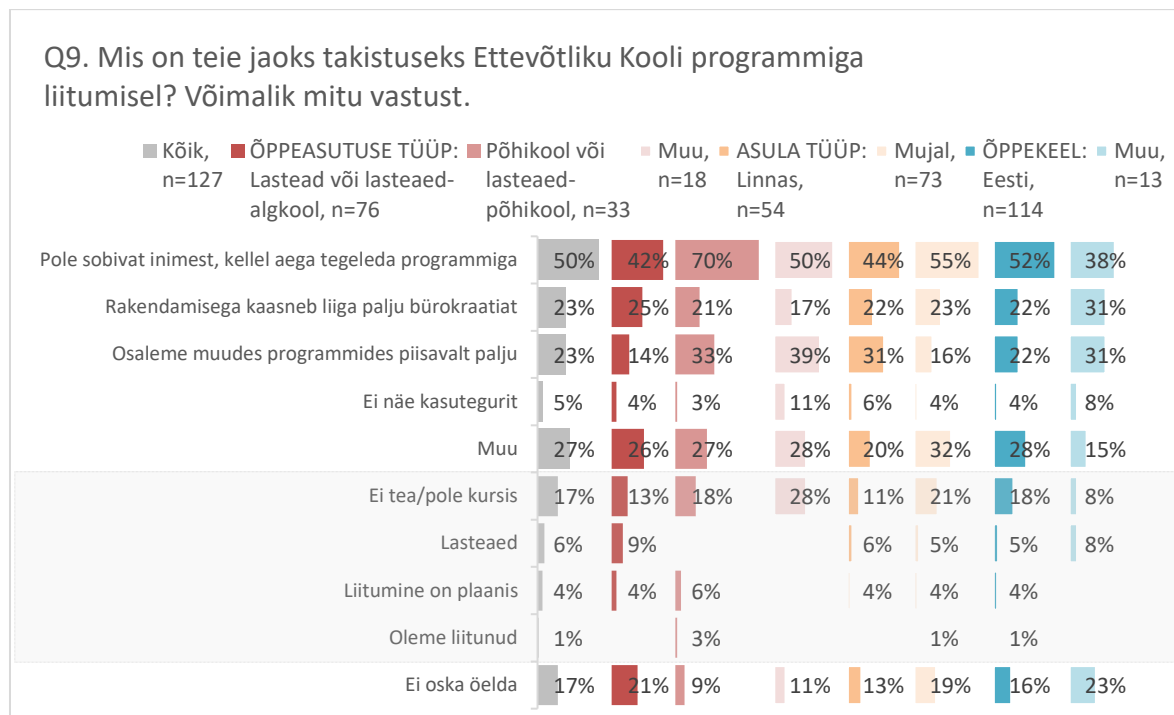
Takistusi liitumisel tõi välja veidi suurem osa muude ametite esindajaist kui direktoritest. Piirkonniti tõi takistusi välja suurem osa Ida- ja Kesk-Eesti vastajatest kui mujal asuvatest.

Takistusena mainisid

- sobiva programmiga tegeleja puudumist 50% direktoritest ja 55% muude ametites olevatest vastajaist ning 46% Harjuma, 44% Lääne-Eesti, 60% Kesk-Eesti, 50% Ida-Eesti ning 56% Lõuna-Eesti vastajaist;
- rakendamiseega kaasneks liiga palju bürokraatiat 22% direktoritest ja 30% muude ametites olevatest vastajaist ning 18% Harjuma, 30% Lääne-Eesti, 30% Kesk-Eesti, 50% Ida-Eesti ning 16% Lõuna-Eesti vastajaist;
- osalemist muudes (sarnastes) programmides piisavalt palju 21% direktoritest ja 35% muude ametites olevatest vastajaist ning 21% Harjuma, 30% Lääne-Eesti, 10% Kesk-Eesti, 30% Ida-Eesti ning 22% Lõuna-Eesti vastajaist;
- kasuteguri mitte nägemist 6% direktoritest, 3% Harjuma, 4% Lääne-Eesti, 10% Kesk-Eesti, 10% Ida-Eesti ning 4% Lõuna-Eesti vastajaist;
- muid takistusi 28% direktoritest ja 20% muude ametites olevatest vastajaist ning 36% Harjuma, 30% Lääne-Eesti, 20% Kesk-Eesti ning 24% Lõuna-Eesti vastajaist;
- infopuudust 17% direktoritest ja 15% muude ametites olevatest vastajaist ning 21% Harjuma, 17% Lääne-Eesti, 20% Kesk-Eesti ning 16% Lõuna-Eesti vastajaist;
- kõhklust programmi lasteaiale sobivuse osas 7% direktoritest, 8% Harjuma, 4% Lääne-Eesti ning 7% Lõuna-Eesti vastajaist.

Takistusi ei toonud välja, sest liitumine on juba plaanis 4% direktoritest ja 5% muude ametites olevatest vastajaist ning 8% Harjuma, 4% Lääne-Eesti ning 2% Lõuna-Eesti vastajaist.

Vastata ei osanud 16% direktoritest ja 20% muude ametites olevatest vastajaist ning 18% Harjumaa, 17% Lääne-Eesti, 30% Kesk-Eesti, 10% Ida-Eesti ning 13% Lõuna-Eesti vastajaist.

Joonis 81. Takistused programmiga liitumisel mitte-liitunud koolide lõikes õppeasutuse ja asula tüübi ning õppekeele kaupa

Suurem osakaal põhikoolide esindajaist tõid välja **takistusi liitumisel** kui algkoolide ja muude õppeasutuste töötajatest. Takistusi nähti vähem linnades kui mujal ning muu õppekeelega asutustes vähem kui eesti õppekeelsetes.

Takistusena mainisid

- sobiva programmiga tegeleja puudumist 42% algkoolide, 70% põhikoolide, 50% muude õppeasutuste, 44% linnas asuvatest, 55% mujal asuvatest, 52% eesti õppekeele ja 38% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- rakendamisega kaasneks liiga palju bürokraatiat 25% algkoolide, 21% põhikoolide, 17% muude õppeasutuste, 22% linnas asuvatest, 23% mujal asuvatest, 22% eesti õppekeele ja 31% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- osalemist muudes (sarnastes) programmides piisavalt palju 14% algkoolide, 33% põhikoolide, 39% muude õppeasutuste, 31% linnas asuvatest, 16% mujal asuvatest, 22% eesti õppekeele ja 31% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- kasuteguri mitte nägemist 4% algkoolide, 3% põhikoolide, 11% muude õppeasutuste, 6% linnas asuvatest, 4% mujal asuvatest, 4% eesti õppekeele ja 8% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.

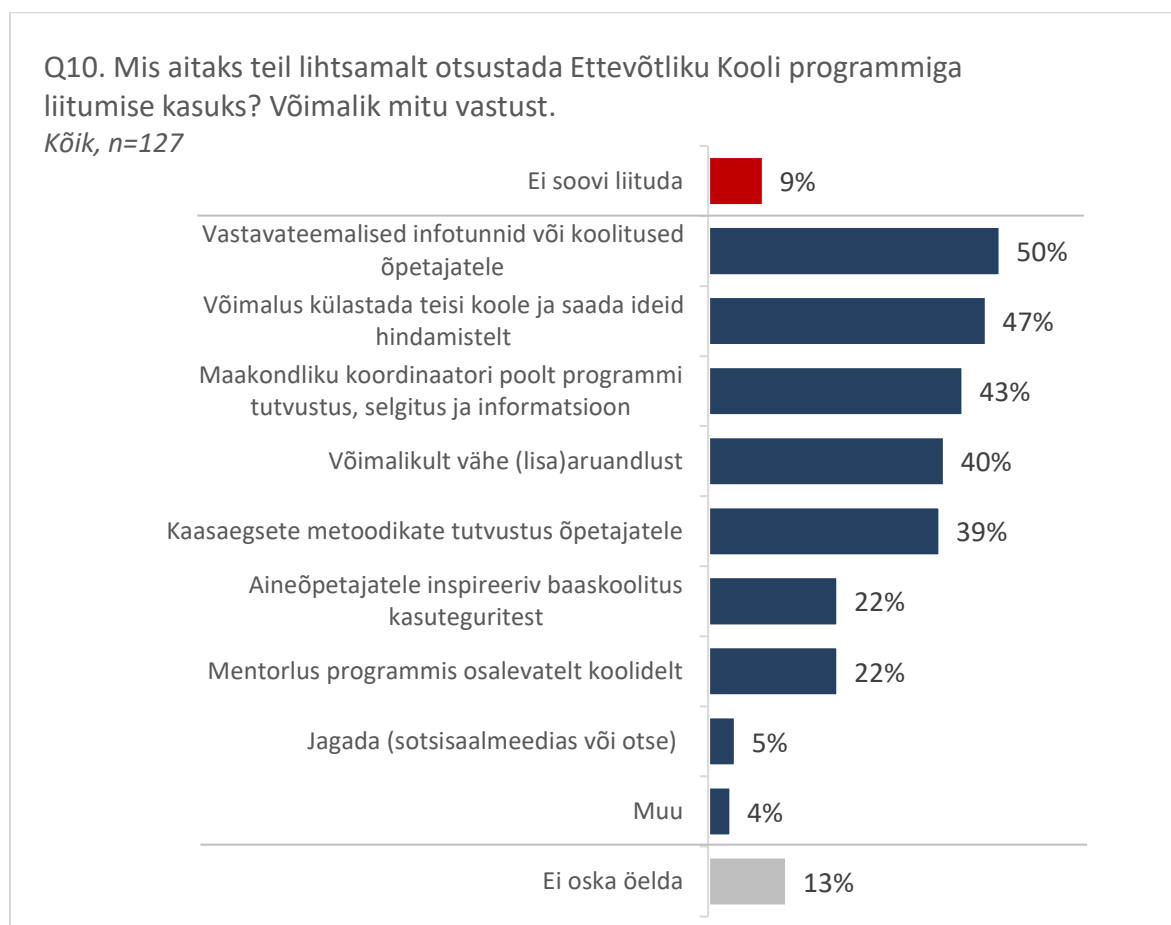
- muid takistusi 26% algkoolide, 27% põhikoolide, 28% muude õppeasutuste, 20% linnas asuvatest, 32% mujal asuvatest, 28% eesti õppekeele ja 15% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- infopuudust 13% algkoolide, 18% põhikoolide, 28% muude õppeasutuste, 11% linnas asuvatest, 21% mujal asuvatest, 18% eesti õppekeele ja 8% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- kõhklust programmi lasteaiale sobivuse osas 9% algkoolide, 6% linnas asuvatest, 5% mujal asuvatest, 5% eesti õppekeele ja 8% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.

Takistusi ei toonud välja, sest liitumine on juba plaanis 4% algkoolide, 6% põhikoolide, 4% linnas asuvatest, 4% mujal asuvatest ja 4% eesti õppekeele õppeasutuste töötajaist.

Vastata ei osanud 21% algkoolide, 9% põhikoolide, 11% muude õppeasutuste, 13% linnas asuvatest, 19% mujal asuvatest, 16% eesti õppekeele ja 23% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.

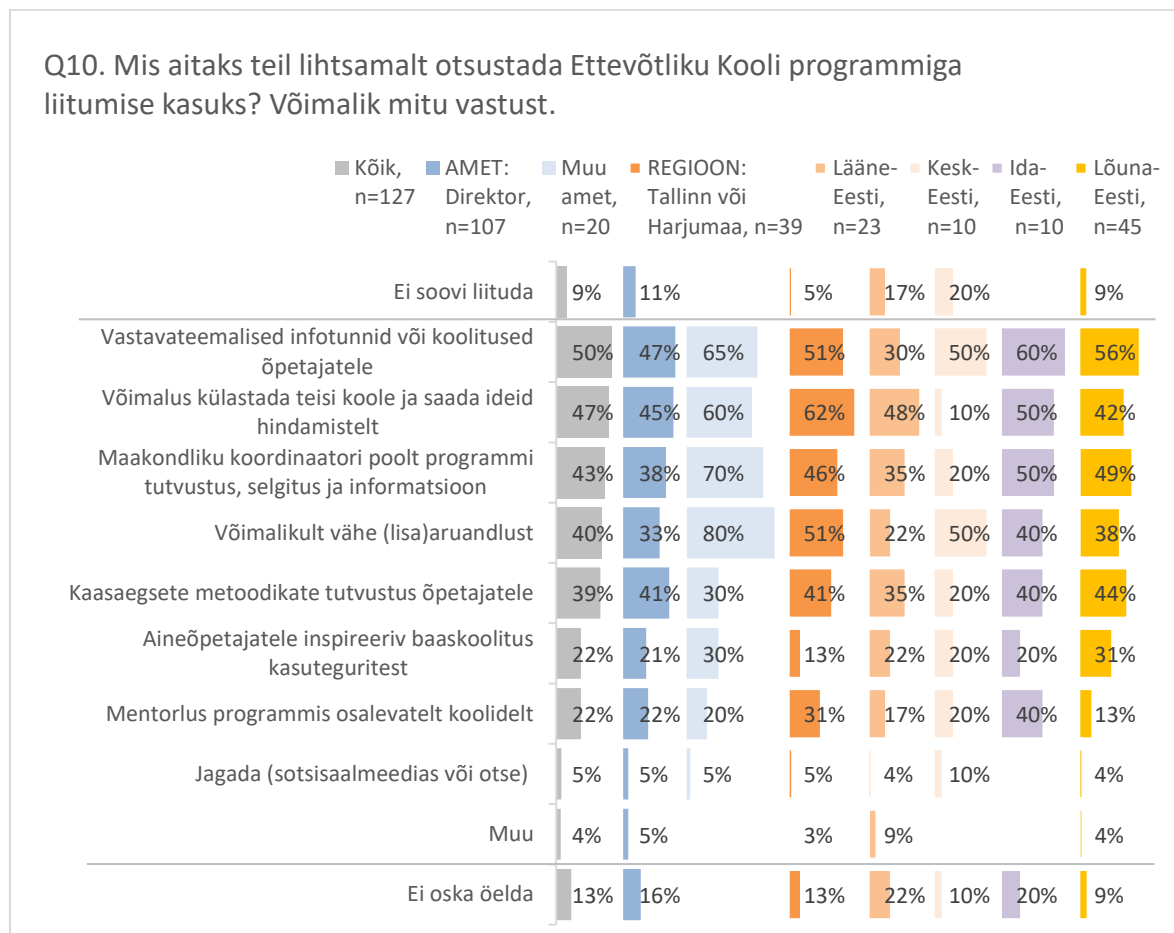
Liitumist soodustavad tegurid

Mitte-liitunudel paluti veel mainida tegevusi ja võimalusi, mis lihtsustaks programmiga liitumise otsuse tegemist. Kümnendik oli juba otsustanud mitte liituda. Ülejäänute jaoks oleks abiks peamiselt infoüritused, maakondliku koordinaatori tutvustus ning teiste koolide küllastamise võimalus.

Joonis 82. Liitumist soodustavad tegurid mitte-liitunud koolide töötajate arvates

EVKP-ga ei **soovi liituda** 9% vastanutest. Ülejäänute jaoks muudaks **liitumisotsuse tegemise lihtsamaks** vastavateemalised infotunnid või koolitused õpetajatele (50%), võimalus külastada teisi koole ja saada ideid hindamistelt (47%), maakondliku koordinaatori poolt programmi tutvustus (43%), võimalikult vähe (lisa)aruandlust (40%), kaasaegsete meetodikate tutvustus õpetajatele (39%), aineõpetajatele inspireeriv baaskoolitus kasuteguritest (22%), mentorlus programmis osalevatelt koolidelt (22%) või info jagamine sotsiaalmeedias või otse (5%) ning muud tegevused (4%), sealhulgas teemaga kaasatulevad õpetajad ja selgus kooli tuleviku osas. Vastata ei osanud 13% küsitletuist.

Joonis 83. Liitumist soodustavad tegurid mitte-liitunud koolide töötajate arvates ameti ja piirkonna lõikes

EVKP-ga **ei soovi liituda** 11% direktoritest, 5% Harjumaa, 17% Lääne-Eesti, 20% Kesk-Eesti ning 9% Lõuna-Eesti vastajaist.

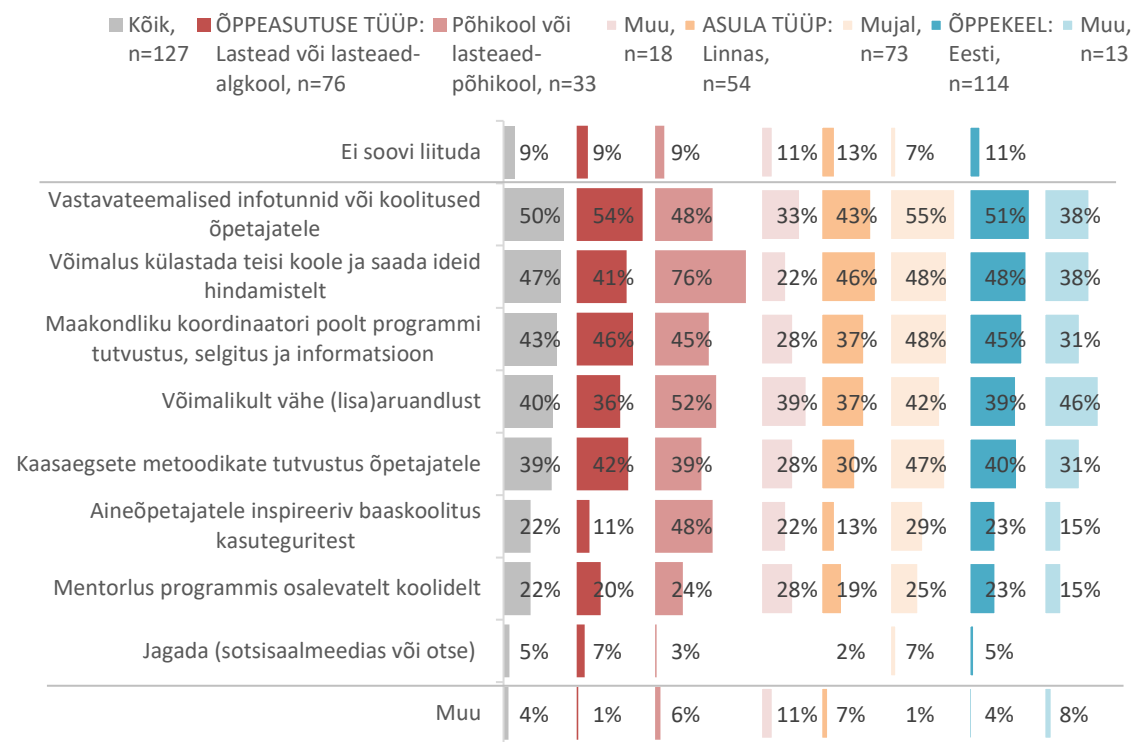
Lihtsamini aitaks otsustada

- vastavateemalised infotunnid või koolitused õpetajatele 47% direktoritest ja 65% muude ametites olevatest vastajaist ning 51% Harjumaa, 30% Lääne-Eesti, 50% Kesk-Eesti, 60% Ida-Eesti ning 56% Lõuna-Eesti vastajatel;

- võimalus külastada teisi koole ja saada ideid hindamistelt 45% direktoritest ja 60% muude ametites olevatest vastajaist ning 62% Harjumaa, 48% Lääne-Eesti, 10% Kesk-Eesti, 50% Ida-Eesti ning 42% Lõuna-Eesti vastajatel;
- maakondliku koordinaatori poolt programmi tutvustus, selgitus ja informatsioon 38% direktoritest ja 70% muude ametites olevatest vastajaist ning 46% Harjumaa, 35% Lääne-Eesti, 20% Kesk-Eesti, 50% Ida-Eesti ning 49% Lõuna-Eesti vastajatel;
- võimalikult vähe (lisa)aruandlust 33% direktoritest ja 80% muude ametites olevatest vastajaist ning 51% Harjumaa, 22% Lääne-Eesti, 50% Kesk-Eesti, 40% Ida-Eesti ning 38% Lõuna-Eesti vastajatel;
- kaasaegsete meetodikate tutvustus õpetajatele 41% direktoritest ja 30% muude ametites olevatest vastajaist ning 41% Harjumaa, 35% Lääne-Eesti, 20% Kesk-Eesti, 40% Ida-Eesti ning 44% Lõuna-Eesti vastajatel;
- aineõpetajatele inspireeriv baaskoolitus kasuteguritest 21% direktoritest ja 30% muude ametites olevatest vastajaist ning 13% Harjumaa, 22% Lääne-Eesti, 20% Kesk-Eesti, 20% Ida-Eesti ning 31% Lõuna-Eesti vastajatel;
- mentorlus programmis osalevatelt koolidelt 22% direktoritest ja 20% muude ametites olevatest vastajaist ning 31% Harjumaa, 17% Lääne-Eesti, 20% Kesk-Eesti, 40% Ida-Eesti ning 13% Lõuna-Eesti vastajatel;
- info jagamine sotsiaalmeedias või otse 5% direktoritest ja 5% muude ametites olevatest vastajaist ning 5% Harjumaa, 4% Lääne-Eesti, 10% Kesk-Eesti ning 4% Lõuna-Eesti vastajatel;
- muud tegevused 5% direktoritest, 3% Harjumaa, 9% Lääne-Eesti ning 4% Lõuna-Eesti vastajatel.

Vastata ei osanud 16% direktoritest, 13% Harjumaa, 22% Lääne-Eesti, 10% Kesk-Eesti, 20% Ida-Eesti ning 9% Lõuna-Eesti vastajaist.

Q10. Mis aitaks teil lihtsamalt otsustada Ettevõtliku Kooli programmiga liitumise kasuks? Võimalik mitu vastust.

Joonis 84. Liitumist soodustavad tegurid mitte-liitunud koolide lõikes õppeasutuse ja asula tüübi ning õppekeele kaupa

EVKP-ga **ei soovi liituda** 9% algkoolide, 9% põhikoolide, 11% muude õppeasutuste, 13% linnas asuvatest, 7% mujal asuvatest ja 11% eesti õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

Lihtsamini aitaks otsustada

- vastavateemalised infotunnid või koolitused õpetajatele 54% algkoolide, 48% põhikoolide, 33% muude õppeasutuste, 43% linnas asuvatest, 55% mujal asuvatest, 51% eesti õppekeele ja 38% muu õppekeele õppeasutuste vastajatel;
- võimalus külastada teisi koole ja saada ideid hindamistelt 41% algkoolide, 76% põhikoolide, 22% muude õppeasutuste, 46% linnas asuvatest, 48% mujal asuvatest, 48% eesti õppekeele ja 38% muu õppekeele õppeasutuste vastajatel;
- maakondliku koordinaatori poolt programmi tutvustus, selgitus ja informatsioon 46% algkoolide, 45% põhikoolide, 28% muude õppeasutuste, 37% linnas asuvatest, 48% mujal asuvatest, 45% eesti õppekeele ja 31% muu õppekeele õppeasutuste vastajatel;
- võimalikult vähe (lisa)aruandlust 36% algkoolide, 52% põhikoolide, 39% muude õppeasutuste, 37% linnas asuvatest, 42% mujal asuvatest, 39% eesti õppekeele ja 46% muu õppekeele õppeasutuste vastajatel;

- kaasaegsete metoodikate tutvustus õpetajatele 42% algkoolide, 39% põhikoolide, 28% muude õppeasutuste, 30% linnas asuvatest, 47% mujal asuvatest, 40% eesti õppekeele ja 31% muu õppekeele õppeasutuste vastajatel;
- aineõpetajatele inspireeriv baaskoolitus kasuteguritest 11% algkoolide, 48% põhikoolide, 22% muude õppeasutuste, 13% linnas asuvatest, 29% mujal asuvatest, 23% eesti õppekeele ja 15% muu õppekeele õppeasutuste vastajatel;
- mentorlus programmis osalevatelt koolidelt 20% algkoolide, 24% põhikoolide, 28% muude õppeasutuste, 19% linnas asuvatest, 25% mujal asuvatest, 23% eesti õppekeele ja 15% muu õppekeele õppeasutuste vastajatel;
- info jagamine sotsiaalmeedias või otse 7% algkoolide, 3% põhikoolide, 2% linnas asuvatest, 7% mujal asuvatest ja 5% eesti õppekeele õppeasutuste vastajatel;
- muud tegevused 1% algkoolide, 6% põhikoolide, 11% muude õppeasutuste, 7% linnas asuvatest, 1% mujal asuvatest, 4% eesti õppekeele ja 8% muu õppekeele õppeasutuste vastajatel.

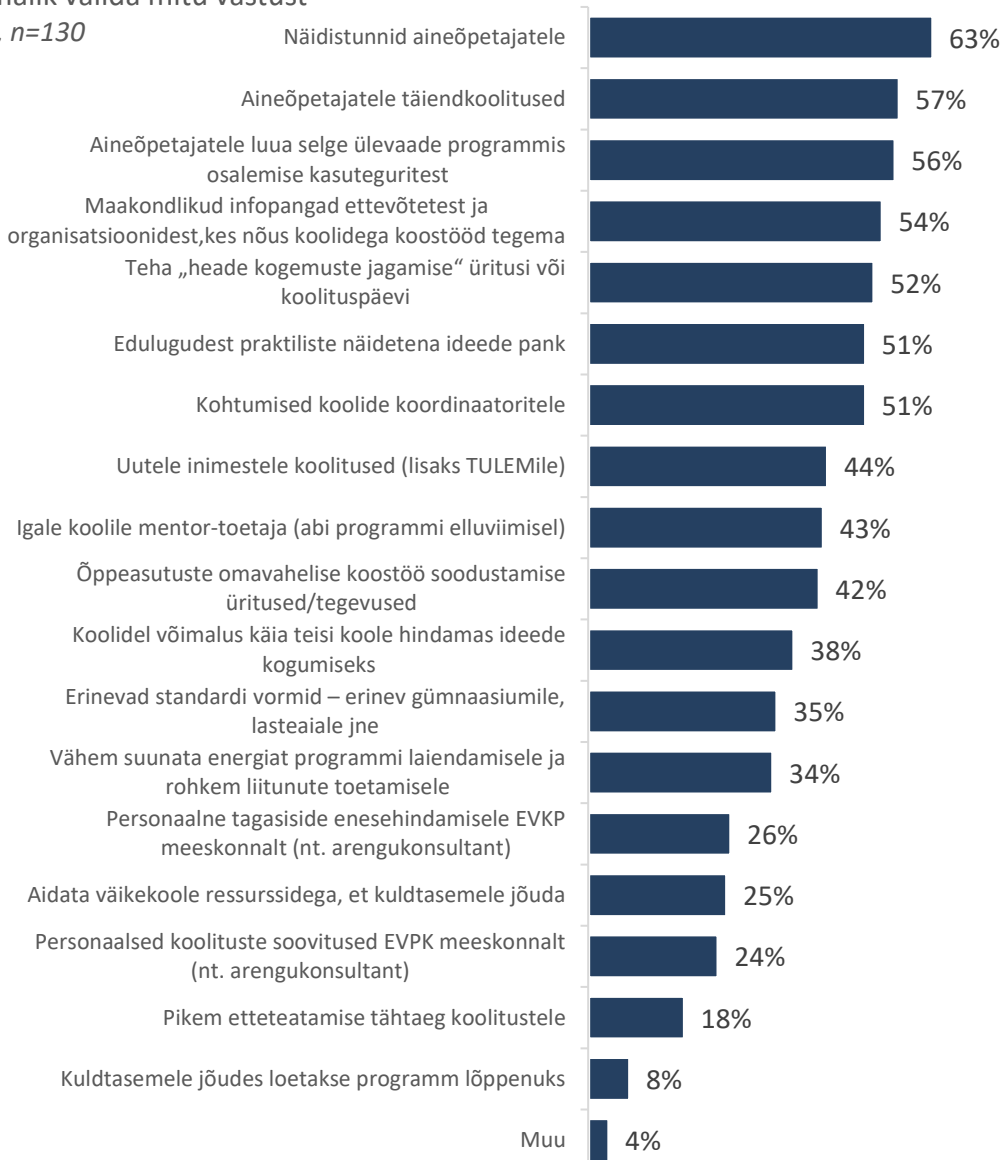
Arendusideed

Liitunud koolide vastajad jagasid ideid, kuidas võiks EVKP-i veel paremaks teha. Enim toodi välja aineõpetajatega seotud arendusettepanekuid, infopankade loomist ning heade kogemuste jagamist. Üldiselt oli erinevate tunnuste lõikes üldine trend sama, teatud ettepanekud olid läbivalt populaarsemad kui teised. Veidi rohkem eristusid algkoolide, muukeelsete õppeasutuste ning määratud tasemega õppeasutuste töötajate vastused.

Q7. Kuidas võiks Ettevõtliku Kooli programmi paremaks teha?

Võimalik valida mitu vastust

Kõik, n=130

Joonis 85. Arendusettepanekud liitunud koolide töötajalt

Üle poole liitunud koolide esindajate arvates aitaks **EVKP-i paremaks muuta** näidistunnid aineõpetajatele (63%), aineõpetajatele täiendkoolitused (57%), kui aineõpetajatele luua selge ülevaade programmis osalemise kasuteguritest (56%), maakondlikud infopangad ettevõtetest ja organisatsioonidest, kes nõus koolidega koostööd tegema (54%), kui teha „heade kogemuste jagamise“ üritusi või koolituspäevi (52%), edulugudest praktiliste näidetena ideede pank (51%) või kohtumised koolide koordinaatoritele (51%).

Veerand kuni pool vastajaist leidis, et abiks oleks uutele inimestele koolitused lisaks TULEM-ile (44%), igale koolile mentor-toetaja programmi elluviimisel (43%), õppeasutuste omavahelise koostöö soodustamise üritused ja tegevused (42%), koolidel oleks võimalus käia

teisi koole hindamas ideede kogumiseks (38%), erinevad STANDARD-i vormid – erinev gümnaasiumile, lasteaiale jne (35%), vähem suunata energiat programmi laiendamisele ja rohkem liitunute toetamisele (34%), personaalne tagasiside enesehindamisele EVKP meeskonnalt, näiteks arengukonsultant (26%) ja kui aidata väikekoole ressursidega, et kuldtasemele jõuda (25%).

Alla veerandi vastajaist valis järgnevaid vastusevariante: personaalsed koolituste soovitusel EVKP meeskonnalt, nt. arengukonsultant (24%), pikem etteteatamise tähtaeg koolitustele (18%), kuldtasemele jõudes loetakse programm lõppenuks (8%) ning muud tegevused (4%).

Vastajad tegid ettepaneku gümnaasiumiastmele eraldi kohtumiste korraldamiseks, kus kogemusi jagada ja õpetajatel paluda jagada pildimaterjali toel oma kogemusi. Üks vastaja leidis, et programmist on pigem kasu alguses ning hiljem ei tule enam midagi juurde. Kriitiline oldi STANDARD-i osas, et see piirab koolide omanäolisust liigselt ning mõõdab ressurside kaasamise ühtemoodi kõigis koolides, kuigi koolidel on erinevad võimalused.

Tsitaate küsitlusest:

„EVK programm oli super asi mõni aeg tagasi. Kui kool selles programmis paar aruandeaastat tegutseb, siis selline 'eluväis' koolis on elementaarne ja programm ise ei anna enam midagi juurde.“ (ID_50_liitunud)

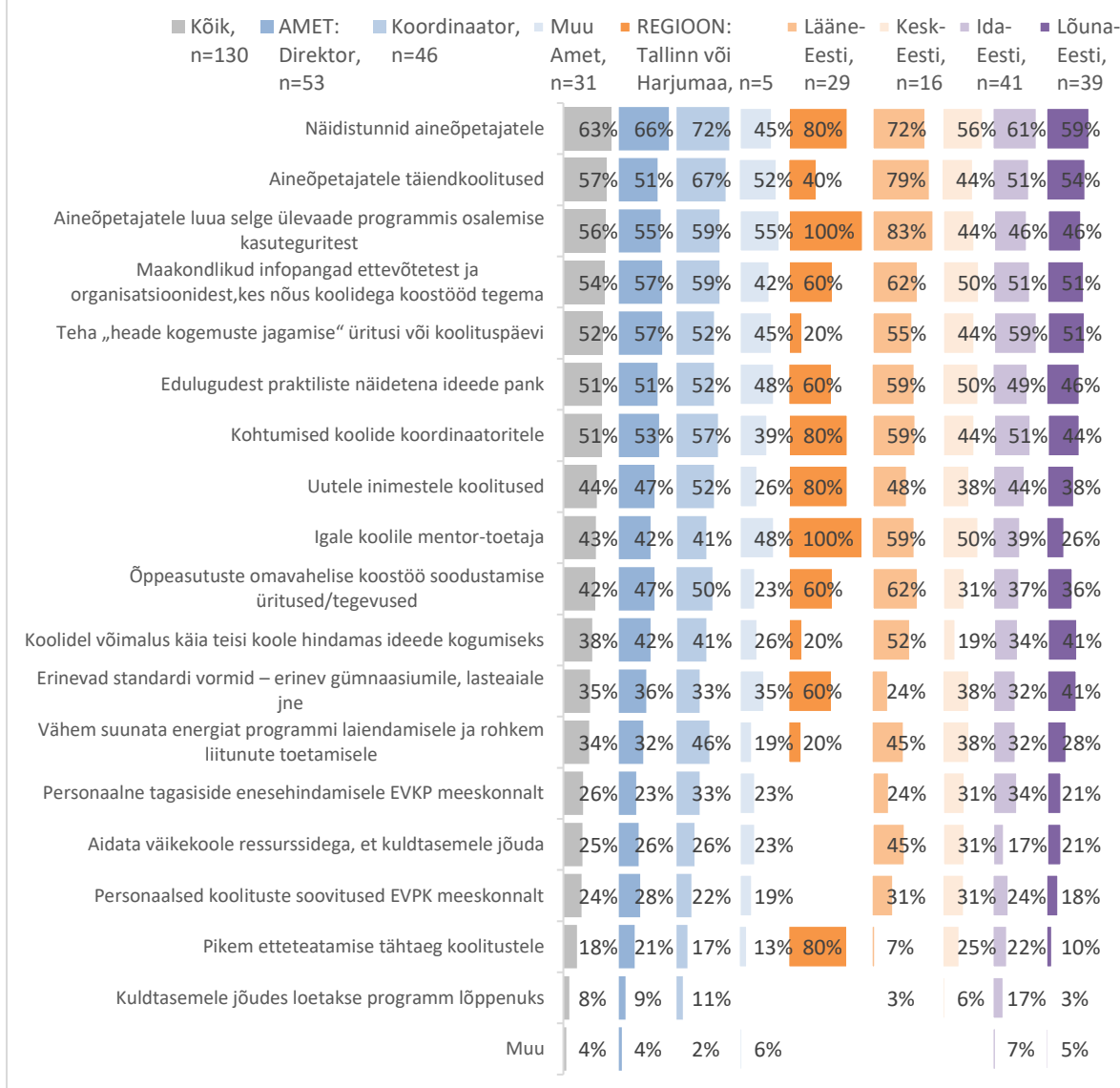
„Võib olla korraldada kohtumised, kus õpetajad saavad tutvustada oma edulugusid, mis on varustatud piltmaterjaliga.“ (ID_83_liitunud)

„Toetada koolide omanäolisust, loovust, ettevõtlikkust - seega mitte olla nii jäigalt kinni standardis. Minu arvates on kummaline, et programm, mis toetab ettevõtlikkust, püüab täielikult koolide ettevõtlikkuse oma kooli arendamisel.“ (ID_121_liitunud)

„Gümnaasiumiastmele võiks olla eraldi kohtumised ideede jagamiseks, oleks tore kuulda gümnaasiumite kogemust, sest see erineb oma olemuselt kindlasti lasteaiast ja algklassidest, paljuski ka ilmselt põhikoolist.“ (ID_134_liitunud)

„Palun mõelge läbi KOOS kooliinimestega, kui mõttekas on ressurside kaasamise protsenti kehtestada nn ühe lauaga. Mõnes koolis on väga suured maj. kulud, mõnes väga vähe inimesi. Enesetäiendamise mot. kaob, kui asi läheb absurdseks.“ (ID_153_liitunud)

Q7. Kuidas võiks Ettevõtliku Kooli programmi paremaks teha?

Joonis 86. Arendusettepanekud liitunud koolide lõikes ameti ja regiooni kaupa

Ametite ja piirkondade lõikes on üldine trend sama, teatud ettepanekud on läbivalt populaarsemad kui teised. Harjumaa erinevused on tõenäoliselt tingitud vastajate vähesusest.

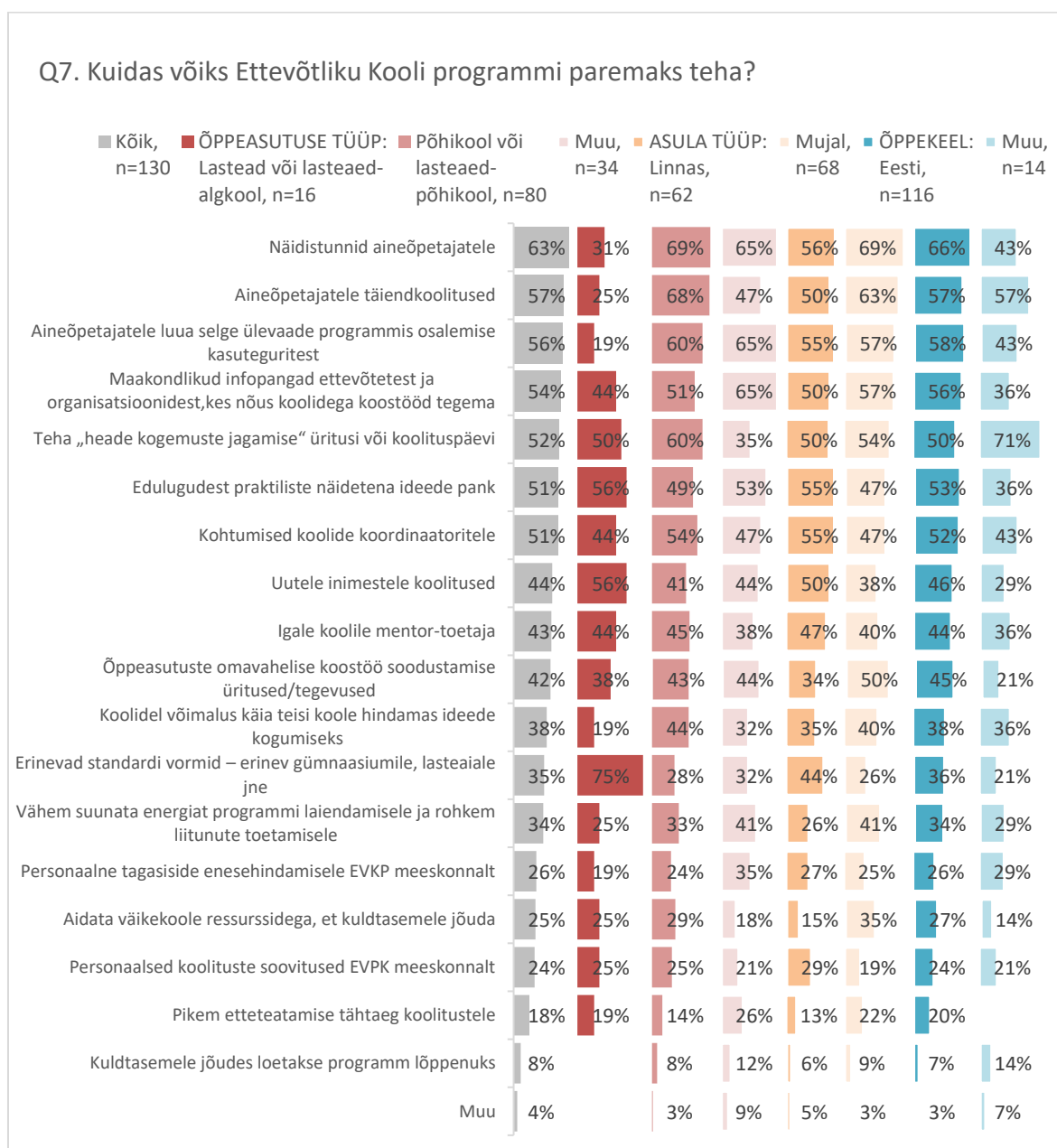
Arendusettepanekutest valis

- näidistunnid aineõpetajatele 66% direktoritest, 72% koordinaatoritest ja 45% muude ametitites olevatest vastajaist ning 80% Harjumaa, 72% Lääne-Eesti, 56% Kesk-Eesti, 61% Ida-Eesti ning 59% Lõuna-Eesti vastajaist;
- aineõpetajatele täiendkoolitused 51% direktoritest, 67% koordinaatoritest ja 52% muude ametitites olevatest vastajaist ning 40% Harjumaa, 79% Lääne-Eesti, 44% Kesk-Eesti, 51% Ida-Eesti ning 54% Lõuna-Eesti vastajaist;
- aineõpetajatele luua selge ülevaade programmis osalemise kasuteguritest 55% direktoritest, 59% koordinaatoritest ja 55% muude ametitites olevatest vastajaist ning

100% Harjumaa, 83% Lääne-Eesti, 44% Kesk-Eesti, 46% Ida-Eesti ning 46% Lõuna-Eesti vastajaist;

- maakondlikud infopangad ettevõtetest ja organisatsioonidest, kes nõus koolidega koostööd tegema 57% direktoritest, 59% koordinaatoritest ja 42% muude ametitites olevatest vastajaist ning 60% Harjumaa, 62% Lääne-Eesti, 50% Kesk-Eesti, 51% Ida-Eesti ning 51% Lõuna-Eesti vastajaist;
- teha „heade kogemuste jagamise“ üritusi või koolituspäevi 57% direktoritest, 52% koordinaatoritest ja 45% muude ametitites olevatest vastajaist ning 20% Harjumaa, 55% Lääne-Eesti, 44% Kesk-Eesti, 59% Ida-Eesti ning 51% Lõuna-Eesti vastajaist;
- edulugudest praktiliste näidetena ideede pank 51% direktoritest, 52% koordinaatoritest ja 48% muude ametitites olevatest vastajaist ning 60% Harjumaa, 59% Lääne-Eesti, 50% Kesk-Eesti, 49% Ida-Eesti ning 46% Lõuna-Eesti vastajaist;
- kohtumised koolide koordinaatoritele 53% direktoritest, 57% koordinaatoritest ja 39% muude ametitites olevatest vastajaist ning 80% Harjumaa, 59% Lääne-Eesti, 44% Kesk-Eesti, 51% Ida-Eesti ning 44% Lõuna-Eesti vastajaist;
- uutele inimestele koolitused (lisaks TULEMile) 47% direktoritest, 52% koordinaatoritest ja 26% muude ametitites olevatest vastajaist ning 80% Harjumaa, 48% Lääne-Eesti, 38% Kesk-Eesti, 44% Ida-Eesti ning 38% Lõuna-Eesti vastajaist;
- igale koolile mentor-toetaja (abi programmi elluviimisel) 42% direktoritest, 41% koordinaatoritest ja 48% muude ametitites olevatest vastajaist ning 100% Harjumaa, 59% Lääne-Eesti, 50% Kesk-Eesti, 39% Ida-Eesti ning 26% Lõuna-Eesti vastajaist;
- õppeasutuste omavahelise koostöö soodustamise üritused/tegevused 47% direktoritest, 50% koordinaatoritest ja 23% muude ametitites olevatest vastajaist ning 60% Harjumaa, 62% Lääne-Eesti, 31% Kesk-Eesti, 37% Ida-Eesti ning 36% Lõuna-Eesti vastajaist;
- koolidel võimalus käia teisi koole hindamas ideede kogumiseks 42% direktoritest, 41% koordinaatoritest ja 26% muude ametitites olevatest vastajaist ning 20% Harjumaa, 52% Lääne-Eesti, 19% Kesk-Eesti, 34% Ida-Eesti ning 41% Lõuna-Eesti vastajaist;
- erinevad standardi vormid – erinev gümnaasiumile, lasteaiale jne 36% direktoritest, 33% koordinaatoritest ja 35% muude ametitites olevatest vastajaist ning 60% Harjumaa, 24% Lääne-Eesti, 38% Kesk-Eesti, 32% Ida-Eesti ning 41% Lõuna-Eesti vastajaist;
- vähem suunata energiat programmi laiendamisele ja rohkem liitunute toetamisele 31% direktoritest, 46% koordinaatoritest ja 19% muude ametitites olevatest vastajaist ning 20% Harjumaa, 45% Lääne-Eesti, 38% Kesk-Eesti, 32% Ida-Eesti ning 28% Lõuna-Eesti vastajaist;
- personaalne tagasiside enesehindamisele EVKP meeskonnalt (nt. arengukonsultant) 23% direktoritest, 33% koordinaatoritest ja 23% muude ametitites olevatest vastajaist, 24% Lääne-Eesti, 31% Kesk-Eesti, 34% Ida-Eesti ning 21% Lõuna-Eesti vastajaist;
- aidata väikekoole ressursidega, et kuldtasemele jõuda 26% direktoritest, 26% koordinaatoritest ja 23% muude ametitites olevatest vastajaist ning 45% Lääne-Eesti, 31% Kesk-Eesti, 17% Ida-Eesti ning 21% Lõuna-Eesti vastajaist;

- personaalsed koolituste soovitusel EVPK meeskonnalt (nt. arengukonsultant) 28% direktoritest, 22% koordinaatoritest ja 19% muude ametitites olevatest vastajaist ning 31% Lääne-Eesti, 31% Kesk-Eesti, 24% Ida-Eesti ning 18% Lõuna-Eesti vastajaist;
- pikem etteteatamise tähtaeg koolitustele 21% direktoritest, 17% koordinaatoritest ja 13% muude ametitites olevatest vastajaist ning 80% Harjumaa, 7% Lääne-Eesti, 25% Kesk-Eesti, 22% Ida-Eesti ning 10% Lõuna-Eesti vastajaist;
- kultasemele jõudes loetakse programm lõppenuks (nn passiivse liikmena edasi, aga ei pea enam tegevusi tegema) 9% direktoritest, 11% koordinaatoritest ja 3% Lääne-Eesti, 6% Kesk-Eesti, 17% Ida-Eesti ning 3% Lõuna-Eesti vastajaist;
- tegi muu ettepaneku 4% direktoritest, 2% koordinaatoritest ja 6% muude ametitites olevatest vastajaist ning 7% Lõuna-Eesti vastajaist.

Joonis 87. Arendusettepanekud liitunud koolide lõikes õppeasutuse ja asula tüübi ning õppekeele kaupa

Üldiselt on erinevate kategooriate lõikes üldine trend sama, teatud ettepanekud on läbivalt populaarsemad kui teised. Veidi **rohkem eristuvad** algkoolide ning muukeelsete õppeasutuste vastuste populaarsus. Lasteaed-alkkoolide vastajaist kolmveerand (75%, keskmine 35%) pidasid oluliseks STANDARDi erinevate versioonide loomist gümnaasiumile, lasteaiale jne. Samuti on erinevalt teistest nende soov infopankade ja materjalide osas suurem kui aineõpetajale suunatud tegevuste osas.

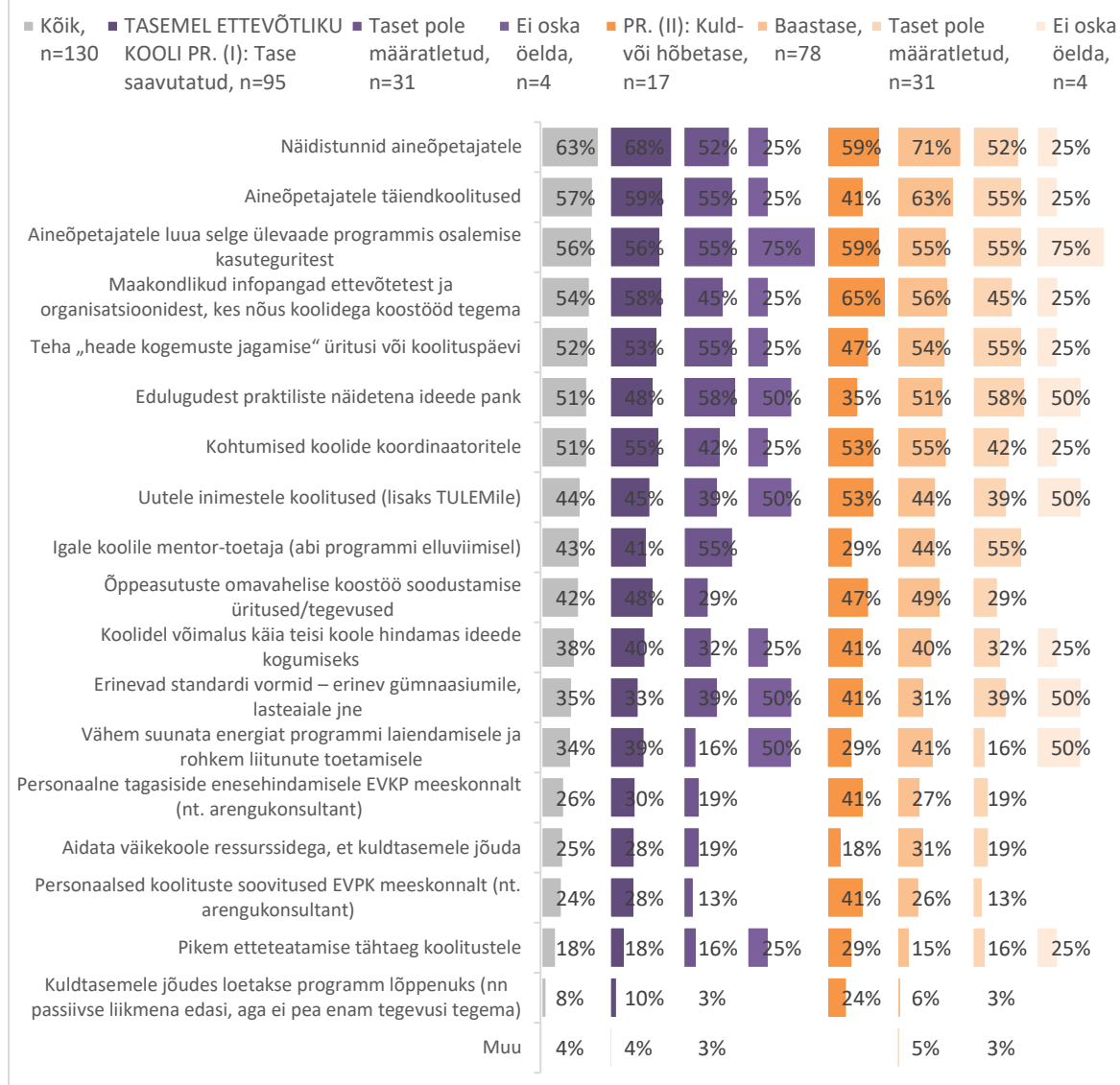
Muukeelsete vastajate puhul võib mõjutada vastajate väiksem arv (14), aga ka info kättesaadavus neile sobivas keeles. Näiteks soov heade kogemuste õppepäevade osas on keskmisest oluliselt kõrgem (52% vs 71%).

Arendusettepanekutest valis

- näidistunnid aineõpetajatele 31% algkoolide, 69% põhikoolide, 65% muude õppeasutuste, 56% linnas asuvatest, 69% mujal asuvatest, 66% eesti õppekeele ja 43% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- aineõpetajatele täiendkoolitused 25% algkoolide, 68% põhikoolide, 47% muude õppeasutuste, 50% linnas asuvatest, 63% mujal asuvatest, 57% eesti õppekeele ja 57% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- aineõpetajatele luua selge ülevaade programmis osalemise kasuteguritest 19% algkoolide, 60% põhikoolide, 65% muude õppeasutuste, 55% linnas asuvatest, 57% mujal asuvatest, 58% eesti õppekeele ja 43% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- maakondlikud infopangad ettevõtetest ja organisatsioonidest, kes nõus koolidega koostööd tegema 44% algkoolide, 51% põhikoolide, 65% muude õppeasutuste, 50% linnas asuvatest, 57% mujal asuvatest, 56% eesti õppekeele ja 36% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- teha „heade kogemuste jagamise“ üritusi või koolituspäevi 50% algkoolide, 60% põhikoolide, 35% muude õppeasutuste, 50% linnas asuvatest, 54% mujal asuvatest, 50% eesti õppekeele ja 71% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- edulugudest praktiliste näidetena ideede pank 56% algkoolide, 49% põhikoolide, 53% muude õppeasutuste, 55% linnas asuvatest, 47% mujal asuvatest, 53% eesti õppekeele ja 36% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- kohtumised koolide koordinaatoritele 44% algkoolide, 54% põhikoolide, 47% muude õppeasutuste, 55% linnas asuvatest, 47% mujal asuvatest, 52% eesti õppekeele ja 43% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- uutele inimestele koolitused (lisaks TULEMile) 56% algkoolide, 41% põhikoolide, 44% muude õppeasutuste, 50% linnas asuvatest, 38% mujal asuvatest, 46% eesti õppekeele ja 29% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- igale koolile mentor-toetaja (abi programmi elluviimisel) 44% algkoolide, 45% põhikoolide, 38% muude õppeasutuste, 47% linnas asuvatest, 40% mujal asuvatest, 44% eesti õppekeele ja 36% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.

- õppeasutuste omavahelise koostöö soodustamise üritused/tegevused 38% algkoolide, 43% põhikoolide, 44% muude õppeasutuste, 34% linnas asuvatest, 50% mujal asuvatest, 45% eesti õppekeele ja 21% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- koolidel võimalus käia teisi koole hindamas ideede kogumiseks 19% algkoolide, 44% põhikoolide, 32% muude õppeasutuste, 35% linnas asuvatest, 40% mujal asuvatest, 38% eesti õppekeele ja 36% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- erinevad standardi vormid – erinev gümnaasiumile, lasteaiale jne 75% algkoolide, 28% põhikoolide, 32% muude õppeasutuste, 44% linnas asuvatest, 26% mujal asuvatest, 36% eesti õppekeele ja 21% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- vähem suunata energiat programmi laiendamisele ja rohkem liitunute toetamisele 25% algkoolide, 33% põhikoolide, 41% muude õppeasutuste, 26% linnas asuvatest, 41% mujal asuvatest, 34% eesti õppekeele ja 29% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- personaalne tagasiside enesehindamisele EVKP meeskonnalt (nt. arengukonsultant) 19% algkoolide, 24% põhikoolide, 35% muude õppeasutuste, 27% linnas asuvatest, 25% mujal asuvatest, 26% eesti õppekeele ja 29% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- aidata väikekoole ressursidega, et kuldtasemele jõuda 25% algkoolide, 29% põhikoolide, 18% muude õppeasutuste, 15% linnas asuvatest, 35% mujal asuvatest, 27% eesti õppekeele ja 14% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- personaalsed koolituste soovitusel EVPK meeskonnalt (nt. arengukonsultant) 25% algkoolide, 25% põhikoolide, 21% muude õppeasutuste, 29% linnas asuvatest, 19% mujal asuvatest, 24% eesti õppekeele ja 21% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- pikem etteteatamise tähtaeg koolitustele 19% algkoolide, 14% põhikoolide, 26% muude õppeasutuste, 13% linnas asuvatest, 22% mujal asuvatest, 20% eesti õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- kuldtasemele jõudes loetakse programm lõppenuks (nn passiivse liikmena edasi, aga ei pea enam tegevusi tegema) 8% põhikoolide, 12% muude õppeasutuste, 6% linnas asuvatest, 9% mujal asuvatest, 7% eesti õppekeele ja 14% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.
- tegi muu ettepaneku 3% põhikoolide, 9% muude õppeasutuste, 5% linnas asuvatest, 3% mujal asuvatest, 3% eesti õppekeele ja 7% muu õppekeele õppeasutuste töötajaist.

Q7. Kuidas võiks Ettevõtliku Kooli programmi paremaks teha?

Joonis 88. Arendusettepanekud liitunud koolide töötajate arvates tasemete kaupa

Üldiselt on erinevate kategooriate lõikes üldine trend sama, teatud ettepanekud on läbivalt populaarsemad kui teised. **Määramata tasemega** koolide jaoks oli teistest suhteliselt olulisem ettepanek määrata igale koolile mentor-toetaja. **Kuld-või-hõbetasemele** jõudnutest pidasid teistest olulisemaks, et kuldtasemele jõudes loetakse programm lõppenuks, saada personaalset tagasisidet enesehindamisele ning personaalseid koolituste soovitusi EVKP meeskonnalt.

Arendusettepanekutest valis

- näidistunnid aineõpetajatele 52% määramata tasemega ja 68% määratud tasemega, seejuures 71% baastasemel ja 59% kuldtasemel olevate koolide vastajatest.

- aineõpetajatele täiendkoolitused 55% määramata tasemega ja 59% määratud tasemega, seejuures 63% baastasemel ja 41% kuldtasemel olevate koolide vastajatest.
- aineõpetajatele luua selge ülevaade programmis osalemise kasuteguritest 55% määramata tasemega ja 56% määratud tasemega, seejuures 55% baastasemel ja 59% kuldtasemel olevate koolide vastajatest.
- maakondlikud infopangad ettevõtetest ja organisatsioonidest, kes nõus koolidega koostööd tegema 45% määramata tasemega ja 58% määratud tasemega, seejuures 56% baastasemel ja 65% kuldtasemel olevate koolide vastajatest.
- teha „heade kogemuste jagamise“ üritusi või koolituspäevi 55% määramata tasemega ja 53% määratud tasemega, seejuures 54% baastasemel ja 47% kuldtasemel olevate koolide vastajatest.
- edulugudest praktiliste näidetena ideede pank 58% määramata tasemega ja 48% määratud tasemega, seejuures 51% baastasemel ja 35% kuldtasemel olevate koolide vastajatest.
- kohtumised koolide koordinaatoritele 42% määramata tasemega ja 55% määratud tasemega, seejuures 55% baastasemel ja 53% kuldtasemel olevate koolide vastajatest.
- uutele inimestele koolitused (lisaks TULEMile) 39% määramata tasemega ja 45% määratud tasemega, seejuures 44% baastasemel ja 53% kuldtasemel olevate koolide vastajatest.
- igale koolile mentor-toetaja (abi programmi elluviimisel) 55% määramata tasemega ja 41% määratud tasemega, seejuures 44% baastasemel ja 29% kuldtasemel olevate koolide vastajatest.
- õppeasutuste omavahelise koostöö soodustamise üritused/tegevused 29% määramata tasemega ja 48% määratud tasemega, seejuures 49% baastasemel ja 47% kuldtasemel olevate koolide vastajatest.
- koolidel võimalus käia teisi koole hindamas ideede kogumiseks 32% määramata tasemega ja 40% määratud tasemega, seejuures 40% baastasemel ja 41% kuldtasemel olevate koolide vastajatest.
- erinevad standardi vormid – erinev gümnaasiumile, lasteaiale jne 39% määramata tasemega ja 33% määratud tasemega, seejuures 31% baastasemel ja 41% kuldtasemel olevate koolide vastajatest.
- vähem suunata energiat programmi laiendamisele ja rohkem liitunute toetamisele 16% määramata tasemega ja 39% määratud tasemega, seejuures 41% baastasemel ja 29% kuldtasemel olevate koolide vastajatest.
- personaalne tagasiside enesehindamisele EVKP meeskonnalt (nt. arengukonsultant) 19% määramata tasemega ja 30% määratud tasemega, seejuures 27% baastasemel ja 41% kuldtasemel olevate koolide vastajatest.
- aidata väikekoole ressursidega, et kuldtasemele jõuda 19% määramata tasemega ja 28% määratud tasemega, seejuures 31% baastasemel ja 18% kuldtasemel olevate koolide vastajatest.
- personaalsed koolituste soovitusel EVPK meeskonnalt (nt. arengukonsultant) 13% määramata tasemega ja 28% määratud tasemega, seejuures 26% baastasemel ja 41% kuldtasemel olevate koolide vastajatest.

- pikem etteteatamise tähtaeg koolitustele 16% määramata tasemega ja 18% määratud tasemega, seejuures 15% baastasemel ja 29% kuldtasemel olevate koolide vastajatest. jõudes loetakse programm lõppenuks (nn passiivse liikmena edasi, aga ei pea enam tegevusi tegema) 3% määramata tasemega ja 10% määratud tasemega, seejuures 6% baastasemel ja 24% kuldtasemel olevate koolide vastajatest.
- tegi muu ettepaneku 3% määramata tasemega ja 4% määratud tasemega (baastasemel olevate) koolide vastajatest.

Jätkamine programmis

Liitunud koolid jagasid ka oma tulevikuplaane EVKP-is jätkamise osas. Enamus plaanib jätkata, kuid viiendik pole veel kindel. Üks vastaja tõi välja, et tema õppeasutus on otsustanud lahkuda, sest kuldtasemel jõudnuna ei ole neil enam programmis väljundit.

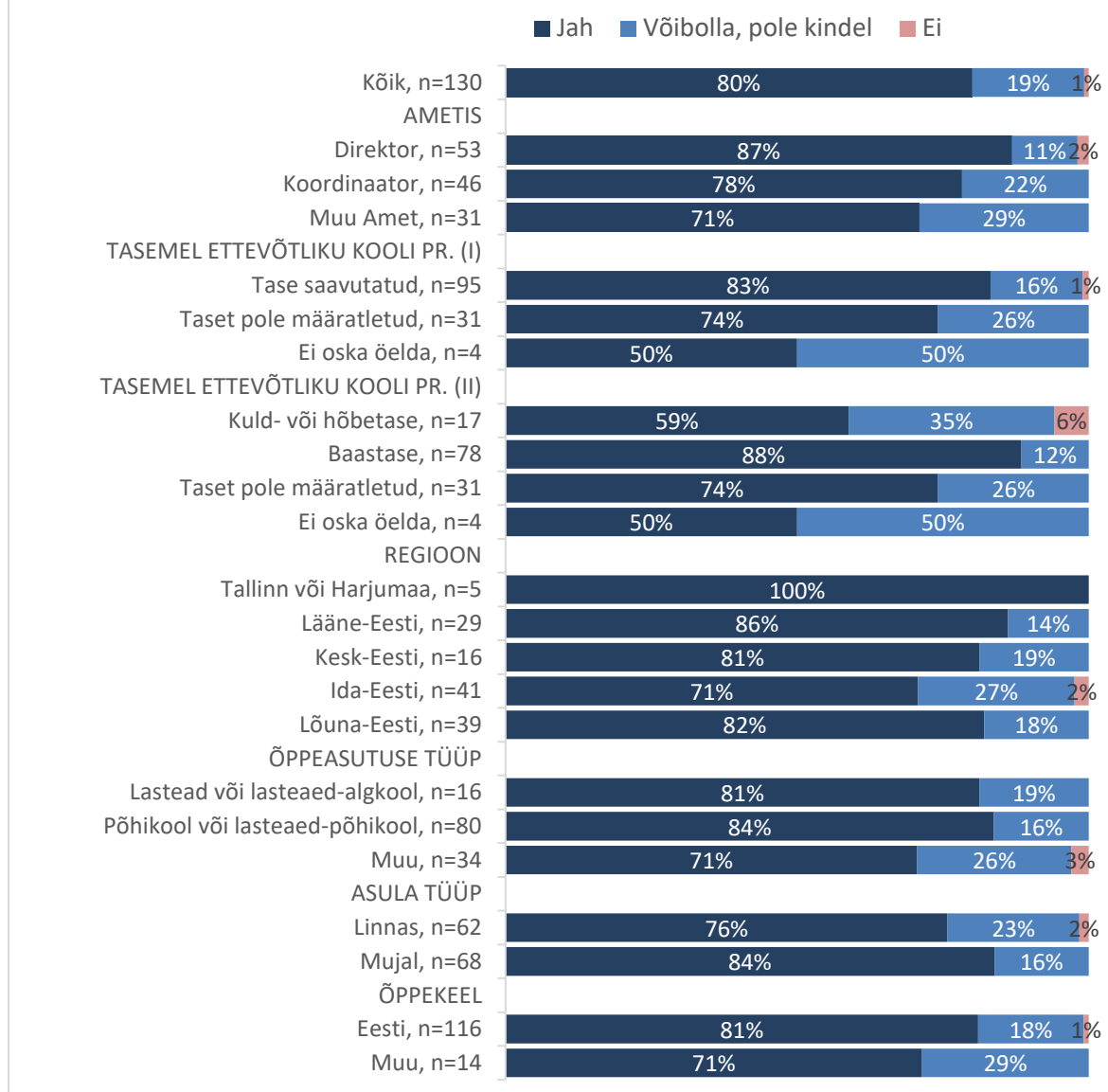
Joonis 89. Programmis jätkamine liitunud koolide töötajate arvates

Liitunud koolidest **plaanib jätkata** EVKP-is kindlasti 80%, võib-olla jätkata 19% ning ei plaani jätkata vaid 1 vastaja (1%). Programmist lahkumise põhjuseks oli tunnetus, et kuldtasemele jõudnuna on nende jaoks programm end ammendanud ja jätkamine ei annaks lisaväärtust.

Tsitaat küsitlusest:

„Programm ei ole mõelnud, mida pakkuda kuldtaseme koolile. Oleme praeguse programmi läbinud ja valmis liikuma edasi.“ (ID_31_liitunud)

Q8. Kas plaanite jätkate Ettevõtliku Kooli programmi liikmena?

Joonis 90. Programmis jätkamine liitunud koolide töötajate arvates ameti, piirkonna, programmi taseme, õppeasutuse ja asula tüübi ning õppekeele lõikes

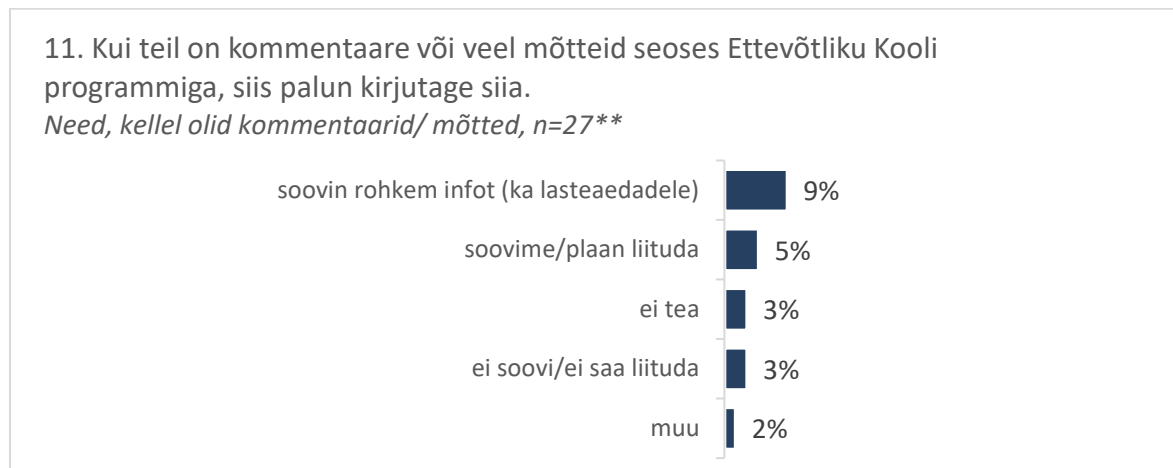
Programmis **plaanivad jätkata** 87% direktoritest, 78% koordinaatoritest ja 71% muude ametitites olevatest vastajaist, 74% määramata tasemega ja 83% määratud tasemega, seejuures 88% baastasemel ja 59% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajatest, 100% Harjumaa, 86% Lääne-Eesti, 81% Kesk-Eesti, 71% Ida-Eesti ning 82% Lõuna-Eesti vastajaist, 81% algkoolide, 84% põhikoolide, 71% muude õppeasutuste, 76% linnas asuvatest, 84% mujal asuvatest, 81% eesti õppekeelega ja 71% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist.

Jätkamises pole kindlad 11% direktoritest, 22% koordinaatoritest ja 29% muude ametitites olevatest vastajaist, 26% määramata tasemega ja 16% määratud tasemega, seejuures 12% baastasemel ja 35% kuld- või hõbetasemel olevate koolide vastajatest, 14% Lääne-Eesti, 19%

Kesk-Eesti, 27% Ida-Eesti ning 18% Lõuna-Eesti vastajaist, 19% algkoolide, 16% põhikoolide, 26% muude õppeasutuste, 23% linnas asuvatest, 16% mujal asuvatest, 18% eesti õppekeelega ja 29% muu õppekeelega õppeasutuste töötajaist. **Jätkata ei plaani** direktori Ida- Eesti kuld- või hõbetaseme koolist.

Kommentaariid ja mõtted

Lõpetuseks anti nii liitunud kui mitte-liitunud koolide esindajatele võimalus oma täiendavaid ideid ja mõtteid jagada. Kõik need vastused on toodud lisa 3 tähestikulises järjekorras.

Joonis 91. Kommentaarid mitte-liitunud koolide töötajatelt

Mitte-liitunud koolide esindajad (27 vastajat) tõid välja, et nad **vajaksid programmi kohta rohkem infot** (9%), eriti huvitaks just lasteaedades programmi juurutamine. Mõned olid skeptilised ja arvasid, et EVKP on siiski peamiselt koolide jaoks loodud ning lasteaeda pigem ei sobiks või on nad seotud teiste programmidega ja sellest piisab. Osad (5%) plaanivad lähiajal liituda, raskusi valmistab seejuures õpetajate suur töökoormus. Veel paluti tervitada programmi toredaid eestvedajaid.

Tsitaate küsitlusest:

„Lasteaia juhina häirib, et lahterdatakse eraldi lasteaed ja kool...Koolile mõeldud programme/projekte/tegevusi ei saa kopeerida/mugandada otse lasteaeda.“ (ID_85_mitte)

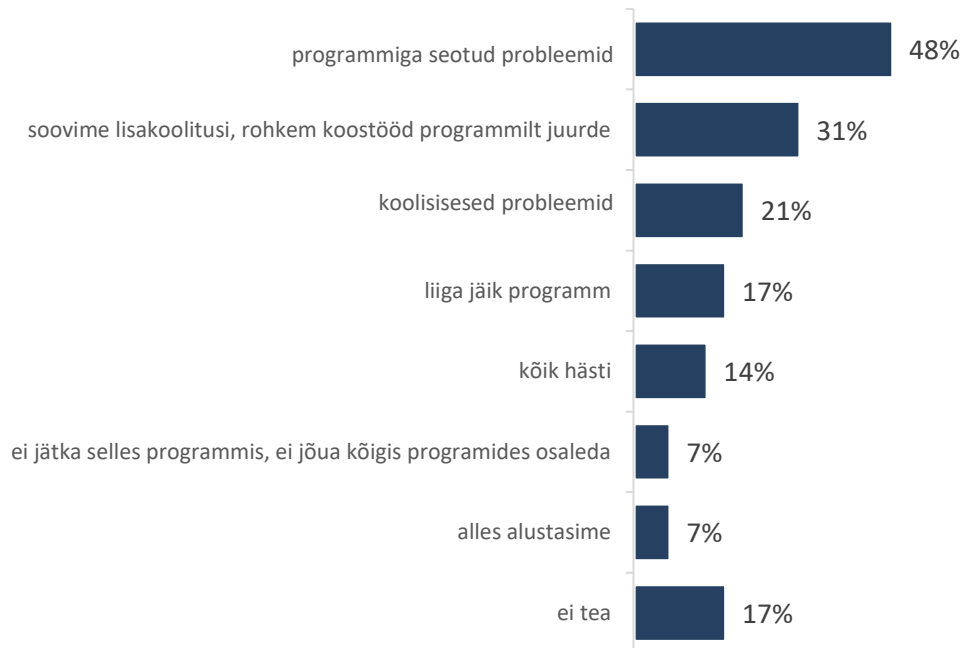
„Olen arvamusel, et lasteaias on Ettevõtliku Kooli programmiga alustamine veidi vara, küll aga koolis on see väga hea ja tõhus koht arenemiseks.“ (ID_193_mitte)

„Hetkel õpetajaid ei jätku, töökoormus on kordades suurem kui 1 ametikoht, muretseme õpetaja läbipõlemise pärast.“ (ID_119_mitte)

„Osaleme niigi mitmetes erinevates programmides. Iga programm vajab aruandlust just sellele sobivas kastmes... Meil on oma suund ja fookus ning eelistame keskenduda sellele (seikluskasvatus).“ (ID_75_mitte)

Q11. Kui teil on kommentaare või veel mõtteid seoses Ettevõtliku Kooli programmiga, siis palun kirjutage siia.

Need, kellel olid kommentaarid/ mõtted, n=29**

Joonis 92. Kommentaarid liitunud koolide töötajate arvates

Liitunud koolide esindajad (29 vastajat) tõid enim (48%) **välja programmiga seotud väljakutseid**: programm annab rohkem alustajatele, hiljem ammendub, ei lähtu õpetajate tegelikest vajadustest ja programmil "kirss" puudu, mis paneks liituma. Soovitati teha alustavale koordinaatorile (ameti)juhend, et ta saaks aru oma ülesannetest ning programmi tegevustest pikemalt teada anda.

Sooviti veel **lisakoolitusi ja rohkem koostööd** (31%) ning mainiti koolisiseseid probleeme (21%). Tervisekriisi piirangute tõttu hinnatakse viimaste aastate koostööd nõrgaks. Koordinaatorid tunnevad, et nad ei suuda ise uusi kolleege välja õpetada ning sooviksid täiendkoolitusi programmilt.

Mõnede (17%) arvates on **programm (STANDARD) liiga jäik**. Nad leiavad, et tunni läbiviimiseks ja sisehindamiseks on ka teisi toimivaid meetodikaid ning koolidel võiks olla rohkem võimalust kohandada meetodikat endale sobivaks. Väiksematel maakoolidel on vähem ressursse ning eri kooliastmetel on erinevad vajadused. Heideti veel ette, et STANDARD-i uuendamisel ei arvestatud piisavalt koolide praktikaga ning HTM-i poolt sisehindamisele seatud nõuetega.

Avaldati ka tänusõnu ja programmi ning maakondliku koordinaatoriga rahulolu (14%), mainiti plaani lahkuda, sest kõigi programmide jaoks ei jätku aega (7%) ning raskusi vastamisel, sest alles liituti (7%).

Tsitaate küsitlusest:

„EVK programm on hea asi nendele, kes alles liituvad või on olnud liikmed vähe. Need, kes on sisuliselt enda mõtteviise ja käsitust koolis muutnud, nende jaoks mingi heik programm ammendab end.“ (ID_50_liitunud)

„Kui programm soovib jagada tunnustusi, siis peaksid programmi inimesed ise võtma ette standardi ja selle abil koole hindama ja kui kuidagi muidu ei saa ega oska, siis jagama tasemeid (medaleid). Samas kui tase on saavutatud ja medal väljastatud, siis pole vaja seda ühele hetkel taas ära võtta. Olümpiavõitjalt ju ka medalit ära ei võeta, kui ta just dopingut pole kasutanud.“ (ID_31_liitunud)

„Kuna me pole sisehindamisega edasi jõudnud, siis ei teagi, kas oleme programmi kool või mitte.“ (ID_218_liitunud)

„Mõned kriteeriumid on väiksemate maakoolide jaoks raskemad järgida kui teistel. See ei motiveeri ka, kui põhjused ei sõltugi tihti koolist. Keerulisemaks on olukord kujunenud just viimase kahe õppeaasta jooksul.“ (ID_65_liitunud)

„Mõnikord hakkab see programm muutuma pealetükkivaks. Paljud põhimõtted kattuvad uue õpikäsitusega ja kool tegutseb selles suunas niikuinii. Tasemete saavutamise ja hoidmise aruandlus on liialt töömahukas.“ (ID_124_liitunud)

„Peale TULEM'i on ka teisi häid tunni ülesehituse metoodikaid, mis töötavad ja annavad häid tulemusi. Iga tunni puhul ei peaks nii rüügel sellest kinni pidama.“ (ID_10_liitunud)

„Peamine arengukoht on ehk see, et kõigile (erinevad haridustasemed) ühe malliga õppimise toetamist ja sisehindamist teha ei saa.“ (ID_210_liitunud)

„Viimase pooleteist aasta jooksul on tegevus jäänud soiku, pole nagu mingit plaani, koostööd jne. Ainult e-vahetunnid, aga meie koolil pole küll mingit muutust ausalt öeldes. Saime baastaseme ja sellega piirdus nagu... Võrgustikust ja koostööst on asi kaugel. Ootaksin koostööd ja ühiseid tegemisi.“ (ID_37_liitunud)

„Mind isiklikult väga häirib, et ettevõtlike koolide standardit välja töötanud meeskond ei ole lähtunud sellest, mis on olnud seni koolide praktika (sh sisehindamist reguleerivast seadusandlusest!) sisehindamisel... HTM-ga pole selles osas koostööd tehtud... Minu arvates ei ole õige, kui ettevõtlike koolide seminaril antakse soovitus kirjutada sinna midagi kokku. Kas me siis teeme pabereid paberite pärast? Jah, see on võimalik ja loomulikult teeme seda, et saavutada järgmist taset, aga mina leian, et uus standard on jäigem ja kogu süsteem on läinud bürokraatlikumaks.“ (ID_121_liitunud)

„Koolis on aastatega vahetunud suur osa personalist, kuid Ettevõtliku Kooli rakendamise koolitus oli aastaid tagasi. Minul koordinaatorina pole piisavalt pädevust, et uusi töötajaid kurssi viia kõigega, ei oska ka TULEMit õpetada ega ka ise hästi kasutada.“ (ID_115_liitunud)

Järeldused ja ettepanekud

Järgnevalt on uuringu tulemused võetud kokku uuringuküsimuste kaupa.

Erinevused baastaseme enesehindamise läbinud ja läbimata koolide vahel (UK1)³

Küsitluses osalenud liitunud koolide esindajate hinnanguid analüüsiti muuhulgas taustatunnuse „baastaseme enesehindamine läbitud“ või „läbimata“ alusel. Lisaks vaadati eraldi baastaseme koolide esindajate hinnangud võrreldes kuld- ja hõbetaseme koolides.

Läbivalt olid hinnangud määratud tasemega koolide esindajatel kõrgemad võrreldes tasemeta koolidega. Seejuures olid baastaseme koolide esindajate hinnangud enamasti kõrgemad kui kuld- ja hõbetaseme koolides.

Kõik (100%) **taseme saavutanud koolide** ning 97% määramata tasemega koolide vastajatest leidsid, et EVKP seostub ettevõtlikkuspädevusega. Muude pädevuste osas seostasid määramata tasemega koolide töötajad neid keskmiselt rohkem kui taseme saavutanud koolide esindajad ja baastasemel rohkem kui kuld- ja hõbetaseme koolides.

Keskmine rahulolu erinevate aspektidega oli üldiselt kõrgem koolides, kus tase oli määratud võrreldes tasemeta koolidega. Seejuures olid baastaseme koolide esindajate hinnangud läbivalt kõrgemad kui kuld- ja hõbetaseme koolides. Kuld- ja hõbetaseme koolide hinnang võrgustiku toele ja suhtlusele oli eriti madal ja erinevus baastasemega kõige märgatavam.

Kasu õpilastele osati rohkem välja tuua koolides, kus tase oli määratud võrreldes tasemeta koolidega. Kaasahaaravamaid tegevusi tõid esile enam kuld- või hõbetasemel olijad, suuremat kaasatust, paremat enesejuhtimist ja suhteid õpetajaga rohkem baastaseme koolide esindajad.

Kasu õpetajatele osati rohkem välja tuua koolides, kus tase oli määratud võrreldes tasemeta koolidega. Paremat arusaama nüüdisaegsest õpikäsitlusest tõid esile enam kuld- või hõbetasemel olijad, paremat koostööd kolleegidega ja paremaid suhteid õpilastega rohkem baastaseme koolide esindajad.

Kasu juhtkonnale osati rohkem välja tuua koolides, kus tase oli määratud võrreldes tasemeta koolidega. Paremat fookust tõid esile enam kuld- või hõbetasemel olijad, pikemaajalise

³ Põhineb ankeetküsitluse vastustel järgnevatele küsimustele:

2. Milliste pädevustega seostub Ettevõtlik Kooli programm?
- 2.1. Palun hinnake oma rahulolu Ettevõtliku Kooli programmi erinevate aspektidega, kus 1 tähendab, et te pole üldse rahul ja 5 tähendab, et olete väga rahul.
3. Palun märkige, kes teie õppeasutuses ja millisel viisil on saanud kasu programmiga liitumisest?
4. Kellega on paranenud koostöö Ettevõtliku Kooli programmi tulemusel?
5. Mida on Ettevõtliku Kooli programm teie koolis muutnud? Võrreldes selle ajaga, kui te ei olnud programmis.
6. Kas teie koolis on STANDARD sisehindamise aluseks?
7. Kuidas võiks Ettevõtliku Kooli programmi paremaks teha? Võimalik valida mitu vastust.
8. Kas plaanite jätkata Ettevõtliku Kooli programmi liikmena?

plaaniga arendustegevusi, konkreetsemaid sihte ja paremaid suhteid õpetajatega rohkem baastaseme koolide esindajad.

Koostöö paranemist osati rohkem välja tuua koolides, kus tase oli määratud võrreldes tasemeta koolidega, vaid noorteorganisatsioonidega koostöö paranemist nimetasid enam taseme saavutanud koolide töötajad. Kuld- või hõbetasemel olevates õppeasutustes toodi rohkem esile koostöö paranemist ettevõtetega ja lapsevanematega, baastasemel olid rohkem teiste koolide ja noorteorganisatsioonidega koostöö paranemist.

Muutusi õppetegevuses toodi rohkem välja koolides, kus tase oli määratud võrreldes tasemeta koolidega. Õpetajate mugavustsoonist välja toomist ja rohkemat nn paberimajandust tõid esile enam kuld- või hõbetasemel olid, paremat arusaama ettevõtliku õppe mõistmisel ja rakendamisel, õpilastele paremaid võimalusi oma ettevõtlikkust realiseerida, õpetajate koolitamise võimaluste paranemist ja suuremat enesearengut ning õpilaste motivatsiooni kasvu rohkem baastaseme koolide esindajad.

Muutusi kooli juhtimises toodi rohkem välja koolides, kus tase oli määratud võrreldes tasemeta koolidega. Abi kooli hetkeolukorra paremaks hindamiseks, õppimist teistelt koolidelt ja rohkem bürokraatiat tõid esile enam kuld- või hõbetasemel olid, abi süsteemsemalt fookuse hoidmiseks ja sisekliima paranemist rohkem baastaseme koolide esindajad.

Muutusi arendustegevustes toodi rohkem välja koolides, kus tase oli määratud võrreldes tasemeta koolidega. Tagasiside saamist väljastpoolt kooli oma tegevustele tõid esile enam kuld- või hõbetasemel olid, õppimist teistelt koolidelt ja kooli sisehindamise täiustumist rohkem baastaseme koolide esindajad.

Üldisi muutusi toodi rohkem välja koolides, kus tase oli määratud võrreldes tasemeta koolidega. Kvaliteedimärki uutele potentsiaalsetele õppijatele tõid esile enam kuld- või hõbetasemel olid. Maine paranemist, paremat koostöövõrgustikku, rohkem koostööd teiste koolidega, võimalust võrgustikust leida kolleege, kellega mõtteid ja kogemusi jagada ning koolide vahelise võistluse teket kogesid rohkem baastaseme koolide esindajad.

STANDARD oli sisehindamise aluseks suuremas osas taseme saavutanud koolides kui tasemeta koolides. Baastaseme koolides oli omakorda suurem osakaal kui hõbe- või kuldtaseme koolides. Seda võis küll mõjutada ka kuld- või hõbetaseme koolide suhteliselt väike osakaal valimis (17). Kooli tüüpide lõikes oli algkoolides enam ühildumist kui põhikoolides ja muudes õppeasutustes.

Arendusettepanekute osas oli erinevate taustatunnuste lõikes üldine trend sama: teatud ettepanekud olid läbivalt populaarsemad kui teised. Määramata tasemega koolide jaoks oli siiski teistest suhteliselt olulisem ettepanek määrata igale koolile mentor-toetaja. Kuld- või hõbetasemele jõudnutest pidasid teistest olulisemaks, et kuldtasemele jõudes loetakse programm lõpenuks, võimalust saada personaalset tagasiside enesehindamisele ning koolituste soovitusi EVKP meeskonnalt.

Üks kool oli teinud lahkumisotsuse. Põhjuseks toodi välja, et kuldtasemele jõudnuna on nende jaoks programm end ammendanud ja jätkamine ei annaks lisaväärtust. **Programmis jätkamises** pole kindlad rohkem määramata tasemega kui määratud tasemega koolidest, neist omakorda on hõbe- või kuldtasemel olijate seas enam kahtlejad kui baastasemel olijatest. Seega võib oletada, et baastasemele jõudmine on seotud osalejate rahuloluga. Samuti tuleks kuldtasemel olijate tunnetatud väärtuse suurendamisele tähelepanu pöörata.

Erinevused programmiga liitunud ja mitteliitunud koolide vahel (UK2)⁴

Programmiga mitte-liitunud koolide esindajad tõid **fookusgrupis** välja, et nad küll tegelevad ettevõtlikkuse arendamisega, kuid ei ole selles piisavalt süsteemsed. Seega võiks olla üheks erinevuseks **süsteemsuse määr**, mis suureneb programmis osaledes.

Hõbetaseme koolid ei osanud välja tuua, mis oleks teisiti kui nad poleks EVKP-ga liitunud. Ilmselt ongi seda raske hinnata, aga mõningast aimu annab nende hinnang programmist saadud kasule:

- Nende **õpilastel võiks olla rohkem võimalusi** ise algatada tegevusi ja saada osa ainetundidest, millel on konkreetne tulemus;
- Nende **enesehindamine** võiks paremini toetada ettevõtlikkuse arendamist koolis;
- Võimalik, et nad teevad **koostööpartneritega läbimõeldumalt** koostööd ning kaasavad rohkem kogukonda.

Oluline on ka, et mitte-liitunud koolide seas on **väga erinevaid koole**. Fookusgrupis osalejad olid ettevõtlikkuse arendamise seadnud oluliseks prioriteediks, aga see ei kehti kindlasti kõigi õppeasutuste kohta.

Lisaks joonistusid fookusgruppides välja muud erinevused koolide suuruse ja toimimise kohta. Suuremates koolides toodi rohkem välja vajadust õpetajaid enesearengule suunata, et nad näeksid oma rolli laiemalt (kui ainetunni läbiviimine harjunud moel). Väiksemad koolid rõhutasid pigem, et nende õpetajatel on lisaks õpetamisele palju rolle ja nad igatsevad pigem lisaressursse ja süsteemsust.

⁴ Põhineb ankeetküsitluse vastustel järgnevatele küsimustele:

1. Kuivõrd tuntud on Ettevõtliku Kooli programm?
2. Milliste pädevustega seostub Ettevõtlik Kooli programm?
 - 2.1. Palun hinnake oma rahulolu Ettevõtliku Kooli programmi erinevate aspektidega, kus 1 tähendab, et te pole üldse rahul ja 5 tähendab, et olete väga rahul.
3. Palun märkige, kes teie õppeasutuses ja millisel viisil on saanud kasu programmiga liitumisest?/ Palun märkige, kes teie õppeasutuses ja millisel viisil võiks saada kasu Ettevõtliku Kooli programmiga liitumisest?
4. Kellega on paranenud koostöö Ettevõtliku Kooli programmi tulemusel?/ Kellega eeldate koostöö paranemist programmi tulemusel?
5. Mida on Ettevõtliku Kooli programm teie koolis muutnud? Võrreldes selle ajaga, kui te ei olnud programmis./ Mis teie arvates võiks muutuda Ettevõtliku Kooli programmiga liitumisel?

Ilmselt ei olegi ühtset vastust programmiga liitunud ja mitte-liitunud koolide erinevuste osas, sest nii palju sõltub kooli olukorrast ja algtasemest, mis neil liitudes on. Näiteks on oluline, kas ettevõtlikkuse arendamine on olnud varasemalt tähtis valdkond, kas neil on koolis juba ettevõtlusõpe praktilisel kujul (nt õpilasfirmad), milline on sisekliima, senine sisehindamise protsess ja milliseid metoodikaid õpetajad valdavalt kasutavad.

Kui võrrelda küsitlusele vastanud mitte-liitunud ja liitunud koolide esindajaid, siis on näha pigem sarnasusi kui erinevusi. Üheks põhjuseks võib olla see, et mitte-liitunutest vastasid küsitlusele pigem need, kes on liitumisest huvitatud või vähemalt tunnevad programmi vastu mingit huvi. Seetõttu võikski eeldada, et nad on sarnased juba programmiga liitunutele.

Sarnaselt liitunutele olid mitte-liitunute hinnangud programmile valdavalt positiivsed ja potentsiaalset kasu ei osanud välja tuua vaid vähesed vastajad. Üldiselt olid liitunute hinnangud saadud kasule ning mitte-liitunute hinnangud potentsiaalsele kasule üsna sarnased. Mitte-liitunutest olid hinnangud üldiselt veidi madalamad lasteaedade-alkkoolide kui muude õppeasutuste lõikes ning linnas madalamad kui mujal. Kommentaaride põhjal võib eeldada, et alkoolide veidi madalamad hinnangud tingis lastaed-alkkoolide kõhklused programmi sobivusest lasteaedadele. Mitte-liitunute hinnangud potentsiaalsele kasule olid ka veidi madalamad muu õppekeelega kui eesti õppekeelega õppeasutuste lõikes.

Liitunud koolide esindajail uuriti programmist tingitud muutusi õppetegevuses, kooli juhtimises, arendustegevuses ning üldisemalt. Kui võrrelda mitte-liitunud koolide ootusi ning liitunud koolide arvamusi, siis olid need üsna sarnased. Üldine trend oli, et liitunud koolide esindajad valisid enamikku valikvastuseid pisut enam kui mitte-liitunud. Õpilaste motivatsiooni kasv, sisekliima paranemine, koostöövõrgustiku paranemine ja võrgustikust õppimine aga olid oluliselt rohkem valitud mitte-liitunute kui liitunute poolt.

Kui võrrelda liitunud koolide saadud kasu ning mitte-liitunud koolide oodatavat kasu programmiga liitumisest, siis ka need olid väga sarnased. Õpilaste puhul valis suurem osa mitte-liitunutest kaashaaravaid tegevusi ning paremat enesejuhtimist kui suuremat kaasatust. Liitunutel oli suurem kaasatus enim valitud vastusevariant. Muus osas olid valikute pingeread sarnased.

Kõigilt küsitlenuilt uuriti ka nende arvamust programmi tuntusest. EVKP-ga liitunud koolide töötajad pidasid programmi oluliselt tuntumaks kui mitte-liitunud. Mitte-liitunute küsitluses oli tunnus madalam Harjumaa, Kesk-Eesti, alkoolide ning muu õppekeelega koolide vastajate arvates. Liitunute küsitluses oli tunnus madalam Harjumaa ja Lõuna-Eesti, gümnaasiumide ja täistsüklikoolide ning baastaseme koolide esindajate arvates. Mõlemas küsitluses pidasid direktorid üldiselt programmi tuntumaks kui muude ametite esindajad.

Vastajail paluti valida pädevused, mis neil seostuvad EVKP-ga. Aimatavalt seostati enim ettevõtlikkuspädevust, 92% mitte-liitunutest ja 99% liitunutest valis selle vastusevariandi. Üldiselt olid mitte-liitunute hinnangud 10-15% võrra väikesemad kui liitunud koolide esindajail ning 2% leidis, et nende jaoks EVKP mitte ühegagi neist pädevustest ei seostu. Mõlemas grupis seostati programmiga rohkem õpipädevust, suhtluspädevust ning sotsiaalset ja kodanikupädevust. Üle pooltel seostusid digipädevus, kultuuri-ja väärtuspädevus ning

enesemääratluspädevus, veidi vähem mainiti matemaatika, loodusteaduste ja tehnoloogialast pädevust.

EVKP rakendamise olulisus (UK3)⁵

Fookusgruppides osalejad leidsid, et nad oleksid ettevõtlikkuse arendamisega tegelenud igal juhul, kuid ilmselt mitte nii süsteemselt. Põhiline kasu EVKP-i rakendamisest on koolide arvates tõusnud eneseanalüüsist. See aitas seada paremini fookust ja ühtlustada kollektiivi nägemust arengusuundadest. Nad on parandanud koostöösuhteid ja loonud kasulikke võimalusi õpilaste jaoks. Õpetajad on saanud võimalusi enesearenguks, õppetunni kvaliteet on tõusnud ja programmis osalemine on mõjunud positiivselt kooli mainele.

Võrreldes EVKP algusaegadega on tekkinud juurde **palju erinevaid haridusprogramme**, mille vahel koolid saavad valida. Kõigis osalemiseks ei jätku õpetajatel aega, sest nendega kaasnevad kohtumised, kirjavahetus ja aruandlus. Intervjueeritud töid eriti esile „Liikuma Kutsuvat Kooli“ kui head näidet, nii õpetajakoolitusest kui materjalide struktureerimisest rääkides. Õpetajate ootused on muutunud kõrgemaks, soovitakse haarava sisu loomist ning võimalikult vähest bürokraatiat.

Fookusgrupis osales kool, mis on küll pikalt programmis osalenud, kuid juhtkond tunneb, et koolil on palju tegevusi, mis ei ole seotud EVKP-ga. Nad leiavad, et ei saa enam piisavalt lisaväärtust ja osalemine on muutunud pigem tüütuks kohustuseks. Teises koolis oli aga **STANDARD võetud arengukava koostamise ja sisehindamise aluseks**. Nad olid muud projektid ja programmid EVKP abil sidunud ühiseks tervikuks. Tänu sellele ei tee nad lisatööd sisehindamisel, vaid esitavad ka koolipidajale sama analüüsi kui EVKP hõbetaseme saamiseks. Nende üldine rahulolu programmiga oli teistes osalejatest kõrgem. Kui võrgustikus osalevad õppeasutused sarnaselt toimiksid, siis annaks see ilmselt tugeva konkurentsieelise teiste programmide ees. Ehk kui praegu on kodulehel kirjas, et STANDARD on seotud õppeasutuste sisehindamisega, siis tulevikus võiks ehk STANDARD olla kõigis osalevates õppeasutustes arengukava koostamise ja sisehindamise aluseks?

Küsitlus näitas, et enamikus koolides siiski on STANDARD sisehindamise aluseks, kuid päris palju oli neid koole, kus see on vaid osaliselt sisehindamise aluseks või ei ühildu kooli arengukavaga. Kümnendik vastajaist tõi välja, et STANDARD ei ole neil sisehindamise aluseks.

Kvantitatiivses uuringus uuriti liitunud koolide esindajailt nende rahulolu programmiga ning millist kasu koolid on saanud. **Üldine rahulolu kogu programmiga oli pigem kõrge**,

⁵ Põhineb ankeetküsitluse vastustel järgnevatel küsimustel:

- 2.1. Palun hinnake oma rahulolu Ettevõtliku Kooli programmi erinevate aspektidega, kus 1 tähendab, et te pole üldse rahul ja 5 tähendab, et olete väga rahul.
3. Palun märkige, kes teie õppeasutuses ja millisel viisil on saanud kasu programmiga liitumisest?
4. Kellega on paranenud koostöö Ettevõtliku Kooli programmi tulemusel?
5. Mida on Ettevõtliku Kooli programm teie koolis muutnud? Võrreldes selle ajaga, kui te ei olnud programmis.

kolmveerand vastajatest olid rahul või väga rahul. Keskmine rahulolu oli üldiselt veidi väiksem muude õppeasutuste lõikes kui alg- ja põhikoolides, madalam maal kui linnas. Samuti olid hinnangud veidi madalamad eesti õppekeelega õppeasutuses võrreldes muukeelsetega. Keskmine rahulolu erinevate aspektidega oli üldiselt kõrgem koolides, kus tase oli määratud võrreldes tasemeta koolidega. Seejuures olid **baastaseme koolide esindajate hinnangud kõrgemad** kui kuld- ja hõbetaseme koolides. Alla kümnendiku vastajaist oli väga rahulolematud ega osanud tuua välja programmist saadud kasu.

Rahuolu oli kõige kõrgem maakondliku koordinaatori toe ja nõustamise osas. Kolmveerand vastajaist hindasid oma rahulolu programmiga kõrgelt. Üle poole vastajaist olid rahul või väga rahul koolituste ja seminaridega, turunduskanalite, meeskonna ja võrgustiku toe ning STANDARD-iga. Veidi vähem oldi rahul enesehindamise vormi, õpetaja tööriista TULEM-iga ning tagasiside raportiga. Kõigi programmi aspektidega ei olnud pigem või üldse rahul alla 10% vastajaist. Paljud ei osanud hinnata spetsiifilisemaid programmi osi nagu STANDARD ja tagasiside raport.

Liitunud koolide esindajailt uuriti ka, millist **kasu nad on saanud EVKP-ga liitumisest**. Enamus tõi välja programmist saadavat kasu nii õpilastele, õpetajatele, juhtkonnale kui ka paranenud koostöösuhteid. Vaid väike osakaal vastajates arvas, et kasu ei ole saadud. Kasulikkust osati rohkem välja tuua koolides, kus tase oli määratud võrreldes tasemeta koolidega.

Õpilastega seoses tõi liitunud koolide esindajad **peamiste kasudena** välja suuremat kaasatust, kaasahaaravamaid tegevusi, paremat enesejuhtimist ning paremaid suhteid õpetajatega. Lisaks tõi küsitletud vabavastustes muude kasudena välja noorte suuremat huvi ja tegutsemisrõõmu tänu elulisele õppele. Mainiti ka, et ettevõtlikkusele pööratakse koolielus rohkem rõhku, sh loovtöodes ja klassivälises tegevuses. Vaid väike osa (5%) leidis, et õpilased (pigem) ei ole kasu saanud.

Õpetajatega seoses tõi liitunud koolide esindajad **peamiste kasudena** välja paremat arusaama nüüdisaegsest õpikäsitlusest, koostööd kolleegidega ning suhteid õpilastega. Vastajad rõhutasid veel õpetajate uusi koolitusvõimalusi, eneseanalüüsi, paremat arusaama sisehindamisest ning uusi väljakutseid.

Kooli juhtkonnaga seoses tõi liitunud koolide esindajad **peamiste kasudena** välja pikemaajalise plaaniga arendustegevused, konkreetsemad sihid, parema fookuse ja paremad suhted õpetajatega. Väike osakaal vastajatest leidsid, et kasu pole saadud. Kümnendik liitunud koolide esindajatest tõi eraldi välja, et programmiga liitumisest on kasu saanud ka lapsevanemad, kogukond ja kogu koolipere.

Üks vastaja kommenteeris, et neil on juba hästi toimiv sisehindamise süsteem, mis ei lähe kokku EVKP-i pakutuga, mistõttu see pigem takistab kui aitab neid.

Liitunud koolide esindajailt uuriti ka **koostöö paranemise** kohta erinevate osapooltega. Enamik leidis, et koostöö on paranenud, eriti ettevõtete, teiste koolide ning lapsevanematega. Vaid 6% arvas, et koostöö ei ole paranenud kellegagi.

Programmi tingitud muutusi avades leidis üle poolte liitunud koolide vastajaist, et tänu EVKP-le on neil parem arusaam ettevõtliku õppe mõistmisel ja rakendamisel, õpilased saavad paremini oma ettevõtlikkust realiseerida ja see on toonud õpetajad mugavustsoonist välja. Oluliseks peeti ka paranenud õpetajate koolitamise võimalusi, õpetajate suuremat enesearengut ning õpilaste motivatsiooni kasvu. Veerand vastajaist leidis, et sellega kaasneb rohkem paberimajandust. Mainiti veel lõimitud tundide ning valikaine olemasolu, tunni ülesehitust ja analüüsi ning õppetegevuse laiemat vaadet, mis ei piirdu klassiruumiga. Muutusi õppetegevuses ei näinud vaid 6% vastajaist.

Liitunud koolide esindajad leidsid, et EVKP on kooli **juhtimises muutnud** järgnevat: aidanud paremini hinnata kooli hetkeolukorda, andnud võimaluse õppimaks teistelt koolidelt, aitab süsteemsemalt hoida fookust ning mõned ka, et on parandanud sisekliimat ning tõi kaasa rohkem bürokraatiat. **Arendustegevustes** nähti järgnevaid muutusi: õppimine teistelt koolidelt, neilt heade kogemuste üle võtmine võimalus, tagasiside oma tegevustele väljastpoolt kooli ja kooli sisehindamine täiustusi. Veel mainiti mõningaid **üldisi muutusi**: maine paranemine, parem koostöövõrgustik, rohkem koostööd teiste koolidega, kvaliteedimärk uutele potentsiaalsetele õppijatele ning võrgustikust leitakse kolleege, kellega mõtteid ja kogemusi jagada. Mõned tõid välja ka, et koolide vahel on tekkinud võistlus. Vaid mõned üksikud arvasid, et muutusi pole olnud.

EVKP võimalused, tugevused ja piirangud (UK4)⁶

Neljas uurimusküsimus oli kvalitatiivse uuringu keskpunktiks. Fookusgrupi intervjuudes osalenud koolide esindajad tõid välja mitmeid EVKP tugevusi, piiranguid ja võimalusi.

Tugevused

EVKP **peamiste tugevusena** nägid intervjuueeritud hõbetaseme koolide direktorid **süsteemset lähenemist** ettevõtlikkuse ning laiemalt koolielu arendamisele, planeerimisest hindamiseni. EVKP pakub koolidele **võimaluse õpetajate koolitamiseks**, kooli **sisehindamise täiustamiseks** ning arengukavale **välise tagasiside kogumiseks**.

Osade koolide arvates on programmis osalemine aidanud **tõsta kooli mainet**. Õppetunni tulemile keskendumine on toonud **õpetajaid mugavustsoonist välja** ja suunanud enesearengule. Ettevõtlikumad õpetajad haaravad rohkematest võimalustest kinni ja pakuvad seeläbi ka õpilastele rohkem kogemusi, **õppereise ja projektides osalemise võimalusi**. See on eriti **oluline maakoolides**, kus muidu on võimalusi vähem kui suuremates linnades.

EVKP suunab õpetajaid, et nad annaksid **õpilastele ise otsustamiseks ja organiseerimiseks** rohkem võimalusi. Seeläbi saavad õpilased oma oskusi ja ambitsioone proovile panna.

⁶ Põhineb fookusgrupi intervjuude tulemustel ning ankeetküsitluse vastustel küsimusele 7. Kuidas võiks Ettevõtliku Kooli programmi paremaks teha?

EVKP tugevuseks on kindlasti ka **koolide võrgustik**, kust leitakse sarnaselt mõtlemaid kolleege, kellega on hea jagada kogemusi. Programm on pannud õppeasutusi strateegilisemalt koostööst mõtlema, mistõttu on koostöö lapsevanemate ja erinevate organisatsioonidega paremaks läinud. Mainiti ka maakondlikku koordinaatorit kui väga olulist koostööpartnerit. Senise tegevuse käigus on kogutud koolide edulugusid, mis aitavad innustada lisaks võrgustiku liikmetele ka uusi koole liituma.

Hõbetaseme koolide esindajad leidsid, et **sertifitseerimine aitab koolil paremini eesmärke püstitada** ja nende täitmist hinnata. Uuele tasemele jõudmine võib olla turundusargument ning anda õpilastele kindlust, et kool tegutseb kindlas suunas ja soovib areneda.

Kõige olulisemaks peeti, et EVKP on andnud kooli töötajaskonnale **laiema ja süsteemsema vaate**, teadmise, et koostöös on võimalik kõike teha, paremad meeskonnatöö oskused ning oluliselt **suurendanud koostööd kogukonnaga**.

Piirangud

Üldiselt võib välja tuua, et intervjueeritud ei tundnud, et esineks suuri piiranguid, mis takistab neil programmis osalemist. Liitunud koolide esindajad **tundsivad enim puudust õpetajakoolitusest**. Tulemi saavutamise teema on aineõpetajale raskesti mõistetav ja nad vajaksid lisaks esialgsele TULEM koolitusele veel **täiendavaid metoodikakoolitusi**. Samuti on keeruline kooli töötajatel, kes liituvad kooliperega peale TULEM koolituse toimumist. Kooli EVKP koordinaatorid küll juhendavad uusi töötajaid jõudumööda, kuid seda ei peetud piisavaks.

Innustunud eestvedajate puudus on põhiline piirang, mida mainisid nii mitte-liitunud koolid kui ka liitunud koolide esindajad, kes on kogunud tagasilööke.

EVKP üheks lubaduseks on **koolide konkurentsivõime tõstmine läbi sertifitseerimise**. Hõbetaseme koolid on tundunud kasu enesehindamisest ja et see mõjub nende mainele hästi nii kogukonnas kui ka koolipidaja silmis. Samas võib taseme langus vähendada koolide motivatsiooni programmis osaleda. Osade arvates **on koolide vaheline konkurents** pigem suuremate **linnade teema** ja väiksemaid kohti nii väga ei puuduta.

Mitte-liitunud koolide esindajad olid erinevate **tasemete vajalikkuse osas skeptilised** ja ei osanud näha selles suurt väärtust. Ei nähta seost EVKP tasemete saavutamise ja õpilaste kasvuga ning EVKP-i ei peeta piisavalt tuntuks, et see mõjutaks õpilaste valikut. Lisaks tekkis neil küsimus, et kas sertifitseerimisega seotud nõustamine ja hindamine toimub vaid paberil ja kui kasulik see on.

Ettevõtluspädevust seostati kitsalt ettevõtete loomise ja majandusõppega ning ei peetud sama oluliseks kui ettevõtlikkuse arendamist. Seetõttu võiks nende arvates olla EVKP-is veel vähem tähelepanu pööratud ettevõtlusele.

Veel tõid koolid piirangutena välja, et

- **vene õppekeele koolid** vajavad teistsugust lähenemist, seepärast nad pigem ei ole programmiga seni liitunud;
- EVKP aitab tõsta ettevõtlikkust ja pakub praktilisi kogemusi, kuid **akadeemiline võimekus** võib seetõttu õpilastel olla nõrgem;
- **väikestel koolidel on liiga keeruline kuldtasemele jõudmine**, sest neil on vähem vahendeid ja rahvusvahelisi võimalusi;
- EVKP-ga mitte-liitunute esmareaktsioon oli, et **STANDARD tekitab lisabürokraatiat**, sest nad juba tegelevad sisehindamisega ja arengukava koostamisega teiste vormide abil.

Osad mainitud piirangutest võivad põhineda eelarvamustel ja tegelikkuses mitte rakenduda. Samas on oluline pöörata neile tähelepanu programmist rääkides, et vastavaid hirme maandada.

Võimalused

Intervjueeritud pakkusid välja mitmeid ideid programmi laiendamiseks, kvaliteedi tõstmiseks ning osalejatele uute võimaluste loomiseks.

1. Võimalused võrgustiku laiendamiseks

Headeks teavituskanaliteks peeti **sotsiaalmeediat ja üritusi**, kus programmi tutvustavad selles osalejad. Õppereis Šotimaale oli osalejatele väga inspireeriv, ehk oleks nüüd võimalik teha õppekäike Eesti EVKP kuld- ja hõbetaseme koolidesse?

Sotsiaalmeedia jaoks nägid intervjueeritud vajadust luua **atraktiivseid videoid edulugudest**. Nad soovitasid võimalusel kaasata ka kuulsusi, kes on noorte seas populaarsed ning aitaksid seeläbi videotel paremini levida.

Lisaks arvati, et **maapiirkondade** põhikoolides ning **vene õppekeele koolides** on programmi tuntus madalam, mistõttu neile võiks **rohkem tutvustusi teha**. Senisest rohkem võiks programmist rääkida aineõpetajatele. Oluline on seejuures lihtsalt ja arusaadavalt välja tuua, millist kasu nad saavad programmis osalemisest.

Mitte-liitunud koolide töötajad tõid esile, et lisaks koolijuhtide inspireerimisele on kriitiline, kuidas juhtkond suudab idee omakorda õpetajatele „maha müüa“. **Haarav ja atraktiivne metoodikakoolitus** aitaks õpetajaid rohkem kaasa tõmmata.

Mitte-liitunud koolid tõid olulisema potentsiaalse mõjuna välja õpilaste huvi ja motivatsiooni tõstmist ning õpetajate suunamist ennast rohkem arendama ja koostööd tegema. Põhiliste võimalustena näevad nad teistelt võrgustiku liikmetelt õppimist ning uute koostööpartnerite leidmist. Mitte-liitumise põhjustena mainiti **personali kartust, et tekib liiga palju lisäülesandeid** ja bürokraatiat ning et ei tunta vajadust liituda, sest juba tegeletakse ettevõtlikkuse arendamisega. Uutele liitujatele suunatud reklaam peaks adresseerima neid kõhklosti ja ootusi.

Laienemise juures on oluliseks küsimuseks, kas ressursse jätkub korraga nii laienemiseks kui olemasoleva võrgustikuga töötamiseks. **Koolide eelistuseks** oleks arusaadavalt, et neile pakutaks veel enam tuge ja koolitusi ning **laienemine oleks teisejärguline**.

2. Võimalused kvaliteedi tõstmiseks

Intervjueritud koolide esindajad pidasid oluliseks parandada täiendkoolitusi ning EVKP visiooni üle vaatamist, et see aitaks endiselt lahendada olulisi probleeme hariduses.

Üheks võimaluseks **TULEM koolitust edasi arendada** on koostöö Tallinna Ülikooliga. Oodatakse aineõpetajatele head metoodikaalast koolitust, mis on praktiline, kaasaegne ning võimaldab osalejatel meetodeid läbi proovida. Tehti ka ettepanek teha koolitusi ainete ja kooliastmete kaupa eraldi, sest metoodika on erinev. Inspiratsiooni soovitati võtta „Liikuma Kutsuva Kooli“ koolitustest.

Ühe teemana mainiti veel, et **õpilased ise ei pruugi märgata programmi mõjusid** ja kui refleksiooni piisavalt ei toeta, siis jääb nende õpikogemus nõrgaks. Ilmselt vajaks see teema enam tähelepanu ka õpetajakoolitustel.

Koolituste toimumise aeg peaks olema **võimalikult varakult teada**, et õpetajad saaksid oma graafikuid sobivaks sättida. Lisaks täiendkoolitusele soovitakse ka võimalust, et **uued töötajad** saavad tööle asudes **TULEM koolituse** (veebi teel) läbida.

Programmi pikaajalist mõju võiks tõsta STANDARD-i edasi arendamine. Tehti ettepanek **diferentseerida STANDARD**, näiteks pakkuda erinevat lähenemist lasteaia ja gümnaasiumi jaoks. Pika dokumendi täitmine tundub õpetajatele hirmutav ja töömahukas. Direktorid ei soovi teha lisatööd enesehindamisel. Seega peaks STANDARD olema atraktiivsem ja konkreetsem kui kooli senine sisehindamise süsteem.

Liitunud koolide esindajad avaldasid **soovi tihedamini kohtuda**, et jagada kogemusi, teha meeskonnatööd teiste õppeasutustega ning saada inspiratsiooni EVKP meeskonnalt. Koordinaatorid võiksid kohtuda sagedamini, ülejäänud koolipere saaks osaleda kogemuste vahetamise konverentsidel.

Üksteise kogemusest õppimist muudaks kergemaks ka **ideede panga loomine kodulehele**, kuhu on edulugudest kogutud praktilised näited. Siis oleks need kompaktsemalt kättesaadavamad.

3. Uued ideed ja arendused

EVKP hõbetaseme koolide eestvedajad pakkusid välja, et tulevikus võiks olla **igal koolil oma mentor-toetaja**, kes aitab programmi ellu viia ja uute inimeste sisseelamist sujuvamaks muuta. Programmis pikalt edukalt tegutsenud koolidel on ka kogemusnõustamise potentsiaali.

Teiseks arendusideeks oli **arengukonsultatsiooni teenuse välja arendamine**. Nende nägemuses võiks EVKP anda koolide enesehindamise tulemustele konkreetsemat tagasisidet, näiteks milliseid täienduskoolitusi võiks võtta ja mida saaksid veel teha oma arengu

soodustamiseks. Samuti tundus intervjueritutele, et teiste koolide hindamine võiks olla põnev ja õpetlik võimalus.

Idealis oleks **enesehindamine kooli personalile inspireeriv tegevus**, mis innustab neid ettevõtlikumad olema. Stressirohkel ajal on üha olulisemaks muutunud vaimse tervise teema. Intervjuerituid sõnastasid soovi tuua kooli rohkem rõõmu ja tegutsemislusti. Ka siin võib olla potentsiaali EVKP edasiarenduseks.

Intervjueritutel uuriti muuhulgas arvamust **enesehindamise vormide digitaliseerimise** kohta. Enamus oli rahul *Google Drive* keskkonna võimalustega, kus mitu inimest saavad sama dokumendiga paralleelselt töötada. Teisalt kurdeti enesehindamise töömahukuse üle. Seega võib olla potentsiaali teatud elementide digitaliseerimisel – näiteks küsitluse põhjade loomisel, mida koolid saavad kasutada vajaliku sisendinfo kogumiseks vms.

Tehti ka ettepanek, et programm ei oleks igavesti kestev, vaid kuldtasemele jõudnud koolidel võiks olla võimalus saada **programmi läbimise tunnistus**. Programmi vilistlastena jätkaksid nad põhimõtete rakendamist ja jagaksid oma kogemust.

Kokkuvõttes peeti **ettepanekutest kõige olulisemaks**, et igal koolil oleks oma mentor, toimuksid näidistunnid, koolitused muutuksid praktilisemaks ning süsteemsemaks ja oleksid kättesaadavad uutele töötajatele. Lisaks sooviti ka, et koordinaatorid kohtuksid regulaarselt piirkonniti ning saaksid selle käigus uusi ideid EVKP meeskonnalt. Enesehindamine võiks olla inspiratsiooniallikas, mitte bürokraatlik toiming.

Küsitluses paluti liitunud koolidel märkida, kuidas võiks EVKP-i veel paremaks teha. Enim toodi välja aineõpetajatega seotud arendusettepanekuid, infopankade loomist ning heade kogemuste jagamist.

Üle poole liitunud koolide esindajate arvates aitaks **EVKP-i paremaks muuta**

- näidistunnid aineõpetajatele,
- aineõpetajatele täiendkoolitused,
- kui aineõpetajatele luua selge ülevaade programmis osalemise kasuteguritest,
- maakondlikud infopangad ettevõtetest ja organisatsioonidest, kes nõus koolidega koostööd tegema,
- kui teha „heade kogemuste jagamise“ üritusi või koolituspäevi,
- edulugudest praktiliste näidetena ideede pank,
- kohtumised koolide koordinaatoritele.

Üle veerandi, aga alla poole vastajaist leidis, et abiks oleks

- uutele inimestele koolitused lisaks TULEMile,
- igale koolile mentor-toetaja programmi elluviimisel,
- õppeasutuste omavahelise koostöö soodustamise üritused ja tegevused,
- koolidel oleks võimalus käia teisi koole hindamas ideede kogumiseks,

- erinevad STANDARD-i vormid – erinev gümnaasiumile, lasteaiale jne,
- vähem suunata energiat programmi laiendamisele ja rohkem liitunute toetamisele,
- personaalne tagasiside enesehindamisele EVKP meeskonnalt (nt. arengukonsultant),
- aidata väikekoole ressursidega, et kuldtasemele jõuda.

Alla veerandi valis järgnevaid vastusevariante:

- personaalsed koolituste soovitusel EVPK meeskonnalt, nt. arengukonsultant,
- pikem etteteatamise tähtaeg koolitustele,
- kuldtasemele jõudes loetakse programm lõppenuks (nn passiivse liikmena edasi, aga ei pea enam tegevusi tegema).

Tehti veel ka ettepank gümnaasiumiastmele eraldi kohtumiste korraldamiseks, kus kogemusi jagada ja õpetajatel paluda jagada pildimaterjali toel oma kogemusi. Mainiti, et programmist on pigem kasu alguses ning hiljem ei tule enam midagi juurde. Kriitiline oldi STANDARD-i osas, et see piirab koolide omanäolisust liigselt ning mõõdab ressurside kaasamise ühtemoodi kõigis koolides, kuigi koolidel on erinevad võimalused.

Üldiselt on erinevate kategooriate lõikes üldine trend sama, teatud ettepanekud olid läbivalt populaarsemad kui teised. Enim valitud ettepanekud olid näidistunnid ja täiendkoolitused aineõpetajatele, luua neile selge ülevaade programmis osalemise kasuteguritest, maakondlikud infopangad ettevõtetest ja organisatsioonidest, kes nõus koolidega koostööd tegema ning teha „heade kogemuste jagamise“ üritusi või koolituspäevi.

Veidi rohkem eristusid algkoolide ning muukeelsete õppeasutuste vastuste populaarsus.

Lasteaed-alkkoolide vastajaist kolmveerand (keskmine 35%) pidasid oluliseks **STANDARDi erinevate versioonide loomist** gümnaasiumile, lasteaiale jne. Samuti on erinevalt teistest nende soov infopankade ja materjalide osas suurem kui aineõpetajale suunatud tegevuste osas.

Muukeelsete vastajate puhul võis mõjutada vastajate väiksem arv (14), aga ka info kättesaadavus neile sobivas keeles. Näiteks soov heade kogemuste õppepäevade osas on keskmisest oluliselt kõrgem (52% vs 71%).

Määramata tasemega koolide jaoks oli teistest suhteliselt olulisem ettepanek määrata igale koolile mentor-toetaja. **Kuld-või-hõbetasemele** jõudnutest pidasid teistest olulisemaks, et kuldtasemele jõudes loetakse programm lõppenuks, võimalus saada personaalset tagasisidet enesehindamisele ning personaalseid koolituste soovitusi EVKP meeskonnalt.

STANDARD-i mõõdikud, mis ei toeta programmi eesmärke (UK5)⁷

Kvalitatiivses osas ei uuritud eraldi STANDARD-i mõõdikute kohta, kuid mõningaid nüansse töid intervjueritud välja spontaanselt. Näiteks hõbetaseme koolide esindajad mainisid, et neile valmistab raskusi teguri „õpilasalgatustega kogutud rahalised vahendid“ mõõdikute välja arvutamine. Näiteks kogutakse mitterahalisi vahendeid või tehakse vabatahtlikku tööd ja ei osata seda lihtsalt rahasse ümber arvutada. Mõnede arvates ei ole rahalised mõõdikud nii tähtsad, sest seostuvad pigem ettevõtlusega ja nad soovivad keskenduda vaid ettevõtlikkuse arendamisele laiemalt.

Lisaks tekitas arutelu **rahvusvahelise komponendi nõue kuldtasemel**. Osade pedagoogide arvates on väiksematel maakoolidel oluliselt raskem osaleda rahvusvahelises koostöös. Teiste arvates on tekkinud nii palju võimalusi, et see ei ole otseselt probleem.

Kvantitatiivses uuringus uuriti laiemalt STANDARDiga **rahulolu** ja ühildamist arengukava ning sisehindamisega. Liitunud koolide esindajatest olid juhtimistöörüistaga STANDARD rahul või väga rahul 54% vastajaist, enam-vähem rahul olid 18% ning üldse või eriti ei olnud rahul 4% vastajaist.

Kolmandik (35%) vastajaist töid välja, et STANDARD on nende koolis **sisehindamise aluseks**. Pea sama palju (34%) oli neid koole, kus see on osaliselt sisehindamise aluseks. Vähem on neid koole, kus STANDARD on sisehindamise aluseks, kuid ei ühildu kooli arengukavaga (8%) või **ei ole sisehindamise aluseks** (10%). Lisaks ei olnud osad vastajad (14%) veel EVKP enesehindamist teinud.

Mõnede arvates on STANDARD **liiga jäik**. Nad leiavad, et tunni läbiviimiseks ja sisehindamiseks on ka teisi toimivaid meetodikaid ning koolidel võiks olla rohkem võimalust kohandada meetodikat endale sobivaks. Heideti veel ette, et STANDARD-i uuendamisel ei arvestatud piisavalt koolide praktikaga ning HTM-i poolt sisehindamisele seatud nõuetega.

Üks vastaja kommenteeris, et neil on juba **hästi toimiv sisehindamise süsteem**, mis ei lähe kokku EVKP pakutuga, mistõttu see pigem takistab kui aitab neid. Teine vastaja tõi välja, et mõned kriteeriumid on väiksemate **maakoolide jaoks** raskemad järgida, eriti viimase kahe aasta jooksul on neil tekkinud raskusi.

⁷ Põhineb fookusgrupi intervjuude tulemustel ja ankeetküsitluse vastustel järgnevatele küsimustele:

2.1. Palun hinnake oma rahulolu Ettevõtliku Kooli programmi erinevate aspektidega, kus 1 tähendab, et te pole üldse rahul ja 5 tähendab, et olete väga rahul.

5. Mida on Ettevõtliku Kooli programm teie koolis muutnud? Võrreldes selle ajaga, kui te ei olnud programmis.

6. Kas teie koolis on STANDARD sisehindamise aluseks?

7. Kuidas võiks Ettevõtliku Kooli programmi paremaks teha?

EVKP konkurentsieelised ja kriitilised edutegurid (UK6)⁸

EVKP peamiseks konkurentsieeliseks pidasid intervjueeritud **süsteemset lähenemist**. Õpetajate jaoks on küll keeruline „tulemi taga ajamine“, kuid see kannustab neid enesearengule. Direktorite jaoks on oluline, et STANDARD aitab neil korrastada erinevate programmide ja projektide segadikku ühtseks lähenemiseks. Seeläbi saavad nad pakkuda õpilastele head õpikeskkonda.

Samuti on oluline roll **võrgustikul ja kogemuste vahetusel**. Koolipersonal ihkab kolleegidega näost-näku kohtumisi, kuid ka kindla fookuse ja oluliste teemadega veebikohtumised võivad neil aidata motivatsiooni hoida.

Kriitiliseks peeti **tugevate eestvedajate olemasolu** nii koolides kui ka maakondlikul tasandil. Väga oluline on õpetajakoolituse kvaliteet. Haarav baaskoolitus süstib õpetajatesse innukust programmi juurutada ning annab neile vajalikud tööriistad õnnestumiseks.

Väga oluline on, kas kool näeb EVKP lisategevusena või on see **integreeritud nende põhitegevusse** ja arengukavadesse.

Küsitlud liitunud koolide töötajad pidasid programmi oluliselt tuntuks kui mitte-liitunud. Mitte-liitunutes küsitluses olid tuntus madalaim Harjumaa, Kesk-Eesti, algkoolide ning muu õppekeele koolide esindajate arvates. Seega on veel palju **potentsiaali programmi tutvustamisel**. Eriti just lasteaed-alkkoolide esindajad rõhutasid, et nad ei olnud kursis programmi võimalustest lasteaedadele.

Vastajail paluti valida pädevused, mis neil seostuvad EVKP-ga. Lisaks ettevõtlikkuspädevusele valiti väga palju **ka muid üldpädevusi** ja seda ka mitte-liitunud koolide poolt. See võiks olla tugevaks konkurentsieeliseks ja nõ müügiargument programmi tutvustamisel.

Mitte-liitunud koolide esindajad tõid välja ka **muutusi, mida nad programmiga liitumisest ootavad**. Üle poolte mitte-liitunud koolide vastajaist leidsid, et

- Õpilased saaksid kasu kaasahaaravamate tegevuste ning parema enesejuhtimise näol.
- Õpetajad saaksid parema arusaama nüüdisaegsest õpikäsitlusest, koostöö kolleegidega ning suhted õpilastega paraneks.

⁸ Põhineb ankeetküsitluse vastustel järgnevatele küsimustele:

1. Kuivõrd tuntud on Ettevõtliku Kooli programm?
2. Milliste pädevustega seostub Ettevõtlik Kooli programm?
3. Palun märkige, kes teie õppeasutuses ja millisel viisil on saanud kasu programmiga liitumisest?/ Palun märkige, kes teie õppeasutuses ja millisel viisil võiks saada kasu Ettevõtliku Kooli programmiga liitumisest?
5. Mida on Ettevõtliku Kooli programm teie koolis muutnud? Võrreldes selle ajaga, kui te ei olnud programmis./ Mis teie arvates võiks muutuda Ettevõtliku Kooli programmiga liitumisel?
7. Kuidas võiks Ettevõtliku Kooli programmi paremaks teha?
8. Kas plaanite jätkata Ettevõtliku Kooli programmi liikmena?
9. Mis on teie jaoks takistuseks Ettevõtliku Kooli programmiga liitumisel?
10. Mis aitaks teil lihtsamalt otsustada Ettevõtliku Kooli programmiga liitumise kasuks?
11. Kui teil on kommentaare või veel mõtteid seoses Ettevõtliku Kooli programmiga, siis palun kirjutage siia.

- Kooli juhtkonnaga kasu seisneks pikemaajalise plaaniga arendustegevustes ja konkreetsemate sihtide seadmisel.
- Enamik eeldas koostöö paranemist, eriti lapsevanematega, ettevõtetega ja teiste koolidega.

Mõned mitte-liitunud koolide esindajatest leidsid, et programmiga liitumisest võiks kasu saada ka lapsevanemad. Muudest huvigruppidest olid loetletud veel teised koolid, laiem kogukond ning tugipersonal.

Üle poolte vastajaist leidis, et **EVKP-ga liitumise tulemusel**

- Võiks paraneda arusaam ettevõtlikku õppe mõistmisel ja rakendamisel;
- Õpilased saaksid paremini oma ettevõtlikkust realiseerida;
- Õpilaste motivatsiooni kasvaks;
- Saaks õppida teistelt koolidelt, neilt heade kogemuste üle võtmine võimalus;
- Programm aitaks süsteemsemalt hoida fookust;
- Saaks tagasiside oma tegevustele väljastpoolt kooli;
- Koostöövõrgustik oleks parem.

Oma sõnadega tõid vastajad veel välja järkevaid potentsiaalseid hüvesid:

- Õpilastel paranevad sotsiaalsed oskused, enesehinnang ja enese väärtustamine, neil on võimalus ise otsustada ja vigu teha ning tulevikuks kogemusi saada.
- Rahalised vahendeid võimaldavad õppekäike korraldada.
- Õpetajad saaksid uusi kogemusi ja kogukonna toetust, tekib õppetöö mitmekesistamise võimalusi ning suureneb süsteemsus.
- Kooli juhtkonnal oleks rohkem õpetajate tunnustamise võimalusi, saaksid ühtse süsteemi vaadet juurde ning kooli lõpetaks tegusad ja motiveeritud õpilased.

Veel mainiti lootust suuremaks ainevaldkondade lõimimiseks, õpetajate töö süsteemsemaks muutumiseks ning õpilasteni rahatarkuse viimist.

Oli ka neid, kes eeldavad **paberimajanduse ja bürokraatia suurenemist**, seega on oluline seda teemat ausalt avada liituda soovijatele ning jagada soovitusi bürokraatia vähendamiseks, näiteks läbi sisehindamise protsessi kooskõlla viimise STANDARD-iga.

Mitte liitunud koolid tõid välja EVKP-ga **liitumise põhilise takistusena**, et neil pole sobivat inimest, kellel oleks aega tegeleda programmiga. Lisaks kardetakse bürokraatia suurenemist ning leitakse, et piisab muude sarnastes programmides osalemisest. Osadel pole piisavalt infot, et otsust teha. Eriti just lasteaia-alkkoolid on kahtlevad, kas programm sobiks ka lasteaiale. Veel toodi esile tervisekriisist lähtuvaid piiranguid, kartust, et koolil pole piisavalt raha liitumiseks ning et õpetajad ei ole valmis muutma õpetamisstiili.

Mitte-liitunutel paluti veel mainida tegevusi ja võimalusi, mis **lihtsustaks programmiga liitumise otsuse tegemist**. Neil oleks abiks peamiselt infoüritused, maakondliku koordinaatori tutvustus ning teiste koolide külastamise võimalus.

Liitunud koolides enamus **plaanib programmis jätkata**, kuid viiendik pole kindel. Jätkamises pole kindlad pigem määramata tasemega kui määratud tasemega koolid, neist omakorda on hõbe- või kuldtasemel olijate seas enam kahtlejaid kui baastasemel olijates.

Üks kooli oli teinud juba **lahkumisotsuse**. Põhjusena toodi välja, et kuldtasemele jõudnuna on nende jaoks programm end ammendanud ja jätkamine ei annaks lisaväärtust.

Mitmed vastajaist kommenteerisid samuti, et programm **annab rohkem alustajatele**, hiljem ammendub.

Tervisekriisi piirangute tõttu hinnatakse **viimaste aastate koostööd nõrgaks**. Koordinaatorid tunnevad, et nad ei suuda ise uusi kolleege välja õpetada ning sooviksid **täiendkoolitusi** programmilt. Soovitati teha alustavale koordinaatorile (ameti)juhend, et ta saaks aru oma ülesannetest ning tegevustest pikemalt teada anda.

Mõnede arvates on programm (**STANDARD**) **liiga jäik**. Nad leiavad, et tunni läbiviimiseks ja sisehindamiseks on ka teisi toimivaid meetodikaid ning koolidel võiks olla rohkem võimalust kohandada endale meetodikat sobivaks. Väiksematel maakoolidel on vähem ressursse ning eri kooliastmetel on erinevad vajadused. Heideti veel ette, et STANDARD-i uuendamisel ei arvestatud piisavalt koolide praktikaga ning HTM-i poolt sisehindamisele seatud nõuetega.

Mitmed koolid on **juba liitunud teiste programmidega** (nt Roheline Kool) ning tunnevad, et nad ei jõuaks rohkematesse algatuste panustada, sest kõik vajavad õpetajate tööaega, tekitavad aruandluskohustuse ning järelkult ei nähta ka piisavalt kasu just EVKP-ga liitumisest.

Kokkuvõte

Ettevõtliku Kooli programm (EVKP) on keskendunud ettevõtliku hoiaku kasvatamisele haridusasutustes. Antud uuringu eesmärgiks oli välja selgitada EVKP tugevused, tulemused, parendusvaldkonnad ja koguda ideid koolide paremaks toetamiseks. Andmete kogumiseks viidi kõigepealt läbi fookusgrupi intervjuud programmiga liitunud hõbetaseme koolide ja mitte-liitunud koolidega. Seejärel koguti andmeid ankeetküsitlustega, millele vastas 127 mitte-liitunud ja 130 liitunud koolide esindajat.

EVKP osalemise **peamiste kasudena** tõid intervjueeritud välja:

- Eneseanalüüs aitas paremini seada fookust ja ühtlustada kollektiivi nägemust;
- Paranenud on koostöösuhted;
- Õpilastel on olnud rohkem võimalusi ennast teostada ja õppekäikudel käia;
- Õpetajad on saanud võimalusi enesearenguks;
- Õppetunni kvaliteet on tõusnud;
- Programmis osamine on mõjunud positiivselt kooli mainele.

EVKP **tugevuseks** on kindlasti ka **koolide võrgustik**, kust leitakse sarnaselt mõtlemaid kolleege, kellega on hea jagada kogemusi. Kõige olulisemaks peeti, et EVKP on andnud kooli töötajaskonnale laiemat ja süsteemsemat vaadet, paremaid meeskonnatöö oskused ning oluliselt suurendanud koostööd kogukonnaga.

Peamise **parenduskohana** nähti **õpetajate väljaõpet**. Tulemi saavutamise teema on aineõpetajale raskesti mõistetav ja nad vajaksid lisaks esialgsele TULEM koolitusele **veel täiendavaid meetodikakoolitusi**. Samuti on keeruline kooli töötajatel, kes liituvad kooliperega peale TULEM koolituse toimumist. Neil oleks abi mentorist.

Kuigi koolid on **saanud sertifitseerimisest kasu**, oldi selles osas **skeptilised**. Kooli konkurentsivõime tõstmist peetakse pigem suuremate linnade koolide teemaks. EVKP tuntust ja mainet **ei peeta piisavaks, et see mõjutaks õpilaste otsust** kooli valikul. Osade arvates võib praktiline ettevõtlikkuse arendamine tuua kaasa järeleandmised akadeemilise võimekuse arendamisel.

Mitte-liitunud koolid tõid olulisema potentsiaalse mõjuna välja:

- Õpilaste huvi ja motivatsiooni tõstmist;
- Õpetajate suunamist ennast rohkem arendama ja koostööd tegema;
- Teistelt võrgustiku liikmetelt õppimist;
- Uute koostööpartnerite leidmist.

Mitte-liitumise põhjustena mainiti personali kartust, et tekib **liiga palju lisaülesandeid** ja bürokraatiat. Kui nad juba tegelevad ettevõtlikkuse arendamisega, siis ei pruugi nad **tajuda saadavat lisaväärtust**. Uutele liitujatele suunatud reklaam peaks adresseerima neid kõhklusi ja ootusi. Oluline on ka aineõpetajatele rohkem välja tuua programmist saadavat praktilist kasu.

EVKP pikaajalist mõju võiks tõsta **STANDARD-i edasi arendamine**. STANDARD peaks olema atraktiivsem ja konkreetsem kui kooli senine sisehindamise süsteem, et koolid võtaks selle oma arengukavade ja sisehindamise aluseks. Selline praktika seoks neid tugevamalt programmiga ning kaoks vajadus topelt-aruandluse tegemiseks.

Arendusideena pakuti välja **arengukonsultatsiooni teenuse pakkumist**, kus EVKP meeskond annab koolide enesehindamise tulemustele konkreetsemat tagasisidet. Lisaks sooviti ka, et **koordinaatorid kohtuksid regulaarselt piirkonniti** ning saaksid selle käigus uusi ideid EVKP meeskonnalt.

Kvantitatiivses uuringus uuriti liitunud koolide esindajailt nende **rahulolu** programmiga ning millist kasu koolid on saanud. Üldine rahulolu kogu programmiga oli pigem kõrge, kolmveerand vastajatest olid rahul või väga rahul. Keskmine rahulolu oli üldiselt veidi väiksem muudes õppeasutuste lõikes kui alg- ja põhikoolides, madalam maal kui linnas. Samuti olid hinnangud veidi madalamad eesti õppekeelega õppeasutuses võrreldes muukeelsetega. Alla kümnendiku vastajaist oli väga rahulolematud ega osanud tuua välja programmist saadud kasu.

Enamus liitunutest tõi välja **programmist saadavat kasu** nii õpilastele, õpetajatele, juhtkonnale kui ka koostöösuhete paranemisega seotult, vaid väike osakaal oli arvamusel, et kasu ei ole saadud. Enamik leidis, et koostöö on paranenud, eriti ettevõtete, teiste koolide ning lapsevanematega.

Läbivalt olid hinnangud määratud tasemega koolide esindajatel kõrgemad võrreldes tasemeta koolidega. Seejuures olid baastaseme koolide esindajate hinnangud enamasti kõrgemad kui kuld- ja hõbetaseme koolides.

Veidi vähem kui muude aspektidega, oldi rahul enesehindamise vormi, õpetaja tööriista TULEM-iga ning tagasiside raportiga. Kommentaaridest selgus, et mõned vastajad tunnevad, et STANDARD piiravat koolide omanäolisust liigselt ning mõõdab ressursside kaasamise ühtemoodi kõigis koolides, kuigi koolidel on erinevad võimalused. Tervisekriisi piirangute tõttu hinnatakse viimaste aastate koostööd nõrgaks. Koordinaatorid tunnevad, et nad ei suuda ise uusi kolleege välja õpetada ning sooviksid täiendkoolitusi programmit. Mainiti ka, et programmist oli pigem kasu alguses ning hiljem ei tule enam midagi juurde. Programmis kauem olnud sooviksid saada rohkem personaalseid soovitusi ja tagasisidet.

Kui **võrrelda küsitlusele vastanud mitte-liitunud ja liitunud** koolide esindajaid, siis on näha pigem sarnasusi kui erinevusi. Üheks põhjuseks võib olla see, et mitte-liitunutest vastasid küsitlusele pigem need, kes on liitumisest huvitatud või vähemalt tunnevad programmi vastu mingit huvi.

Küsitletud liitunud koolide töötajad pidasid programmi oluliselt **tuntumaks** kui mitte-liitunud. Mitte-liitunutes küsitluses oli tunnus madalaim Harjumaa, Kesk-Eesti, algkoolide ning muu õppekeelega koolide esindajate arvates. Seega on veel palju potentsiaali programmi tutvustamisel.

Mitte liitunud koolid tõid välja EVKP-ga **liitumise põhilise takistusena**, et neil pole sobivat inimest, kellel oleks aega tegeleda programmiga. Lisaks kardetakse bürokraatia suurenemist ning leitakse, et piisab muude sarnastes programmides osalemisest. Osadel pole piisavalt infot, et otsust teha. Eriti just lasteaiad-alkkoolid on kahtlevad, kas programm sobiks ka lasteaiale. Veel toodi esile tervisekriisist lähtuvaid piiranguid, kartust, et koolil pole piisavalt raha liitumiseks ning et õpetajad ei ole valmis muutma õpetamisstiili.

Mitte-liitunutel paluti veel mainida tegevusi ja võimalusi, mis **lihtsustaks programmiga liitumise otsuse tegemist**. Kümnendik oli juba otsustanud mitte liituda. Ülejäänute jaoks oleks abiks peamiselt infoüritused, maakondliku koordinaatori tutvustus ning teiste koolide külastamise võimalus. Mitmed koolid on juba liitunud teiste programmidega ning tunnevad, et nad ei jõuaks rohkematesse algatustesse panustada. Seega on oluline tulevikus rohkem välja tuua EVKP-i eristumist teistest koolidele pakutavatest võimalustest.

Executive Summary

“Enterprising school” is an educational programme that is directed towards the integration of enterprising learning into the school system in order to improve the quality of education and thereby increase young people’s success in life. The aim of the research was to map strengths, weaknesses and improvement opportunities for the program. The qualitative part involved 3 focus groups with the representatives from participating and not participating schools.

In the second part of the research, 2 surveys were conducted among programme’s participants (130 principals and other employees) and a control group (127 representatives from different schools).

According to the interviews, the main benefits offered by the programme are better focus, more opportunities for students, networking opportunities and potential impact on the quality and reputation of the school. Interviewees saw teachers’ training as the main area of improvement since the basic training in the beginning of the programme doesn’t cover the needs they have.

The survey results showed the programme in the good light. Most participants were happy with the programme and could list benefits for the students, teachers and the management, some also for the parents and the wider community. There was a small minority who felt that they haven’t had benefits from the programme, mostly those who hadn’t gone through the self-assessment process and also some of the top schools who didn’t feel they still get enough benefit.

The main arguments against joining the programme in both the interviews and the survey were fear of added bureaucracy, being active in other programs and not seeing the extra value, especially if they already develop entrepreneurship among students.

There is a potential for developing the enterprising learning STANDARD, which is a cluster of quality characteristics, descriptions and assessment criteria. It should be tightly linked to internal evaluation of the educational institution. The survey showed that there are many schools who haven’t synced those two into cohesive practice. Some survey participants also claimed that STANDARD is too restrictive and should be adjusted to different types of educational institutions and allow more creativity.

Those participants who have been in the programme for the longest and have achieved silver or gold standard may feel that they don’t benefit anymore. There were few mentions of schools considering dropping out of the programme. More personalized approach or becoming an alumnus would perhaps motivate them to continue.

Recent health crisis and restrictions have had a negative impact on the network building, some participants mentioned not been able to learn from other schools during the past two years.

There is potential for promoting the programme more since not all schools are aware of it, especially to the kindergartens. The question of standing out among other programmes offered to the schools is an issue to be tackled. Respondents in the control group mentioned that introductory events where teachers share their real experiences or to be able to visit those schools would help them to make a decision about joining. Also, the regional development agencies continue to play an important part in the promotion of the programme.

In general, it can be said that the research provided a good overview of the main benefits and development opportunities and can be used to further develop and promote the programme among the educational institutes.

LISA 1 Fookusgruppide vestluskava

I tutvustus ja soojendus (15 minutit)

1. Teema ja moderaatori tutvustus; salvestamise nõusolek, tellija kuulamas
2. Rääkige palun alustuseks endast: eesnimi, mis ametis töötate ja kaua olete koolis töötanud? Palun öelge ka, mis maakonnas/linnas kool on ning kui palju on õpilasi.
3. Kuidas mõistate järgmisi märksõnu: ettevõtlikkus, ettevõtlus, ettevõtlikus-pädevus ja ettevõtlushäda? Milline on kooli roll nende teemadega tegelemisel ja mida peaks eelkõige arendama?

II teadlikkus programmist (10 minutit)

1. Palun rääkige igaüks, kuidas Te programmist teada saite ning millised olid teie esimesed mõtted.
2. Mis olid need põhjused või siis peamised argumendid, mistõttu otsustasite selle programmiga liituda?
3. Kuivõrd tuntud on see programm? Miks nii arvate? Mida teie arvates sellest programmist teised arvavad?

MITTE-LIITUNUD:

4. Mida olete Ettevõtliku Kooli programmi kohta kuulnud. Rääkige kõik, mis meenub.
5. Miks te ei ole sellega liitunud?
6. Mis on teie jaoks argumendid sellega mitte liituda? Ja mis oleks argumendid, et liituda?
7. Kuivõrd tuntud on see programm? Miks nii arvate? Mida teie arvates sellest programmist teised arvavad?

III Hinnang programmile (20-25 minutit)

1. Mida on see programm andnud teie koolile? Kuidas on mõjutanud õpilasi? Aga õpetajaid? Kuidas on see muutnud kooli juhtimist?
2. Kuidas on see mõjutanud teisi koostööprojekte? Kogukonnaga koostööd? Kohalike noorsootöö pakkujatega? Ettevõtted? Lapsevaemad?
3. Mis oleks koolis teisiti, kui poleks liitunud programmiga?
4. Vaatame kodulehele. <https://evkool.ee/ettevotlik-kool/standard/> Siin on kirjeldatud, mida sertifitseerimine annab – vaatame need koos ühekaupa läbi ning andke oma hinnangud. Puudu? Hästi? Ülearune?
5. Kuivõrd vastab kodulehel kirjeldatu realselt rakenduvale?
6. Mis on teid enim selle programmi puhul aidanud? Tooge mõni näide. Nimetage veel, mis on selle programmi tugevused ja võimalused.
7. Kuivõrd oluline see teie jaoks on? Mida järgmise taseme saavutamine annab?
8. Millised konkurentsieelised see annab?
9. Millest tunnete praegu selle programmi puhul enim puudust? Tooge mõni näide.
10. Kas selle programmiga kaasnevad mingid piirangud?

11. Mida arvate sellest, kui standardi vormid oleks täitmiseks digitaliseeritud? Kuivõrd oleks see parem või halvem praegusest?

MITTE-LIITUNUD

1. Vaatame EVKP kodulehele. Kas olete seda varem külastanud? Mis arvate? Standardi lehel on kirjutatud, mida sertifitseerimine annab – palun avaldage iga lubaduse kohta oma arvamust <https://evkool.ee/ettevotlik-kool/standard/>
2. Mis konkurentsieelise teie arvates see programm annab? Mida erinevate tasemete saavutamine võiks anda? Kas sellega võivad kaasned piirangud?
3. Vaatame enesehindamise vormi. Palun lugege läbi korraldamise põhimõtted. Kuivõrd mõistlik see tundub? Kui lihtne, ajamahukas, vajalik see tundub?
4. Mis te arvate, milline oleks liitumisel mõju teie koolile? ... õpetajatele, juhtimisele? Aga mõju koostööle kooliväliste sihtrühmadega? ... lapsevanemate, noorsootöötajate, kogukonnaga?

IV Arendustegevused (15-20 minutit)

1. KÕIK: Kujutlege kui see programm oleks nn. ideaalne, st vastaks igati teie vajadustele ning pakuks lisaks positiivseid üllatusi. Palun öelge igaüks märksõnu või kirjeldage seda ideaalset programmi.
2. Kirjutasin need märksõnad üles ja arutame neid koos – mis nendest tundub kõigile vajalik. Kas siit nimekirjast on veel midagi olulist puudu?
3. Kuidas saaks suurendada programmi pikaajalist positiivset mõju?
4. Mida teha leviku suurendamiseks? Et rohkem koole tahaks liituda? Kuidas peaks toimuma sellest programmist teavitamine – millistes kanalites, kes ja kuidas? Mida ise sooviksite veel juurde kuulda?
5. LIITUNUD: mida saaksid koolid ise võrgustiku liikmena teha, et saada sellest programmist rohkem? Mõeldes nii, et homme oleks parem kui täna.
6. Näitan Teile ühte pilti (TERVIKLAHENDUS) Mis silma jääb? Mis arvate sellest? Kuivõrd arusaadav on? Kas on midagi puudu? Ülearu?
7. Lõpetuseks andke palun igaüks veel kokkuvõtteks soovitus programmile.

LISA 2 Ankeetküsitlused

Liitunud koolidele ankeet:

Tere!

Viime läbi uuringut Ettevõtliku Kooli programmi kohta, et paremini aru saada õppeasutuste ootustest ja vajadustest selle osas. Samuti palume hinnata selle programmi tuntust ja muid aspekte.

D0. Kas teie olete oma õppeasutuses see inimene, kes tegeleb Ettevõtliku Kooli programmiga? SINGLE

- Jah, direktor/õppeasutuse juht
- Jah, koordinaator
- Jah, muu amet/nimetus (palun kirjutage) _____ OPEN
- Ei ole – edastage palun inimesele, kes teie õppeasutuses tegeleb Ettevõtliku Kooli programmiga. TERMINATE

D1. Mis tasemel olete praegu Ettevõtliku Kooli programmis? SINGLE

1. Kuldtasemel
2. Hõbetaseme
3. Baastasemel
4. Taset pole määratletud
5. Ei oska öelda
6. Muu või lisainfo(palun kirjutage) _____ OPEN

1. Kuivõrd tuntud on Ettevõtliku Kooli programm? SINGLE

1. Tuntud
2. Pigem tuntud
3. Pigem ei ole tuntud
4. Ei ole tuntud
5. Ei oska hinnata

2. Milliste pädevustega seostub Ettevõtlik Kooli programm? Palun valige kõik sobivad.

1. Kultuuri- ja väärtuspädevus
2. sotsiaalne ja kodanikupädevus
3. Enesemääratluspädevus
4. Õpipädevus
5. Suhtluspädevus
6. Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus
7. Ettevõtlikkuspädevus
8. Digipädevus
9. Mitte ühegagi nendest

2.1. Palun hinnake oma rahulolu Ettevõtliku Kooli programmi erinevate aspektidega, kus 1 tähendab, et te pole üldse rahul ja 5 tähendab, et olete väga rahul. Kasutada saate ka vahepealseid hinnanguid. OBLIGATORY ANSWER PER ROW

	1 – Pole üldse rahul	2	3	4	5- Väga rahul	Ei oska hinnata
Õpetaja tööriist TULEM						
Juhtimistöööriist STANDARD						
Programmikoolitused (baas, rakendus, standard)						
Muud koolitused ja seminarid (nt. hariduskonverents, edulood, e-vahetund jne)						
Maakondliku koordinaatori tugi ja nõustamine						
Programmi meeskonna tugi ja nõustamine						
Võrgustikust tugi ja suhtlus						
Enesehindamise vorm						
Tagasiside raport						
Programmi turunduskanalid (koduleht, Facebook, arvamuslood)						
Üldine rahulolu kokku programmiga						

3. Palun märkige, kes teie õppeasutuses ja millisel viisil on saanud kasu programmiga liitumisest? Võimalik mitu vastust. MULTI.

	ÕPILASED
1	Kaasahaaravamad tegevused
2	Suurem kaasatus
3	Parem enesejuhtimine
4	Paremad suhted õpetajatega
5	Muul viisil õpilased saanud kasu (palun kirjutage) OPEN
6	Õpilased ei ole/pigem ei ole kasu saanud

7	Ei oska hinnata, kas või mil viisil õpilased kasu saanud
	ÕPETAJAD
1	Parem koostöö kolleegidega
2	Paremad suhted õpilastega
3	Parem arusaam nüüdisaegsest õpikäsitlusest
4	Muul viisil õpetajad saanud kasu (palun kirjutage) OPEN
5	Õpetajad ei ole/pigem ei ole kasu saanud
6	Ei oska hinnata, kas või mil viisil õpetajad kasu saanud
	KOOLI JUHTKOND
1	Parem fookus
2	Konkreetsemad sihid
3	Pikemaajalise plaaniga arendustegevused
4	Paremad suhted õpetajatega
5	Muul viisil juhtkond saanud kasu (palun kirjutage) OPEN
6	Juhtkond ei ole/pigem ei ole kasu saanud
7	Ei oska hinnata, kas või mil viisil juhtkond kasu saanud
	KEEGI TEINE KOOLIS
1	Teised, kes koolis saanud kasu programmist (palun kirjutage) OPEN

4. Kellega on paranenud koostöö Ettevõtliku Kooli programmi tulemusel? Võimalik mitu vastust. MULTI

1. Noorteorganisatsioonidega
2. Ettevõtetega
3. Teiste koolidega
4. Lapsevanematega
5. Kellegi teisega (palun kirjutage) _____ OPEN
6. Mitte ühegagi nendest
7. Ei oska öelda

5. Mida on Ettevõtliku Kooli programm teie koolis muutnud ? Võrreldes selle ajaga, kui te ei olnud programmis. Võimalik valida mitu vastust. MULTI

	ÕPPETEGEVUSES
--	---------------

1	Õpilased saavad paremini oma ettevõtlikkust realiseerida
2	Õpetajate koolitamise võimalused paranenud
3	Toonud õpetajad mugavustsoonist välja
4	Parem arusaam ettevõtlikku õppe mõistmisel ja rakendamisel
5	Õpilaste motivatsiooni kasv
6	Õpetajatel suurem eneseareng
7	Rohkem nn paberimajandust
8	Muu muutus õppetegevuses (palun kirjutage) OPEN
9	Ei ole muutusi õppetegevuses
10	Ei oska öelda/hinnata, mis muutunud õppetegevuses
	KOOLI JUHTIMISES
1	Sisekliima paranenud
2	On aidanud paremini hinnata kooli hetkeolukorda
3	Aidanud süsteemsemalt hoida fookust
4	Õppimine teistelt koolidelt
5	Rohkem bürokraatiat
6	Muu muutus juhtimises (palun kirjutage) OPEN
7	Ei ole muutusi juhtimises
8	Ei oska öelda/hinnata, mis muutunud juhtimises
	ARENDUSTEGEVUS
1	Kooli sisehindamine täiustunud
2	Õppimine teistelt koolidelt, nn. hea kogemuse üle võtmise võimalus
3	Tagasiside väljastpoolt kooli oma tegevustele
4	Muu muutus juhtimises (palun kirjutage) OPEN
5	Ei ole muutusi juhtimises
6	Ei oska öelda/hinnata, mis muutunud arendustegevustes

	ÜLDINE
1	Maine paranemine
2	Kvaliteedimärk uutele potentsiaalsetele õppijatele
3	Rohkem koostööd teiste koolidega
4	Parem koostöövõrgustik üldiselt
5	Võistlus tekkinud koolide vahel
6	Võrgustikust leitud kolleege, kellega mõtteid ja kogemusi jagada
7	Muu muutus juhtimises (palun kirjutage) OPEN
8	Ei ole muutusi juhtimises
9	Ei oska öelda/hinnata, mis muutunud üldiselt

6. Kas teie koolis on STANDARD sisehindamise aluseks? SINGLE

1. Jah ning ühildub kooli arengukavaga
2. Jah, kuid ei ühildu kooli arengukavaga
3. Osaliselt
4. Ei ole sisehindamise aluseks
5. Pole Ettevõtliku Kooli programmi enesehindamist veel teinud

7. Kuidas võiks Ettevõtliku Kooli programmi paremaks teha? Võimalik valida mitu vastust. ROTATE. MULTI.

1. Igale koolile mentor-toetaja (abi programmi elluviimisel)
2. Edulugudest praktiliste näidetena ideede pank
3. Õppeasutuste omavahelise koostöö soodustamise üritused/tegevused
4. Maakondlikud infopangad ettevõtetest ja organisatsioonidest, kes nõus koolidega koostööd tegema
5. Erinevad standardi vormid – erinev gümnaasiumile, lasteaiale jne
6. Teha „heade kogemuste jagamise“ üritusi või koolituspäevi
7. Kohtumised koolide koordinaatoritele
8. Koolidel võimalus käia teisi koole hindamas ideede kogumiseks
9. Personaalne tagasiside enesehindamisele EVKP meeskonnalt (nt. arengukonsultant)
10. Personaalsed koolituste soovitusel EVPK meeskonnalt (nt. arengukonsultant)
11. Pikem etteteatamise tähtaeg koolitustele
12. Uutele inimestele koolitused (lisaks TULEMile)
13. Aineõpetajatele täiendkoolitused
14. Aineõpetajatele luua selge ülevaade programmis osalemise kasuteguritest
15. Näidistunnid aineõpetajatele
16. Kuldtasemele jõudes loetakse programm lõppenuks (nn passiivse liikmena edasi, aga ei pea enam tegevusi tegema)

17. Aidata väikekoole ressurssidega, et kuldtasemele jõuda
18. Vähem suunata energiat programmi laiendamisele ja rohkem liitunute toetamisele
19. Muu (palun kirjutage) _____

8. Kas plaanite jätkate Ettevõtliku Kooli programmi liikmena? SINGLE

1. Jah
2. Võibolla, pole kindel
3. Ei (palun nimetage peamine põhjus) ____ OPEN TEXT. Peab täitma 300

11. Kui teil on kommentaare või veel mõtteid seoses Ettevõtliku Kooli programmiga, siis palun kirjutage siia. NOT OBLIGATORY

D1. Märkige palun maakond, kus tegutseb teie õppeasutus. SINGLE

1. Harjumaa
2. Hiiumaa
3. Ida-Virumaa
4. Jõgevamaa
5. Järvamaa
6. Läänemaa
7. Lääne-Virumaa
8. Põlvamaa
9. Pärnumaa
10. Raplamaa
11. Saaremaa
12. Tartumaa
13. Valgamaa
14. Viljandimaa
15. Võrumaa

D2. Mis tüüpi on teie õppeasutus? SINGLE

1. Lasteaed
2. Lasteaed-algkool
3. Lasteaed-põhikool
4. Põhikool
5. Põhikool-gümnaasium ühe asutusena
6. Gümnaasium
7. Täistsüklikool (algkool-põhikool-gümnaasium)
8. muu (palun kirjutage) ____ OPEN

D3. Mis tüüpi asulas asub teie õppeasutus? SINGLE

1. Linnas
2. Alevis
3. Alevikus või külas

D4. Mis on teie õppeasutuse õppekeel? SINGLE

1. Eesti
2. Vene
3. Muu keel
4. Mitmes keeles õpe

Mitte-liitunud koolidele ankeet:

Tere!

Viime läbi uuringut Ettevõtliku Kooli programmi kohta, et paremini aru saada õppeasutuste ootustest ja vajadustest selle osas. Samuti palume hinnata selle programmi tuntust ja muid aspekte. Kui teil ei ka ei ole üldse kokkupuudet selle programmiga, siis palume siiski teie arvamusi, et saaksime võimalikult erinevate kogemustega õppeasutuste info.

D0. Kas teie olete oma õppeasutuses see inimene, kes saaks otsustada Ettevõtliku Kooli programmiga liitumise? SINGLE

- Jah, direktorina/õppeasutuse juhina
- Jah, muus ametis (palun kirjutage) _____ OPEN
- Ei ole otsustajaks, kas programmiga liituda – **edastage palun otsustajale.**
TERMINATE

D1. Kas teie õppeasutus on plaaninud Ettevõtliku Kooli programmiga liitumist? SINGLE

7. Jah, on kindlasti plaanis liituda
8. Jah, pigem on plaanis liituda
9. Jah, kuid ei ole plaanis liituda
10. Ei ole, kuid tulevikus võib olla plaanis liituda
11. Ei ole ning pole ka plaanis liituda
12. Ei ole sellest programmist kuulnud
13. Ei oska öelda
14. Muu või lisainfo(palun kirjutage) _____ OPEN

1. Kuivõrd tuntud on Ettevõtliku Kooli programm? SINGLE

6. Tuntud
7. Pigem tuntud
8. Pigem ei ole tuntud
9. Ei ole tuntud
10. Ei oska hinnata

2. Milliste pädevustega seostub Ettevõtlik Kooli programm? Palun valige kõik sobivad.

10. Kultuuri- ja väärtuspädevus
11. sotsiaalne ja kodanikupädevus
12. Enesemääratluspädevus
13. Õpipädevus
14. Suhtluspädevus
15. Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus
16. Ettevõtlikkuspädevus
17. Digipädevus
18. Mitte ühegagi nendest

3. Palun märkige, kes teie õppeasutuses ja millisel viisil võiks saada kasu Ettevõtliku Kooli programmiga liitumisest? Võimalik mitu vastust. MULTI.

	ÕPILASED
1	Kaasahaaravamad tegevused
2	Suurem kaasatus
3	Parem enesejuhtimine
4	Paremad suhted õpetajatega
5	Muul viisil õpilased võiks saada kasu (palun kirjutage) OPEN
6	Õpilased ei saa/pigem ei saa kasu sellest programmist
7	Ei oska hinnata, kas või mil viisil õpilased võiks saada kasu
	ÕPETAJAD
1	Parem koostöö kolleegidega
2	Paremad suhted õpilastega
3	Parem arusaam nüüdisaegsest õpikäsitlusest
4	Muul viisil õpetajad võiks saada kasu (palun kirjutage) OPEN
5	Õpetajad ei saa/pigem ei saa kasu programmist
6	Ei oska hinnata, kas või mil viisil õpetajad võiks kasu saada
	KOOLI JUHTKOND
1	Parem fookus
2	Konkreetsemad sihid
3	Pikemaajalise plaaniga arendustegevused
4	Paremad suhted õpetajatega
5	Muul viisil juhtkond võiks saada kasu (palun kirjutage) OPEN
6	Juhtkond ei saa/pigem ei saa kasu programmis
7	Ei oska hinnata, kas või mil viisil juhtkond võiks kasu saada
	KEEGI TEINE KOOLIS
1	Teised, kes koolis võiks saada kasu programmist (palun kirjutage) OPEN

4. Kellega eeldate koostöö paranemist programmi tulemusel? Võimalik mitu vastust. MULTI

8. Noorteorganisatsioonidega
9. Ettevõtetega
10. Teiste koolidega
11. Lapsevanematega
12. Kellegi teisega (palun kirjutage) _____ OPEN
13. Mitte ühegagi nendest
14. Ei oska öelda

9. Mis on teie jaoks takistuseks Ettevõtliku Kooli programmiga liitumisel? Võimalik mitu vastust. MULTI

1. Ei näe kasutegurit
2. Rakendamisega kaasneb liiga palju bürokraatiat
3. Pole sobivat inimest, kellel aega tegeleda programmiga
4. Osaleme muudes (sarnastes) programmides piisavalt palju
5. Muu (palun kirjutage) ____ OPEN
6. Ei oska öelda

5. Mis teie arvates võiks muutuda Ettevõtliku Kooli programmiga liitumisel? Võimalik valida mitu vastust. MULTI

	ÕPPETEGEVUSES
1	Õpilased saavad paremini oma ettevõtlikkust realiseerida
2	Õpetajate koolitamise võimalused paranevad
3	Toob õpetajad mugavustsoonist välja
4	Parem arusaam ettevõtlikku õppe mõistmisel ja rakendamisel
5	Õpilaste motivatsiooni kasv
6	Õpetajatel suurem eneseareng
7	Rohkem nn paberimajandust
8	Muu muutus õppetegevuses (palun kirjutage) OPEN
9	Ei tule muutusi õppetegevuses
10	Ei oska öelda/hinnata, mis muutub õppetegevuses
	KOOLI JUHTIMISES
1	Sisekliima paranemine
2	Aitab paremini hinnata kooli hetkeolukorda
3	Aitab süsteemsemalt hoida fookust
4	Õppimine teistelt koolidelt
5	Rohkem bürokraatiat
6	Muu muutus juhtimises (palun kirjutage) OPEN
7	Ei tule muutusi juhtimises
8	Ei oska öelda/hinnata, mis muutub juhtimises
	ARENDUSTEGEVUS
1	Kooli sisehindamine täiustub
2	Õppimine teistelt koolidelt, nn. hea kogemuse üle võtmise võimalus
3	Tagasiside väljastpoolt kooli oma tegevustele
4	Muu muutus juhtimises (palun kirjutage) OPEN
5	Ei tule muutusi juhtimises
6	Ei oska öelda/hinnata, mis muutub arendustegevustes
	ÜLDINE
1	Maine paranemine
2	Kvaliteedimärk uutele potentsiaalsetele õppijatele
3	Rohkem koostööd teiste koolidega
4	Parem koostöövõrgustik üldiselt
5	Võistlus tekib koolide vahel
6	Võrgustikust leida kolleege, kellega mõtteid ja kogemusi jagada
7	Muu muutus juhtimises (palun kirjutage) OPEN
8	Ei tule muutusi juhtimises
9	Ei oska öelda/hinnata, mis muutub üldiselt

10. Mis aitaks teil lihtsamalt otsustada Ettevõtliku Kooli programmiga liitumise kasuks?

Võimalik mitu vastust. MULTI

1. Ei soovi liituda
2. Aineõpetajatele inspireeriv baaskoolitus kasuteguritest
3. Mentorlus programmis osalevatelt koolidelt
4. Võimalus külastada teisi koole ja saada ideid hindamistelt
5. Võimalikult vähe (lisa)aruandlust
6. Maakondliku koordinaatori poolt programmi tutvustus, selgitus ja informatsioon
7. Kaasaegsete meetodikate tutvustus õpetajatele
8. Vastavateemalised infotunnid või koolitused õpetajatele
9. Jagada (sotsiaalsmeedias või otse)
10. Muu (palun kirjutage) _____ OPEN
11. Ei oska öelda

11. Kui teil on kommentaare või veel mõtteid seoses Ettevõtliku Kooli programmiga, siis palun kirjutage siia. NOT OBLIGATORY

D1. Märkige palun maakond, kus tegutseb teie õppeasutus. SINGLE

16. Harjumaa
17. Hiiumaa
18. Ida-Virumaa
19. Jõgevamaa
20. Järvamaa
21. Läänemaa
22. Lääne-Virumaa
23. Põlvamaa
24. Pärnumaa
25. Raplamaa
26. Saaremaa
27. Tartumaa
28. Valgamaa
29. Viljandimaa
30. Võrumaa

D2. Mis tüüpi on teie õppeasutus? SINGLE

9. Lasteaed
10. Lasteaed-alkkool
11. Lasteaed-põhikool
12. Põhikool
13. Põhikool-gümnaasium ühe asutusena
14. Gümnaasium
15. Täistsüklikool (alkkool-põhikool-gümnaasium)
16. muu (palun kirjutage) _____ OPEN

D3. Mis tüüpi asulas asub teie õppeasutus? SINGLE

4. Linnas
5. Alevis

6. Alevikus või külas

D4. Mis on teie õppeasutuse õppekeel? SINGLE

5. Eesti
6. Vene
7. Muu keel
8. Mitmes keeles õpe

LISA 3 Ankeetküsitluse vabavastused: kommentaarid ja mõtted

Liitunud koolid

11. Kui teil on kommentaare või veel mõtteid seoses Ettevõtliku Kooli programmiga, siis palun kirjutage siia:

- ✓ Alles alustasime, pole veel kogemusi. Ei oska selleks ka eriti vastata.
- ✓ enesehindamise võtame aluseks uue arengukava koostamisel ja siis oskan paremini kommenteerida
- ✓ Ettevõtliku Kooli mõtteviis sobiv, koolis lihtsalt ei jätkata peale seda õ-a.
- ✓ Ettevõtliku Kooli programm on programm, st et see saab ühel hetkel läbi. Ühe programmi standardit ei saa kõikide programmis osalevate koolide hindamiseks kasutada - standard standardiseerib ja koolid peavad palehigis kohandama kellegi teise loodut enda eesmärkide saavutamise hindamiseks või raja paikapanekuks. Kui programm soovib jagada tunnustusi, siis peaksid programmi inimesed ise võtma ette standardi ja selle abil koole hindama ja kui kuidagi muidu ei saa ega oska, siis jagama tasemeid (medaleid). Samas kui tase on saavutatud ja medal väljastatud, siis pole vaja seda ühele hetkel taas ära võtta. Olümpiavõitjalt ju ka medalit ära ei võeta, kui ta just dopingut pole kasutanud. Iga programmi vajadus peab välja kasvama õppetööst, õpetaja peab olema see, kes õppetöö sees avastab, et vajab abi ja jõuab seeläbi EVK programmi. Praegu teeb otsuse koolijuht ja siis kooli meeskond näeb kurja vaeva, et seda oma töösse integreerida.
- ✓ EVK programm on hea asi nendele, kes alles liituvad või on olnud liikmed vähe. Need, kes on sisuliselt enda mõtteviise ja käsitust koolis muutnud, nende jaoks mingi hetk programm ammendab end
- ✓ Hiljaaegu (taas)ühinenud koolina on hetkel raske hinnata kõiki aspekte
- ✓ Jõudu jätkamiseks!
- ✓ Kahjuks polnud küsimuste juures võimalik kommenteerida. Seega lisasin kommentaare vastusevariantide juurde, kus oli kastike. Mind isiklikult väga häirib, et ettevõtlike koolide standardit välja töötanud meeskond ei ole lähtunud sellest, mis on olnud seni koolide praktika (sh sisehindamist reguleerivast seadusandlusest!) sisehindamisel. Ja mulle tundub seniste kohtumiste, arutelude põhjal, et ka HTM-ga pole selles osas koostööd tehtud. Ettevõtlike koolide võrgustiku liikmed peavad

järgima jäika standardit. Minu arvates ei ole õige, kui ettevõtlike koolide seminaril antakse soovitus kirjutada sinna midagi kokku. Kas me siis teeme pabereid paberite pärast? Jah, see on võimalik ja loomulikult teeme seda, et saavutada järgmist taset, aga mina leian, et uus standard on jäigem ja kogu süsteem on läinud bürokraatlikumaks. Koolid ei saa ise otsustada, mida nad sisehindamisel hindavad. Kui tahad ettevõtliku kooli taset, siis tuleb järgalt hinnata seda, mis on standardis ette antud. Kui koolis on juba toimiv sisehindamise süsteem, siis tuleb see standardist lähtuvalt ümber teha. Kahte sisehindamissüsteemi ei ole ju mõistlik teha. Kogu sisehindamisalane dokumentatsioon koolis tuleb ümber teha. Varasemalt on sisehindamisel ju ometigi lähtutud sellest, mis on kooli arengu seisukohalt oluline. Miks ei usaldata koole? Kui koolis süsteem toimib, siis pole kooli sisehindamisalane dokumentatsioon ainult mingi paber - need on organisatsioonis kokku lepitud väärtused, kokkulepped jne. See töö on võtnud aastaid. Ettevõtlike koolide sisehindamise standard juurutab aga praktikat, kus kõik koolid, kes tahavad programmis edu saavutada, koguvad andmeid, hindavad samu kriteeriume. Sisemised kokkulepped ei oma enam väärtust. Valitseb suund - tehke nii, kui tahate saada järgmist taset ja kui ei tee, siis lihtsalt ei saa. Ja kuna standard on niigi mahukas, siis ega sinna muud kriteeriumid väga kõrvale enam ei mahugi. Kurb. Mulle isiklikult tundub, et ettevõtlike koolide võrgustik juurutab praktikat, milles ei väärtustata loovust, omanäolisust. Mida mõõdad, seda saad. Meie oleme nüüd dilemma ees - kas teeme kogu oma süsteemi ümber nende jäikade kriteeriumide järgi või hakkamegi lihtsalt paberit esitama. Sarnaseid mõtteid avaldasid ka teised koolijuhid seminaridel kevadel.

- ✓ Kas on olemas selle programmi strateegiline nõukogu või nõukoda, kes arutab nõ visiooni ja teisi strateegilisi sihte
- ✓ Keeruline on EK programmiga koolis jätkata, kui osa juhtkonnast on isegi mitte kahtlev, vaid lihtsalt vastu kõigele, mis ei ole traditsiooniline. Aga töötan edasi selle nimel, et õpetajad leiaksid juhtkonnast piisavalt vajalikku tuge ja nõu.
- ✓ Koordinaatorile nõ ametijuhend või mingisugune juhend, et mis on täpselt tema ülesanded ja tema vastutusala, eriti alustavale koordinaatorile oleks see vajalik.
- ✓ Kuidas olla rohkem pildil Eesti tasandil?
- ✓ Kuna me pole sisehindamisega edasi jõudnud, siis ei teagi, kas oleme programmi kool või mitte. Ettevõtlikud oleme kindlasti ja vastavaid tegevusi teeme.
- ✓ Maakondlik koordinaator on igati toetav. On olnud võimalus osaleda välishindajana ja saada kogemust teiste asutuste tööst.
- ✓ Me ei suuda hetkel näha enda jaoks seda 'kirssi', mida programmis osalemine meile annaks, mida meil muidu ei ole. Meile tundub liikmelisus rohkem tööd kui kasu.
- ✓ Mõned kriteeriumid on väiksemate maakoolide jaoks raskemad järgida, kui teistel. See ei motiveeri ka, kui põhjused ei sõltugi tihti koolist. Keerulisemaks on olukord kujunenud just viimase kahe õppeaasta jooksul.
- ✓ Mõnikord hakkab see programm muutuma pealetükkivaks. Paljud põhimõtted kattuvad uue õpikäsitusega ja kool tegutseb selles suunas niikuinii. Tasemete saavutamise ja hoidmise aruandlus on liialt töömahukas.
- ✓ Oleme hea meelega valmis osalema täiendavatel programmiga seotud koolitustel. Et uusi ideid saada ja teada tõdesid üle korrata.

- ✓ paraku pole võimalik küsitluses tagasi minna, muidu oleks pika kommentaari eespoolt siia toonud.
- ✓ Peale TULEM'i on ka teisi häid tunni ülesehituse meetodikaid, mis töötavad ja annavad häid tulemusi. Iga tunni puhul ei peaks nii räigelt sellest kinni pidama.
- ✓ Peamine arengukoht on ehk see, et kõigile (erinevad haridustasemed) ühe malliga õppimise toetamist ja sisehindamist teha ei saa. Kooli vaatest võiks toetada just selle spetsiifikat.
- ✓ Programm on väga tore ja huvitav, kuid alati pole kõiges pakutavas võimalik osaleda, sest tuleb olla tegus ka teistes valdkondades. Koolis on aastatega vahetunud suur osa personalist, kuid Ettevõtliku Kooli rakendamise koolitus oli aastaid tagasi. Minul koordinaatorina pole piisavalt pädevust, et uusi töötajaid kurssi viia kõigega, ei oska ka TULEMit õpetada ega ka ise hästi kasutada.
- ✓ Sain veebiseminaril oma arvamuse öelda ja need on sellesse küsitlusse kirjutatud.
- ✓ See on nii eluline lähenemine töös lastega ...
- ✓ Tegevuste kava võiks olla pikemalt teada.
- ✓ Täname Pärnumaa eestvedajat Viivika Viljat!
- ✓ Viimase pooleteist aasta jooksul on tegevus jäänud soiku, pole nagu mingit plaani, koostööd jne. Ainult e-vahetunnid, aga meie koolil pole küll mingit muutust ausalt öeldes. Saime baastaseme ja sellega piirdus nagu... on lubatud koolitusi jne. On tiitel, aga kõik tegevused ja ideed tuleb ikka ise organiseerida-generereida. Võrgustikust ja koostööst on asi kaugel. Ootaksin koostööd ja ühiseid tegemisi.

Mitte-liitunud koolid

11. Kui teil on kommentaare või veel mõtteid seoses Ettevõtliku Kooli programmiga, siis palun kirjutage siia:

- ✓ Ei ole praegu plaanis.
- ✓ Esimene õppepäev oli väga põnev ja kodutöö nõudis analüüsisioskust.
- ✓ Hetkel õpetajaid ei jätku, töökoormus on kordades suurem kui 1 ametikoht, muretsene õpetaja läbipõlemise pärast.
- ✓ Kahjuks ei oma piisavalt infot, et midagi lisada :)
- ✓ Lasteaedade lahendust võiks tutvustada rohkem. Üllatusega praegu avastasin, et ka lasteaedu on juba programmiga liitunud.
- ✓ Lasteaedade liitumisvõimalus
- ✓ Lasteaedadele suunatud võimalusi tutvustada eraldi koolidest
- ✓ Lasteaia juhina häirib, et lahterdatakse eraldi lasteaed ja kool. Lasteaiast kooli ja sealt edasi on üks arengutee. Koolile mõeldud programme/projekte/tegevusi ei saa kopeerida/mugandada otse lasteaeda.
- ✓ Lasteaiale ei ole tutvustatud seda programmi
- ✓ Meil on olnud plaanis liituda hiljemalt septembris 2022.
- ✓ Nagu nimi ütleb, keskendub programm siiski põhiliselt koolidele. Lasteaedadel on väga vähe infot ja teadmisi kogu programmi kohta.

- ✓ Oleme huvitatud liitumisest, käivitasime eelmisel aastal oma kooli ettevõtlusõppe ainekava ja projekti koostöös kohalike ettevõtjatega.
- ✓ Oleme plaaninud liituda.
- ✓ Oleme poolel teel, valmis varsti liituma.
- ✓ Oleme väike kool ja meil puudub inimressurss, kes sellega võiks tegeleda. Õpetajad on erinevate klassiväliste tegevustega niigi väga hõivatud. Väikeses meeskonnas peame kõike ise tegema.
- ✓ Olen arvamusel, et lasteaias on Ettevõtliku Kooli programmiga alustamine veidi vara, küll aga koolis on see väga hea ja tõhus koht arenemiseks.
- ✓ Osaleme niigi mitmetes erinevates programmides. Iga programm vajab aruandlust just sellele sobivas kastmes. Kõikjal ei jõua osaleda. Meil on oma suund ja fookus ning eelistame keskenduda sellele (seikluskasvatus).
- ✓ Rohkem lahti kirjutada osalemisvõimalused lasteaegadele
- ✓ Soov ühineda ja mul on heameel, et õpetaja [õpetaja nimi] võttis juhtohjad enda kätte.
- ✓ Tahaks täpsemat infot programmi seotusest lasteaiaaeglaste lastega
- ✓ Tere! Meil on huvi olnud, kuid kuna meil on õpetajaid väheseks jäänud ja lapsi veel vähemaks, ja olemasolevatel õpetajatel on palju erinevaid aineid, et saada koormus kokku, siis on raske neid meelitada veel midagi lisaks tegema. Hetkel on meil üldse nähtavasti viimane kooliaasta, nii et pole enam mõtet liituda. Kuid JA Eesti 7 sammust järgmise teeme ikka ära. Meil oli 10 aastat jõululaada korraldamine koos jõulukohvikuga, mis andis ka lastele ettevõtluskogemuse. Samuti noortekeskuses löövad nad kaasa noorte kohviku tegemistes jms. Nii, et päris ilma pole.
- ✓ tervitan liikumise toredaid eestvedajaid
- ✓ Vajan alustava koolijuhina rohkem infot programmi ja selle võimaluste ning kohustuste kohta